

Ticuna: Bible for 1 John, 1 Peter, 1 Thessalonians, 1 Timothy, 2 Corinthians,
2 John, 2 Peter, 2 Timothy, 3 John, Acts, Colossians, Ephesians, Galatians,
Jude, Luke, Mark, Matthew, Philemon, Philippians, Romans, Titus

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

- Share — copy and redistribute the material in any medium or format.
- Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

- Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>." Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.
- ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.
- No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Matthew

Chapter 1

¹Orepanei ngechuchaya cristu tánüügüchiga Dabinane,rü Aabane ²Aba rü IsaananutüNII,Rü Isaa Jaco nanatüni,Jaco rü Judá nanatüni rü naenegünatüní. ³Judá rü Farenanatü rü ZaranatüniTamara narü náe,Tares Esrom nanatü,Esrom rü Aram nanatuní. ⁴Aram Aminadab nanatüni,Aminadab Naasón nanatüni,Naason salmon nanatü ⁵Salmon rü Booz nanatünii, Rahabma,Booz obed nanatü Rutma,obed Isaí nanatü ⁶Isaí rü rei Dabi nanatüni.Dabi rü salomon nanatünii,urias namawaukü. ⁷Salomon Raboam nanatüni,Dabi rü salomon nanatünii,Urias namawaukü. ⁸Salomon Roboam nanatüni,Roboam Abiasnanatü,Abias Asa nanatütü. ⁹Uzias Jotam nanatü,Jotam rü Acaz nanatüni,Acaz rü Ezequia nanatüní. ¹⁰Ezequia rü Manache nanatünii,Manache rü Amonanatanüni,nümanaükü Josia nanatü ¹¹Josia rü Jekonia nanatüni rü naegegü ñeguma ina wougú Babironiawá. ¹²Rü Babironiawa i ta wouguwena,Jeconia rü zalatienanatanüni,zalatie rü zorababe tanüüni ¹³Zorababe rü Abiunanatanüni,Abiu rü Ereaquin nanatüni,Ereaquin a Azornanatü ¹⁴Azor rü Sadoknanatünii,sadok naükü Akin nanatünii,Akin Eliudnanatü. ¹⁵Eliud nü Eleazarnatanatünii,Eleazar Matan nana tü,Matan rü Jaconanatanüni. ¹⁶Jako rü Yuchenanatanüni Maria tümaté,ñema na bÿü,a ngechuchu ya naega cristu ¹⁷Abanatüügü nü Dabinatanuügü rü 14 nii,kü Dabiwanaügü rü ñeguma ita wougú ya cristu 14 tani a natanüügü. ¹⁸Ñaakü ni na búu a ngechuchu ya cristu.Näe Maria yuche ma ti ñichaü,natürü nàüpa ni nügüütawa na iü,tüma marü ta amaputüwe ñema nãëññëü. ¹⁹tümate Jose rü wii yutü arü meäüni,ñemaka tauküra duatatanüwa tüyüni aneachié Ñemaka nügü ina wogü,rü tawema nü kuaüke. ²⁰nagu narü inü yani ñeema na üü, rü wii naüñe üñëaaü nàka na ngo nanegüwà rü ñgü nüü:" yuche, Dabinane, tau Maríayku muu, kúmarüü, erü yiema marü üé tumanekawa rü nãë üññëwa ni ta u. ²¹tümawa ta na bu ya wii tümane rü ngchuchutani naega,rü nüma tani norü duata arü chieü ina pouü. ²²guuma i ñaa ngupetüü rü na üükani erü ñemani a kori tupana arü ore ma i deaü a üü, ñaü: ²³"na dawenü, yiema viergen ta aaküta rü wii bukü ta na ira, rü naegatanaükü EMANUE, ñema norü uegürü Tupana tamañni. ²⁴yuche na baiachigu norü pewa nana ü i ñema naüñe üüñe yima koriarüü nüna üeü ñeguma nàmarüü tüna yaü. ²⁵notürü nümarü tauguma tümamá na pë ñumata nabu ga yima tümane. rü ngechuchugu nana üága.

Chapter 2

¹chikama na iragü echuchu Beregü rü Judeagü norü ngneigü yima kori Herodes, yima yatükü nüü kuakü ina ngugü yakaagü ñaa kü ni deagü Jerusalewa; ²¿Ñetakü yima rey judiogüarü marü irakü? müü cha dau yima norü etá üakü ina üüwá nuá namá tarü yumaeé". ³Marü nüna inügü yima rey Herode, na baiñachi yima ñane Jerusalen namá.⁴Herode ñanē mana nguta keé rü guema paika na, ká rü norü ñanē na ká; "¿Ñeta na irá yima .ngechucho". ⁵Naü nümagü "Rü Beregü rü Judeagü, ñaarü marü na ematüü yima profeta nüü ü. ⁶"kurü Beregü, norü waimugü ñema Juda, tama ni kumá irakü kü ñema aegakü rü Juda, kuwata nína uü yima aegakü kurü ñanewa tana purakü Israewá.⁷Ñema aëgakü Herodes ñaká na ká ñema marü nüü kuae ñiikatama ñeta na ngò yima etá. ⁸yima aëgakü ñemā nana mugü Berewa;"Ñema pi ñ rü meata naka pe daü yiema bué. Ñeguma marü nüü pe ngaugu, choüta nüü pe kuáë, choma tata namaá cha yumaeé.⁹Marü na inüegü nakü wena na ñachi ñema na ñ yima eta ingoüwa rü wena ñaká na ngoarü yima eta rü meama ina iraü wa inarü yauchi. ¹⁰Ñeguma nüna daugü wena yima eta na taegü.¹¹Ñema na ngugü napatawa nüü na dau naēmā Maria. Nunā na magü ñuachi na yumae namā, norü wana norü oro, norü incensio rü norü mirra. ¹²tupana nüü ta oregü taü ñema pe woegü Herodes; ¹³Ñemaka tomagü na ñi, wií üünē naka na ngò yima José norü naneguwa ñaü; "narü da, tüü rü yawachi yima bukü rü naemā i ña Egiptowa na ú. Ñemärü aü ñuata kumani chi ugü, erü aegakü Herodes naka na dau erü naa muchaü." ¹⁴Ñeguma yutaügü inarü dá rü nia pa mi rü mamā ta ñ Egiptuwá. ¹⁵korí ñema ta naü ñuata ta yü yiema Herodes. Ñema marü narü ñema tupana ni ù narü profetawa, "Rü Egiptuwa ta naka cha ka yima chaune."¹⁶Ñeguma Herodes nüü a kuächigü marü namaá na ñaweégü na nú paraküuchi. Ña ü ñumata nguema bué tüü pe daí yiema yatué yiema 2 arü taunekü küerika ñuachi wií tawemükügué, yiema Berewa ñemagüé rü ñuachi ñema waimüwa ñemagué,naü yima Herodes ñuata chama pema ni chi ugüta ñeguma ta tama marü tüü pi daí. ¹⁷Ñeguma nakü marü ngüee ñema profeta Jeremiwa ni ù; ¹⁸"ñema naichaküwa nüü ta ñnü wií naga, tauta naka kü aü ñumachi tautama naka i kü kuá, yiema Raquel ta áu ta áu tümaaküka rü rehuso tümama ta ñechaü erü marü tama ta ma é". ¹⁹marü Herodes na yú,daé wié üünñe nagü ta aënegü a Jose rü Egipto ña ü: ²⁰"Rü inarü dá tümama i ú yiema kune rü norü mamā ta rü yiana ú ñema waimüwá iraürü, erü ñemagü bueika i daugü marü na yué" ²¹Jose inarü dá bueí ní yawachi ñuachi naēmā ta woegü ñema waimüwá na éga Ira. ²²Ñeguma nüña inügü yima Arquelao nü nüna na dau ñema ñane Judeawa erü nānatüwena nüü nüna na dau ñema Herodes, na muü ñema na ü. Marüchire tupana namma ti nanegüwa, ñema na ú yima Galilewa. ²³ñema na ü ñema na maü yima ñañegü Nazareth.marü ni ngü ñema deá ñemā profeta ugüü yima korichiga, naegonakü Nazareno.

Chapter 3

¹Ñe' mà i nguneigügu rü Juan yima üegatëéruikü Tupana arü ore ni uchigü Judéaanewa i naänë ñeakü rü ñanarügü: ²“Nüü perüöé i chieü peküma, erü ni ngaika na perü aegaküü ya Tupana”. ³Erü náchiga ni ñema yima Tupana arü orearü uruü ya Ichaia nü i uü ñägu: “Rü naänë ñeaküwa, rü wii i duüü i ñema tagaäkü ñaü: pegü pe mee näka ya korí, rü näka ípeyawëachië i perü mäü”. ⁴Rü nachiru yima Juanrü Kameyutaanakani, rü narü goyeü rü nachamünäkanii. Rü beruremaä rü munümaä na äwemü. ⁵Ñeguma i guüma i duuüü i Jerusalenkaa rü Judeakaagü naka nügü na nütakeégü tatü i Jordanküwagu. ⁶Pemagü rü marü pi üëgagü i tätü Jordanwä, ñeguma perü chieü i pe ügüguyani. ⁷Nötürü ñeguma nüüdaugu ni müuma Fariseugü rü Saduceugü i ngügü näka na üegagüüka, ñaü nüü: “Pe' magü pa ätapetükümüqü, ¿teé pemaa nüü ti u na nachawa pi bumüü i ñema tupanaarü nü i ngüüta? ⁸MEÜ i ori pi de nüü perü öeüka i ñema pekümaicheü. ⁹Rü tau nägu perü inüe rü Abraham ni penatüyü. Nötürü chama pemä nüüchiu rü ñeguma Tupana näweegu tama nüna gúcha na Abrahamnänegü nütai. ¹⁰Yiema yuema rü marü náichumaägutaü. Ñe' màka rü guüma i nänëtügü i chiearü ööü rü tánadaü rü üüetügü tana wóku. ¹¹Chamarü deamá peüchiüëgagü nüü perüöeüka i peküma i chieü. Notürü yima chauweema ni ükü', rü choünarü poramäe rü bai i norü sandaliäärü ñe'wä chämë. Nümarüta tüüni üëgagü i ñäëüñema rü üüemámata. ¹²Nörü bunüruü nàmëwa na ñe' mà nörü e'raärü ñineküruü rü ñumachi nörü trigurü búneküruü. Nötürü nüma tüü i nanagüm i ñe' ma tümaárü chieü, ya yíma üü tauguma i oünewa. ¹³Ñeguma Ngechuchu Galiléawa nina ügü rü tätü Jordanwa naü Juan na üegaüka. ¹⁴Nötürü Juan nüna näá núü, rü nàmá nüni ü: “Chama cha näwëëni kúma choü ku üëgü, rü ¿kuma chautawaküü”? ¹⁵Ngechuchu nüna ngaüü rü ñaü: “Cha näwäe nüma Juan nüüna üëü. ¹⁶Na üegaguwena, Ngchuchu paäma i na üachi ñema déächiwä rü ñegumatama ni wäna i düüguü i naäne. Nüma nüna daü i Tupanaäe i üüneü i wii ya mutukurüü ñema nina eéü rü nägü närü ngaiüü. ¹⁷Rü daunáñewá, ninaü wii i näga ñaü: “Daanü ya cháune nüü chagnechaüüchikü. Rü poraäküma namaä cha tàäe”.

Chapter 4

¹Ñeguma Ngechuchu rü naae i meŭ naã ga, nããne i ngěakuüwá, nã chatana na ũŭka. ²Ñeguma marü 40 i nguneü, rü ochí 40 i chütaŭ na auregu rü na taiya. ³Ñeyuma chatana naka niŭ, rü nüü ñanarügü; Ñeguma Tupana nãñe ki iŭ, kü ñaa nutagüŭ na mü naã pon üna kaichigüŭ. ⁴Natŭrú Ngechuchu rü nana ngaŭ, rü ñanarügü: Na wümatü niŭrü taütama pon marika tana maŭ i yatü, rü güŭma tata i ore i tupanaawá ne uümaa. ⁵Ñeguma chatana rü iãne a ũŭñenewá nana ga, rü na máchane maeügu i ngutakaeë pataüetügu nana munagü, ⁶rünüŭ ñanarügü: "Ñgguma Tupana nane ki iŭ, kü ñátügu kugü nañã, erü na wümatü"; Rŭ Nŭma norü duüŭgü i üünegüü üna mü na kŭna na daugüüka, rü Öchi numagüta kuü na ngenagügü i na ngmãakuü tama ki pukutüŭka i wüi i nutamaã", ⁷Ngechuchu nüŭ ñanarügü "weénaarü na wümatü: taütama kurü korí ya Tupanaŭ kuü". ⁸Ñeguma chatana rü wénaarü wüi i nachika i mapüŭwa nana ga, rü nüü nana wë guüma y ngema nachikagü ñaa nãñewá ñemagüü i güŭ i norü tagümaa. ⁹Rŭ nüŭ ñanarügü: "Guüma i ñemaŭgü ta kuna chaq ñeguma chaupeëgu kurü makuchigü rü ochí choŭ ku taëëgu". ¹⁰Ñeguma Ngechuchu rü nüŭ ñanarügü: "i ũgachi nua pa chatana! Erŭ na wümutü; korí ya Tupana ŭrikataní ku daŭ". ¹¹Ñeguma rü chatana nüna niñã, rü Tupana arü duüŭgü i üünegüŭ ñemã na i, rü nüŭ na taëëgü. ¹²Ñeguma Ngechuchu Kuaŭ na a gagüŭ, nügu na taegü Garireawa. ¹³Nŭma NacharewÁ jna uŭrŭ Kapernaŭwa na maü ngema ina ngaikamuüwá; Garireawa ñema Chabulón ũchí Neftali arü waí mügüwá. ¹⁴Nema na ngupetü naa nguŭka ñema deagü ore arü uruŭ Ichaia. ¹⁵Nemo waimü í Chaburon arü ũchí Neftalí arü yeamaüra, Garirea wa i duüŭgü i tama Korígawá maeŭ. ¹⁶Yima iãne waanewá gñemagüé taŭ omüta daugü, Notŭrŭ yŭemagü naanewá maeë uchí yima yuchípetawá ñemagüé tumaetüwá omü na baí. ¹⁷Ñegumakŭrŭwá Ngechuchu nonaügü na nguetaé uchí nüŭ a ú. Kŭ peküma chicŭ i prna ngéngerü ní ngaika i daugüŭ i naané. ¹⁸Ñeguma nüma rü dea taŭ Garireawá ni ũgu, nüna daü tare naene, Simón rü ñuma naega Pedru, i naene Andres, dea taŭgu nanañá narü pücha, ¹⁹Ngechuchu ñanarügü "nuapeŭ chowe peri i i choma rü yatügüarü powetanŭ ũgüta peŭ". ²⁰Ñégumatama inana ngegü narü pücha rü Ngechuchu we narü. ²¹Ñeguma Ngechuchu ina ũügu, nü na daü tare nüguenegü Jacobu Chebedeu nané ochí kuaŭ norü naené. Nŭmagü rü nguëgu nanatü küwawá na ñemagü Chebedeo nánáwetagü narü pücha. Nŭma naka naka. ²²Ñegumatama i nanangegü narü ngué i norü pápá, rü wiíkana Ngechuchuwé nari i. ²³Ngechuchu rü guŭ Garireanewa na ũ, chinagogawá na ngueëtaechigü rü nama ni dea i ore i naanechiga, guŭ dawé narü meë i guüma i ngetátünanguüwa a duatagü. ²⁴Nachiga Ngechuchu í na ngu guŭ nanewá Siria, ñeguma muŭchí dueë dawegüe, ñema chieŭnaaë tumaawá ñemagüe, ochí yuächigüe, rü tama chigüe. Ngechuchu tünarü meëgü. ²⁵Taŭ natükümü nawé narü i, Garireanewá, Judeawá rü ochí Jordan arü yeamá.

Chapter 5

¹MapÜnewá na inagü, ñeguma Ngechuchu nü nadau natükümü, ñeguma i narüto, narü nguetanüüğü naütawá ta ĩ. ²Nüma ni wana i naq rü nini ü; nüma ñanarüğü: ³Tataaëgü yiema taunaaë, tümawá ñemagüe erü tümakanüğü ñema daü arü naanewá ñemaü i nachiga i üüne. ⁴Tataaëgü yiema auegüe, erü nümagü ta ni ĩ nüü narüngieë. ⁵Tataaëgü yiema tau naaë, tümawá ñemagüe erü tümagü tana yaü ñema naanë. ⁶Tataaëgü yiema taiyagüe i tawagüe meÜ arü ükä, erü tümagüta ti äaku meímá. ⁷Tataaëgü yiemagü ngechaÜtümüÜgüe, rü tümagu tana yaü ngechaÜ. ⁸Tataaëgü yiemagü tama iaüächí arü maüneagüe erü tamagü Tupana ita dau. ⁹Tataaëgü yiemagü memarekü, rü yiemagü Tupana nanegüta tiĭ. ¹⁰Tataaëgü yiemagü tümawenañegüe nachiga rü meĭkä, ngerü tümäärügünü ñema daunaanë. ¹¹Petaaëgü pemagü ñeguma dÜgü chieü pema ugugu uchi pewe na ngegügü dora takü pema ni ügu chieüchiga chauchigaká. ¹²Petaaëgü, erü taü níí natanü daunanewá. ErÜ ñemaküiduüğü nawë na ñegü i ore arü ugüruü taüta nuape ngugü. ¹³Pema rü yuküra arü naane peĭ; ñema narü taügunaaka, ¿ñúáküchi wena na üüchiü? tama na mé, erü tana ñá i dueé nawa ta ngagü. ¹⁴PemagÜ rü naane arü omü pe ĩ. Wíí ĩanë mapüüwa ñema tama taa ku. ¹⁵taütama dueë ina ngüğü ñema omü i tamata mechatatügu nana ü omü, nüeta ĩpatawá a yaura. ¹⁶Ñema omü, düëpewa ni yaura ñemakü ni pe daugü mea na ügü i pena taaëgü a tanatü daüanewá ñema. ¹⁷Tamanagu perĭ inü Chama rü nua cha ü rü nagu chíím daü i mugü rü profetagü; tama nua peĭtawa cha ü chieü arü irü, norü ore ta ngueü. ¹⁸AikÜmakü pema ni chi ü ñeguma naane üüne i maira ipetügu ni wíí jota, ni wíí etapeę tamata ni ĩpetügu narü mugü, ñeguma guüma marü na gú. ¹⁹Ñemaka teé nagu na gaugu ñema ĩraichiü narü mugü i na nguë toküü ñemaka na üü, tamata aëgakü rü porákünü, tamata aëgakü rü porákünü yea naane nachika üüné. NotÜrüteé namata nguügu i namata nguë rü ñemaka aëgakü arü taü ta ni ĩ yea naane nachika üüneüwá. ²⁰Ñemaka choma pema nüchi ü peĭ ñegumachi narü justicia ñema naane nachika üüneüwá na üku. ²¹Pema nüpeinüë na pema nüti uü i nuküma i nguneü gügu: "Tautama ku maéta ü, i ngeerüë a maetae rüta aukümaüwá ta ñema". ²²NaturÜ choma pemá nüchi u, a guemá tümāenemá nue rü ta aukümaüwá ta ñema; rü ngëerüë tümāēñü ñagüe: ¡Kuma rü wüi i düüü i tauwá i meükiĭ! rü ta aukümaüwá ta ñema nā tuna üetugüükä ñema natükümü i guüügü i mügüma kuagüü; rü ñeerüë a tüü ñagüe: ¡Kuma rü tama kuaëüku kuā!, rüta aukümaü i nachika i üüema i ñemaüwá ta ñema. ²³RÜñeguma kurü amare iku wegü i nachika i uüneüwá rü ñeguma ñéma nüna ñema. ²⁴KÜ ñema nachika i uüneüpeęgu naü i ñema kurü amare, rü i ü. Ku kunemá na meeĭirä i kurü guchaü, rü ñeguma nua na ü, rü kurü amare na ä. ²⁵KÜ wüi i kuāwá na ngu i namá ñema kui uaüü, ñeguma yóni aëkaküpatawá pe ĩgu nama, rü bemaná ñema kuü i uaüü aekaküna kuna a, rü kuma ñema aekakü bemaná to i aekaküna kuna a, rü kuma bemaná pokuchuügu kuna ñagü. ²⁶AikÜmama pemá nüchi u, rü taugutama nawá iku üü ñumata kuna ütanü i guüma y ñema diëru ku ñetanüü. ²⁷Pema nüpe inüë nā ñaü: "Tautama kute rü kumakuwá chieü ku ü. ²⁸NatÜrü choma rü peü ñacharüğü guema a yiemá wíi a ngeëü dawenüë, rü chieügu tümamā rü inüë, rü marü chieü ta ü tümamā tümärü maünewá. ²⁹Ñeguma kuetü weünewá ñemane rü kuü na chieäëgu, küina cauchi; rü yaügu na ña; erü narü memäë i kuä na wíi i kuüne yaü, rü nā guüma i kuünë na ñagü i ñema nachikagu i nawá i ööëü. ³⁰RÜ ñeguma kuetü weünewá ñeamanegu rü kuü na guchagu kü ina cheë, rü ochí yanagu na ña; erü narü memäë i kuü, na wíi i kuüne nām guüma i kuüne nachika i nawá i ööëüwá na üü. ³¹RÜ ñanarügüta: Ñeerüë a tümärü chiuraü oóë, ku popera i ügachitanuarü i iü tuna ta ä. ³²NatÜrü choma pemá nüchi ü, a guema yiema tümärü chiürana i ügachie, woótamā i nākä, i ñema nachiga nā chirí i maüü, rütümärü chiuraü marü chieügu ta nguëë; rü ngeerüë a yikama tümamā i ngíë, nawénā nā tümate na ti ügachigu rü marü chieü ita ü. ³³WĒna arü nüpe inüë rü nā ñaü i nuküma i nguneügüğü: "Tautamani doraakü ku uegütaëü, rü kurü uegutaewai i nguëë i korimaä". ³⁴NatÜrü choma peü ñacharüğü, taüta taukäma kuna ueguü, rü woó daüarü nāñeüka, erü Tupana irü toüchica niĭ; ³⁵RÜ woó waimüānechigakā, erü nakutü arü nuruü ni ĩ; RÜ woó Yeruchalen, erü yimani a norü ĩāne a yima takü a aëkakü. ³⁶Taütamanĭ kuna ueguü i kuerukā, erü tautamá kuna ü i wüi kuyae i choü, rü enā waüü. ³⁷NatÜrü nüewai i kurü dea nā ña, "ngü oęná tama, tama. "ErÜ guüma i ñema ñā ürü yeiramaëü rü chatanawá nena ü. ³⁸Gnerü marü nü ku ünü, "Naëtumä rü naëtümä. Üchí napütamä. ³⁹"NatÜrüä nü chí ú, tama na mè na yigürü poraüü i nachikawā ngema chiekümaü, meürü marë kuchíwe meüne gu pénetagü, nüna weāmā ĩ naichiwe. ⁴⁰ÑegumarÜü teë daíchikawa kuma ügü rü üchí kuchírü ta kuüchígu, na meniĭ na kurü pouchírüü tí ngeüta i. ⁴¹RÜ Üchi yiema teë kuü i muachígü na wiiyaaükü wa ku uü, rü nawerü ü taremaę. ⁴²Tumamā na ngaü guüma nākä kuna ta kaü rü tama na meniĭ na ku kawe tüku weü yiema paęchí kuna nākä kaë. ⁴³MarÜ nü pe ĩnü ñema ugü: "Tüna ngechaü ngue kumükü üchí tümachi naaĭ yiema kurü uanü". ⁴⁴NaturÜ pema nüchí ü, tüü pe ngechagü yiema perü uanü rü tümākā pe yumaegü ñerü tümawe na ngegü. ⁴⁵ÑemaakÜnä tanatüäkü tükä yima daüanewá ñemakü. TatÜrü nüma üäkü ni baichieg tümāetüwagü yiema chiekümagüe, üchí pukü tümakā nua na muü yiemagü megüe üchí chíegüe. ⁴⁶Ñeguma tüü pe ngechaügu yiemā peü ngechaüë. ¿takü arü amare ta pe yaugüü? ¿tama ñegumarüü na na ügü ĩ ñemagü tüü kobragüü?

⁴⁷Ñeguma tüüika perü moégù ya peeneegü. ¿Tamaniĩ yeera üchima üè i naema togüna? ¿ÑegumarÜütama na na ügü ngema chieü arügù?. ⁴⁸Ñemaka cha naweę nape megüü, ñeguma nanaürüü na mé.

Chapter 6

¹Rü ngëgümā takū arū meē pe ūchaũgū rü na menüi i pe uaeü na tama duũgū peęwa pena üü i ngema na duũgū peü dauũkū rü peü ya kuā üũgũũkū. Ngerü ngëguma peü kuā meü pe ügū, rü penatu ya daugu kũ tauma amare pena naā. ²Naturü ngegumā kurü ngemaũgū ku amaregū tama name na naũpa na íburígu nape kuegũü ngëmagü kuweama kuü uchiëüü ngëma ína ngutakeegũüwa ūchi nawamagü, ngemakü na kuaüü duũwa kuaüü na yaugũü rüü. Ngëgumarüüta kuma nichí ù, nūmagü rü maru nana yaütanü ngëma norü amaregü. ³ngëguma ñugu kurü ñemaü ku amaregu ,tamacha nawae na kumę tōwe nūna kuaü yima kumę meüne i üü. ⁴ñemakū ñema kurü amarè na tauwee ni kuaüwa. Ñëguma kunatü eüwa ku dauè kütana ütänü. ⁵Ñëgumarüü ka yumaegü, tama cha nawae na ngëma duũgū tüü i uchiërüükiï, ngerü nūmagü na na ngechaü na chigüechaü ūchi na yumaegü yeama chinagogagüwa ūchí namagü küwawà, na ngemaükü na duũgū nū na daugũũka.ngëguma rüükumà nūchi ú, nūmagü rü marü na na yautanügü ngëma norü amaregü. ⁶notürü kumà, ñeguma ku yumaegü, na ükü kurü pechikarüügu. Na wata ía uchi na yumae i kunatükā kuika nū ku kuāmerükü. Ñëgumarüü kunatü ngūmawa ku dauè kūna tana à ngëma amarè. ⁷ngëguma ku yumaegu tama na mè nīi na ki ugümüane marüü narüü ngëma tauma i ogũü, ngerü nūmagü nūna kuaegü nūna ñnügü ngema norü muüchiï deagü. ⁸Ñëgumarüü, tama ta narüü pe ígũü, ngerü kurü papa nūna kuā ngëma ku tauuü tauütama nūna ku kagü. ⁹ngëgumarüü, ñaakü na yumaë; pa chaunatü i daunagükü, na mēechi i kuega. ¹⁰Nua na ü i kuane, na ümare ngëma ku ūchaüü ngëma waimüwa ūchi dauwana. ¹¹Ñamà nguneegü tona na ã ñema torü paü. ¹²toü nüü na ngëchaü ngëma torü ngetanü, ngemaakü toma ruta nūta ngëchaü ngëma tona ngëtanügüü. ¹³Ñëgumarüü tama ta nawaegü na chieügu toü kuru inüeeü notürü nawa toü ína poü ngëma chieü. ¹⁴Notürü kuma tüü tükü ngechaügu a ya dueë tümarü gúchàgü, kurü nanatü tupanatÁ kuü tana ngechaüta kurü gúchÁ. ¹⁵notürü kuma tama tüü tükü ngechaügü tümarü gúchà, tamata kurü pÁpà a tupana ta kuü tana ngechaü kurü gúchÁgü. ¹⁶Ñëgumà, ipe aüregü, tamata nīi nachametü íachae pe weü, nūmagüü nūga na, wénëtagüü, rü nūmagü nachametüna wegü dueëpewÁ nana auregüü. pema nichí ú, rü nūmagü marü natanü na yaü. ¹⁷Rü kuma, ñegumÁ ku aüregü kugüerü na é ñema chiü i kugü na yaüchame tü. ¹⁸Ñemakü tama nūku wé a ñema duũgü naku aüreü, rü nīika a kurü pÁpà a tupana, bémà kuü da wenüë, takü kúnà na ámarëtÁ. ¹⁹Tama nama ku nguü ñema wīi ñemaü kugüka nua waimüwÁ, ngetÁ ñema nagü wagüü, i ñema ngietanüü na ngieü. ²⁰name wai, nama ku nguüü kugüka ñema ñemaü meëichi i nachika meigü, rü ngeta ñema nagu wagüü nana chieëgü, rü ñema ngietanüügü tama na ñigü. ²¹Erü ngetÁ i na ñemagü kurü ñemaü meëchi, ñematÁ na ñema kurü maüne. ²²Ñema naetü rü omü nīi naüneka. Ñemaka, rü ñeguma kuetü na mégü, ñema guüma naüne na áku omüma. ²³Notürü kuetü na chieü, guüma kuüne wañnè mana aakü. Ñemaka, ñema omü kuütawÁ ñemagü ñumatama na wañnè, ¿taüchiüma nīi ñema wañnè?. ²⁴Taweema tare korigü ta dau, erü wīi china aitÁ rü ñema togüë i tana ngechü, o wīi kata na dau rü togüë chita na ai. Kuna rü tama tupanakaku dau öchi ñema dierukà. ²⁵Natürü chomā kuü ñÁcharügü, tau perü maükā pe oegagüü, rü taküta ku ngoü öenÁ taküta ku aüü öenÁ kuünëchigakā nā taküguta ki kuü. ¿Erü taüenà i maü rü onaü narü tamaë, rü taünë nachirüüta narü tamãë?. ²⁶Nūna dau i werigü dauanegükā.Nūmagü rü tama na toegü, rü tama na degüë, rü tamã nā nutaëetae chigagü i önachikagu, natürü kurü kunatü ya üünekü rü nūna nana Á i öna.¿tamaenÁ tuü perü tamaetanügüü i penagü? ²⁷¿Teé a pemagü woó ta nāweëguüchi rü enÁ ta ingikuüchi i nā ta maamaü, marü tama ta maügu?. ²⁸¿Rü takükā pema pe nawëëguüchi ñema pechiruchigakā?.Kü nogu perü inüë i ñema liriagü i wüi i nachikawÁ ñemaguü, ñuakünā na yaëü.Nūmagü rü tama na puraküë, rü tama nügüchiru na ügü. ²⁹Rü woó ñema ñacharügü kuü, rü tama nūmagüüü yemaakü na Áchiru ³⁰Erü tupana i natügü uchirugü i wüi i nachikawÁ, i ñumā ñemagüü, rü moü marü gueruüchikagü na ñagüü ¿ñuakuchiënā tauchima nūma peü na uchirüü, duũgü i ñearü öagüü?. ³¹Ñeguma rü taü pena íachiaegüü rü ñapegü ¿taküta i ngogüü?¿rü taküta i agüü öenÁ taküma ta yigü üchirugüü? ³²Erü guüma i ñema ñaagü rü nākā na daugü íñema duũgü i tama tupanaü kuaëü; natürü kurü pàpÁ ya dauñëkā rü nūna kya nā pe nāweëgüü. ³³Natürü tupana arü nāñëkā pe daugüira, rü ochi norü meü, rü ñegumata rü guüma i ñéma ñemaügü rüta kuna nana ã. ³⁴Ñeguma rüü, tau pena íachi aegüü ñema moüchigakā, erü ñemā moüchiga rü nügükatata narü íachiaë. Wüichigü i nguneügü rü nūna ñema i norü guchaügu.

Chapter 7

¹Táú toguŭ ki ũŭ ñañemaacŭ tama tŕ cúŭm i ũŭkã. ²Erŭ wui dúú kŭ unetaŭ ruŭ ñemama ta taã kuŭ na pokú ñema nam kuna ngaã ñema matatoã kuna ngugŭ. ³Rŭ takŭkã ñema iraŭ i ũaŭi peenÉ etŭ wã ñemaŭ notürŭ tãmä núŭ pē cŭa ña peetuwã na iñemaŭ i wŭi i nAipŭta i taŭchiŭ? ⁴¿ñŭakŭ ta kŭenē cŭ ki ũŭ; ũu hn ; kŭetŭwã ñemaŭm i irAum aŭchiŭ cha yauchaŭm, noturŭ peetŭwã na ñema wŭi i naiputã i taŭchiŭ? ⁵! padŭŭgŭ mea maenētagŭŭ! peira i pena yaŭgŭ i ñema tauchiŭ i na puta. rŭ ñemaAkŭmtaŭchi ũkŭ ũka i pena yuugŭ i ñema iraŭ i inaŭ peetŭ wã ñemaŭ. ⁶Taŭ airugŭna kuna aŭm i ñema nutau i tatanŭŭ, erŭ ñeguma rŭ naetŭ wa na ngagŭ rŭ Őchi kugu na chegŭe. ⁷ĩ pē kagŭ rŭ ta i pena chana ã; rŭ kunã ka pedaugŭ rŭ tanŭŭ pe ya ngau; pena tutuaŭ y namãã tai perŭ Ĩ. ⁸erŭ gŭãmã t yanaka i kagŭe; tana,yaŭ ru nacã daŭē, rŭ nãmãã i tarŭ ũ; tēē yã tŭ tŭ tu .Ñagŭē rŭ ta tŭmakã ni wana. ⁹¿petanŭ wa pa yatŭŭngŭ, Ñgegŭmã pene gŭ penegŭ pãŭkã inã kã kagu, ē nã wuiya ita tã pēnē nã pē ãgŭŭ? ¹⁰¿Rŭ ē nã chŕni kã i nã kãgŭ, wui yaãtape ta ñañe na na ãŭ? ¹¹pémãgŭ; nã pē chiēkŭmãgŭŭ, rŭ mēŭm i ãmaregŭ pene nape.ãgŭ,¿rŭ penatŭ yã dãŭarŭ nãñewa kŭ rŭ ta pene na na amãrē gŭumã i mēgŭŭ? ¹²Rŭ Ñeguma rŭŭ ematogŭ chaŭŭka, ñema mēŭ pē ũgŭ togŭka? ¹³Ir i iŭãŭ wã pe chokŭ; ērŭ Ñemã iã tãŭ rŭ nã ta rŭ yŭ wa tŭ ũ nã gã, rŭ müŭma i düŭgŭ rŭnogŭ na chŕkŭ. ¹⁴Erŭ iã rŭ na irã ,kŭ nãmã doŭ wa tŭŭ gaŭ rŭ na irã rŭ nore ũ nama ã i nãrŭ i. ¹⁵Rŭ pegŭ na pe daugŭŭ tã ñema nugŭ profeta akŭ i ieēgŭŭ, ñema oveja aku rŭŭ nugŭ uchirugŭŭ taka iŭ, ¹⁶Noru Ɔ wata, nüŭ pe cawe.¿Erŭchiēna tuutanŭwa ta na kaŭ ya chíã ru Ɔ nã orŭ tuutanuwã? . ¹⁷Ngegŭmarŭŭ wŭi meŭ nanetŭ rŭ meŭ Ɔ na ã, wŭi chieŭi nanetŭ rŭ norŭ ŕ rŭ tata nachié. ¹⁸wŭi nanetŭ meŭ rŭ norŭ o tama na chie, ngegumarŭŭ wŭi nanetŭ i chie ũ taŭtamã na me norŭ ŕ. ¹⁹Guuma ñema nanetŭ tama mearŭ oaŭ rŭ ta ni daŭchi rŭ ũŭ gŭ ta na ña. ²⁰Rŭngemacã, norŭ Ɔ wa ta nüŭ pe cŭã. ²¹Tama guema choŭ ; “corí, corí” daŭ arŭ naane gŭ tani ũkŭ, Notuŭ ñema chaunuatŭ cŭma ũe ricata daŭ arŭ naanegŭ ta ti ũcu. ²²Ñema nguneaŭgu rŭ muuchi duŭgŭ ñanagŭrŭgŭta pá kori pá kori, ¿tama ena cŭegagu ti daegŭ, rŭ cŭegagu chieŭ naãē i ta taŭchigŭŭ, rŭ cŭegagu ta ũgŭŭ? ²³Rŭ ñacharŭgŭta; jtaguma peŭ chakŭá! j yeama pe Ĩ, pa chieŭngŭ arŭ ũrŭŭ! ²⁴Ñegumarŭŭta, ngema tee chorŭ ore ĩñue ná ũē, wŭi yatŭ cŭa nüŭ ngemaŭrŭta nŭi, napata rŭ nutatanŭgŭ nana ũ. ²⁵Pucŭ rŭ narŭ ũe, rŭ na poraŭchiãñē, poraãcŭma ni büãñē rŭ ĩpatawa na ya peãchi ya buanecŭ notürŭ ngima ĩpata rŭ tama narŭ ngu, erŭ nutatanŭgŭ na ũ. ²⁶rŭ ngegumarŭŭ ngema chorŭ ore i inŭegŭŭ notürŭ tama ya ngŭegŭŭ, rŭ ta wŭiya ya tŭ taumã kuakŭrŭŭtanŭ nanecŭgŭ ũpatacŭ. ²⁷rŭ pucŭ narŭ ũe, rŭ poraŭchiŭ i na ngu, ru poraãcŭma buanecŭ ni cŭé ngema ĩpata poraãcŭma na chie; rŭ narŭ ngu, rŭ natáŭchi poraãcŭma narŭ ngaŭe ru nagŭ nari chié. ²⁸rŭ wŭi ngemaŭ na ngupetŭ ya ngechuchu arŭ deawena rŭ ngema duŭgŭ poraãcŭma ngechuchu mã na baiãchie erŭ poraãcŭma cŭaãcŭ na ngeētae ²⁹erŭ nŭma rŭ poramaã nŭi na ngeetae tama ecŕbagŭ rŭŭ nŭi.

Chapter 8

¹Rü yeguma mapunewa i narü igü ngechüchü, müuma ga düügü nawe narií. ²Rü ngechüchüka niü ga wüí jata ga oriünekü dawékü. Rü ngechüchüpeé ngacaapüü; rü ñanagürü nüü " pá korí kúrú mé ji ingu ñaa chaune i na pí. ³ngechüchü rü naetü na wemé rü nüüm ni ngogu rü nanagürü " chanawaë. Marü ina píí chí. "ñegümatawa ni egü norü depräüne da wauëkü. Ngechüchü nanagürü nüü; " Tauëmatá nüü kiüü. méq namagü iü rü paí ütawa naü, rü kürü amare ñemana ngé Muiché nacaikaü nawa ta nüü pekuaé ngema maüm tupana üü. ⁵Rü ngechüchü capernau wa ni ücü, wüí yatü chürara naca nüü. ⁶ñanarügü pa korí chorü purakutanüü rü chauchiüü narü ngü taukuruwa ni ü erü poraácü mani dawé". ⁷Rü ngechüchü ñanagürü; ñema ta cháü rü cuü charü meéta. ⁸Rü yima aeg chürara tácü nana ngaügarü ñanaguga "korí, tama cüpeéwa íchameqarü maüq rü daq i patawa; nüü i úi ore, ru chorü pürakütanüü tarü mé. ⁹chomarü taü ngatü chíí ñanagürü, chüraragü maá cha küá choma cha na mü rü ngema naü; tÖ chamü nüqanaü rü nüqanaü; rü chorü pürakütanüü chauga meq na inü. ¹⁰ngégüma ngechüchü ñaa na inügü na taqéüchi rü ñanarügü ya ngüama nawerü ígü " pemaq nüüchiü, taüema charü ü ya porá arü qae Iráera wa?. ¹¹Rü ñanarügü, müüma i düügü este rü oeste wa nínai, ngema yatü Abrahün, rü Isaac, tü jacob, wüíü Tüpana imáüüwa tana ngügü. ¹²noturü ya yíema tama meq maéég ñomaqarü naanewa, rü wäqngüwa ta máé, ru qegütta, rü ta agapütägüta norü ngúmáa. ¹³Rü ngechüchü ñanarügü ya takü chürara ü; "inaüachi! kuru ngu na tagu ngüüma rü meá tá küü i na ngüüchi". Rü ngimá purakutanüü i inkü ñegumatama i narü mé. ¹⁴ñegüma gnechüchü Pedrü pata wa nagügü, pedrü náé ünadaü na aünemaq ta ütáüü. ¹⁵Ngechüchü gñimee gu ni ngogu, rü yema aüne ni ügachi rü ngeguma tama í tarü dá ru Gnechüchü ká ta purakü. ¹⁶Yaáne aru hora wa na ngügü, düügü rü Gnechüchü ká na ya ngagü ngoo aé i chieeü nawa ñemagüü, rü ñegumatawa wüí i na na woü i ñema nanaé i chiegü, rü yegumatawa nguuma narü méé. ¹⁷Rü ngemaacü ni ngü i ñema oré ga profeta Isai nüü i úkü; Gnechüchü üchi nüü ni yauá chi torü daweané ngü rü torü ngüanegü ni ngé. ¹⁸nguma ga ngechuchu nüü na daugü, ga muüchi ü ga duugü na küwawá, ngchuchu duuüüü maá nü ni ú na ñemaakü dea i taü i Galilea arü tukutawá na na üüka. ¹⁹yeguma wui ga Escriba ngchuchu ütawá na ügu rü ñanagürü nüü. "pa nguetanü rüü, choma rü ta kuwe charü ü ngetá kuma; ku üüwá. ²⁰Ngechuchu nüü ñanagürü ñewa ngowagü rü nüü na ñema i namaügü rü ngegumarüü i werigü nüü na ñema i nachaügü, noturü ya yatü nané nüü na tauma i nachika nagu na nguere ü. ²¹toga norü nguetanü ü ga ngchuchu ñanagürü "kori choü na tauchaëë na chaunatüü cha taü" ²²natürü ngchuchu ñanagürü; "chawè rü ü ina na nge ñema yue ü rü norü yuetá túna tagü. ²³yeguma ngchuchu, wui ga nguere na ükugu, norü nguetanüü rü nawe narü í. ²⁴yegumataa ga taü ga chiane marwa na ngpetü ngeguina rü ga ngue deamaa na ääku. notürü ngchuchu, rü i na pé. ²⁵Ngeguma norü nguetanüü naütawa na í rü ngeguma ina na baigügü ñana gürü: "ipa korí taü ina poü erü ñema taá ta yué!" ²⁶Ngechuchu ñanagürü nüü: "¿takürü pe muë, pa yatügü i ira arü ö?" ngeguma rü Ngechuchu na yunagü rü buanekü güü rü öchi dea i taü ü na deagü piraäkü. yikama rü paraäkü ina ngupetü ga naina chieené rü öchi na yuape. ²⁷yeguma ga yatügü rü na taäëgü rü ñanagürü gü "¿takü rü yatü me ni i ñaa rü woö buanekü rü öchi dea i taü nüü na inü?" ²⁸yeguma Ngechuchu tukutüwá na ngugu üchi Gadorenos a rü ñane wá na ñemagu tare ga yatügü ga ngoöää nama ñemagü Ngechuchu maá narü í yemagürü yuechika wá ina choü rü paraäkü üchima na aukü magü, rü yemaakü taüema ga dueë yema ta ü petü. ²⁹yeguma rü aita na üé rü ñanagürügü "¿takü ta ta üeü i kumaá pa tupana nane? ¿nua ku ü torü chië äë wá tauta taá nawá na ngugu i nguneügü?" ³⁰nguma rü wui i muuchü i kuchitukumu ñema na chibüe norü ngaikamana. ³¹yema yuregü rü Ngechuchu na na kagü rü ñana gürü gú: "ñeguma toü i ku woügu rü ñema kuchitanü wa toü na mugü" ³²rü ñeguma rü Ngechuchu ina na na woü rü ñanagürü "¡yea pe í!" yeguma ga yuregü ina chaü rü kuchi gü na üka. rü yeguma taá ga yema müüma ga kuchigü deagu na yué ³³yegumá ga kuchi na daugü ü rü ni bumü. rü yeguma ñanegu na choku gü, guüma ga yemá ngupetüü. nüü ni uyü, ynekatü ga ngoo nagu chokugüü. ³⁴rü yeguma ga guüma ga ianekuagü ina choü na Ngechuchu ü na dau guüka. nümagürü Ngechuchu ü ñanagürü gü ina üü i naä naane wá.

Chapter 9

¹Ngechuchu wíí nguegu ni üe, rü tokutüwa na ü, rü nórütama ñānewa na ngŭ. ²Daani, rü naütawa nana ngetaũgü wii yatü baraparakü kamiyuga kākü . Nūna daũgŭ i norü ogü Ngechuchu ñāñ nūñ a yima yatükü baraparakü; " chaññè, nataāē, erü kurü chieũgü rü mārü kuñ chanangechaññ."³Ñāñi, toamachigü escribagü nügümaā nūaugü; " Daa yatü rü takü Tupanamā ni ugü" ⁴Ngechuchu rü ñeñ na kua rü ñanarügü; ¿Taküruñ i chuegü ñama perü inü i perü mañnegüwā? ⁵¿Takü ni ñema tama i gúchaññ nñi u;(kúrü chieũgü rü mārü i chana pi) urü; (Irü dā rü i üneküñ ?) ⁶Notürü ñeguma nūñ pi küaéuka rü yima Tupananāne naporaññ ñama i ñāñewá torü chieũ ina pigüũka, Nūma ñāñ nūñ a yima baraparakü; ' Irü dā, na yaú i kurü kamiya, rü kúpatawá na ú. "Ñeguma yima yatükü inarü dā rü nachiüwā na ú . ⁸Ñeguma i duuũgü nñna daũgu, na baiáchié rü Tupanakā na meáégü, erü nūmatama norü pora nūna na ā yima yatükügüna. ⁹Ngechuchu ñema ina uũgŭ, nina daú yatükü ñāga Mateu, ñema puraküchika i ütanüũwā narü tō; nūmā ñāñ nūñ;"Cháuwerü ú" Nñma inarüda rü ñawénarü u. ¹⁰Ñeguma Ngechuchu inarü togü na chibüyani ñachiüwā, ñema na muuchi i ñema puraküchika i ütanüũgüñ rü i chieũarü maüagüñ ñema na Igü rü na chibüé ngechuchuma rü norü ógütanüũgü. ¹¹Ñeguma Fariseugu rü daũgü i ñāñ-ñāñ nórü ógütanüũgüñ; " ¿Tüküruni yima ngechuchu ñema puraküchika i ütanüũgüñ rü ñumachi i chieũ arümaüagüñ na chibüñ? ". ¹²Ñeguma Ngechuchu nñna inügü ñāñ. " yiema megüē tāmā duturuka ta wāē, rü yiema i dawegüerika tánawē i wíi. ¹³Pemagü pe ñawāē na nüpekuaē rü táküchigoññ y ñāñ: " chámā cha ñawāē sacrificio rü tama pökuchiga". Erü chama nñma cháñ, tāmāni tñmaka chakañ a yiema i mearü maüagüekayñ rü, yiema i chieũarü maüagüekani. " ¹⁴Ñema Juanurü Ógütanüñ, naütawána íñ rü ñagüñ: " Taküruñi tómägüññ rü fariseogü irarüwa ta aürègü" notürü kurü ógütanüñ tāmā na aürègü?, ¹⁵Ngechuchu ñāñ nūñ : "¿Na menií a yiema tñna ku ũē yiema i ñīgüē arü petawaie rü ta aureegüñ . ñeguma tñmaarüyátü tñmaütawa na ñemagŭ? NotÜrü na ñemata i nguneigü ñeguman tñmaarü yatü tñna na yügü ?, rü ñeguma tani na aüreegüñ. ¹⁶Na taumá wíi yatü ñagu na ũñ i wii nachiru ñewakaañ rü ngaiegunüñ wii nachirü chieũgu, erü na yeürata narü gauñ. ¹⁷Taúema a yiema duégü ñewakañkü ya binu rü ñagu tayabakuchi i wíi i nachiñ i marü ngañ; ñeguma pena ügu, narü gaúchamüta, yima binu rü na bāta ,rü ñema nachiñ rü na puachita. Notürü ñeguma, yima binu nachiñgu pana bagu, na meeçagütā"¹⁸Ñeguma ngechuchu nama ni a uyaní, daani, ina ngü wii aegakü rü ñapeégü ñarü maachi. Ñāñ nūñ; " chauakü ñewaka i yú, notürü numa na u rü tñmaetügü na wémē, rü ñeguma wena chiarü imaññ". ¹⁹Ñeguma ngechuchu na chiürü nawénarü u, rü ñegumarüta norü ógütanüñ. ²⁰Daeti, wie a ñeé ga 12 taunekü poraaküma āgüechae, ngechuchu weana ni ta ũ rü nachiruchipenü ti ngögü. ²¹Erü tügümátama nūñti u; "rü ñegumachi nachirüñkatama chi ngögümaregu rü chi chañkani tñāne." ²²Ngechuchu rü nügü inidau, rü ñiññ nadau, rü ñāñ ngüñ:"pa chauakü, nataāē; kurü ō kunarü meñ." ²³Ñeguma ngechuchu āēgaküpatagu ñāñkügü, nūñ na dau ñema wówèrugu i kuegüñ rü ñumachiñ ñema mütükumüñ rü iaichamareñ. ²⁴RÜ ñāñ nūñ: " İpechoñ, yia bue rü tama ta yu; rü ipemare " Notürü nūmagürü narü kutanüama, rü nūna kugüeama. ²⁵RÜ ñeguma natükuma i na wougü, nūmarü ni uku rü tñmamegu ni yauachi, rü yiema bueitarüda. ²⁶RÜ ñema meu dea rü guunema ianewa na nguchiga. ²⁷Ñeguma ngechuchu ñema na üpetügü, tare yatüñ ñeetügüñ nawenina i. RÜ tagaāñ ñagüñ nūñ " Dabināñ, tounünañechaññ ". ²⁸Ñeguma ngechuchu yima ipatagu na ükugu, ñema yatüñgü i ñeetügüñ nakaññ. Ngechuchu ñāñ nūñ: " ¿peyaögüñta i ñema ñaa cha üñ? " Ñanarügü nūmagüñ " Ngŭ, pa kori ". ²⁹Ñeguma Ngechuchu rü ñetügügü ñingü rü ñanarügü nūñ:"kü pekñ yatāane,erü peyaögü" ³⁰Rü ni dauchiétügü, ñeguma Ngechuchu rü poraakü nayauküégü"Na taúwemá nūñ küáñka na ñema na üñ ³¹Natürü ñema tare yatüñgü ñemana i rü guunema ya ianema nñni ugü i ñema ngupetüñ. ³²Ñeguma ngechuchu tare yatüñ íchoñguwena. Í ñema ñachikawā, ñeñmüa nangü wii yatükü tama i deakü, erü ngóò ñawā na ñema, rü Ngechuchuütawa nana gagü. ³³Ñeguma ñema ngóò inatäuchigu, yima yatükü tama ídeakü ni dēñ. RÜ ñema duügü rü na baiáchie rü ñāñ: " I ÑaarÜ nuküma tauguma nūñ tadau nua Israewa! ". ³⁴NotÜrü ñema faricheugü ñanarügüñ: " Ñaa yatü rü ngoogüarü āegakü i chatanāñrü poramaññ nii inawoññ i nguogü ". ³⁵Ngechuchu rü guñnema a ñānegügu rü ñāñeäkügügu niügüchigü. Nñmarü ni ügüchigü na tunangüeeñ i norü oremeñ, nachika meñ mee a yiema ñeta tñna ngü rü guurüñ i dawēñeta. ³⁶Ñeguma nūñ na daũgu ñema muñma duuügü, nūñnanaeçhaññ, erü tana iachiāñgu rü tama ta taañegüñ. Nñmagürü karneru ñearü daurüarüñgüñi. ³⁷Numa ñāñ norü ógütanüññ. " Aikuma na ñema i muuchiñ i duuügü i ogüñ, notürü na nore i purakütanüñgü. ³⁸Ñeñmāka ñakā pe yumüegü yima kori orinatü, rü peka ya mügŭ i purakütanüññ norü ori arü deruñ.

Chapter 10

¹NgëchÜchù nĀkā nÁ kagÜñörù nāikÜtÜärÜ tärÉ disipÜlō chi nÜna nā āi nÖrù āÜtōridā tōrÜ maÜ impūrō, chi inā tāÜchiù , chĭ nā mēuncĀ gūūn i jūūnē chi gūiū i dawé.²Nūmāi , guun nāēgā i 12 apōstoles ru nāānii nūirāru chimon nīi chi nāēgātā pēē, Andre naēnē , Chantiago , chi nāne Zebedeo , chĭ nāēnēē i Juan.³Piripi chi Baturūmē , Tūmā chi Mateū , noru dieru aru deruu , chantiagū nāne Afeū ōchĭ tadeu.⁴chimon chĭ zelote ōchi juda ŪIscariote , nā traikiūnā ūntā.⁵Nāā doche un tama müi i ngchuuho. ōchĭ nā jūēētāégūāū chi ñaūn; " taūūnta gūētā gēūnrūnwā pī ĩngūū gūēma dūŪ gū tama ya ōgūŪ i rū chūōūnwā chĭ tāūūn tāi gūēürü ūnwā pi ĩngūū iānē chamaritānū.⁶Guēun nōrū nāchĭūcuā pi ĩngūū ōvejās ya rū tāuēē nāchĭuncūā i israel.⁷Chi tā gūe yā düee tai tūpānā ārū ōrēmūā ti ūn chi tai niti ūn.,Daūna ānē rū tā ni kākūmachigū.⁸pēnā müēgū i dāwēū ,pēnā daeegū i yuūn i pēnā pigū i chaūneāŪ ,i pena yaūgū,mēkūmūuagū pena lāā.⁹tāūn pēna yāūgū i ūürü,dierü,ni metalesgū monedero ārū.¹⁰Tāuntāi pērū equipaje i pi gūēguūn pi ĩnguū tāmpocōtai tunicagū , ni zandalia , ni nancuun eru guēmā poragūtānūūn ru nu ineē.¹¹Gūēürün i iānē tāūnēwāō iānē yā iranēwā gūēmā pirū chōgū tauntai ĩ pi chōūngūn ñumātā gūn i yā ĩngū.¹²Íwa pī jūgūrū perū moēgū" meÁ pirú chó dā ipātÁwā".¹³Yīmā ĩpāta nā dignāgū gūūn y pōrā tūpānāarú pora i na yū gūeāūn.yā düē.¹⁴yiēmā tāūmā tūpānārū deāi rū ĩniē chi taū pēū yaūē ō taūma nōrū ōre rū ĩniē i pī ĩ iwā ō iāne yā tāūchinēwā gūēmā pī sácüdiéndógū i pēkütü.¹⁵Erū tá ĩ nā gūgū ĩ gūēmā junēūn i sufrimientoarū gūēgūmātaāi nā irāūn i tōrū waimū de sodoma chĭ gomorraārū nānē ārū tāūn.¹⁶Nú pé daūgū quēma tá gūēmā tā yā mūn como oveja nāmāā i lobo kēmācā tāi pi āstütügūn ñumārū ātāpērūn chi tā mā tāi pi mūn ūn mütükürü.¹⁷i Mēā tūnā pi dāūgū yā düē !, ērū tā tūnā jūāgūūn.¹⁸Tūya gācūūnta āēgagūkā chitā reyesgūn chōrū caūsākā, nōrū testimonio tā yīmā nāmā ĩ quēdāgūnkā chĭ góntilēskā¹⁹Guagumata na hayu i ore tauntai pi nāwēgūn ñuñagūtai yā dēāgū ērū tā gūēmādāē tārū nā kō jūngūngū.²⁰Hērū tā tā mā tā pémū pi dēāgū ērū tā tūpānāē tānii ĩ dōūū gūē ya düūē wā.²¹Wīā nāēnē tā tōgué yā nāēneūn tā nā áūn tá yuūnkā, ñuachi nanatu nane. Gū tāi nānēgu nā yūguū chi tā tā mā tā nānātūū tā nā ĩnūēgūn gūēmā tānii ĩ yūwā nā ĩngūū.²²Gūē tā pēchi āiēū chēwūégāgā. Yíemā tá chāūēgāmāā pōraē ñumātā yū yiēmātānii yā sāl vāndōē.²³Guēmātā pēwē ya chuyū kētū iānēwū pi ūgūūngū gūēkūmā; ērū pēmātānii pē nā gūēēgūū nā pēnā iānēū gūūn i nānēwā i Israel tūūta i ná júgū i nānē i yātūūn gūēgūmātānā i na gūūn.²⁴wiā discipulō tá mā nā ĩmpōrtāntē quē nōrū jūētānūn, kú nōrū jūēērūn tā mā nā ĩncimāgū nōrū amōā.²⁵Herū nōrū dicipulo rū tā ni ā nōrū maestroraū chĭ nōrū sirviēntē i yā norū āmōraūū i pēmāgū nākā pi kagū ĩ maestro ārū í, yurēū ñūrētāi nāpātāārú.²⁶gūāgūmātāi taūūn pī nuñegūū nú ungū, erū ná táú i guēmūū i ācūllūūng gūūn nā gūōmā chĭ tāuung i kúū i tā mā ña meeūn.²⁷gūēmā nī chi uū waēneūnwā, kū ngōnē u māā pēā hūgū. i jūēú quenā nī pī ĩnūēgūū meā tāchiewā, nú pi ūgūūntā gūū i ipātārū dāūnāwā.²⁸taūū nupē mūnēū gūēma tāūné i māū ērū tāūmā nānā puēdēgū nā toro maū yā māgūū. gūema ta nu pe mūnēū rū gūēmā tōrū nāūn i yūūn chĭ tāūne ngūūnēmawa na taū.²⁹tama tārē górrones naca nā tegūū wiā iraū dierū ātachiniecāā? woōtaeerū wainūgū na ngūgū rū tanatū ya tūpūna rū ni na fā.³⁰erū gūēmākā gūūn i kowarūerū i gūearū ya ugugūūng.³¹taūūng pi mūūēgū. erū ās pemā rū pe valiosogū mās quē chirigū.³²gūemacā guū chieŷū chi u yatū pee wa chomata nichĭ ūū tūpanapewa yimā, dāūnaanewa gūēmākū;³³guemna chaū i tama nūchi yatū pēēwa, chomarútā i tama nūchi ū. tūpanāpēēwā yima dāūnaānewa gūēmākū.³⁴taūūn nagūperū ĩnūū ña maūn na nanewa cha ngūēgūān choma rū.³⁵erū nānātūū tama na ĩnūchi, naakūū tama tani tūmaeū rū ñumachi tūmanea, tūmāchéchi ta āi.³⁶nūrū ūne yātū ārū kaanatarū norū i pata ārū uchi tānii.³⁷teé chawéē ta tawé tama tanā cha na ā tama chawakūkā rū chaunē ka tūmawé tama ta chawéē.³⁸guema tamu chorū kūrūcha ĩ chi tama chawéē rū ūū rū tama chorū erū marū narū nī ĩ.³⁹gūema norū naūng na yūgū; guematai chiema tupanaca yūe taana tai nuun ya ngaūū i naū.⁴⁰gūeama pī yāūūnta guenatanii i chaū yaūu, chi gūema chaū yaūūn taa guema gūūna ya nūū.⁴¹yiema quien yeubeju wia tupana arū oie ma i deaū, yiema tupana arū oie ma i deaū yiematatii rū tumaarū natanū rū tupana arū oie ma i deaū. yiema nuū yáu norū naega neū ūe tana yáu tupana arū oie ma i deaū tunatu ya tupana aū.⁴²guuēnrū yiema tuna aē rū wi naa buēīgo, wo ta deagau ta i amare, erū chorū ógūtanūūni, aikūmaña kū Àpemā nī chi ū tamā peī ĩchā ta erū meī yautā.

Chapter 11

¹Ngechuchu naya ukuëgüäü ga yemadebemos gume puarü tare ga norü Nguëëgü nü ina üätchi ga yëma na duüügüä Nanguëëika rü Nhumachi tûmamaä naü ya uük i Tupanaärü ore i tûmaärü iänewagü. ²Yeguma cuaü pocupatäüwa Nayemagu rü nüüna inü i ñema Nhetchutchu ü ütchiga rü yemaka wüidea i ümatü norü Nguetanüüka nimu. ³Rü ñanagürü nüü Rü ena nhumanü i nuata' ikuü,ü enato i duäüta' nü i Ngëma itaya Nguëë. ⁴Ngetchutchu rü nanangaü rü ñanagürü" Rü ipeiätchi rü Cuaä ma'ä nüü ipeyarü u ingëma Nüüpe inüëi rü ñema nüü ipedaugü. ⁵yiema i ngeetügüe nü ti ngona'etügë yiema nori i nganetchigüe ü ñumaiü meä tiü rü ñema chaüneägü rü marü nacà nitaanegü rü ñema Ngautcheëgüü rü marü ningonamatcheëgü rü ñema yaü rü wenaärü na maë rü ñema ñecärü ñemaüägü rü marü nanayaugü i i tupanaärü ore ime ⁶Rü tataäë ya yiema teëya tama choü nüoe Ñanagürüga Ngetchutchu. ⁷Yeguma marü nawo e gugügu i ñaä yatügü. Rü Ngetchungetchu rü nana ügü na guma Cuaätchiga ya dëa namaö ga yema muüma ga duäügü tacü nü i ñema ipeya daüguü i ñema tauuema' i äpataüwä' na wüi ya dene ya buanekü i iäküüne' ⁸Notürü takü nü i ñema ipeyadaugü' ena wüi ya yatü ya porakü nügü Ngaëëkü. nü ipeya daugükü' Aikümaütchi pemaä nüütchiü ñema daüügü i mei i natchiramaä i ätchiü güü rü äëkakü patawa na mäë. ⁹Takü è naniü ipeyadaugüü. ena Wüiga Tupanaärü orearü uruü. ñegumatchi ñatchagu. ñema ipeya daugüü rü wüi ya Tupanaärü orearü uruü arü yeeraü nü ¹⁰Cuächiga nü ina iimatüü ga yema ore. kupe'egu chanamu i chorü orearü ñeruü na kuka na meëëika' i duüügüarü maü. ¹¹Rü aiküma pemaö nüütchiü rü guüma i daüügü i ngeiwa bue ü na tauma i tupanaärü ore arü. uruü i Cuaä ya baieëëruü arü yeera. notürü yiema Tupana äëkakü iüwa wiweütchi üe rü cuaäü arü ye'eratiü. ¹²Yeguma nori ina ngugu ga Cuaä ya baieëëruü ü Tupanaärü naäne rü poraäküma chieümaä nì ò ëë. rü ñumatchi ñema yatügü i chiegü rü chieäkü nana yaugü. ¹³Rü guüma i Tupanaärü orearü ugüruügü rü ñumatchi ñema magüwa yemagü ü nüü niutchigagü na Ngetchutchu ü ta inatchaäü ñumata Cuaä ya baieëëruüwa nangu. ¹⁴Rü pemagü marü nü ipememaregüü ina penayaugü. daa nü ya yimaeria. ya numa ütchaükü. ¹⁵Rü yiema ätchiëë rü naga ta inüë i ñema ore. ¹⁶Takügutä itchana nguü i ñaä dauügü i ñuma ma'ë Nümagürü ñoma buigürüü i tae pataüwa iäaweigürüü ni igü ü inarü togü rü ñamatchi nügüka. nakagü. ¹⁷marü paetaeruüma ä pekä ta paetaegü notürü pamarü tama ipe üätchitanüü. Ta yatanügü. notürü pemagü rü tama peau ¹⁸Takükä yeguma Cuaä numa naügu tama poü na ngoöküma. rü viü na ääküma nuä naü ü ñana gürügü nüü. Nümarü nangodä. ¹⁹Ñanagürügü i nümagü eü yatü nane rü numanaü. paü nangodkü ma ü ñumatchi Wiü na'aäkü. Rü ñeguma i nümagü rü ñanagürügü nüü. nümaü Wüi yatü taanüütchi rü ngäwaeinü. ü nüü niugüe na pecaduä güümaä na ämükü. notürü tupanaärü kuä rü meäma nango tûmawa ya yiema aiküma nawe rü ië. ²⁰Rü yeguma Ngetchutchu rü inana ügü gana ya Ngagüäü ga yema duüügü ga guma i ànekaä ga ngetä yeeraä kü mei ina üüwa. yerü tama nüü narü oe i naküma i chieü. ²¹Rü ñanagürü ga Ngetchutchu wüi ñetchaü nü ipeka pa coratchiaäne kaägü rü ñumatchi babironiä kaägü. Rü yegamatchi chiruarü iäne rü chidaü aü iänewa chana ügu ga yema megüü rü nukü mamatchitama nüünarü oe i naküma chieü. ²²notürü pemaä nüütchiü rü ñema ngunei i Tupana naga ina po cuei' ü chiruaänekaä rü chidaäüneka ä arü yeeratä pei na pokue i pemagü ²³Rü pema pa capernaükaägü naga perü inüegu ütä daüguü i naänewata ipei tama rü pemaä nüütchiü pemagürü ñeta chatanä i pokuüwata ipewoüü erü yegumatchi chodomawa nana ügu i ñema megüü i pewa na üü rü Tupanarü tchi tama nana poku i ñema duüügü i chodomawa maëi ²⁴Notürü pemaä nüüchiü i ñema ngunei i Tupana naga napokueü i chodoma kaägü rü ñema arü yeenachi pei napokue ya Tupana. ²⁵yema ngune'igu gu Ngetchutchu rü ñanagürü. pa chaunatü. chomarü kuütchi kuaüü. pa daüguü arü naäne rü ñoma aü naäne arü coal. erü natchawa i cuya ku i ñema kuagü i ñema duüügü i kua nüü ñema notürü tû maka' icuna Ngomatüëëë ya yiema buätarüü i iguie. ²⁶Ngüü pa chaunatü erü ñemaäkü i ü nawa'e. ²⁷cuüma takü ñemagü rü chaunatü nü i chona. na'äü. Rü tauema neneitukuä rü nanatükatama nüüna kua rü tauema nanatüütakua rü naneri katama nanatüürakua rü ñema du üügü i chaunatüü nüü chadaüëë i ri katama nüü cutüma nüü kuagüü na tee nü ya chaunatü. ²⁸Rü nuä chaütawa pei ya guäma i puraküe rü ñumatchi i yaweta güe rü chomarütä tûü icharü ngüëë i tûmaärü purakuwa na ñemaäkü i tarü ngüëika. ²⁹Rü penayau i ñema pemaä nüütchi uü erü chomarü yana pemaä chainü rü taguma chaugü icharü ta, rü chaüttagutä nüü ipeingau i perü taäaë i naka ipeya maügü. ³⁰Erü ñema peitchamuü üna tautcha na'naga i peinüë rü ñema pena nakä itchakaü rü tama na gutcha."

Chapter 12

¹Nguneigü marü upetüügu Ngetchutchurü ngütchi gaarü nguneigu trigumaã ina toegüüwa na chopetügü. norü nguëtanüü üna taiyae rü yo ni na iã kumaã triguta ni kaüüëtanü rü naya ngòëtarü. ²Rü yeguma yema paritcheu nüü daugügu i ñema rü Ngetchutchuü ñanagürü, 'düka nüüika daü i ñema ü kurü ngueigü rü tama naga na inü i ñema ngütchi gaarü mügü. ³Ngetchutchurü nanangaü rü ñanagürü nüü. Na tama nawa ipeugütaegü i ñema Dari üü yeguma na tcuyagu rü ñumatchi namaã i ñema yatügü i naütawa ñemagü. ⁴Rü Tupanapatagu na üku rü ñumatchi nanangò i ñema poüü i ü ünei. rü natanüügüka rüna chuu nana ngogüã. rü paigükaitama nii i yema paüü. ⁵Natagama nawà ipeu gutae i ñema mugüpane. yema chauru arü nguneügu rü paigü rü tama nana aureegü i ñema ngutchigaarü nguneü rü ñema rü tama Wüü ichieü nii nakà i ñema paigü. ⁶notürü pemaã nüü itchiü rü nua petanüwa nangëma i wüü i duüü i tupauka. ya taüne arü yeera iii i Tupamapeëwa' Ñegumatchi nü ü ipe ku'gu na taküü ya utchaãü i ñaã ore i ñaü. chamarü tama chanàwae na chauka ipeyamà i carneru. notürü chanawàe i togü pei ñetchaü tümüü rü tauükamatchi ipena pokue i ñema tauüma chieü ügüü. ⁸Erü yima yatü nane nii ya yima ngütchigaarü cori. ⁹Rü yema natchi kawa ina üü ya Nhetchutchu rü guma iãnerü ngutaque'e pata'ügu na üku. ¹⁰Rü nayemaga wüü ga yatü i pamekü. Rü paritcheugü rü Ngetchutchu nana kagü. ña äkü. Rü na mei na ngütchigaarü nguneigu duüë tû ü rü meëë. ñemaäkü Ngetchutchu nana kagüe. ngui taküarü chiei nawa nüü nadaü. ¹¹Rü Ngetchutchu nanangaü rü ñanagürü. te'e petanüwa rü ñegumatchi ngütchigaarü nguneigu wüü i perü carnerutchi wüü i amaügutchi ti ngukutchigu rü taütchima ëna tüü katchiüwana tüü ipeya tuutchi.

¹²Tupanapeëwa rü wüü i yatü rü poraäkuma wui i carneruü narü yeera nana mei rü ñemakani i na mey i ngütchigaarü nguneigu tümaka mei i üü ya duüë ¹³Ngetchutchurü ñanagürü nüüga guma yatü. iyarüweatchimeë. Rü guma yatü rü norü weatchimeë rü yegumatama' narüme' guma naiya namerüü. ¹⁴Rü yema paritcheugü rüina choü ga yema rü ñumatchi chii Ngetchutchu chiga nideagü. nümagürü nakà nadau guna ñuakütchi Ngetchutchuü magü. ¹⁵yeguma yemaü na daugu ga Ngetchutchu rü ni ügatchi ñema natchika na muüma i duuügü rü nawe inarüü rü ñumatchi guàma tüü ni meëëgü. ¹⁶Duüügüna naãga na tama nüüya ugüëëika na teeyii i nüma. ¹⁷na Ngëmaäkü aiküma iya iika i ñema orearü uruü ya itchai niüü i ñaü. ¹⁸Rü nüü ipe daugu ya churü. purakütanüü i i kû i choma ya yaukü ya chaune ya nüücha ñetchaãkü Rü chorü maüwa rü poraäkuma namaã cha taãë. chorü maüta nagutchi mukutchi. Rü nümaütà pocutchigaü namaã niugü i ñema tama ya ò güü. ¹⁹Rü ta'uemaãta ngëta ni pura ü tagutama teë mãã ñetà na poraga. Rü tagutama teë iãnearü nama wagü nüü ita i nuga. ²⁰Rü taütama nanadai i ñema duüügü i norü òwa turae. nü taüütama naya ò.ëë i ñema duüügü i irarüwatama ya ò. güü. Rü ñema äkütà nii rü ñumatata guü i naãnewa nangu i ñema norü orë i aiküma iil. ²¹Ñemanatchiãneka'ägü rü naëgagu nguëëtae ina ügü. ²²Rü ngetchutchuü tawa nana gagü ga wüü ya yatü ya tama i deakü rü ngeetükü rü ngo'ääkü yima yatü ga nge'etükü rü tama i de'akü rü Ngetchutchu nana me'ëë. ²³cuüma ga yema duuügü ga yema. marü rü na baiatchiëëgü rü ñanagürügü. Rü daa yatü rü Davi nane meë nii. ²⁴Rü yeguma yema paritcheugü nüü i nüëgu natchiga ga yema mei i Ngetchutchu üü rü nanagürügü. Daa yatü rü tamà ñemaëkü mare tüü narü me'ë rü Bechabuorü ngoò mãã nii i tüü inarü me'ëë. ²⁵Notürü Ngetchutchu rü nüü na kuaama i norü i nügü ü yemakà ñanagürü nüü. Ñegumatchi wui i natchiãnekaã nügütama ya toyegu rü naya gu'ta. rü ñegumarüüta ya wü ya i ãne rü ema wüü ya ipata ya nügü i toyene rü naya gu'tata. ²⁶Rü Ñegumatchi chatanà nügütama ina taütchigu, rü Ñegumarü nûmarü nügütama ni yaue. Rü ñuã kütà äë kakü ya ii. ²⁷Ñegumatchi choma Bechebuëëma'ã i chane woügu i chieigü. rü te'e arü poramaãchi ina woüü i ñema naãë i chiei i perü ngueigü. ²⁸Rü ñegumatchi Tupanaã ëë mãã itchi woügu i ñema naãëë i chieigü. rü ñemawa pei nüücha kuaëë na marü nüma petanüwa nanguü ya Tupana. ²⁹Rü ñuãkü teë wüü ya yatü ya poraküpatagu taüku na tana puüüka i norü ñemaügü ega tama taya naïragu i nori Rü ñegumari katama nii i nüna i tana puüü i norü ñemaügü. ³⁰Teë tama chomaã ñema è rü chautchità ai ü yiema tama choüü ngüëëë. na Tupanaka i tana i taque'egüëë i duüügü rü chauchawa tana ngiãtchitanü e'è i duüügü. ³¹Rü ñemakà pemaã nüüitchiü rü Tupanarütà nüü na ngëtchaü i guüma i chieü na ügü i ñema ya tügü no türü te'e Tupanaãëë i ü üneimaã takü i ugüe. rü Tupanarü taüütama tüü nangetchaü i ñema chiei i taü. ³²Rü teë chiri yatü nanetchigagu i deagu rü Tupanarütà nüü nüünangechaü. notürü teë rüe chiei naãëë i üüneitchigagu ti deagu rü taüütama tüü nüü nangetchaü i ñema chiei. bai noma i naãnewa rü baitata i daüguü i naãnewa. ³³Rü ñeguma wüü i nanetü üna megu rü norü o üta namè. ñeguma wüü i nanetü na chiegu rü norü o rüta na'chie erü wüü i nanetü rü norü owa nii i nüü i kuaü. ³⁴pemagü pa ätapeaü duüügü napechie'küma ñuakütu mei i ipeugüü na woona ipe chiekümagü, Erü ñema orë i peamaã nüü ipeüü rü peãëwa nii ninaüü. ³⁵Ya yima yatü ya mekü rü orë i meii nüü erü naãëwa rü aiküma meü nüü notürü yima yatü ya chiekü rü chieü oretata niü. ³⁶Rü choma pemaã nüü chia rü ñema nguneigü i nawaya kuagüü i naãne rü Tupanarütà nüna naka ina'ka i wüitchigü i chieü naügü. ³⁷Erü ñema perü dea'güwatatama nii i Tupana pei ngugü. rü ñumatchi ñema perü dea'gütatama mii i i pei pokue. ³⁸Rü nümaügü i wüetaewà puraküë rü ñumatchi paritcheugü rüñaäkü Ngetchutchuü na ngäügü. pa

Nqueẽẽruũ. ta nawaegũ na kuwa wũi kuaruũ toũ i kuwè. ³⁹Notürü Ngetchutchu rü ñaãkü nana ngãũ, ñaã duũũgũ i chiekũmagũ i tama ya ò güũ rü na'ka inakagũ i wũi i kaaruũ i mei i tupanarũ pora'maã üũ. notürü taũũma i kuaruũ nü nana ägũ rü yema Yona ya ore arũ ngèruũtchigarika'tatama nüũ nüũna kuẽẽgũ. ⁴⁰Rü yegumarũũ ya yona ga tomaẽpũ ga ngunei rü tomaẽpũ ga chũtaũ na choni i taũanũwa na yema rü ñegumarũũtata ya yatũ nane rü tamaẽpũ i ngunei rü tamaẽpũ i chitaũ rü waimũ arũ ùpewatana ñema. ⁴¹Ñema yatũgũ i ninibekaãgũ rü tà i narũ aägũna nana pokueĩ ñaã duũũgũ. erũ ore i ya ugu, rü dũka i perũ daunũgũ. tañemagu teè yonaũ i rü tamaè. ⁴²Rü ñema ãẽkakũ ya suwa yemakũ ütà i nana uaũ i ñaã duũũgũ i ñuma maèi na ñemaãkü na pokugũãũkà. Ngimarũ naãne arũ guwama niũ na ñemaãkü charumaũ arũ kuàũ nua i charumaũũ rü tamaè. ⁴³Ñeguma ñema naãe i chiei nawa i üũgu ya yima yatũ rü nakà tà na dau i wũi i nachika inagutà narũ ngũ natürü tama nüũ i tarũngau. ⁴⁴Rü ñanagürũ i ñema naãe. Rü naka tatama chataegu yachaupata ya nori nawa i chaũũne. Rü ñeguma na taegugu ga yima yatũ rü nüũ inayangau ya yima yatũ nawũki ya i ya ñeãkune rü meètchine rü meãma ya bi ichi ine nayii. ⁴⁵Rü ñema ngoò rü iniũ naka nayadau i to i wũimepu arũ tare i ngoògũ i norũn yeera i chiei. rü guũma ingèma rü guma yatũgu inaya choku rüyema naãtchii Rü ngèmatatama nüũna ùpetũgũ i ñaã duũũgũ. ⁴⁶Rü Ngetchutthurũ yoni duũũgũmaã ni dea rü dae aii ya cuẽ daugu nà kunaã ya dea gũtchaũ. ⁴⁷Rü wũie namaã nü itiũ rü ñatarũgũ dũca kurũ mamà rü kueneègũ rü na dũetũgugũ rü kukà ita daugũ na kumaã ⁴⁸notürü Ngetchutchu rü ñaãku nana ngaũ teè pemaã nüũ itũũ teè tiũ ya chauè Rü taègũnii ya chauneègũ. ⁴⁹Ngetchutthurũ norũ nguẽègũ etũgu na wema è rü ñanagürũ. Rü nuã i iperũ daunũ daètiũ ya chauè rü ñumatchi chaueègũ. ⁵⁰Erũteèrũe ya chaunatũ arũ ngutchaũ ue ya yima daũãwa ñemakũ rü yiema duũũè rü chaueneè tiì, chaueya rü chautatiũ.

Chapter 13

¹yematama nguneigu rü Ngetchutchu ina üü ga guma i pata ya nagu na aüne. rü ñumatchi tatü i taü küwawà narütò. ²Rü maütchiü i duüügü rü nakà nai rü naküwawa nayemagü rü ñegümarü nagu ina üku ya wüine a waburu rü yema ina ü tò. cuüma i duüügü i yema i yemagü rü naneküteëgü nà chigü. ³Rü Ngetchutchu muüma ga ore i kuruüwa nana nguëëò i duüügü. Nümarü ñanagürü, Rüna yema ya wüi ya toekü rü ina üu rü nayatõe. ⁴yoni nana to eü rü nūmaüne ya nanetütchire rü namaküüagü nayi rü ngēma nena i i werigü rü nana wekü ga guma natchire. ⁵nai ya nanetütchirè rü nutatanügu na yi ru ñema nutatanü rü tama aiküma na waimüa Rü paataama narü ügü eü yema maimeüü tama na yakümü. ⁶notürü yeguma üakü rü gogü rü ni ae ga guma nanetütchire erü tama na ätchumaä rü nipagü. ⁷naigü ya nanetütchire rü tuünekügu nayi . Rü yema tuunekü na yae rü nana dai ya ya nanetütchire ga yema rü ügüne. ⁸Nai ya nanetütchirè rü mei i waümüa negu ya yi rü na o ò gü nūmaüne rü cheëi nū i norü ogü naigü ü chetcheita ü naürü trinta nū noü ò. ⁹ya yiema ätchiëë ü taü inü ¹⁰Norü nguëëtanü ügü ü Ngetchutchukä nai rü ñanagürügü. takü iü kuaruüäkümaä namaä icui dea i ñema duüügü ¹¹Ngetchutchu ü nana ngaü rü ñanagürü Tupanarü pei ikatama nūu nakuëë i ñema èiguü i daüguü i naäne. notürü i pemagü rü tama pei nūna kuaëë i ñema èigu. ¹²Erü teë ya marü tüü na ñemaë rü yeeraä kütà tüna nanaä. na ñemaäkü taguma tüü na tauükä. notürü yiema tüü nataüe üta tüna nana yäu i ñema tüü ñema. ¹³Yemaka nūi kuaruüäkü maä tūmamaä ya de'a nūüta daugütchire notürü tama nūüta. daugu, nūüta inüetchirè notürü tama naga ita inüë ¹⁴Rü tūmakä i ñema ore inuküma ore arü urüü ya ichai nūu u rü ningu rü ñumatchi ñanagürü. yoni ikurü inü ütā nūü iku inü, notürü tagumata nūu nūu iku kua. woöna nūu iku dau nūuku dautchire notürü tagutata nūu iku dau. ¹⁵Erü noü maüne ya daa ñāne rü tama nūüna kuatchaü namatchiëgü rü poraä küma naya rü ñemaka rü nūüna gutcha na'narü inüë Rüna peetügü natchawa na ñemaäkü tama naë tūmaä nūu na daugüükä rü tama namatchiëmaä narü inüika rü baüta nūüna kuagüga i norü maüwa ñegumata chauka na woegugügu üta chana meëëgü. ¹⁶Rüpe taäëgü erü pe'etümaä ipedaugü, ñema pemachiëëmaä ipeü inüë. ¹⁷Rü aiküma pemaä nūuchiu i muüchiü i ore arü ñeguruügü rü nūüna daugütchaü i ñemaügü i pema nuü ipe daugu natürü tama nūüna daugu Rü nūüna ngetchaügü na narü inüë iñema pema nūu ipe inüe notürü tama nūüna inüë. ¹⁸perü inüë na taküchi ga nūi ya yima toeküchigagu i uü i dëa. ¹⁹Ñeguma wüie nūu inügu i ñema orë i daüguü i naänetchigagu i u notürü tama nūüta kuagu. rü ñema nenaü i uwa nū ü tüna nana yau i Tupanaärü ore i tūmaärü mañewa ñematchire. daa nūi ya yima trigutchire ya namaküwagu yiine. ²⁰Yayima triguchirè ya nutata nügu tuüne yiematii ya yiema nuü inüe i Tupanaärü ore ü ñumatchi taä aküma na yaue. ²¹notürü ñema nà tama aiküma na ätchumaä ü paäätchitama naya ò yiküra ñeguma gutchaügü nūu ipetügu ü e'na duüügü natchi aiegu ü nūna ni igatchitanü i ñema orë. ²²Ya guma trigutchirè ya tuunekügu yiëne rüü i ñema duüügü i Tupanaärü oreü inüi nūya ögüü notürü ñoma i naänekaä aüñemaükä na o e gaëgü ü naya iäthiäë gü rüdüwa nūu narü oe i Tupanaärü orë. ²³Yima trigutchirè ya mei i waimügü toüne yiema tiü ya duüue e ya naga inüe rü nūu kua i ñema Tupaärü orë paa nūi ya tringuchire ya aikumama öüne rü ñumachi ni mü chiëi püküna chetcheota Rü eküna ü ñumatchi trinta e pü küna. ²⁴Ngetchutchu rü toga orë ga kuàruü duüügümaä nūu niü rü ñanagürü ñema daüguü i naü ne rü ñoma wüi yatü naänegu trigutchirè meine toü nerüü nū. ²⁵Yoni nata peei ya duätägü ü ñema tūmaärü uwanü rü ñema nenäü rü yima tringüchire. nekügu tomare nachirè ñema natò rü ñumatchi niü ²⁶Yeguma yima trigutchirè rü ügügu ü naü üta i ñema tama trigu iü. ²⁷Ñema naäneau yura. rü i naya dau i ñema naäne rü ñema noü puraküta nūu rü ñanagürü noü cori i pa cori tama èna meine a trigutchire. kuanegu i ku tò, rü ñuma rü chieü i natüne ñema rü ü. ²⁸Rü ñanagürü norü purakütanüü. Rü wüi uwaü nūi ina üü i ñaä ñema noü purakütanüü rü ñanagürügu rükuna wae na ñematà i ütona wo otchi. ²⁹Naänerü yorà rü ñanagürü, Rü tauaküma ikuna wootchi oüchi ikuna wo'otchigu ü wüigutchi trigutchire maä iküna wo'otchi. ³⁰Rü narü memaë nūi i nūë tama wüigu ñema nayaë ñumatata trigutchirè arü buwa nangu marü nawa nangugu naya bugü rü namaäta nūütchiü i ñema norü buruügü pema wo'otchiira i ñema natüane rü ñumatchi i pena naiküta na ñemaäkü naya aeikä notürü ya trigutchire ü mamäa ipenguü norü nguü tchikagu. ³¹Rü getchutchu toga kuàruü duüügümaä. Rü ñanagürü rüü nië wüi ya yatüü naya nge ga guma motatchatchirè ü ñumatchi norü naänegu nanatò. ³²daa motatchachirè ü tò i nanetügüü narü i ramae. notürü marüna yagu ü togü i nanetügüü narütamaë. wüi i nai itaüü nana iichi ü werigü i daüüanekaä ü natanügu na ü tchiäügü. ³²daa motatcha chirè ü tò i nanetügüü narü iramae. notürü marüna yagu ü togü i nanetügüü narü tamaë. wüi inai i taüü nana iichi ü werigü i daüüanekaä ü natanügu na ütchiëügü. ³³Ngetchutthurü toga orë ga kuaruügümaä namaä niu. Rü ñema daüguü i naäne ü ñoma pou arü puëëruü nina guüwana nangu. ³⁴Ngetchutchu rü daüügümaä kuaruügu namaä nūu iniü. Rü kua ruüäkürü'katama nūi i namaä niya u. ³⁵Rü yema'ä kü nanaü ga Ngetchutchu naya nguëëikä ga yema Tupanaärü orë ga nukümaükü ga orearü urüü nūu i ugü yeguma ñagu Rü ta namaa changoeë i ñema deagü i è igugüga nori tama naäne ngogu ñema. ³⁶Ngetchutchu rü nūma niügachi i yema duüügü ü ñumatchi guma ipatagu nūna na üku. norü nguetanüügü ü

naütana nai ü ñanagürü nüü pa cori tomaã nangoeë na ta kütchiga yiü i ñema chiei ñ natüanegu ñ u' i orè.

³⁷Ngetchutchu ü nana ngaü ü ñanagürü, yima yatü ya meïne na tchirè tokü ü Tupana nenenü ³⁸Ñgema naäne naga na toëi ü ñoma naäne nñi rü yima meine ya nanetütchirè ü ñema nñi i duüügü i Tupanaã ya ògü. yima nanetü ya chiene ü chatanà nenegü nñi ³⁹Ñgema noü uwanü ya chiene nachirè toüne rü chatanà nñi ñema ngunei i naga na buã ya trigutichirè ü naã neaü guchiga nñi ñema purakütanü i trigu arü buwa puraküe ü Tupanaärü ore arü ñeruü i daukaã nñi ⁴⁰ñema natüane i chieï ñeguma naãnearü guwa nanguguüta inaga. ⁴¹Yima yatü nane ütà ore arü uruü i daukaã ü na muächitanü na nadeaüa i ñema duüügü i chieï ügüü ü ñumachi ñema duüügüü chieëëi. ⁴²Rü nümagürüta üü etüwa naweü ü ñumatchi ñematana au ü ni ütchapütugü. ⁴³notürü guüma i ñema Tupanaga ñnue nüta üakürüüna baigü i Tupanaärü naãnewa yiema ätchiëë ü tarü ñneigü. ⁴⁴ñema dauguü i naäne ü ñoma wüi uiru i naãnegu. i kuüruü nñi wüi i yatü namaã narü ü rü ñumatchi naya cu Rü namaã nataäne, guüma i curüüü ü namaã na tae ü ñumatchi to'i naãnekà na tae. ⁴⁵Rü ñanagürüta ga Ngetchutchu, ñema dauguü i naäne ü ñoma wüi ya taetarükü üü nñi na poraäku nakà nadaü ya yima nuta ya meëtchikü. ⁴⁶Yeguma marü namaã narü ügu ga guma nuta ya poraäku tatanükü, ü namaã natae i norü guüma i ñema ugü na nakà nataeika ya yima nuta ya meetchikü na noüya ñika. ⁴⁷ñanagürü arü wena ya Netchutchu, ñema dauguü i naäne ü ñoma wüi i pütcha itatü i taügu na ñaüruü nñi ü ñemaã kü na guüraü i choni ira yaü. ⁴⁸Yeguma marüna ääkugu i ñema pütcha rü ñema choni è tanüü ü naneküpetchinüwa nanatu i ñema pücho. ü ñumatchi ina togükü nana de i ñema choni i megüü ü petchigu nananü notürü ñema tamà i megüü rü i nana wogu. ⁴⁹Rü ñegumarüüta nñi ñeguma na gugu i na'äne erü ñema ore arü ñeruü i daukaägü ü numatà naï ütà naya deetchi i ñema meï duüügü nüna i ñema duüügü i chieigü. ⁵⁰rü tà üüetüwa nawodü ü nguütà niñegü ü ñumatchi ñemtà ni ütchapütägü. ⁵¹Marü nñi i nüü ipekuaei i guüma i ñaägü norü nguëtanüügü ü ñanagürügü marü nüü itatcuae nñi. ⁵²Rü Ngetchutchu rü ñanagürü nüügü guüma i ñema wüetaetanüü iya ò rü nùmarü ñoma wüi ya yatü ya wüi ya ipata arü yorã ruü nñi ü noü ñemaügü inukü maügü rü tà inana nuü rü ñegurarüüta ñema ngèwa kauü. ⁵³Yeguma Ngetchutchu marü ya guegu na ore gü i kuàruüwa namaã yade'agü Rü nùmarü inñi ügatchi ñema natchikawa. ⁵⁴Guma natchiäne ga nawa na yaünegu na üku ya Ngetchutchu rü guma iãnearü ngutaque e pataügu na üku ü yema nana nguëëgü ga duüügü. yema duüügü yema ñemogu üna baiätchiäëgü rü ñana gürügü. ñetakaã nñi ya daa yatü rü ñuätü nüüna kua nana üäü iñema meigü. ⁵⁵daa yatü rü eina tama corapina naneyai ñema naë rü ena tama maria iyaï Rü ñema naëneëgü ü tamaeina chantiagu. yuche, chimon rü yuda ya igü. ⁵⁶Ñema naäëyagü ü tama guüma nua totunüwa i ñemagü Rü ñemakà rü ñetakaã nñi ya daa yatü ü ngetä nüü nakuà i ñema ñemaügü. ⁵⁷Ñumagürü Ngetchutchu maã na chiëëgü notürü Ngetchutchu ü ñanagürü nüü Guüma i togü i duüügü rü namaã n a taäëgü i ñema Tupanaärü ore arü uruügü notü ü ñema ore arü uruütchiänewa ü tama namaã na taäëgü. ⁵⁸Ngetchutthurü tama muüma i megüü neü nagagu na tama ya ògüä.

Chapter 14

¹Rü yema nguneigegu ga erode ü Ngetchutchuü na kuachi ga. ²Erode ü noü duüügüü ñanagürü. daa ena ya cuää ya baieëruü, ya yima yuwa ira dakü. ñemakà nîi i ñaã poragü ü nawa na ñema. ³Erü erode rü cuaüü ni yau ü ñumatchi kurenta maã naya nai ü nana poku ñigagu ga heroyia ga piripi nama. ⁴Rü cuää rü namaã nüü niu. taua kûma ñimaã iku âma i ñema nge. ⁵Herode ü cuääü ni matchaüta, notürü tauakü naya ma erü yema iãnekaãü na muüü eü yema duüügü ü ore arü uruüâkûma nana ugü. ⁶Notürü yegumà nawà na ngugu naya nguarü tameküâ ga Herode naakü ya Herode ü napeegu iti yüatchiï, yemarü Herode rü namaã na taãëë. ⁷Rü yemakà ñima i uneta ü ñigürügu. ⁸Yikama marü ngië ngii ukuëgu ñeguma ñimarü ñiëëi i ngaü rü ñigurügü Rü wüi i poratugu chona naã cuää ya baiëë'ruëëru. ⁹Guma ã ë kakü ü poraãkü na ñetchaü naka i ñema naãkü nüna nâkaca notürü noü unetaka rü noü petatanüüka ü tama ñiina womüëetchaü ü no na muëetchitanü ga norü churara na cuääü ina daaëruüka ¹⁰Norü churaraü namugü na cuaüü ina daaëruüka ñema ina pokuüwa, ¹¹Rü yemawe wüga porakugu ñiitawa nanange ga cuääëru ü numatchi nima ru ngië na iyaã. ¹²Rü yemawana ü norü ngueëëgü nana yaugü i naüne ü ñumatchi naya tagü. Rü yemawena ü Ngetchutchumaã nüü narü ugü. ¹³Yeguma Ngetchutchu nüü ñnügu i ñaã ngupetü, ü ni'ügachi i yema i na ñema'üwa. Yeguma yema duüügü yema muü nüü ñnüëga i ñema ngupe' tüü ü namagu na iâkûma Ngetchutchuwe narü. ¹⁴Rü Ngetchutchu nüü na dau ga yema muüma ga duüügü. Rü nüüna ñetchaütümüügu ü naya meëgü ga. ¹⁵Yeguma marü ina ngugu i chutaü, ü noü ngueë'igü ü naütawa naï ü ñanagürügü nüü, ñaã nachika. ü tauüma nawarü üü niï marü na chütatchaü. Rü name'niï i kuya mugü i ñaã duüügü, na ñemaã kü iãnewa norü òna taya taegüüka. ¹⁶notürü Ngetchutchu ñanagürü nüü. nümagürü taüükâtama na woegu. airüüü i ngorüü nüna ipeãgü i pemagü. ¹⁷Nümagürü ñanagü ügü toü nañema i nuã wüime Rü naguü i puü rü ñumatchi tarë i choni. ¹⁸Ngetchutchu rü ñanagürü, Rü chaütawa ipenanà. ¹⁹Ngetchutchurü yiema duãtagüü namu na maëteewa i tarü togüüka Rü ñuütchi na nanade ga yema wüime pü ga puü üga yema tarë ga choni. Rü daügu na dawenuâkûma Tupanana moëna ã ü nana büügü y ñema puü ü ñumatchi norü ngueëë güna nanaã. ñema norü ngueëgü ü guema duëë yema yema güei nayanu i ñema poü. ²⁰Guüma ga yema ñema ñemagürü nana nogogü ü namaë pütüwegü. Yema poüü iya üü ü nana degü rüta rëmepü arü tarë petchi nagüü ningü. ²¹Rü yema yema chibüegü rü 5.000 i yatügü niï notürü ñeigü ü buügü ü tama nayaugü. ²²Rü yemawena ga Ngetchutchu rü nüü ngueëë güü wapurugu naya choüëë na yoni natàaarü tokukuwa na iïkà, yema wena ü Ngetchutchu nüü narü moëgü i ñema duüügü i guma wapurugu i choüü. ²³Nawena na duüügüü ina moë, ü mapünewa naü u naya yemuë Yeguma marü na chitagurü, nüikatama na yema. ²⁴Notürü yima wapuni ü tatü i taü aü ngäütchiüwa na ñema rü yema buenekü nüü naü ü ñumatchi yuape ñema nüü niñe. ²⁵Yeguma marü ägümükü aü chütaüwa nangugu, Yeguma marü ägümükü arü chütaüwa nangu, Ngetchutchurü dea etügu ya üâkûma noü ngueta nüüka niü. ²⁶Yeguma norü nguetanüü nüü daugu na deaetügu ya üü ya Ngetchutchu ü na baiätchi egü ü ñanagürügü. Rü wüi natchii niï ü aitana ügü noü muümaã ²⁷ñemaärü ngorugutama Ngetchutchu ü namaã ni deagü ü ñanagürü i ipe porae i Rü choma chiï i taü ipe muüëü. ²⁸Peduru ü nana ngaü ü ñanagürü pa cori ñeguma kuma ikuügu choü na muätchi na dea etügu itchi üâkûma kuü tawa chaü. ²⁹Ngetchutchuü ñanagürü peduru ü nawa ina üe ya wapurü ü dea etügu ya üü kûma Ngetchutchuütawa naü. ³⁰Notürü yeguma nüna daugu na poraãkü ya buone aitanaü pa cori choü na maëë. ³¹Ngemaärü ngoragutawa Ngetchutchurü ni meëchimeë, ü peduruü ni yaüätchi rü ñanagürü nüü Yatü ya i rearü òökü i taküruü i kuyatüachi arü maüü ³²Yeguma Ngetchutchu ü pedurü marü wapurugu iya choügu ü yima buanekü ü ina ya chaätchi naya buane. ³³Yema noü nguëëgü ü wapuruwa na ñemagüâkûma Ngetchutchuü ni kua ügu ü ñanagürügü aikumaütchi i kûma ü tupana nane ikui i. ³⁴Yeguma marü tatü i taüü ya nguügu ü Yenechareanewa nangugü. ³⁵Rü yeguma yema duüügü ga yema yemagü ü nüü ni kuätchitanü na Ngetchutchu niï ü yema duüügü ga yema yemagü ü guü i naãnewa Ngetchutchuü ni utchigagü ü naütawa mana gagü ga guüma i yema i dawaë. ³⁶Ngetchutchuü na ka'aäü na natchiru petchinügumare ya ngò gügüüka rü yeguma yema nauegu ü naka nitaanegü.

Chapter 15

¹Ngetchutchukà naĩ ga nure ga paritcheugũ ü ngueĩgũ ga Yerutchareẽwa neĩ ü ñanagũrũ Ngetchutchu. ²Takũruũ i ñema kuũ ngueẽruũ ü tama naga naĩ i ñema nu kũmaũ i oigkũma erũ nũmagu i ñema kuũ nguẽẽũ tama na ya megũira ñeguma na chibuegũ. ³Ngetychutchu nana ngaũ ü ñanagũrũ y pemagũ tukũũ ipemagũ rũ tama naga i peĩ i ñema Tupanaãrũ mugũ nagagu i ñema poũ oigkũma⁴Erũ tupanarũ ñanagũrũ kunatũga ü kuega naĩnũ erũ tee kunatũ ü kuetchiga chirẽ i deae ü yiema üta tayu. ⁵Notũrũ pemagũ ü ñaperũgũgũ. teerũe timanatũ ütũmaẽĩ ñague ñeirũũ i ngũẽẽ i kuma iku yau i chowa ñemarũ ñuma ü tupanaãrũ ãmareniĩ yiema duũũe rũ tanũkama tu tumanatũgatã inũ. ⁶Rũ ñemaãkũ i pemagũ ü tama naga ipe inũe i tepanaãrũ mugũ ü nagagu i ñema peũ o igũkũma.⁷pemanii i duũũgũ peena meã ipe maẽneta ü meãma nũũ niũ ya ore arũ ñerũũ ya itchai yeguma petchigagu ya deagu. ⁸ñaã duũũgũ ünaboramaã mare choũ ni kuaũgũ notũrũ noũ maũne ü chona na yaũgũ. ⁹nũmarũ notũ kamare na ngeutaqueegũ chouka eũ noũ ngueta egũ ü yatũarũ mugũmere niĩ. ¹⁰Rũ ñũũtchi Ngetchutchurũ yema duũũgũka naca ü ñanagũrũ iperũ i nũe ü nũũ ipe kuae ¹¹Tauũma i ñema taawa i ü kuũ ü duũẽi na chieẽẽ notũrũwai i ñema taawa i aũ ü ñemawa itanii i dueẽi chieẽẽi. ¹²Nũ Ngetchutchuũ na i i noũ ngueẽẽgũ ü ñanagũrũgũ nũũ ipe kuaũ na paritcheu eẽwa nangũ yeguma nũũna inũegu i ñãã ore. ¹³Ngetchutchu nana ngaũ rũ ñanagũrũ Guũma i nanetũ ga chaunatu ya daũkaã tama toũ ü ta naya wootchi. ¹⁴nũna ipe ãpegatchitanũ erũ nũmagũrũ ngeetũgũ niĩ ñeguma wũi i duũũgũ i ñeetũũ maã na kuagu ü wũiguta ã maũguna yiku. ¹⁵peduru rũ Ngetchutchuũ na ngaũ rũ ñanagũrũ toũ nũũ nakua eẽ i ñãã doa i eiguũ. ¹⁶Ngetchutchurũ ñanagũrũ Rũ ñumarũta ipemagũ ü tama nũũ ipe kuagũega ¹⁷Tama ena nũũpe dau i pemagũ i ñeirũũ i ñemagũrũ i peawa i iikuũ, üta peanũwa naũ üm yikamarũ wo'etaũgũ taya ü ¹⁸Notũrũ ñema ngẽmaũgũ i peawa i wũũ ü peũ maũnewa ninaũ ñããgũniĩ i ñema ngemaũgũ i duãtagũ chieẽẽ. ¹⁹Ñema chieĩgũ rũ yatũarũ maũnewa niĩ ninaũ ñema maẽtagu ñemana nai ngẽkũ i ãte kũmaã na maẽ naguũ naãũ i chieĩgũ ñema ngũtaa ñemana toguetchiga chiri idea ü togũmaã chieĩ i ugũ. ²⁰ñaãgũ niĩ i ñema ũgũ i duãtaũ chieẽẽ notũrũ na tama iku yo meã'kũmaã curũũ i ku ngo ñemarũ tama duãtaũni na chieẽẽ. ²¹Rũ ñemawena ü Ngetchutchu ü nũna ni ũgatchi ü tiru ü chidaũ aũ naãnewa naũ. ²²Rũ wũi i ñekũ i cananiãkaã yema natchikawa i ũũ ü ñããkũ ata iũ kuũtcha auã'tchitũmũ pa cori ya davi nane ü chauakũ wũi i ngo ñiwa na ñema. ²³Notũrũ Ngetchutchuũ tauũma ñiina ngaũ ga yema ngeku noũ nguetaũũ ü naũtawana i ñanagũrũ nũũ ñimaã niũũ üna taegu oũ poraãkũ towe iya aietchigũ. ²⁴Notũrũ Ngetchutchu nana ngã i ñanagũrũ Tupanarũ choũnamuãtchi na karikabi ñema duũũ i rũ tau i iraeãnekaã. ²⁵Notũrũ i ñima Ngetchutchu na i ngaikama ü naku tũgu ina ngũkuchi ñããkũ ya dea'ãkuma cori choũũ ngũẽẽ. ²⁶nũma ü ñããkũ ñi ina ngaũ tama name niĩ i ñema ò na i buũgũarũ iĩ na curu nanaã²⁷ñima ü ngigũrũgũ ngũũ aikũma niĩ pa cori notũrũ ñema airuakũgũ ü ñema ònatũtchi i motena wa noũ yora ü yieẽẽi nangogũ, ²⁸Rũ yeguma Ngetchutchurũ ñiĩ na ngaũ ü ñanagũrũ pa ngeku ü nata i kurũ ò Rũ ñema kuũ ngutchaũta chaũ ñema ngiakũ ü ñema ngoragu ñika ni taane. ²⁹Ngetchutchu rũ ina ũũ i ñema natchikawa ü ñu matchi Garirea i tatũ i touwa ñemãũ arũ ngaika mana naũ rũ ñumatchi wũi ya mapũneguna i nagũrũ yema inarũtò ³⁰Rũ muũma i duũũgũ nũna nangeũka ma ü yema duũũgũ ü naka naya gagũ ga ñurei duẽẽgũ i nganetchigũgũ ngeetũgũ tama i deagũ boporagũ duũũ iya tũ tũũtchitchitnaãgu ü tooma tchigũ i dawaeigũ yema duũũgũ ü Ngetchutchu peewa nana gagũ ü nũmarũ naya meẽẽgũ ³¹yema muũma i duẽẽgũ ga yema muũ nũ poraãku ma na taẽẽgũ erũ ñema tama idaugũ nurũ ngona etũgu Rũ poraãkuma iratetanũ arũ Tupanaũ nikua ũũgũ. ³²Ngetchutchu rũ norũ ngueika naka rũ ñanagũrũ nuũ choũna auãtchitũmũ i ñema muũma idua ü erũ marũ tamaẽpũ i nguei naguũ chowe narũ i tauũma takũ nangògũ Rũ tama itchara muegutanũtchaũ tauũma na ngògũãkũma eũtchina woegugu ü ngurũãtchi namagu ni yuã tchitanũ. ³³Norũ ngueẽẽtanuũ rũ ñanagũrũ ñetatchi muũ i puũ tũũ ya ngau na ñemaãkũ na ũwemũgũũka i ñãã muũtchiii duũũgũ i nuã tauema i ã patagũwa ñemagũ. ³⁴Ngetchutchu ü ñanagũrũ nũũ ñure i poũũ pei nañema i pemagũ nũmagũrũ nana ngaũ toũ nañema i wũimepũarũ tare i peũũ ü muũraũ i choniakũgũ ³⁵Ngetchutchurũ yema duũũgũ yemo muũũ namũ na waimũãnewa i narutogũka. ³⁶Nũmarũ yema wũime eũ orũ tarẽ naguũ i poũrũ ñumatchi ñema chinigũ ü Tupanana moẽ naããkũma nana bũku ü ñumatchi norũ nguetaũũũ naya nũ ñema nguetaũũ ü yema ngema muũũ i duũũgũ üta naya nu i ñema poũũ rũ choni. ³⁷Guãma ya duãtagũ üta chibũe ü poraãkũma i ta taãẽgũ marũ guãma chibũegũ ü nũmagũ ü nana nutuquee gũ i ñema natchi pee iya ũgũ rũ ñumatchi wũime pũ arũ tare naguũ i petchi na ããku. ³⁸Yema ngẽma chibũegũ ü 4.000 yatũguniĩ ta ñemagũta ya ñeã tagũ ü ñumatchi buãtagũ notũ nũmagũrũ tama tuũ ni ugũgũ. ³⁹Chibũwena rũ Ngetchutchu ü nũũ inaũ moògũ i yema duũũgũ yema muũ ü ñumatchi wũi ya nguegu ni ũe magadaarũ nañnewa naũ.

Chapter 16

¹Ngema Fariseugü rü ochi Saduceug naütawá na ñ, rü nüü na ugü nalá ina kagüüäkä na nüü na weüka wüi i señal i dauguü i naanekg. ²Noturü numa nuna ngaü rü ñanarügü: "Nge gyma na yauane kügu, pema rü ñaperügü: Ina ngogachioneta, erü daiguü i naane rü na dauáchi". ³Rü eüwá pema ña perügü: "Ma chieta i nguneü, erü dauguü i naane nana dauachi rü ochi na amenazador". Pema rü nüü pekuá ñuaküna pena interpretaü i dauyuü: Na ane arü apariencia, natürü tamakü pena interpreta i ngema señales i nguneügiarü. ⁴Wüi i generación i chieü rü ochi adulteraü naka na dauü wüi señal, natürü tautama i señal ta nüna na agü, rü Jonas arü señal rika? Ngeguma Ngechucha rü ngema nana wojü rü ni ü. ⁵Negma nawé i iüü rü nüama tokutüwá ña, natürü nüna rü ngumaegü na paü a ngegügü. ⁶Ngechucha rü nüü ñanarügü: "Perü inue rü ochi pe uaegü i norü levadura ka i ngema Fariseugü rü ochi ngema Saduceugü". ⁷Ngema nawé i iüü rü nügüma ni deagu rü ñanarügügü ma tuma paü i ngeguüka ni. ⁸Ngechuchu rü na uäe i ngemaka rü ñanaragü: "Pema pa duüügü i ira arü äagüü, ¿Takuka nü pegumá ñapegüü rü na tama paü ngema pe ngeükayüü? ⁹¿Tauta nüpe kuae, rü nüü perü ngümäe ngema wuimepü i paü i yiema cinco mil aü, rü ochi ñure pechiaku pema pe nutakeaü? ¹⁰¿Woó ngema wuimepü arü tare i paü yiema cuatro mil güaü, rü ochi ñare i pechiaku pe nutakeeü? ¹¹¿Nuaküena nü i pema toma nüpe kuacü rü na choma rü tama nachiga i paü arü puërrüuchigagüü ichi de aü? Rü wai ina i uaeü i ngema paü arü pueerüuchiga y farisegüarü rü ochi Saduceugü arü. ¹²Ngeguma rü nüü ni kuachigü na nüma rü tama nachiga i a deaü i na yigüna i daü i ngema pau arü puërrüüchigayüü, rü wai na i waeü i norü nguëechigaka i Fariseugü rü ochi Saduceugü. ¹³Numa ngeguina Mgechuchu ina ngugu i Cesarea anü Filipo, anewá Numa rü nawe i iüü nona ka rüñaakü: "¿Ñuñagügü iduuügü i na takü rü yatü nane chiü?" ¹⁴Numa rü ñanarügügü: Nümaü nüa agügu rü Juan ya Bautista ki, numaügügü: Nümaügüna Elias ñagüü; kü tagüama na Jeremías, ñagüü, o wüi i tupana arü ore a rü uruüki iü". Numa rü nüü ñanarügü: ¹⁵"Naturü, ¿Tee ñapegüü i pemagü na chi iü?" ¹⁶Nüna ngaüakü Simon Pedro ñanarügü "Kuma nüCristo yima maükü ya Tupana nane". ¹⁷Ngechucha nana ngaü rü nüü ñanarügü: "Bendito ki iü pa Simón, pa Jonas nane, erü namachi rü nagü kuü nana we i ñää, rü wai ya chaunatu ya dauañewá ngemakü. ¹⁸Ngegumarüü kumá nü chiü na kuma rü Pedro ki iü, rü ñaâ nuta etüguta chana ü i chorü Tupana pato; rü tautama, iü i woaneaneüarüta nüü narü yeeramae. ¹⁹Choma rü kuna ta chana ä i chawi i dauguü i nâân arü, ngeurüü ngemaü kuma ku weüü i ñoma i nâânnewá, rü na weütata i dauguü i nâânnewá i ngeurüü i ngemaü i ki weüü i ñoma i nâânnewa, rü i ni wegütuta i dauguü i nâânnewá. ²⁰Ngeguma rü Ngechuchu nawe i iüü una mü, na taweema nüa uguüüka na nüma rü Cristü yi ü. ²¹Yeguma arü nguneükürüwá ni ngechuchu nawe i iüü mãã nüa uü na nüma nawee Jerusalenwá na uü rü na nguü a ngeü, rü guüraüü i ngemaü na nguétüütainamegügu i ngema yapegü rü ochi ngema ore urü uruügügu, rü ngema wüetatanüügumeë, rü ta a magüaüta, rü ochi norü tompa arü nguneüiguta ina rü daü. ²²Ngeguma rü Pedro wüiküwawá nana ga rü nüna deagü ñaakü: "Kü ñaã rü kaka na yau, pa kori; kü ñaã rü taguma kuü na ngupatü". ²³Natürü ngechuchu rü Pedroka ini ü rü nüü ñanarügü: "¿Chauküwawá, i üga chi pa chatana! Erü wüi i nuta na iancü kiü i choü, erü tama ku uäe i ngema Tupana arü ngemaügüka, rüwai kü uäe i ngema yatügü arü ngemaügüka mare". ²⁴Ngeguma rü ngechuchu nawe i iüü ñanarügü: "Ngeguma teé chauwé rü uchaügu, rü nãwee tügüita tüma rü kurucha ta yauü, rü chauwé tarü uü. ²⁵Erü yiema tümarü maü chauchigaka na taueë rüta nüü tarü ngau. ²⁶Erü ¿Taküwá tüü na meü a wüi ya duëë, ngeguma guü i nãane ta ganagu, notorü tümarü maütanü ka. ²⁷Erü nüma ya yatü nane rü ta narü papa arü üüneümaã, rü norü duüügü i üünegüümã ta numa na ü Ngeguma rü ta nüma tüü nana ütanü a wüiechigü a duee ngema tüma ta üüäkä. ²⁸Aikümaakü pemã nüchi ü, ta yiemata ya pemayüwá i nua ngemagüe i tautama ya ü üe, ñumata nüta dau ya yatü nane na norü nãânnewá nena uü.

Chapter 17

¹Wuimepu arü nguneñwena, ngechuchu rü nũgũmaã nana yau ya Pedru rü ochi ya Jacobo (Santiago), rü ngeguinarũta ya Juan naenẽẽ i ñkü, rü nüikagu na ñgü i wüi i naãnẽ i mapũũgu. ²Nũma rü na transfigura napeegũguwá. Norü nachametü rü ni yiakũü ñuma uakürũü, rü norü nachirü rü amürũü poraũkũma ni yiakũũgü. ³Ngeguma rü namaãgü ngema na ngoé Moises ochi Elias, namã ni deagü. ⁴Pedro nana ngaũ, rü ñanarũgü Ngechuchu: "Pa kori na me nii i numa i ngemagũü. Ku naweegu, rü tompü i enrramada cha ü, wüi kuü, wüi Moiche aũ i nai ya Elias a ü. ⁵Ngeguma nũma ia deaguta, rü wüi i nube i yiaũũ nana patachipetũgü, rü nüü ta inü i wüi i naga i uuü i nubewá i ñaü: "Ñaani i chaune i nücha ngechaũkü; rü nawá cha tuaekü, nüü perü inüe". ⁶Ngeguma ngẽma nawé i iiiü nü inüegu, rü nũguchametü gu na yigü, rü poraũkũmã na müüẽ. ⁷Ngeguma ngechuchu rü ngema na ngu, iü nüna daugü, rü ñanarũgü: "I perü dagü i tou pe müüẽ". ⁸Ngeguma rü nũmagü daugu narü daunü, rü tauweeũma na daugu, rü Ngechuchu ricá. ⁹Yoní mapunewá ina rü ñgũgu, Ngechuchu rü nüü na mũgü rü nüü ñanarũgü: "Tau tuemã nüpe uüta i ñaa nüpe dau chiga, ñumata a nane ya yatü ina rü da i yuegũtanũwá". ¹⁰Norü nawé i iiiiü rü nüna na kagüe ñagüakü: "¿Tokükgená ngẽma escribagü ñagüü nã nawee Elias irachiniü nua ngukü?" ¹¹Ngechucha rü nüna ngaü rü ñanarũgü: "Elias rü aikũmata ina ngü, rüta nana meẽẽ i guũma i ngermaũgü. ¹²Notürü choma rü peü ñacharũgü, Elias rü marü nua naü, netürü tama nüpe kugge nã nũma yaiü, rü nachikagu wai ngema pema pe naweẽü namã pe ue. Ngemaakü tatama, nane ya yatü rü ngegumarũü tata pemeguta ni õõẽ". ¹³Ngeguma rü nawé i iiiiü rü nüni kuaachigü na numa rü Juan ya tüü i baetüchigagu yiü ia dea. ¹⁴Ngeguma ina ngugügu duüũgü i muachiũtanũwá, wüi i yatü naka ni ü, rü nana kaachi püü napeegu, rü nüü ñanarũgü: ¹⁵"Pa kori choü nüna ngechaü ya choune, erü ni yuachiaü rü paraũküüchima ni õõẽ. Nũma rü yekü üüetügu na nguü o ngegumarũü deaguta. ¹⁶Choma rü ngẽma kuwé i iiiiüütawá chana ga, notürü nũmagü rü tama nana meeegü". ¹⁷Ngechuchu nana ngaũ rü ñanarũgü: "Natükümü i tama a agüü rü chiri maeü, ¿ñũgutataená ni choma pemã nũma cha ngẽinaü? ¿Ñugutatanüi peü cha ngẽnagüü? Numa pena ga". ¹⁸Ngechucha rü poraakuma naka na yumüe, rü ngẽma chiẽü i naãẽ rü nawá nã go. Numa ya ngetüükü rü narü mẽ ngẽgumakürüwá. ¹⁹Ngeguma rü nawé i iiiü rü naütawá naüya Ngechuchu, taweema nü kuaekü rü ñanarũgü: "¿takukã ni toma tawakü i tana tauchigüü?" ²⁰Ngechuchu rü nüü ñanarũgü: "Perü iraü i õkã erü choma rü pema nuchi u, ngegumachi pe õagu woóta na iragu i wüi i machire i mostazarüü, rü pemachi, rü nüü ñaperügü i ñaã napü: "Ina ügachi i nua, rü yeama na ü. Taumachi pekã na gucha. ²¹Notürü ñaã i ngoogü rü tama ni ñã, ñumata yumuemaã rü auremãarikã. ²²Yani nũmagü garireawá na yemagügu, Ngechuchu rü ñanarũgüi ngẽma nawé i iiiügü: "ima nane ya yatü rüta nana mũgünameyu i yatügü. ²³Rü nũmagü naã magüta, rü tompü arü nguneũgü rüta inarü da. "Numa ngema nawé i iiiiü rü poraakũma narü mae. ²⁴Ngeguma Capernaúmwá na ngugügu, ngema yatügü i diëru nguta keepataü arü tü degüü rü Pedruütawá na ñrü ñanarũgügü. "¿Qená kuma pa Nguẽtaeruü rü tamani kuna ütanüü i ngẽma natanü ya ngutakeepata?" ²⁵Numa rü ñamarugü: "Ngemakü", naturü ngeguma Pedru ñpatogu na ükugu, Ngechucha rü namã ni dea ira, rü nüü ñanarũgü: "¿Ku ñuakuü pa chimau? Ngema reyesgü i nããnekã ¿Teegüwá ni na yaagüaü i ütanüchiga? ¿Norü ñatüwá agüewá gená tomana kagüanewá?" ²⁶Ngeguma Pedru ñanarũgü: "Yiema tomanakagüewa", Ngechuchu rü nüü ñanarũgü: "Ngegumana yiẽmã ñatüwá ügüerü taukama tana a ütanügü. ²⁷Natürü tama nã ya deaguechagüẽũka i ngẽma, natanüqũarü ngemaũgũmaa kuagüü, rü marwá na ü, naña i wüi gancho, rü a yau i choni i nüira ngema üü. Ngegama marünaã kü wãnagu, ngema tümamã kurü üta wüi ya diëru atachinüe. Tüna yau rü nüna tüna ã i nyẽma natanügü i ngemaü güarü i ñgüũna chauegagu rü kuegaguta".

Chapter 18

¹Yeguma ngēma i nguneūgu, ngema nawé i ²ĩĩ, rü nañtawá na ñya Ngechuchu rü ñanarügü: "¿Teéti arü tamaeē i dauguū i nāñnewá?" ³Rü ñanarugü "Rü aikūmama pemā nüchi u, ngurachimanaēka pegü pena kaichigüēēgurika rü buagurüū pegü pena ĩchiquēē gurika, rü kawakütāā pechoku i dauguū i nāñnewá. ⁴Ngemakā tee ya tūgü irü irae dae buerüū, rüta tarü ta, mae i dauguū i nāñnewá. ⁵I teé ya tūū yauē a wüi bue, ñuma daerüū i chauegagu, rü choñi ta yauū. ⁶I teé i na üē, na wüi i daegü buagü i chowá a öē, nā chieūgu ta nguū, rü narü memae i tūū nā wüi taūma nuta i molina nakā i iū, rü, rü tūmanaāgu na weēū, rü ochinā tūna ñagüū i martamagu. ⁷¿Takü tana ngupetü i nāñemāci ngēma guchaūgüka! Erü woó ngemaakütata, ngēma guchaūgü ina ngugü notürü, ¿Nuatagüütawai a yiema duēē a tūmakā ngema guchaūgü i ngugüē! ⁸Ngēguma kume a kukutü kuū, ña ki ükuū i maūgu ngechakuūakü oenā ngaineküūaku, rü nā kuna ñayüū i wüi i yauraññeūgu i taguma i oū, kuū na ngemaakü i kurü tareñeē oenā kurü tarekutü. ⁹Ngēguma kurü kuetü kuū i ngēēgu, ina kauchi, rü kurü yaū gu na ña. Erü narü memae i kuū nā nugu ku ükuū i maū i wüitetümāta, rü nā kuna ñagüū i ngema yauraññanegu ku tareetüaku. ¹⁰Nü pe dau nā taweeütama na oögüū i ñā buūgü. Erü choma rü pemā nüchi u i dauguū i nāñnewá, norü duūūgü i üüneūgü, guūguma nūna daugu i nachiwe ya chorü chaunatü a daūñnewá ngēmakü. ¹¹Erü nane ya yatü, rü numa na ü, i norü poūwá i ngēma marü rü tauū. ¹²¿Kü ñuapegüū? Ngēguma wüi yatü, nüū na ngēmāgui i cien oveja, rü wüi a yiemarü tarü taugu, ¿Tamataenā ngēma tūna tarü a yiema noventa i nuevegü i tūmapüūwá, rü tūmakā a dau a oveja arü taue? ¹³Rü ngēguma nūma tūmamā norü ügu, aikūmakü pemā nüchi u ña na tañeūta yeiraākü a yiemākā a yiemagü a noventa i nueveka ya toma rü tauēē. ¹⁴Ngēgumaūūta taū norü nguchaūñi ñya kurü papá i ngema daūñnewá ngēmakü nā wüi i ñā iraūgü rü na yuū. ¹⁵Ngēguma kuenēē chieū kumā na ügu, ku nūna wē i norü guehaū i nüikatama. Ngēguma kuū na inügu, rü marü kueneē kuna gana. ¹⁶Notürü ngēguma toma kuū na inügu, ngēma kumāā na ngē, wüi o tare i kueneegü, ngēguma ngēmāākūka i naāwagü i tare otamepü i testigogü, i wüichigü i dea nā nüū i kuachigaū. ¹⁷Ngēguma nūma tama peū na inüchaūgu, ku namā nüi u i ngēma nachiga i ngutakeē patawá na inüchaūgu, kü kuū rüta wüiü tama tupanaū kuaū rüū ya ĩ oenā wüi i ngēmaū arü notanüarü yaurü a ĩ. ¹⁸Aikūmakü pemā nüchi u, nā guūma i ngēmāū i nāñnewá pe wēēū, rü ma wēētata i dauguū i nāñnewá. Ru quūma i ngēmaū pe wegüū, rü ni wegütata i dauguū i nāñnewá. ¹⁹Rü yeira kü pēmā nüchi ü, ngēguma taregü i pēmagü wüigata perü inüegu i nāñnewá i ingeūruū i ngēmaūka i pe kagu, rü ta peū nana u a chorü papá i dauguū i nāñnewá ngēmakü. ²⁰Erü ngēmā tare o tompügü i ngemagüūwá, choma rü ngēma cha ngēmā i natanügüwá. ²¹Yikama Pedru ngēma na ü rü ñanarugü Ngēchuchuū: "Pa kori ñarepükñūna chorü chauenēē chieū chomā na üū, rü choma nüū nücha ngēchaūū?" ²²Ngechuchu nüū ñanarügü: "Choma rü tama kuū wüimepü arü tare kuū ñacharügü, rü wai setenta, rü wüimepü arü tare wai". ²³Rü ngēmāka i nāñne i dauyuū, nana wui, reyraū i naweeū tā na narü purakütanüūmā na meēē i tūmarü ngetanüū. ²⁴Ngēguma na ügügu, rü ngēma nana gagü i wüi i purakütanüū i diez mil talento nü ngētanüē. ²⁵Notürü nā tūma taumā tū ngemaū nā tana ütānūūka tūmarü kori rü nūna mü, nā tumamā na taegüū wüigu i tūmāmamāā rü tūmaakügümaā, rü ochi guūmā i ngema tū ngemaūmāā rü ngēmaākü tana ütānūūka. ²⁶Ngēguma rü yiemā úrakütamüū ngēma taā ngü, rü tarü maāchi nāpeegu, rü nüū ñatarügü: "Kü choū i na nguēē, rü guūtāā kuū cha ütānū. ²⁷Rü yima kori a yiemā purakütanüū, rü tūmamā ni auāchi, rü tuū ni nge, rü ochi tūmarü ngētanü na ngēchaū. ²⁸Notürü yema purakütanüū rü yema na ü, rü tūmamā narü ü a wüi a norü purakütanüū nüū na ngetanüē cien venariu Ngēma purakütanüū tūni yau a norü purakütāū, rü tūmāmāāgu tūni yau rü ñanarügü. "Na ütānū ngēma choū ku ngetanüū. ²⁹Notürü yiemā mamükü ngēma tā ngü, rü ochi nüū ta kagüakü nüū ñatarügü: "Na ngēchaūra i choū, rü guūtāmā kuū cha ütāmü. ³⁰Notürü nūma nü iraū i purakütanüū tama na nawee, rü wai, nūma yema na ü, rü yema tūū nā ña i pokupataūgu, ñumata norü purakütanüū nüū tana ütānū i ngēma nüū ta ngetanüū. ³¹Ngēguma ngēma togüamā i purakütanüūgü nü daugügu i ngēmā ngupetüū, rü porākümā narü mēē i rü numa na ĩ, rü nomā nūni ugü a norü kori, guūma i yemā ga ngupetüū. ³²Ngēguma rü norü kori a yima purakütanüū rü nakā na ka, rü nüū ñanarügü: "Pura kütānū i chiemareū, küū nücha ngēchaū i guūma i ngēmā choū ku ngetanüū, erü choū nakā ku kagü. ³³¿Taūchiēna kuū ña ngēmaū i ngēchaūū? ³⁴Norü kori rü na nu, rü nūna nana mü i pogütaeruügu, ñumata nūma na ütānūa gaūma i ngēma nūmā na ngetanüū. ³⁵Ngēgumarüütata, chorü chaññatü dauguñnewá pemā nana ü, ngēguma tama pena pendonagu i perü maunemā i wüichigui peenēē.

Chapter 19

¹Na ngupetü i ngëguma Ngëchuchu na guëëgu i ñaã deagü, ina ñã i garireawá, rü ina ngu i yudea ia guüwá, tatü i Jordan arü ye maüra. ²Taüma i düügüchapaa nawé ina ñã, rü ngëma numa tüü narü mēëgu. ³Faricheagü rü nautawá na ñ, numa ügüüka, rü nüü ñanarügü: "¿Na meüyiü, i wüi yatünã norü chiürana a ügachiü i ngeürüü i ngëmakamare?" ⁴Ngechuchu rü ñña ngäü, ru nüü ñanarügü: "¿Pemagü rü tama nawá pe ugütaegü iñam norü ügügu, Tupana rü yatüakü ochi ngëëã kü tüü na üü?" ⁵¿Rü ochita nã Numa ñaü: "Ñã nachigakanüi wüi i yatü, i norü wüi papá nü ochi norü mamá na a ügachiü, rü ochi numa taregü, rü wüi i namächüta na kajichigüü?" ⁶Ngëmaká marü taütamá taregü ñi, rü wüita i namachita nü Ngëmaká ngëma Tupana wüiguwá ngëmagüëëü, rü kü taü nüpetauaeü nã tawëëmã nügü a ügachitanüëëü. ⁷Nümagü rü nüü ñanarügü: "Ná, ¿Taküka i Moiche tu maü nã tana äü i wüi i tachigapone inã yikama arü tauwama na meüka?" ⁸Numa rü nüü ñanarügü: "Norü tai arü maünegüka, Moiche nüü nana tauchaëë nã tawëëmã nügü a ügachitanüëëü." ⁹Choma pemã nüchiü, a teë a yiëmã tümãmãna i ügachie, rü ngëgu marika chiri tarü aügu, rü ochi toguëmã ta ämagu, rü chieüwá ta ngëmã, rü yiëmã yatü i wüie a ngëë tümatemã i ngiguchireëmã ämaë rü chieüwáta ta maü. ¹⁰Nawé i ñã rü ñanarügü Ngechuchu: "Ngëguma ngëmã ya ügu i nachiga i wüi i yatü, rü norü chiura, rü tämani na meü ña a ngüü. ¹¹Natürü Nguëëchiga, rü yiëmagürüka, tüü na yauëëgüë." ¹²Erü na ngëma i cunucogü i ngëmãaküta bueü i ngëma norü mamagüanüwá. Rü na ngëma togü i eunucogü i yatugü eunucogüü iëëü. Rü na ngëma i eunucogü nügüta eunüco i iëëü, nakg i nachiga i dauguü arü nãñe. Yiema tüü na tauchae nã tana yauü i nãñ nguëë, ku tana gau." ¹³Neguma rü tuna gagü wüi a buatagü, nã numa norü name tumae tü na üüka; notürüngëma nawé, ñã rü tüü ni deagüchugüama. ¹⁴Notürü ngechuchu rü nüü ñanarügüama: "Pena tauchana buügu choüwá na ñ rü taü nüü pena guachueëë, erüdauguü i nãñe rü norügü ni ñ." ¹⁵Rü numa nãme tümactügu na ü, rü ngëguma ina üü i ngëma. ¹⁶Ngeguma wüi i yatü ngechuchu ütawá na ü rü ñanaragü: "Mestrü, ¿Takü ingëmaü i meü, nawëë cha üü, nã choü na ngëmaüka i maü i taguma a güü?" ¹⁷Ngëchuchu rü nüü ñanarügü: "¿Taküka chona ku ka i ngëma meü?" ¹⁸Ngëma yatü rü nüü ñanarügü "¿Ngeürüü i müügü?" ¹⁹Ngechuchu ñanarügü: "Taü ku maetaü; tau toque a ngëë maã ku maüü; taü kungü; tau deramaã ki deaü; tüü na ngechaü karü papá rü ochi kurü mamá; rü ochi tuna ngëchaü i kuenëë, ñuma kuma kugü ngëchaüürüü." ²⁰Ngëma ngetüü rü nüü ñanarügü: "Guüma i ngëma ngëmaügü rü marü cha nguëë; ¿Takü i to cha nawëëü?" ²¹Ngechuchu rü nüü ñana rügü: "Ngeguma kuna ngüchaügu na ku wëëguü, ku ngëna na ü, rü namã na tae, bqëma kurü ngëma iigü, rü tuna na ñ, a yiëna tauma tü ngëmagüëna, rü küü na ngëmata i ngëmaü i meütã i daüarü nãñewá. Yikama nua na ü, rü chowe rü ü." ²²Notürü ngëma numa ya ngetüükü nuna inügu ngëma Ngechuchu nü i uü, rü maäkü ini ü, erü nuna rü taüma ingëmaügü nüü na ngëmã." ²³Ngechuchu rü nawé ñã ñana ñanarügü: "Aikümakü peü ña charügü, na guachãmãnü i wüi i güüchiüma nã üëärü nãnegu na üküü.

²⁴Wëna penã nüchi ü, rü nã rü tauchamaãë nã wüi i camella nayu na üküü a wüi ya ukuetü, tü na wüi guüäüma Tupana arü nãñega na üküü." ²⁵Ngëma ngëma nawé i ñã ñãü na inüegu, rü nã bajachie rü ñanarügü: "¿Teë chienáti a i poüqüeta?" ²⁶Ngechuchu rü nuna na dau, rü ñanarügü: "Rü ä duatagüaü rü ñaã rü güchaüchimã, notürü Tupana a ü, rü guüma na taücha." ²⁷Ngëguna Pedru, rü nuna ngü, rü nüü ñanarügü: "Nüna daü, tomarü guüma ita ngegü kuwé tarü iüka; ngëmaká ¿Takütaená toü ngëmaü?" ²⁸Ngeachuchu rü nüü ñarügü: "Aikümakü, pemã nüchi ü, i peügü i chowé i pe ñã, ngëma arü ngëmaügügu, ngëguma nane ya yatü ina rü togu i norü nachikagü, nã pënã juzgaüka i äë tribu Israelrü." ²⁹Guëma a yiëmagü i tümapata, rü tumapata, rü tumäënë, rü tumaëya rü tumarü papá, rü tüm arü mamá, rü tana yaugüta cien pukuna arü ru ochi tana yauyuta i maü i tagua guü. ³⁰Notürü muüma i nüira i ügüü i ñima, rü wüwetã na ügü, i muüma i wüwema ügüü, rü nürawá tana ngëmagü.

Chapter 20

¹Erü dauguũ arü ñame, rü wüii yará i nããne arü i iũrũũni ñi, i eũwama i uuũ, nã purakũtanũũkã tã daũjã i norü chiãnekũrũũ. ²Yikama marü na meẽẽgu i morü purakũtanũũmã, na wüi i denariuta tüũ na utanuũta i wüi i nguneũ, rü norü chiãne kũwá tũna mũgũ. ³Wéna ina üũ morü a ngaikamagu nã nawá nanguũ i toinepü arü hora, rü nüna du i pura kũtanũũgũ i tauma i üeũi taechikapatawá. ⁴Rü ngẽmaũgũ nüũñanarũgũ: "Ngẽma peita pemagũ i chorü chianekũwá, rü peũta chana ũtanũ, mea atũta. "Ngẽguma nũmagũ rü purakũwá na ñi. ⁵Wéna arü ina üũ marü a ngaikamayu i hora i wũwepũ arü wüi, ngẽguma arü wũimepũ aru agũmũkũgu i hora, rü ngemata naũ. ⁶Wéna arü ina üũ na ngaikamayu i hora i wũidecima, rü namãnarü ü i togũãma i tauma i üeũ. Rü nüũ ñanarũgũ: "¿Takũkã nua pe ngẽmagũ, tauma i üeãkũ i guũma i nguneũ? ⁷Nũmayü rü nüũ ñanarũgũgũ: "Erü taẽmã tomã tarü ü. " Nũma rü ñanarũgũ: " Nũma rü ñanarũgũ: "Ngẽma peĩ pemagũta i chiãnekũwá. ⁸Ngẽguma marũina ngugu i chutaũ, nũma norü yará i chianekũ, rü namã nũni ü, i namã i kuaũ "Ñanã naka i purakũtanũũgũ, rü nüũ a ũtanugũ, nawá na ũgũ i wiwé i ãũ, ñumata nũira i üũwa naãngu. " ⁹Negẽguma ngẽma na ngugũgu i purakũtanũg i nakã na dauguũ i na pura kũeũkã i hora i undeeimagu, rü wũichigu nãna yau i wüi i denariochigũ. ¹⁰Ngẽguma ina ngugũgu i nüiraũ i purakũtanũũgu, nũma nũna kuagũgu rü yeiraetaa, tũna yaugũ, noturü nũmagũrũta rũita i denariü tũna yaugũ i wũechigu. ¹¹Negẽguma norü natanü tũna yaugũgu, rü tama na taãegũ i ngẽma norü yorã arũnããnemã. ¹²Ñanarũgũgũ: "Ña wiwé agũũ i purakũtanũũgũ rü wüi i romaã, nã tinã ngẽnagũeũ i guũ ingunaũ, rü ochi ũãkũema inaũ. ¹³Notürü norü llorã mana ngaũ, ñaakũ i nüũ i wüi: " chau mũkũ, chuma rü tauma chieũ kumã cha ü. ¿Na tama arü wüi i denaniugu niĩ i unetagũ? ¹⁴Tũna yaũa tiẽmã kurü i ñẽ, rü ü; choũ rü namẽnanũma tũcha aũ iñãã wiwé i agũũ i purakũtanũũgũna wiigũepũta a kuna tũcha aerũũ. ¹⁵¿Tamãena na weẽÓguũ nã chana üũ, i chorna cha nawẽẽi chorü ngẽmaũgũmã? ¿Qenã kuaewá na ngu, nã choma cha mekumaũ? ¹⁶Ngẽmakã wiwé i ũgũũ, rü nüirata ni ñgũ, rü nüira i ñgũũ, rü wiwe tana ũgũ. " ¹⁷Yoni Ngẽchuchu dau naũgu i Jerusalemwá, norũguma nanayou i guimepũ arü taregũ, rü namawá nüũ ñanarũgũ: ¹⁸"Nũpe dau, dauũtataĩ, i Jerusalemwá, rü nane a yatü, rũta nana mũgũ i naerugũ i paigũna, rü wũietatanũũgũna. Nũmagũ rũta nana ũetũgũ i yukã. ¹⁹Rũta nana mũgũ, i tama tũpanaũ kuaeũna, ña a ãneachi gueẽũkã, rü ochi na kuagũgũaũka, rü ochi ña potagũũka. Notürü, tomẽpũ arü nguneũgu rũta inarü da. ²⁰Ngẽguma norü mamá, i nãnegũ i zebedeo, naũtawá taũ a Ngechuchu tũmanegũmã. Tũmarü naneggu ta na machuchi, rü naka ita ka, nã tũna wüi ngẽmaũ na ã. ²¹Ngechuchu rü tüũ ñanarũgũ: "¿Ku takũweẽũ?" Tũmarü nüũ ñatarugu: na mũ, ña taregũ i chaũnegũ inarü togũũ, wüi kurü weũnewa, rü to, kurü tũgũnewá, i kurü nããnewá. ²²Notürü ngechuchu tũna ngaũ rü ñanarũgũ: "Pema rü tama nũpe kuã, ngẽma nakã ipe kaũ. ¿Rũãgũ, peũ na tauchachi nã, pe a aũũ i ngẽma copu i marũta chi achaũ? Nũmagũ rü nüũ ñanarũgũ: "Taã agũchi niĩ. ²³Nũma rü nüũ ñanarũgũ: "Aikũmãakũchi choũ copu pe agũ. Notürü ngẽna na i perü togũũ i chome arü weũnewá, rü ochi chome arü tũgũnewá, tama chorü ni chanã aũkã, rü wai tuũgũ niĩ, a yiẽmagũ a tũmakã na meẽẽẽ, a chorü papá? ²⁴Ngẽguma ngẽma togũama i gumepũ iĩũ, inawé i iĩũ nüiũegu iñã, rü nuẽãchitanũgũuchi i namã ya tare i nãẽnẽẽgũ. ²⁵Notürü ngechuchu rü nakã na ka i nügũũtawá, rü nüũ ñanarũgũ: "Pema rü nüũ pe kuã i ngẽmã ãẽkãkũgũ i yiẽma duẽẽgũ a tama tupanaũ kuaeẽ arü tũmaetũwá nã ngagũ, rü ochi norü y atũgũ i tagũũ, rü tũmamã na kuagũ. ²⁶Notürü taũchimãni ngẽma akũyiũ i pegũmã. Narü memãewai nã, yiẽma yeiraãkũ taũwá ngẽmachaũe i peranũwá, nãweẽ nã perü purakũtanũũ ira ti iũ, ²⁷rü yiẽmã tũira ya ichaũẽ petanũwá nãweẽ nã perüpurakũtanũũ ira ti iũ. ²⁸Nũmã yiẽmã nãne ya yatü arü rüu, rü tamanã numa naũũ i nã nakã na purakũeũkã, rü nua na uũwai na nũma pekã na purakũũkãwai, rü ochi nã norü naũ nã aũwai na toma tarü taveũka ya muuchiẽnã. ²⁹Yonĩ Jericowá ina choũgu, rü nawé nã ngẽgũ i wüi i taũmã i duũgũchimaũ. ³⁰Rü nüna daugũ nã tare ya ngẽẽtũgũe nã ngẽma torü togũũ i nãmãkũwawá. Ngẽguma nũta ñnũẽgu na Ngẽchuchu ngẽma ũpetũũ, rü ti kagũ ñaakũ: " ;Pa kori, nãne ya David arü, tomã i auãchi!" ³¹Notürü ngẽma duũũgũchimaũũ, ru tüũ nã oqũãma, tüũ ñanarũũ nã tarü ngeãgũũka. Notürü tũmagũ rü jeirakũ amã ti kagũũ ñaakũ: " ;Pa kori nane ya David, tomã nã ngẽchaũ!" ³²Ngẽguma Ngechuchu rü ini chaachi, rü nakã na ka, rü ñamarũgũ: "¿Takũ pe nãwẽũ nã pekã cha üũ?" ³³Nũmagũ rü nüũ ñanarũgũ: "Pa korĩ kũ torü taetü rü a wãna. gũ. "Ngẽguma ³⁴Ngẽchuchu, rü na ñaachi i ngechaũmã, rü tũmaetü na day. Ngegumatamã tũmagũ rü tana yougũ i tũmaetü rü nawé tarü ñi.

Chapter 21

¹Rü yeguma Ngetchu ü ñumatchi norü ngueëëigü u Yerutcharem aü ngaikama na yemagügu ü Betaguewà ngugü ü noü ngaikamana ya mapüneya Oribuneküwa, ü yeguma Ngetchutchu ü norü tare i nguemuü na muatchigü.

²Ñaäkü Gua toü tomatawa ñemane ya ñanewà ipeü ü ñemata tümamaä i peü i ya wüi a cowaru aü i rae tümääkü maä ñema ngaüë. Rü tüü ipeweü ü numa tüü ipega. ³Ñeguma teë pena naka kagu ya yiema kowaru ya irae, ü pema güürü ñapeügüta nüü kori na tümawae ü ñegumatama noü yora pena tüünamu. ⁴Ñaa na ngupetü na ñemaäküya nguüka ya yima orearü uru ya nukümaäükü nüüü. Nümarü ñanagürü . ⁵Rü CHIAÄÜ ÄKÜ MAÄ NÜÜ Ä Ü. DÜKA KURÜ Ä ÈKAKÜ RÜ KUÜTAWÄ NAÜ RÜ TAMA NÜGÜ I NARÜ TAÄKÜMA COWERU I IRAKÜ TAGU NA TONAGÜ NÜMAÄ I NEMA COWARUAKÜ. ⁶Rü ñema noü ngueëigü ü Ngetchutcgü na ngueëëäkümà nana ügü. ⁷Rü yema nana gagü i conarü i iraü ü ñumatchi naäkü ü noü tükaweuü maä tüü na tütagü, ü ñumatchi Ngetchutchu ü tü matagu na tonagü. ⁸Yema duüügü ga yema mu ü norü gaüthirü maä mana chatamaäü, togü rü nai tchaküü tana daäügü na ñemamaä nana tüta maüka i nama. ⁹Rü yema duüügü ga nape'egu ägü ga nawe ü iü ü ñumatchi wiweäma ägü rü tagaäkü ñanagü ügü. I NA ME ÈTCHI YA DAA DAVI NANE I RÜ NA ME ÈTCHI YA YIMA KORI NANEËGAGU NUMA ÜKÜ RÜ KUÜTA TAËËGÜ. ¹⁰Yeguma Ngetchutchu Yerutchareëgu na ükugu, guüma ga yema ñanekaägü ü naya iatchiäetanügü ü ñanagürügü Teë nî ya daa. ¹¹Yemà ñema muü i duüügü ü ñaäkü nana ngaü, Daa e'na nî ya yima Ngetchutchu ya ore aü uruü ya natcharekaä i Garireanewa. ¹²Rü Ngetchutchu ü nagu na üku ya ngutakeepataü ya Tupanaärü Nümarü yema tüü ina woü ga guema guma ngutake'epataüwa i tà'egüë. nüma rüta ga guema diërumaä yema taegüë ü tümäärü metcha ü ñumatchi ñema tümamaeëgü ü tüü nana ngüegutanü ga guema yema mutukuma taegüë. ¹³Nümarü ñanagürü Tüü Rü na wümatü nî. YIMA CHAUPATA Ü YUMA ÈPATAÜ NÎ I NAEGA, NOTÜRÜ I PEMAGÜ Ü NETAAPATAÜ IPEYA IËË. ¹⁴Rü yiema ñeetügüë ü i nganetchigügüë ü naütawà tai i ngutake'epataüwà ü ñumatchi nümarü tüü rü üügü. ¹⁵Notürü ga pai güarü äëkakü ü ngueëëruü ga mugüwa nguëëtae gü ü nüü na daugü ga yema meëthiü gana ü ya Ngetchutchu, ü tümagaü na ñnüë ga guema ñetügüë ga ngutakee pataüwà i aigüë ü ñatagürügü na me'etchi ya daa Davi nane nü yemaka ü ñumagü ü poraäkümà na nuë. ¹⁶Rü ñanagürügü. nüü ipe ñnüë i ñaä duüügü nüü i ugü, Ngetchutchu rü nana ngaüga. Ngü, notürü tagumatchirè nawà na ugü taegü. Rü ñema buügü i iraüthi ü ötchanagü ü ta kuüta nikuaüügü. ¹⁷Rü yema nüna ni ügatchi ya Ngetchutchu ü ñanega Betaniawà naü ü yemà napè. ¹⁸Yeguma pa'mama, nana taeguü ga guma ñanewà ü na taiya. ¹⁹Rü namaküwawà nüü nadau ya wüi ya o ni ya igue agu äëgune, ü guma igueraäütawà naü notürü tauüma norü o nüna ñema ü naatürika. Rü ñanagürü nüü Rü tagutama marü iku öö. Rü yemaärü ngoragutama ga guma o i ya iguera ü nipä. ²⁰Yeguma norü ngueëë nüü daugügu i ñaä ü na baiatchigü ü ñanagürü nüü. Nüäkü nî ya yima iguera ñegumatama ya pä. ²¹Ngetchutchu ü nana ngaü ü ñanagürü. Rü aiküma üthi pemaä nüüthiü ñeguma pemagü peü na ñemagu ipeü ö ü tama ipe tai aü maüägu ü taü tama ñema choma daa iguera maätcha üürüü ika ta peü ü ta wai ñaperügü nüü ya daa mapüne, Yügatchi ü taü i tata wa na ü ü ñemaäkü nana ü. ²²Guüma i ñema kurü yumaëwa naka iku kaü üta kumayau. ²³Yeguma ngutakeepataüwà na ügu ya Ngetchutchu, ü yema pai gü aü äëkakügü ü ñumatchi yema ya eü ga guma ñanewa yemagü ü naütawà nai yeguma ina nguëë taeyane ü ñanagürü nüü Teë arü porämaä ikuma ü i ñaägü Teë kuna tana ä i ñaä porä. ²⁴Ngetchutchu nana ngaü ü ñanagürü nüü. Rü chomarü tata pena naka itchaka i wüi ka. Ñegumata chomaä nüü ipe ugu ü pemaä tata nüü itchu na tee arü pora maä itchana üü i ñaägü. ²⁵Ñema kuä arü baië ëtae i ü ñeta kuä arü baieëtae ü ñetä ne'naü ü daüguü i naänewa ü e'na yatügüwa. Rü nümagüü nügü maä tama ñema ni poragatanü, ñaäkü Ñegumatchi yiemagü ñagügügu, naüguü i naänewà ninaü. Rü nümatchi tüü ñanagürü . taküka tama nüü ipeya ögü. ²⁶Rü ñegumatchi ñagügu yatügüwà ninaü, taukürüwà ñemaätarügügu erü ñema duüügü ñema muüü tà muüëgü, eü nümagü ü kuäü na daugü ñoma orearü ñeruü rüü. ²⁷Nümagürü Ngetchutchuü ñaäku na ngaügü Tomagürü tamà nüü ita kua. Nümarüta nüü ñanagürü Choma üta pemaä nüüthiü tama nüüthcha kua na tee arü pora maä chana üü i naä. ²⁸Rü i ñüñaäü nawà ipe dau. Wüi i yatü ü nüü na yema ga tarè nane. nüma ü yima nüiraäkü ya nane itawà naü ü ñanagürü pa Chaune, ü na üäthi ü chiäneküwa ya purakü. ²⁹Yima nane ü nüüna ngaü ü ñanagürü. Taütama ñema chaü notürü yikamaüra ü marü tamà ñema nî i norü i nü ü ñema na ü arü. ³⁰Rü guma yatü ü noü tarè ga naneütawà naü ü yematama i dea namaä niu Daä nane ü nanangaü rü ñanagürü ngü pa kori rü ñematatchaü. notürü tama ñema naü. ³¹Ñeküükü ya daa papà nane ü nanatüga naüü Nümagü ü ñanagürügü. yima nüraäkü Ngetchu ñanagü ü nüü. Rü aikümaüthi choma pemaä nüüthi ü ga yema diëru arü derüügü ü ñunatchi yema ngekügü ya mutekü ü nüüra pena daüguü i naäne gu natchoku. ³²Notürü kuä ü peütawà naü na maä i ñema meü notürü pemagürü tama nüü ipeya ögü notürü ga diëru arü derüügü ü ñumatchi ñema ngekügü i mutekü ü nüü naya ögü i pemagüa rüi yeguma ñaäü na daugügu baikü nügü iya kuagü na ñemaäkü naya ögüüka. ³³Iperü ñnüë i ñaä orè i kuaruügu i ü Rü na yema ga wüi ya yatü, ü na yemata ya wüi ya duüü ga taarü naäneäkü. Nümarü nana to ga chiä ü i nana po'egu ü nana üta ga chiiä rü yautanüruü, nana üta i

wüi i daũtaetchika ü ñumatchi to i duũ me'ẽgu nana ü ga yema norü chiãnekü, ü ñumatchi to i natchiãnewà naũ. ³⁴Yeguma nawà nangugu i ñema nguneĩ nana buũ ga guma chiã nũmarü ñurèga noũ purakũtanũ na muãtchi na chiã arü ovà naĩ. ³⁵Notürü ga yema chiãne küwa puraküe ü yiema yemà ìẽ ü tüü ñema na daiamã ü togue rü tüü rümã ü toguerü nutamaã tüü yema ni magü. ³⁶Rü guma chiãnekü arü yorà ü togue ya noũ purakũtanũ yemã tüü na mugü ü guemagürüta chiri tũmamaã yema na chopetügü. ³⁷Rü yikama nawena i guũma i ñaã ngupetü ü nane güü yema naũta na mugü, ü ñanagürü nũmagürü meã nanegüü na yaugü. ³⁸Notürü yeguma yema chiãnekü togüü ü naneĩ na daugügu ü ñaãkü nügü mã i ni deagü. Daa rü yima kori name ütchi ni ì nuã ipeĩ ü ñiã taya magü ü ñumatchi ñema nüü ñema ü yigüü tana de. ³⁹Rü ñemaãkü tüü ni gagü ü guma chiãneküwa tüüina taütchigü ü ñumatchi tüü ni magü. ⁴⁰Numata ñeguma chiãnekü arü yora nuã ügu i takütà meẽ tũmameã na ü ya yiemato etanüe. ⁴¹Duũügü ñanagürü Nũmarütà nana dai i ñema yatügü i chiekũmagü ü ñemaãkü yima noũ chiãnekü ü toguena tà nanaã ü yiema ñema pura küe ü meãtama tüü nana ütãnügü ñeguma noũ buwà tana ngugu. ⁴²Ngetchutchurü ñanagürü nüü E'na taguma i pemagü ü orè i ümatüüwà pe ugütae Ga guma nuta ya ìpataarü üruü nüü oekü, ü nũmarü wüi i ya nuta ya meetchiküü nana ìtchi ü nũmarü na meëtcha i taka. ⁴³Rü ñemaka pemaã nüütchiu ñema Tupanaãrü naãne üta pena nana yau ü togü i duũ na nanaã. ⁴⁴Rü te'erüe daa nutaetügu ngue ü ta tüü ni ñaĩmü. ⁴⁵Rü yeguma ga paigüarü ü Paritcheugü nüü ìnügü ga yema erè ga kuaruü ãkü namaã nüü yaũ ü nüü ni kuaãtchitanü ga natchiga niĩ ga yema orè. ⁴⁶Rü nagu narü ìnügata a na Ngetchutchuü ya yaugüega tauaküma noya yaugü eü yema na mu i duũügü eü yema duũügü ga yema yema ü nüü na kuagü na Ngetchutchuü orearü uruü niĩ.

Chapter 22

¹Ngetchutchu ü wena ärrü orè i kuaruüäkkümà namaã namaã ni dea, rü ñanagürü. ²ñema daüguü i naäne ü ñoma wüi ya äëkakü nene'arü ñitchi i na üü rüü nî. ³Rü norü purakütanüü na mu na düetügu tüne iya dauüka ya yiema tüna na u'e i norü ñi gutchiika notürü tümagürü tama ñematà itchaü. ⁴Rü wenaärü ya yima äëkakü togue noü purakü tanüü tüna muatchitanü ü ñaü i dea maã. Rü tüma maã nüü ipe u ya yiema marü tüna ipe ugüe. Rü marü itcha meëë i chauwemü. Rü ñema choü woka ü ñumatchi naäkü i ngü ü chana dai ü guüma i ñemaügü ü marü ina memaregü. Rü guäma nuaã ñigüthiï ärrü petawà tai. ⁵Notürü yiema duätagü ü tama aiküma tana yaugü na ñitchiï aü petaka tüna na ugü. Togü ü nawoegu noü naäneka gü. togüna na woegu norü taepataügüka. ⁶Togürü guma äëkakü arü purakütanüü ina yaü ü ñumatchi tüü na dai. ⁷Rü gumà äëkakü ü nanu. Rü noü chuara ñema na mugü ü tüü na dai ga yiema mawae güe ü ñumatchi tümäärü ñane nigu. ⁸Rü yima äëka kü rü ñanagürü noü purakünanüü. Ñitchiïthiga rü marü ina memare notürü ya yiema tüna nau i noü ü tauüwà tà megü. ⁹Rü ipe ñatchi ü tüna ipe ugü ya yiema namagu marè tüü ipe ngagüe naka i ñema nitchiï arü peta. ¹⁰Rü naïatchi ga yema noü purakütanüü ü namawà nai ü tüü na nutakee ga duätagü ya namagu tüü na'ngau ü i mekümagüe ü ñumatchi i chiekümagüe. Rü ñemaäkü i ñema natchika i nawà norü ñitchiï na ügü ü naã ku tümää ya yiema duaätagü ya tüna naueguie. ¹¹Notürü yeguma guma äëkakü iya daugu ga guema tüna naugüe, ü yema tüü na dau ya wüi ya duüue ya tama peta i ñitchiugu i kue. ¹²Rü guma äëkakü ü tüü ñanagürü. Pa chaumükü, ñuäkü nuä iku uku ü tama peta i ñigüthirügu i kuikü. Rü guma yatü ü tauümaã na deäatchi. ¹³Yeguma gu guma äëkakü ü ñanagürü noü purakütanüü. Rü ipeya nai para ü ipeya nai megü ya daa yatü, ü ñumatchi yea waaneïgu ipena ña ü ñematà naaü ü ñemata ni ütchapütagü. ¹⁴tupanarü muëkama naka notürü noretama tiï ya yiema tüü iya de'etchie. ¹⁵Rü yema paritcheugü ü nagu narü ñnue na ñuä kü tà Ngetchutchuü ya yaugüthaaü na yoni inaya dea. ¹⁶Rü yemaka Ngetchutchuüta wà nana mugü ga ñnure ga noü duüügü, namaäta i ñnure i Erudinu arü ngueëë igü nümagürü Ngetchutchuü ñanagürü. Pa ngueëeruü ü nüü ita kuagü na ku pora ü ñumatchi ñema kurü nguëëtaegü i Tupana maügu i u ü aiküma nî. Rü tamà duüügü gamare iku ñnue erü tama noü dü etüanegumare ku dawenü. ¹⁷Rü tomaã nüü i ü rüta kügu i kurü ñnue Nanana weguü na Chetcharüäü na ütänü ü e'na tama. ¹⁸Notürü Ngetchutchu rü nüü na kuäma na chieïgu namaã narü ñnue ü yemakà ñanagürü Taküka choü ipe ü pa duüügü ya ögüneta. ¹⁹Choü ñiï ipe wè i wüi i diëru. Rü ñema ina ñegü i wüi diëruta tchinü. ²⁰Ngetchutchu ñanagürü nüü. Rü teëtchikü naä ü te'eëga nî i ñaä. ²¹Nümagürü nana ngaügü. Rü ñaä rü Chetcharu chikü naä nî. Rü Ngetchutchu ñanagürü nüü. Rü ñema Chetcharu arü i iï ü chetcharuna penaã ü ñema Tupanaärü i iï rü Tupana na ipenaã. ²²Yeguma yemaüna ñnuegu, ü poraäkü na taäëgü. Rü nümagü ü nüna ni igatchitanü ü ñumatchi na woegügü. ²³Yema nguneïgu i nümagü i Chadutcheu gü ü naü tawà nai, nümagürü nüü ya ugügu ü yiema yue ü taütama wena ü tà maü. Nümagürü nüna naka gü. ²⁴Pa nguëëruü, muiteche ü ñanagürü. Ñegumà wüi i yatü yugu, tama na äneäkümà ü yima yukü ü naëneë ü nama maã na äma na ñemaäkü ya yima taueta ü na äneïka. ²⁵Yema ü na yemagü ga wüi mepü aü tarè naguü i nügüe neëgü. Rü ya yima nüiraäkü ü ngü notürü yikamarü nayu, rü tauüma nane numa natà. Nümarü nama tüü inata. ²⁶Guma nai ya naeneë ü yematama üü na ngupetü ü guma norü tamaëpü ü yematama nüü na ngupetü ü ñemaäkü guüma ga nügüeneë i wüi mepü arü taë i igüü i nügüeneëgü ü ñematama nüü na ngu petügü. ²⁷Yegumà guüma marü yuegu ü ñema ñekü ü iyü. ²⁸Rü ñeguma yuei wena maëgu rü ñekürüükü ga guma wüi mepü arü tarè i igükü ga nügüeneëgü nama tà iyü ga ñema nge. Erü guküma ga guma wüimepü arü tarè i nügüe neë i igükü rü ñimaã na äma. ²⁹Notürü ngetutchu nana ngaü. Pemagürü ipe tüegü, eü tama nüü ipe kuagü i orè i ümatü, ü baita nüü ipe kuagü i noü porà ya Tupana. ³⁰Rü ñeguma ñema yuei wena na maëgu ü taütama wena ärrü rü ni ämagü ü e'na rü ätegü, ü nümagürü ore arü uruü i daükaä rüü ta ni igü. ³¹Pemarü chona naka ipeka i natchiga ya yiema yuetagüe na wenataarü itarü dagü, ü tamà e'na nawà ipe ugütae i ñema pemaã nüü iti ugü i Tupana nüü iu i ñaä. ³²CHOMA NÎ I ABRAÛ ARÛ TUPANA, ITCHAKUI ARÛ TUPANA RÛ ÑUMATCHI YAKO ARÛ TUPANA. Tupanarü tama yuetaarü Tupana nî ü wai yiema maëëarü Tupana nî. ³³Yeguma yema duüügü yemà muü nüü inügu i ñaä ü poraäkümà noünguëëtaemaã na baiatchiäëgü. ³⁴Notürü yeguma Paritcheugü nüü ñnuegu na Ngetchutchurü yema Chadutcheugüü narü chianegüëë ü nügümaã na ngutakeegü. ³⁵Wüiga yema Paritcheugü, ga orè ga mugütaewà nguetae, ü wüi ka nau nüna ya Ngetchutchu na nüü na ügüüka. ³⁶Pa Nguëëë ruü ñeï rüüü nî i ñema mugü irü tamaë. ³⁷Ngetchutchu rü ñanagürü nüü. Rü guüne ya kuü maüne maã tà nüü iku ñetchaü ya kori ya Tupana ü nüütata iku ñetchaü nanaa i guüma i kuü maü ü ñumatchi ku ü ñnemaã. ³⁸Naä nî i taü i nüiraäü i mugü. ³⁹Ñema noü tarè i mugü ü nana naatchiraü tama. Rü kumükü ütà iku ñetchaü ñuma kugüütama iku ñetchaä ürüü. ⁴⁰Naä tarè i mugüwà nî nina uü ñema guüma i mugu ü ñumatchi ore arü uruügü i nüira yemagü. ⁴¹Rü yoni ina ngutake'egü i Paritcheugü, ü Ngetchutchu ü wüi ka ku nüna na kagü. ⁴²Takügu namaã i peü ñnue ya Kristu teë naneniï nümagürü nana ngaü ü ñanagürügü. Rü Davi nane nî. ⁴³Ngetchutchu ü ñanagürü nüügü Tükü ü ya Davi ga noü kori maã na uaüü ya

kristu ga yeguma Tupanaãëë ga üüneĩ Dawi ĩ ya deaëëgu. ⁴⁴Nüma ya kori ü ñanagürü choü kori ĩ. Rü chaume aü tügünewà rüto ñumatata ñema kurü uwanü ü kukutü tatüüwà na ñemagü. ⁴⁵Rü moörü ya Dawi kori ñaākü kristuü naka na ñuākü aü Dawi nane nĩ i nüma. ⁴⁶Rü tauüma nüü na tautcha na nana ngaügü, ü yemawena ü tauüma wenaärü deaka nüna tà ka.

Chapter 23

¹Rü Ngetchutchu rü yema duũũgü rü ñumatchi ñema ngueĩgümaã ni dea. ²Nümarü ñanagürü Paritcheugü ü ñumatchi mugüwa nguegü ü ñemagürü meãma nüü na kuae i maitchè arü mugü. ³Rü ñemaka ñeguma takürü ñamaü peĩ na mugu ü uẽãkü pena ügü Notürü taütama nakümagüü ipe ya daü ü nüü ni ugütaerü i ñema ügü, notürü tama nana ügü. ⁴Erü nümagürü poraãkü peĩ namu na naga ipe ñnüẽika, ü yiema yatügüãtügü nana ümagügü. Notürü nümagütama bai irarüwa naga na ñnüẽ. ⁵Guüma ñema na ügü rü nana ügü na duũũgü nüü daugüũka. Rü nümagürü nana ügü na Tupanaärü ore ya ñegü na ñemaãkü duũũgü nüü daugüũka mare. ⁶Nümagürü norü merüi na meĩ i natchikawa togü i ñeguma petawà na ngugu na ñemaãkü duũũgü nürü daunüũka rü ñumatchi noü meta nĩ i meĩ i namawe'ewa narü togü i ngutake'epataü wägü. ⁷rü noü me nĩ na duũũgü ü meã nüü narü moëgü ü noü meta nĩ na nguetaeruũãkü nana kagü i duũũgü. ⁸Notürü i pemagü ü taütama naka ipe ögaegü ñeguma duũü woö tama ngueẽ ruũãkü peĩ na kagügu rü wüi tama nĩ ya nguetae ruü, ü guãma i pemagü ü ögütanüü ipe ĩgü. ⁹Rü tauütama wüi yatü i ñoma wai müãẽka ü papã ñaperigütã nuü eü pemagürü peĩ na ñema i wüitamã ya penatü ü yima penatü ü daüguü i naãnewa na ñema. ¹⁰Rü tauakütata nguetauũãkü pena kagü eü pemagürü peĩ na ñema i wüitama i peü ngueẽruü Ya yima kristu. ¹¹Notürü yima peta nüwa ü yamaëkü ü yimaãü tã nĩ ipe purakü. ¹²Teë tügütama i kuaüü ü Tupanarüta tüü na ã neẽ ü teë tügü irü irae ü Tupanarüta tüü ni kuaãü. ¹³i Pemagü nĩ i togü iduũũpeena meã ipe maënetã pa Muitcheärü mugüwã ngue pa Paritcheugu, meã maë netaë Pemagürü tüma tchawa ipena watagü ya yiema dua tagü i Ñema daüguü i naãne. Rü pamarita taütama ñema petchoku, ü pamarüta tüü i pena gutchaëë ya yiema ñema chokutcha'ũü. ¹⁴Wüi ñetchaü nĩ peka pa muiteche aü mugüwã nguee, ü paritcheugü ü ñumatchi yiema meã maë netae Pemagürü tüü ipe ñiẽ ya yiema yute güe. ¹⁵Rü wüi i ñetchaü nĩ ipeka pa paritcheugü pa meã maënetagü ü ñumatchi muiteche aü mugüwa nguee Rü peka ü wüi ñetchaü nĩ eü tatü ü tatü i aüwätü maka ipeĩ ya duũü na ñemaãkü peĩ taya o üka. Rü ñeguma maü taya ögu ü tüü ipetchiëë na ñemaãkü yee raãükü chieĩwa nata uũka. ¹⁶Wüi i ñetchaü i peka pema ü ñeëtügü arü kuaruü ipe ĩgü pena na ñapegügü Ñeguma teë rüemare taüne ya ngutake'epataü ta unetugu ü marü na mẽ ega tama itaya ngueëgu i ñema tümaärü uneta. ¹⁷Pemagü pa ñeëtügü i tama peẽ kuagü takü nĩ irü memaë na ñema uiru ü ema yima ngutake epataü i ñema uiruü üüne. ¹⁸Rü ñeguma teë ya ngutake'epataü ya taüne egagu taküka ta unetagu ü tauüma ni utchaü, notürü teë ngutakee pataü ya taüẽgaga tümaärü ãmare taägu ü tã nawaë na aiküma taya nguẽ. ¹⁹Pa ñeëtügü i takü nĩ irü tamaë, ñema ãmarè ü e'na ngutake'epataü i ñemare ta ü üne. ²⁰Rü ñemaka ya yiema ngutake'epataü ègagu tümaärü ñemaü mã na uegue ü namaã itana uegu i guüma i airüügü i ñemã. ²¹Ya yiema ngutakee'pataümaã na uegue ü namaã tana uegu ü ñuma tũmamaã ya ñema ngemaë. ²²Ya yiema daüguü i naã ne mã na uegue ü Tupanaärü naãne mã nĩ i u neta taü. ²³i Wüi ñetchaü pekagü pa muitechẽ arü mu güwã wüetaegü ü pa Paritcheugü ü ñumatchi ya ögü netae. Rü wüi i ñetchaü nĩ i peka oü pena ägü i peü ãmarè i nüna üü notürü tamã naga ipe ñnüẽ i Tupanaärü mugü i guüarü mugü aü ye'eraü ü peĩ na tau na meã duũũgü mã ipe kuagü, ü duãtagürü peĩ ta ñetchaũküma ü ñumatchi nape ööü. Rü guüma i ñema nĩ Tupana nawae na penaü. ²⁴i Pe magü pa kuaruügü i ñeëtügü, pemagürü ñoma wüi i duũü i tunüka noü ae i bapetüü rüü ü ñumatchi aü wüi i kameyu i wetaã ürüü ipe ĩgü. ²⁵i Wüi i ñetchaü ni i peka pa muiteche arü mugüwa ngue rü Paritcheugü, ü ñumatchi ya ögüneta. Rü wüi i ñetchaü nĩ i peka eü perü düetüane waritama pegü ipe meẽ tchaü notü perü mãwã ü poraãkü i petchie. ²⁶Pemagü pa paritcheugü i ñeëtügü, ëkü pou aiepeguü ira ipe meẽ ü yikama iperü düetüwã ipegü ipe meẽ. ²⁷i Wüi ñetchaü nĩ ipeka i pemagü pa muiteche arü mugüwã ngueneta ü pa paritcheugü ü ñumatchi ya ögünetae Rü Pemagürü ñoma yuetutchi i düetüwã ikatama na komü notürü peü aipena ü yuetatchinaã ü ñumatchi na guüraü i chieümaã naiããku i ñema peü mã. ²⁸Rü ñegumarüta i pemagü ü peü düetüwã ü pegü ipe wegüneta nüü i ñema duũũgü na ipe megüneta notürü namaã naya pa i doragü ü ñumatchi na guüraãü i chieü. ²⁹i Wüi ñetchaü nĩ peka pa muiteche arü mugüwã ngueneta pa paritcheugü ü ñumatchi ya ögünetae Pemagürü ipeya mekagü i yuetatchike'egü ga nu kümaügü ga Tupanaärü ore arü urüü gü nagü tagü ü ñumatchi nüü ipe kuaãügü i yema duũũgü i meĩ tchikünaãgü. ³⁰Rü ñuüthi ñaperügü gü. Rü yegumatchi to natü arü nguneĩgu tã maëgu ü tomagürü ü taüitchima namaãgü wüi ñema Tupanaã ü ore arü uruügü tana dai no ñemaãkü nagü ta baëũka. ³¹Rü ñemaka i pemagu ü pena ngoë na nataagü ipe ĩgü ga yema duũũgü ga nukümaügü ga Tupanaã ore arü uruüü dai, ³²Pemagürüta peyanguta nüẽ ga yema chieĩ ga nukümaügüü ga peü oigü ügü. ³³Pa ätapearü duũũgü, ñuãkütã natchawa ipe bumü ya yima üü ya Tupanatã namaã peĩ pokune. ³⁴Rü ñemaka chomarütã peka numatchana mü y wüi i Tupanaärü orè arü uruü yatügu i kua nüü ñemagü ngueẽruügü. Rü nümaügü i pemagü ü tã peya magü ü curütchawã tã ipeya potagü. Rü togüü ü tã pena kuaigü i noü ngutake'epataügu ü ñumatchi na wè ta ipe ägü i wüitchigü ya ñãnewã. ³⁵Rü pemaã nüüthiü ü guüma ñema chieĩka ü Tupanarü tã nanapokue i guüma ga noü duũũgü i megü ga perü oigü dai. Rü Abeuwã nĩ na ügüã gana na daaü ü chakara ü ngutakee pataü ya taünegu nĩ

ipeya magü ga Berekia nane i ikü. ³⁶Rü aiküma 'ütchi pemaã nüütchiü ü guü i ñaãtã nüü na ngupetü i ñema togü i duiüügü ñema neĩ. ³⁷i Yerutcharëü Yerutchaĩ ü i pemagü ü Tupanaãrü orë arü uruüü ipe dai ü ñema Tupana peka yema mugütchire ü mutamaã ipena muütchiã küma ipena dai i Rü ñure'epüküna choü na ngutchaü na ñema penegü rü wüiwa chana na ñoma wüi i otã naäkü wüiwã na naürüü na ñemaãkü napeätüüwa tüü na ñemaẽĩka notürü pemagürü tamã ipe nawa'egü. ³⁸Duka kupatarü ñema na tamarë. ³⁹Pü pemaã nüü tchiü ü taütama wena choü ipe dau i yikamaãrü ü ñumã tata ñapegü moëütchi ya yima kori egagu ñema neükü."

Chapter 24

¹Ngetchutchu rü ngutake'epataũwà ina uũ ü ñumatchi namagu nĩ norü ngueĩgũ ü nũna na ngeukamagũ na nũna weaũka na ñuākũ na meẽ tchi ya daa ngutakee pataũ ya taũnearũ ipatagũ. ²Notürü Ngetchutchu ü nanangaũ ü ñanagürü Pemagürü nüü ipe daũ i guũma i ñaãgũ. Rü aikuma ũtchi pemaã nüütchiũ, ü na tautama wũü ya nuta na naii ya nuta tà nügüetü na ũnagũ ü guũtama na poũgũ. ³Yoni na mapũne ya oriverawà na tò ü ñema ñoũ ngueẽegũ ü nüika iya iĩwa nũna naka ü ñanagürü nüü Tomaã nüü ipeũ ü ñugutà nii na ngupetüü i ñaãgũ. ñeĩtaniĩ i ñema kuaruũ i na wata nüü ta kuagũ i kuũ ngutchiga ü ñumatchi ñoma naãnearũ gu. ⁴Ngetchutchu ü nüü na ngaũ gü ü ñumatchi ñanagürü nüü. Rü pegümaã ipe uẽ gü na tauetama peĩ womüẽẽ. ⁵Erü muũtchiĩ ü ta chaugagu numa naĩ nũmagürüta ñanagürügũ choma nĩ i kristu ü muẽtama tüü na womaẽẽ. ⁶Pemagürü tà nüü ipe ñnũẽ na duũügũ ü tà nügũ na dai ü natchiga ta ipe ñnũẽ i to i natchiãnewà ü ta nügũ na da. Pe uẽegũ ü taũta ipena i ätchiãegũ oũ guũma i ñaã nawae nana ngupetü notürü taũtama naãnearũ guniĩ. ⁷Erü natchiãne ü to i natchiãne maã tà nügũ nadai ü äẽkakũ ü to i äẽkakũ maã tà nügũ na dai. Rü taiya ü tà na ñema ü ñumatchi ü ñumatchi to i natchikawa ü tà na ñema i iããtchiane. ⁸Notürü guũma i ñaã ü noũ ügũ nĩ i ñema nguũgũ. ⁹Rü togũ i duũügũna Tà Peĩ na mugũ na peĩ ina yaũũka ü ñemawena ü tà peĩ na dai. Rü ñema na choũna ipeya ögũũka ü petchi tà na aie i guũma i natchiãne. ¹⁰Rü tà muũtchiĩ i choũ duũügũ inanatagũ i choũ orẽ ü nügũtanũwa ü tà nügũtchi naaie. ¹¹Rü ina ü dagũta i muũma i ore arũ ugũruũneta ü muẽ tama tüü na momaẽẽ. ¹²Rü ñema chieĩ ü tà ni mü, ü muẽtama ya Tupana werũ iẽ ü tà tarũ ga ugũ. ¹³Notürü ya yiema ya'na namaã i nũẽ i ñema chieĩ ü yiema rü ta tana yau i maũ i tagumà guũ. ¹⁴Naã Tupanaãrũ orẽ i meĩ ü guũ i naãnewa ta nüü ugũgũ na guũ i duũügũ nüü na kuaũka. Rü ñema wena tà nĩ na guũ i naãne. ¹⁵Rü ñegumà pemagũ nüü ipe daugũgu i ñema Tupana pe'ewa auãtchi i ngutchaũgũ i yema nukũma ya orearũ uruũ ya Danieu na tchiga i dea ñema natchika i ü üneĩwa yiema nawa ugũtae ü nüũta kuaatà na takũtchiga nĩ. ¹⁶Yiema Yudea aũ naãnewa ñemagũe ã kü mapũnewa ta bumũ. ¹⁷Rü yiema tũmapata etũwa ñemaẽ ü taũ itarũ i na tũmaãrũ ñemaũka taya dau i tũmapatawa. ¹⁸ü yiema tũmaãnewà ñemaẽ ü taũ ita taegu na tü matchiru taya yauũka. ¹⁹Notürü i ñema nguneĩgũgu ü wũü i ñetchaũ tà nĩ i tũmaka ya yiema ñeã tagũ i äãkũgũe ü ñumatchi ya yiema maã kũgũe. ²⁰Pe yumaẽgũ Tupanata na tama gauneĩ ü ã'na ngutchigaarũ nguneĩyane peĩ na ngupetü i ñema chieĩ. ²¹Erü taũtama öẽẽ ina ngu ga yeguma nori naãne ügũguma taguma yemaũ ü ñemawe na ü tagutama na ñema. ²²Rü ñeguma Tupana tama na nore egũ i nguneĩgũ rü tauetama ta maũ. notürü Tupana tà nana nore eẽ i ñema nguneĩ gü tũmaka ya yiema nũma tüũya de'etchie. ²³Rü ñegumatchi Wũie peũ ñagũgu. Rü dũka daa nĩ ya kristu ü ã'na ñagu i duũũ i Yea nĩ na ñema ya kristu taũ i nüü ipeya ögũ. ²⁴Erü Kristugũnete ü ñumatchi orẽ arũ uruũgũneta ü nuã tana i na nana wegũũka i taũma i megũũ na ñemaãkũ tüü na womaẽẽika ya yiema Tupana tüü i dee tchigũe. ²⁵Dũka ipe dawanũ ü naũpa nana ngupetüü i guũma i ñaã ü marũ pemaã nüütchiũ. ²⁶Rü ñegumà, ñagũgu peĩ Dũka. kristurũ tauẽmã i äpataũwà na ñemà taũ i nakà ñema ipe bumũ. Rü to rütà ñanagürü Dũka nũmarũ ukapũarũ aipena na ñema ü taũ i nüü ipeya ö. ²⁷Erü ñoma äẽmakũ guũwà na ngooneẽ rüü tà nĩ i ñeguma kristu wena'ãrũ numa ügu. ²⁸Netà naũne i yuũwà ü ñematà na ita ke'egũ i ètchagũ. ²⁹Rü nawena i ñema nguũgũ ü tà ni o ya üakũ, ü yima tawemakũ ü taũtama na bai ü ètagürütà narũ yi i daũguũ i naãnewà, ü ñema daũguũ i naãne ü tà na iããtchitanũ. ³⁰Rü ñumatchi duũügũtà nüü na daugũ i kuaruũ i daũguũ i naãnewà ni uũ na naũpa nua nangu ya yima Yatũ nane ü guũma i ñoma i naãnewa maẽĩ ü ta na aue. nũmagũta nüü na daugũ ya Yima Yatũ nane na kaianeĩgu ina ngu i namaã i noũ porà ü noũ meĩ. ³¹Nũmarütà nana muãtchitanũ i noũ orẽ arũ uruũgũ i daũkaã na ya kue gũãũka ya noũ kueruũgũ na ñemaãkũ na iĩtakeĩka i guũma i ñema duũügũ itchi de etchi i guũwama ñemagũü ü ñumata naãne iya kuaũwa ñemagũ. ³²Rü igueraarũtchigagu i uũ nguẽẽ taewà pe ngue. Rü ñewakaaũ i natchakũ inarũ yigu ü narũ üatũgu ü ñemawà nüü ipekua na paatà taune kü yaĩ. ³³Rü ñegumarũũta, ñeguma nüü ipedau gügu i guũma i ñaãgũ, ü pepamagũ ü na nawae na nüũpe kuagũũ na nũmarũ marũ ya ngaika na ina ngutchaũ. ³⁴Rü aikũmaũtchi pemaã nüütchi ü ü guũma i ñema nüü itchi uũ ü tà na ngupetü naũpa na nayueĩ i duũügũ i ñomaũkũ maẽũ. ³⁵Ñema daũguũ i naãne ü ñumatchi ñoma i naãne ü tana üpetũmarẽ, notürü ñema choũ orẽ ü tagu tama na üpetũmare ü guũma ñema noũ orewà nüũya uũ ü tà ningũ. ³⁶Notürü ñema nguneĩ ü ngora naguta ñnangu ü tauemà nüü ta kua rü ñema ore arũ uruũgũ i daũkaã ü woò nane ya Ngetchutchu ü tama nüũna kuagũ na ñuguta nĩ numa nau ü teẽ nüü kuae ü nanatũrikatama. ³⁷Yeguma Noẽ aũ nguneĩgu rũũta nĩ ü ñegumarũü tà nĩ ñegumà numa naũgu ya Yima Yatũ nane. ³⁸Erü yeguma yema nguneĩgũgu na naũ inangu ga guma mukũ ya takũ duũügũ rü na chibũegũ na aegũ ü ni ätegũ ü ñumatchi rü ngigũakũ ñumata nawa nangu na noẽ ü norũ Wapurugu na üku. ³⁹ü tauguma norũ ñnũe, ü ñumata düwà ina ngu ya mukũ ya takũ, ñeguma ü guũma i duũũ ü na yue ü ñegumarũuta nĩ ñeguma numà na ügu ya yima Yatũ Nane. ⁴⁰Rü tarẽ gü i yatũgũ rü tà naãnewà na ñemagũ Wũü ü tà tüü nigà ü togue ü tà taũ aũ. ⁴¹Tarègũ i ñeĩgũ ü tà ina. aũẽtagũ, wũü ü tà tüũni gà, ü togue ü ta itaũ aũ. ⁴²Rü ipe uãegũ eũ tauetamà nüü ta kua na ñugutà numa tà nauũ ya kori. ⁴³Rü ñaã kuaruũ wà nüü ipekua, ñegumatchi yima i

pataarü yorà nüü na kuagu na ñuguakütà ina ngu i ñema ñitaau ü nüna tchi nadau na tamà ñpatagu na ü kuüka. ⁴⁴Rü ñemaka i pemagürüta na nawae na ipe megü mare eü Yima Yatü nane ü ta ina ngu i ñema ngora i tama ipena nguëëgu. ⁴⁵Rü ñemaka teë tiï ya tü maärü kori meã yaue, ü tümaëë kuaè, ü tümaarü kori ü tümameëgu nana ü ya yima ñpata na ñeguma ina ngugu ya ñpataarü yorà na meätama tana üwemü. ⁴⁶Rü tümaärü kori ü ta tümamaã na taãë eü ñeguma ina taegugu ü itapuraküäküma tüü inaya nguëë. ⁴⁷Rü aikümaütchi pemaã nüütchiü ü ñema tümaärü kori ütà ü guüma i noü ñemaügu aü dauruü tà tiï. ⁴⁸Notürütchi ñema purakü tanüü i chieïäma ñagu i noü mañnewa. Chorü kori ü ta taütama paa inangu. ⁴⁹ü ñemaka ü tà na mükügüü tana ü a ü na chibü ü na ae natanü wà i ñema ngaëï. ⁵⁰Norü kori ü ta inangu iñema nguneï i tama ina nguëëïgu. ü ñumatchi ñema ngora i tama inanguëëïgu. ⁵¹Norü kori rü poraäküma tanana poku ü ñema natchika ü ñema Tupanaãü ya ñnetaüwa tata naü ü ñema tana au ü niütchapüta.

Chapter 25

¹Rü ñema daūguū i naāne ü ñoma taremepü naguū i pakügü i taguma yatüü kuagürüū nī ñema wüimepü ñigukü i pakügü ü ñi'rü dapari noū iya yaūāatchigü na ñemaā kü ñi'rü āārūātawa na iika. ²Ñema naīgüga wüimepü ñigukü i pakügü ü tama ñigüēē tai ügü ü ñema naīgü ³Notürü ga yema pakügü ga tama ñigüēē tai ügükü ü yeguma nüü ya yaūāatchigu i ñiü daparina ü tama ina ükügü i ñirü daparinagü. ⁴Notürü ñema pakügü i ñigüēē i kuakü, ü iya ü ākugü i ñirü daparina namaā i keruyina. ⁵Yoni na taütä ina ngu i ñiü āārüā, ü gukūma i ñema wüimepü i pakügü ü i yatae ü ipee. ⁶Notürü chitaküarü ngāüküü ü na yema ga taü i aigüü Düka ya yima toü āārüā Ipetchoü ü ta pei ñema na ngau i nūma. ⁷Rü ñemaākü gukūma ga yema pakügü ü irü dagü u iya meēēgü i ñirü daparina gü. ⁸Ñema tama i uāēgü ü ñigürügü ñiü ya yema i uāēgükü toma tapeü i iraü i peü keruyina eü toü daparinagü rü toü na guāku. ⁹Notürü ñema pakügü i ñigüēēta ügükü ü ñaākü i na ngaügü na ñemaākü tama toü na tauūka i toma i torü koru yine, ēkü ñetä mamaā ta ina taegüüwä nawä pei na ñema pemagütama tape taegüūka i perü keruyina. ¹⁰Yoni na ñimagü taya taegü, ü ñemaärü ngoragu ina ngu ga ñirü āārüā, notürü ñema i memare gükü ü nawe irüü i ñigüarü petawä ü yemawena ü ñema i ā ü naü wāta. ¹¹Rü i ngugüta yema naīgü i paküga i tagumä yatüü kuagükü ü ñigürügü Pa ngueēerüü pa nguēerüü toka ya wāna i iā. ¹²Notürü nūma ü ñaā kü tüü na ngaügü Rü aikümaütchi pemaā nüütchi ü ü tama peitcha kua na teē 'naā ipe iğüü. ¹³Ekü pegüna ipe daugü erü pemagü ü tama nüü ipe kuagü na taküarü nguneü ü taküarü ngora ta ina ngu. ¹⁴Ñema noü ngutchiga ü ñoma wüi ga yatü ya naü ya iānewa utchaāü üü nī nūmarü noü purakütanüūka naka ü ñumatchi noü ñemaügü nü na nana na. ¹⁵Yima noü wüi ya purakütanüü ü nūna nanaā i wüimepü ñigukü i diērutatchinü, yima naüya noü purakütanüü na nanaā ga tarē tatchi nü ñigukü i diēru yima naü nanaā ga wüitatchinü ñigukü i diēru. wüitachigü ü ñiüna yau i ñure ñigukü i diēru ü yemawena ga guma yatü ü nüü. ¹⁶Rü yegumatama ga guma yatü ya wüimepü ñigukü i diērutatchinü ü ñimaā na purakü ü naā wüi mepü ñigukü ñiü naü. ¹⁷Yegumarüüta ga guma ya tü ya tare'tatchinü i diēru ñiü yaukü ü naüga tarēta tchinü ñigukü i diēru ñiü naü. ¹⁸Notürü ga guma purakütanüükü ya wüitatchinü ñigukü i diēru ñiü yaukü ü ñimaā nī ü tama ñimaā na purakü ü waimü arü aipegu ñiünata ga yema diēru. ¹⁹Nawena i muūma i nguneigü ü yima puraküta nüü arü kori ü ina ngu ü ñumatchi namaā nana meēē i noü purakütanü. ²⁰Yima purakütanüü ga wüi mepü ñigutü i diērutatchinü ñiü yaukü ü naü i wüime pütatchinü ñigutü ñiü ina taeguēē noü koriāü, nūmarü ñanagürü noü koriü Pa kori kumarü cho na ikuā i wüimepü tatchinü ñigukü i diēru. Düka choma ü togue ya wüimepü ñigüe i diērutatchinü ñiü itchaü. ²¹Noü kori ü ñanagürü nüü i meü ikuü wüi meü i purakütanüü ikui i kumarü ñema iraü i kunatchaāü wä ü meāma ikuna ü. Choma i ñuma ü tā muūma i purakügü tā kume'etchaü Rü i üku i cheupatawä ü ñiā tā taāēgü. ²²Ya yima purakütanüü ga taretatchi nü ñigukü i diēru ñiü yaukü ü ñanagürü noü koriü Pa kori kemarü taretatchinü ñigukü i diēru chona ikuā. Düka togue ya taretatchinü tūmague a diēru tüütchaü. ²³Yima noü kori ü nana ngaü, Meüma ikuü ü meü i purakütanüü ikui i kumarü ñema iraü i kumatcha āüwa meāma ikuna ü i ñema purakü. Choma ü tā i ñuma muūma i ñemaügüna tā kuütcha dauēē. Rü i üku i chopatawä ü ñiā tā taāēgü. ²⁴Ya yima puraküta nüü ga wüitatchinü ñigukü i diēru ñiü yaukü ü noü koriütawä naü ü ñanagürü. Pa kori nüütcha kua naku mau wüi ya yatü ya porakü kui i i. Rü kuna yau i na netüarü o ñetä tama iku toeüwä, ü kuna buarü öö i na netü i tama kuto. ²⁵itcha muü i choma ü ñemaka waimü gu Chaya aimaü ü ñema ñiü itcha tā. Düka ñaā nī i ñema kuna üü. ²⁶Notürü noü kori ü ñaākü nana ngaü. kuma pa chiekü ü o'otchikü ya purakütanüükü kuma nüü i ku kuatchire i choma na ñetä tama itcha toeüwä ü chana buuü i nanetürü ö ü chana buaru oö ñeta ñetä tama itcha toeüwä. ²⁷Rü narü memaētchi nī ñema diērumaā ina nguügüügu choü ñiü iku ü iñema choü diēru na ñema yoni naya muūka na ñeguma cha taegugu na mukü ñiünatcha yauūka. ²⁸Rü ñemaka ēkü nūna ñiü ipeyau i ñema diēru ü yima yatü ya gumeputatchinü ñigukü i diēru ñiü yauküna ñiü ipeā. ²⁹Erü guāma ya yiema marü tüü na ñemaē ü yee raāküta naü i diēru tūmamegu naü. Notürü tūmaka ya yiewa tauūma tüü na ñemaē ü ñema iraü i tüü ñema ü ta tūna nana yau. ³⁰Ya yima purakütanüü ya tauūma kuakü ēkü peya yau ü peya naüpüta ü wa neüwa peya tā ü ñemarita ni oö ü ni ü tchapüta. ³¹31 Ñegumata ya Yima Yatü nane noü meümaā dauwa nena ügu ü ñumatchi norü ore aru uruü i dauü āne kaāmaā numa na ügu ü ñegumarütä i nūma nü na natü irü toüwa narü to. ³²32 Rü nape'egu tā na itakee gü i guūma i natchiāāne kaägü, ³³33 Rü nūmarü ta tüü rü de etchigü ñoma wüi ya yatü ga norü carneru tüü i de'etchiü rüü ü ta tüü ni de'etchi. ³⁴Rü ñegumarü tā ya yimā āēka kü ü ñanagürütä tüü ya yiema noü tügünetcha küüwä ñemagüe numa ipeü ya guāma ya yiema Chaunatü aü ngüēē yaugüe, ü pena yau i ñema petchika ñetä nūma āēkakü iya iüwa yerü chaunatü ü peka nana meēē i ñema petchika ga yeguma taüta ñoma naāne ügu. ³⁵Erü wüi i ngune'igü ü cha taiya ü pemagürü choü ipe üwemü ü chi tawa no türü pemagürü choü ipe a'eēēgü, ü peitawä chaü ü meamā choü ipe yaugü. ³⁶Rü cha ñetchiru notürü pemagü choü peütchiru ü pokupataüwa cha ñema notürü pemagürü choü ipeyadaugü. ³⁷Rü ñeguma i ñema duüü i chi de'etchi ü ñanagürü. Pa kori i taguma ñetä kuütä daugü na ñeta ku taiya ü ñumatchi kuü ta üwemügü Rü kui tawa ü kuü ta aēēgü. ³⁸Yeguma totchiüwaku ngugu ü meāma kuü ta yaugü woö na tamä

kuũ ta kuagũ ñugu kuũ ta daugũ naku ñetchiru ü kuũ ta ütchiru ³⁹Rũ ñugu kuũ ta daugũ na kui dawẽ ü e'na pokupataũ wà ku ñema ü kuũ itaya daugũ. ⁴⁰Rũ yima ãëkakü ü ñaãkü nana ngaũgũ Rũ aikümaütchi pemaã nüü chiu i ñema mei ipe üü naka ya daa peene ya rü iramaëkü ü chauka niĩ ipema üü iñema. ⁴¹Rũ nũmarũ ñanagürü tüü ya yiema noü tũgũnetcha küü wà ñemagüe. Rũ chona ipe ïgatchi, pemagü pa chieĩ arü üruũgũ ü nawà ipeĩ ya yima üü ya chatanà ü ñumatchi noü ore arü uruũgũ i nawerü i ka i meẽ ëne. ⁴²ü cha taiya notürü pemagü rü tama choũ ipe üwemü. Rütchi tawa notürü tama choũpe aeëë. ⁴³ü peĩtawàtchaũ notürü tamà choũpe yaugü rü cha ñetchiru rü tama choũpe ütchiru chi dawẽ u cha poku ü tama chona ipedau. ⁴⁴Rũ nũmagürüta nana ngaũ ü ñanagürü. Pa kori i ñugu kuũ tàdaugũ naku taiya ñugu kuũ ta daugũ na kui tawa ü ñugu tamà meã kuũ ta yaugu ñugu ñeta ku ñetchiru ü tama kuũ ta ütchiru ü ñagu ikui dawẽ ü e'na pokupataũwà ku ñema ü tagumà kuũ itaya daugũ. ⁴⁵Rũ nũmarũ nanangaũ rü ñanagürü . Rũ aikümaütchi pemaã nüü chiũ ñeguma tama tüü iperü ngüëëgu ya dae rü ira maëë ü choũ niĩ itama iperü nguëë. ⁴⁶Naã gürü ta poku i taguma ya guũwa tana i notürü ñema mei ügü ü ta maütchikawa naĩ.

Chapter 26

¹Rü na ngupetü yeguma Ngertchutchu marü ya gue aü deãägu na nüü yaüü i guãmà i ñemaügü Rü ñanagürü noü ngueëëruügü. ²Pemagürü nüü pekagü na nawà tanangu i ñema nguneï i ònaärü üpetü chikaaü peta, ü yima yatü nane ü tà naya yaugü ü kuütcawà ta naya potagü. ³Rü yema na ngutake'egü i paigüarü äëkakügü, ü ngueëëruügü ga orè i mugüwà nguetaegü, ü togü ga äëkakü i ya guagü ü caipa ya äëkakü pataätügu na itake'egü ga yema duüügü. ⁴Nümagürü nagu narü Ìnùë na ñuäkütà Ngetchutchuü ya ma'gü.n ⁵Erü nümagürü nümagürü ñanagürügü. Rü taütama petaa ü ngora itaya magü eü ñegumatchi petaarü nguneï gu ü ñema duüügü ütchi na nuë. ⁶Ñuma yoni Ngetchutchu ü Betaniãwà na ñema napatawà ya Chimaã ya ü chaünekü, ü ñema metchagu nana ngükutchi, ⁷ü wüi ñekü ü Ngetchutchuna i ngaikama namaã namaã i wüi pumaraweï i poraäkü tatanü ü ñumatchi na ërugu inabà. ⁸Notürü yeguma norü nguetanüü nüü daugu ü ni nueätchitanü ü ñanagürügü. Rü taküka ni Ì ipe na aiyau i ñaã pumara. ⁹Rü narü memaëtchi nîi taü diëru gu namaã i tae na ñemaäkü yima tüü na tau i ñemaügü na yimana tüü i äüka ya diëru. ¹⁰Notürü Ngetchutchu, marü nüüna kuãäküma i ñaã ü ñanagürü. Taküka nîi ipe chiewe i ñaã ngekü Ñima chauka ina ü i wüi i meï. ¹¹Rü guügutama petanüwà tà ñema i duüügü i airüü nüü tau notürü chomarü taütama guüguetcha petanüwa cha ñema. ¹²Erü yeguma ñima chaunegu na baëëgu i ñema pumara, ñima ü ina i ñema eü paatà chayü ü tà choü natagü. ¹³Rü aikümaütchi pemaã nüütchiü ü ñetà nüü iya ugüüwa i ñaã Tupanaärü ore i naãne arü tawa ü duüügü ü tà ñina na kuãätchigü naka i ñema meï i na ü. ¹⁴Rü ñuätchi ga wüi norü ngueïgo ya Ngetchutchu i Yuda i kariotegu äëga ü paigüarü äëkakü ütawa naü. ¹⁵ü ñanagürü. Takü ta chona ipeägüü ñeguma Ngetchutchuü ta chaägu. Nümagürü trinta tatchinü tûmague ya diëru tüü naägü naka ya Ngetchutchu. ¹⁶Rü yema i ngoragu nûmarü naka na dau na ñuäkütà Ngetchutchuü yatügüna nana mugü. ¹⁷Rü ñuma, nawà nangu i nüiraãü i nguneï ga yema peta ga poüü ga ñeärü puëëruaü ü noü ngueëëruügü ü Ngetchutchu ütawà naü ü ñanagürügü. ngetà iku na'waeï na tana üü i ñema òna i üpetütchikaarü peta gu i ngö. ¹⁸Nûmarü ñanagürü nüü. Rü Ìãnewà ipeï ü namaã nüü iperüü ya yima yatü. Rü Ñanagürü ya Ngueëëruü Chorü ngora ü marü rü ngaikatchigü. Rü kupatawà tà tana ü i ñema peta namaã i ñema ngueëë ruügü. ¹⁹Ñema ngueëëruü ü nana ü ñema Ngetchutchu namaã nüü i uãäkü ü nana me'ëëgü ñema òna i üpetütchikaka na ngogüüta. ²⁰Rü yeguma marü na chütagu Nûmarü inaü tò na ñemaäkü norü ngueëëruü maã na chibüüka. ²¹Na yoni ina chibüë ü Ñanagürü. Rü aikümaütchi pemaã nüütchiü ü petanüwà tana ñama i wüi yatü i chautchita tà choü i ua ü. ²²Nümagürü yeguma yema deaü na Ìnùëgu ü poraäkü naü maëätchitanügü ü wüitichigü ü nügüna na kagüetanü. Rü e'na choma meë i pa kori. ²³Nûmarü nana ngaü. Yima chomaã wüigu poratuwa uemeëkü ü yimataniï chauetchita choü i uãäkü. ²⁴Yima Yatü nane ü tà nawà na ngu nanayu, eü yemaäkü na ümatü i Tupanaärü orè notürü i taütama i ñetchaü nîi naka ya yima yatü ya Tupana naneï i uãükü ü narü memaëtchi nîi naka ya yima yatü na taütchima ñoma i naãnewà na ngo. ²⁵Yuda ya yimatà yikamaãüra ina uãükü ü ñanagürü. Na choma meë pa Rüëëëruü nûmarü ñanagürü Rü kuma tamà nüü kui u na kuma nîi. ²⁶Na yoni ina chibüë gü Ngetchutchu ü poüi naya yaüätchi, ü Tupanana moë naã ü ñumatchi nana bûku. Rü yemawena rü norü nueëëgüna nanaã i ñema poüü ina bûku ü ñanagürü Pa aegü ü ipena ngogü. Erü ñaärü Chaunenü. ²⁷Rü nûmarü wüi na paüü naya yaüätchi ü Tupanana moë naã ü ñumatchi norü ngueëëruü maã na ngau ü ñanagürü Peya agü, i guãmà i pemagü. ²⁸Erü daa nîi ya chaugü ga muümà i duüügüka cha baëëkü na ñemaäkü Tupana nüü nüü ñetchaäükü i norü chieïgü. ²⁹Notürü choma rü pemaã nüü chiü, ü tagutama wena chiäkutchiï tatchi aü ñumatata Chaunatü ya Tupana äëkakü iya Ìiwa ñewakaükü ya wiü chiï pemaã chaya aü. ³⁰Yeguma wüiga wiyaegu na wiyaegügu ü oribunekü arü mapü newà naï. ³¹Rü Ngetchutchu rü ñanagürü nüügu Guãmà i pepagü ü ñaã chütatü ü tà chaugagu cho'na ipe Ìgo tchitanügü, eü ñemaäkü na ümatü. Rü tà nüna chana kuika ya karneru aüi daruü ü ñemawena i ñema karnerugü ü tà nana üanegümare. ³²Notürü yimaka marü yuwà itcharü dagu, ü tà pepe'egu yoni chiü na Garirearü naãne wa chaü. ³³Ñeguma Peduru ü Ñanagürü. Woö guüma kugagu na Ìgü i ñema karnerugü, ü chomarü ta tagumà kuna tà itchi ügatchi. ³⁴Ngetchutchu ü ñanagürü nüü. Rü aikümaütchi kumaã nüütchiü, ü ñaã chüta ügu tatamà, naüpa na tama ëpüküna tana kaya otà, ü kugü ikui ü nataütama choü iku kua. ³⁵Rü ñanagürüa mà ya Peduru. Woötchi kumaã wüigu cha yugu ü taütchima chaugü chiü na tama kuütcha kuaü. Rü guüma i ñema togü i noü ngueëëruü ü ñematama dea nüü na ñema. ³⁶Nawena ñema guüma i deagü ü Ngetchutchu ü namaã Yechetchamaniwà naü ü yema ñanagürü ü noü ngueëëgüü iperütogü yoni nuã ü chamarütà pena chaya yumaë. ³⁷Rü Peduruü niga ü ñumatchi Yebedeu nanegüü ü ta ü ñema i ngoragu nana ügü nana ñetchaü ü ñumatchi na Ìäë. ³⁸Rü ñanagürü nüü, Rü ñema choü maü ü poraäküma nañetchaü, ü choü Ìnüwa ü ta cha ñetchaü. Rü nuã tamà ipe ñemagü ü wüigu chomaã ipe daue. ³⁹Ngetchutchu rü nüna norü ngueëëgü nana yaüüra ü ñumatchi na ngükutchiäkü na yumaë ü ñanagürü. Pa choü Chaumatü ü ñeguma kuma kunawagu ü nüna choü, inanguutchiëë i ñaã nguü i tà choü üpe tü, ü na ü i ñema chomã cha nawaeï, ü ñema kuma iku nawaeï tà nîi chomaã ikuü. ⁴⁰Yeguma marü yumaëwa nüü na chauga ga Ngetchutchu ü ina peeäkü noü

ngueëëgüü inaya ngueügü, ü ñanagürü nüü ga Peduru Na tama yana ipe ñnüë na wüi ngora naguü chomaã ipe daugü. ⁴¹Rü pe daugü ü pe yumaëgü na tama chieïgu ipe yïka. Ñema toü moü ü ina memare notürü ñema taüneärü ngutchaü rü na tura. ⁴²Nümarü norü tarë e püküna norü ngueëëgüna ni ügatchi ü ñumatchi na yumäë. ü ñanagürü . Pa Chaunatü, ñeguma tama ku na'waegu na nawà choü iku nguutchiëëü i ñaã nguü i ta chi ñeü, ü marü na meniï i ñema kuma ku nawa'eïküma chomaã ikuna ügu. ⁴³Wena na taegu na yumaëwà ninaü notürü peeäkü noü ngueëëgüü inaya ngueü, eü marü tama yana na ñnüë nana yatae. ⁴⁴Rü wena'arü nüna ni ügatchi ya Ngetchutchu, ü noü tamaëpüküna taarü wena na yumaë ü ñematama i dea namaã niu. ⁴⁵Rü Ngetchutchu ü noü ngueëëgüka niü ü ñanagürü nüü. Ñumarüta ipe pee ü ipeü ngüë Düka, ü maü nawà na ngutchaü i ngora na Yima Yatü nanë ü noü uwanügü ya yaugütchaü. ⁴⁶Iperü dagü rü ñiã ma. Duka ñema yatügüna choü mutchaü ü ni ngaika. ⁴⁷Na yoni iya deaü ga Ngetchutchu, ü ina ngu ga Yuda, i noü nguetanüüta i i i. Rü nawë narü i ga muüma ga duüügü ü ñumatchi paigü arü äëkakügü ü togü i äëkakü i yaeï i ñänekaägü. Rü taramaã ü naimaã ngëma ninaï. ⁴⁸Rü ñuma ga yima yatü ya Ngetchutchuü i uääkü ü wüi i kuauü nüna naã ü ñanagürü. Ya Yima Nüütcha waikü Rü nüma niï, ü peya yaugü. ⁴⁹Rü ñema i ngoragutama Ngetchutchuü tawà naü ü ñanagürü. Pa ngueëëruü kuü itchaü moë ü ñemawena ü nüüna waï. ⁵⁰Ngetchutchu rü ñanagürü nüü Pa chaumükü, ñema naka numa kuü ëkü naü. Rü ñegumarü yema duüügü ü Ngetchutchuka na i ü ñumatchi naya yaugü. ⁵¹Ñema ngoragu ü wüi i Ngetchutchuarü pura kütanüü ü noü tara ü naya yau ätchi ü paigüaü äëkakü aü duüügüü ina daepatchimü. ⁵²Rü ñanagürü ya Ngetchutchu. Erü namaã na nguü natchikagu i ñema kuü tarà i tarewà teküwa, eü guäma ya yiema tarà maã daitae ü tarägu tata ta yue. ⁵³i Chomarü choüna tautchatchirë na chaunatüka aita chaü ü Nümarüüchi chauka ñema nana mugü i tarë mepü naguü i ore aü uruügü i daükaä. ⁵⁴Notürü na nawae naya nguü i orë i ümatü, ü woetamä ñema na ngupetü. ⁵⁵Yema i ngoragu ü Ngetchutchu ñanagürü nüü ga yema duüügü i ñema muü. Rü chauka ipe i tarà maã ü naï maã ña choü ipe yau güüka ñoma chi wüi i ñitaaü rüü. Rü guügumä taüne ya ngutake'e pataüwa orë itchiü ü tama choü ipe magü. ⁵⁶Rü guüma i ñaã na ngupetü na ñemaäkü ya nguüka i ñema orë ga nüiraägü i orë arü ugüruü ümatü Yegumä yemaü na daugüga ga noü ngueëëgü ü nüü yema na tagü ü nüna yema ni bumü. ⁵⁷Yema duüügü i Ngetchutchuü i yaugü ü paigü arü äëkaküütawà nana gagü ü naëga ü kaipa niï. Rü yema niï na ngutake'egü ga ngueëëruü ga orë ga mugüwà nguetaaëëgü ü ñumatchi paritcheugü. ⁵⁸Notürü ga Peduru ü nüna na yaüäkümä nawë ni ütchigü i äëkakü pataätüwa. Rü ni üku ü inarü tò namaã ga daütaeruügü na ñemaäkü nüüna daugüü Ka ngai takütä Ngetchutchu maã naügü. ⁵⁹Rü ñumarü guüma i ñema paigüarü äëkakügü ü ñumatchi too matchigü i äëkakügü ü naka na daugü ga wüi i orë i doramarë i üü na yemaäkü Ngetchutchu ü ina uäügüü ka na ñemaäkü naya magüaüka. ⁶⁰Notürü tauüma i dora maã narü i i Nawà, woö muüma dora i deagü na ñema. ü yemawena ü tarë ga yatügü ñema naï. ⁶¹Rü ñanagürü Daa Yatü ü ñanagürü. Choü na tautcha na nagutcha pogü ya yima Tupanaärü ngutake'epataü, no tü tama'epü nguneïwà nangu ü wenata'arü chana chita ü ëë. ⁶²Rü yema paigüerü ü na yunagü rü ñanagürü. Rü takü maã ikuna ngaüü i ñuma Takü niï i ñema i yeëküü kutchiga iya ugüetcha. ⁶³Notürü Ngetchutchu ü na chianemare ñema paigüero ü ñanagürü Ngetchutchuü. Rü Tupana ya maüküegagu kunatchaka, tomaã nüü i u ñeguma aiküma kristu ikui igü ya yima Tupana Nane. ⁶⁴Ngetchutchu ü nüü na ngaü. Rü kumatama nüü itui ü ü kumaã nüütchiü ü yikamaüratä nü yikamaüratä nüü ikudau ya Yatü nane na nana tüarü tügünewà tà naütö, ü nüü iku dau na kaianeigutä daüwà ninaü. ⁶⁵Ñeguma ga guma paigüeru ü nügütchirugu na gaugü ü ü ñanagürü nümarü Tupanamaã takü ni ugu, Rü tauütama to i orë tà nawae Düka, Pematamä marü nüü ipe ñnü e na ñuäkü chieïmaã ya dea. ⁶⁶Takügu peru ñnüë nümagürü nanagaügü ü ñanagürügü. Rü na meru i rü notaküma taya ma. ⁶⁷Ñema i ngoragu ü natchiwewà na kuai gü ü ñumatchi nüna nana kuaikagü ü nana pegütchiwegü. ⁶⁸ü ñanagürügü nüü Tomaã nüü i ü na aiküma kristu i kui i kuma. Teetiï ya kuna na kuaikae. ⁶⁹Peduru ü dietüwa äëkukü patä ätüwà narü tò ü wüi i äëkakü arü purakütanüü ü Peduruütawa i ü ü ñigürügü nüü Rü kumarüta namaã iku ñema ya yima Ngetchutchu ya üarireaañnekaä. ⁷⁰Notürü nümarü guüpe'ewa nüü niu na tama Ngetchutchuü na kua ü ñanagürü Tama nüütcha kua na takütchiga niï i i chomaã nuü ikui ü. ⁷¹Yeguma guma ipataarü ñäwa ina üügu ü naïya äëkakü arü purakütanüü nüü i dau ü ñigürügü nuü ga yema ñema ñemagü Daa yatü rü ta ü Ngetchutchu ya natcharë kaã maã na yemata. ⁷²Rü wenaärü tama nügu niü na Ngetchutchuarü arü nguëë ruüniï. Rü ñanagürü tamä nüü icha kua na tee niï ya yima Yatü. ⁷³Rü yikamaüra, ga yema ñema norü ngaikama chigü ü Peduru ütawa naï ü ñanagürügü nüü. Rü manaëke kumarüta natanüüta ikui i i ñemagü eü kurü deawa na ngo. ⁷⁴Rü yeguma i nüma ü nana ügü na airüü i dea i chieïmaã nawa ü ñumatchi na gutchiga Chomarü tama nüü itcha kua i ñema Yatü, ü ñema i ngoragutawa ina ka ya wüi ya otä. ⁷⁵Peduru ü nüna na kuaätchi ga yema dea i Ngetchutchu namaã nüü i uü Naüpa nana ka ya yima otä ü kumarüta tamaëpü küna kugü ikui ü na tama choüna iku kua. Rü yemawena ga Peduru ü ina uü ga yema ü poraäküma taü i ñetchaü maã na aü.

Chapter 27

¹Yeguma mariya ngoonegu, guūma ñema paigü arü äëkaküü ü ñumatchi yaguagü i mugüwa guei ü guūma ñema ñānekaāgü ü Ngetchutchumaā chieīgu narü ñnūē na ñemaāküitchi naya magüāūka. ²Nūmagürü naya naigü ü naya gagü na ñemaākü na äëkakü ya Piratu ya ñāne maā kuakü ütawa nana gagü. ³Rü yeguma gaguma Yuda ga Ngetchutchuü i uāükü ü nüū na dau na Ngetchutchu ü na poku ü nügüna na kuāātchi ü tüü na taeguēē ya yiema trinta tatchinü tūmage ya diēru nūna ga paigüarü äëkakü ü ñumatchi ya'guāgü. ⁴ü ñumatchi ñanagürü Chomarü taūma i chieītchaü eü naētchita itchana uaü ya wüi ya Yatü ya tauūma chieī ükü Notürü nūmagürü ñanagürügü Ñemarü tauūruü toü nī Ñemarü kurü gutcha nī. ⁵Ñeguma i nūmarü ngutake'ematchi gu tüü na wogü ga guema diēru ü yema wena ü yema ina üü ü nügü naya wena. ⁶Ñema paigüarü äëkügü rü tüü na de ga guema diēru ü ñumatchi ñanagürügü. Rü taukürüwa Ngutakeepataügu ñī itaü i ñāā diēru erü ñemamaā tana ü tanü i ñema yatü i tā yu. ⁷nūmagürü nügümaā narü utagagü tūmaka ya yiema diēru erü yiema diērumaā ü ta naka na taegü i wüi i natchika i yueta i toi natchiānewā neüē nagu tagüūka. ⁸Rü ñemaka i ñema naāne i naka na ta'gü ü ñāūgu na äēga Rü nagütchitaügu na äēga. ü ñumamataā ü ñema nī i naēga. ⁹Rü yema orē arü urüü ga Yeremia nüü i uü ü ningü, ü ñāākü nüü nī nūmagürü tüü na de ga guema trintatatchinü tūmage ya diēru ya yiema kristu tanü ga Yudeugü ñī āgüē. ¹⁰Rü guema diērumaā naka na taegü ga wüiga ga naā ne ga waimü i üwetchiüwā meü ü yemaākü nī ya kori chomaā nüü i ü. ¹¹Ñumarü Ngetchutchu rü ñānearü äëkakü pe'ewā na ñema ü guma ñānearü äëkakü ü Ngetchutchuna naka. Rü kuma nī i Yudiugü arü äëkakü Ngetchutchu ü nüūna ngaü. Rü kumatamā nüü ikuü. ¹²Notürü yeguma nūma ina uāgügu i paigüarü äëkakügü ü ñumatchi ga yema o igü i mugüwa ngue ü tauūmaā nüü na ngaü. ¹³Rü yeguma ga piratu ü ñanagürü nüü Tama e'na nüü iku ñnū i ñema orē i kuü namaā ina uā güü. ¹⁴Notürü nūmarü tauūma i deamaā na chonagü ü yima äëkakü aü ñāne ü poraāküma na baiātchiāē. ¹⁵Rü wüi i petawa ü guma ñānearü äëkakü ü nagu na äkūmagü na wüi i pokuü i duüügü naka i kagüü ta nī i ñema ya ñegü. ¹⁶Yemagü i nguneīgu nūmagürü ü nüü na yema ga wüi i pokuü marü nüü na kuagü ü naēgarü Borabaü nī. ¹⁷Rü yeguma nūmagü ü wüiwā na itake'egü piratu ü ñanagürü nüü. Rü tee nī ipe tūmawaeē na chomarü tüü itcha nguutchiēē. Barabaü ü e'na Ngetchutchu ya kristuakü tana kagükü. ¹⁸Rü nūmarü nüü na kuatchire na nūmagü nī i ga Ngetchutchuü ina uāgü eü natchi na aie. ¹⁹Yoni na nūma totchikaruüwa na toü ü nama ü wüi i dea naka ti mü ü ñatarügü. tauūma takü namaā choü na ñema i ñema yatü y tama nüü itcha kua eü noü ü poraāküma nagu cha chi'enegü. ²⁰Ñuma i ñema paigüarü äëkakügü ü ñumatchi mugüwā ngue ü ñanagürü nüü ga yema duüügü ga yema muü ēkü Barabaü ipe ngē ü Ngetchutchuü ipe magü. ²¹Rü ga guma ñānearü äëkakü ü nūna naka ñema taregü i curütchawa i potagü ü ñeürüü ipe nawa'egü naya nge nūmagürü ñanagürügü Rü Barabaü ipe ngegü. ²²Piratu ü ñanagürü. Tuküta itcha üü i choma namaā ya daa Ngetchutchu ya kristugu äëgakü Guūma i nūmagürü ñāākü nana ngaügü. Rü kurütchawa ipeya pota. ²³Nūmarü ñanagürü. Erü ta küarü chieīnaü Notürü nūmagürü ye'eraākü poraākü aita na üe. Rü kurütchawa ipeya pota. ²⁴Rü yeguma Piratu nüü daugu ga marü taukürüwama Ngetchutchuü ina ngu'utchieēgaēē, yerüga duüügü ü marü naya iātchi äëgü, rü yemaka wüi ga noü duüügüü namu na dea naütawā na ñeika ü yema duüügü ñema muüpe'ewa nügü na yame'e ü ñumatchi ñanagürü. Rü tamā chauga gutā nī ina yuü ya daa Yatü ga tauūma chieī ükü ü pemawai nüü ipe kua. ²⁵Guūma ga duüügü ü ñanagürügu. Rü yima nagu ü nūetama toetü toetü ü ñuma tchi tonegü etügutā yī. ²⁶Rü yegumarü Borabaü ina ngu'utchieēgü ü Ngetchutchuü na kuaigü ü yemawe na ü yatügüna nana mugü na kurütchawā ya potagüā üka. ²⁷Rü guma ñānearü äëkakü arü churaragü ü Ngetchutchuü äëkakü patāwā nana gagü ü yema na itake'egü i guūma i churaragü. ²⁸Nūmagürü inana ku utchigü ü ñumatchi Wüi i natchiru i daumüügu naya kukutchigü. ²⁹Rü ñumatchi nana ügüta i wüi i ngakue ruü i tuuāü ü naērugü naya ngakutchigü ü ñuma tchita wüi ya noü kaūnetchigüruü norü tügūnetcha küüwā naya ükutchi, ü ñemawena ü nape'eguna kaā püügü ü ñumatchi ñāākü chiri natchiga ni deagü. Rü ēkü na maü ya Yudiugü arü äëkakü. ³⁰Rü nūna na kuigü ü nūna nana yaugü ya noü kaūneruü ü nana poerugü. ³¹Nawena ga yikama na mamaā chiü ya ugügü ü nūna nana yaugü ga natchiru ü noü na tchigu naya ku kutchigü ü ñumatchi naya gagü na kurütchawā taya potagüā. ³²Yeguma yema ina choügu ü yema nüü na'ngau ya wüi ga yatü ya chirenekaā ü naēgurü Chimaü nī ü yima yatüü poraākü na muna nawena narü uūka na ñemaākü kurütcha tüü ya nge īka. ³³Nūmagürü nawā na ngügü ga wüi i natchika i Go gotagu äēga ü ñema dea ü ñaütchiga nī Duüēē ēērutchinaā chika nī. ³⁴Rü wiü ya tu'tchana maā äëükü nüü nī aēē. Notürü yeguma nūma nüü na wenetagu ga guma wiü ü tamā naya aü. ³⁵Yeguma marü kurütcha wa ya potagüāgu ü nügü naya gaua ga yema natchiru na ñemawā nüü na kuāgüūka na takü tā na yauü i wüitichigü. ³⁶ü inarü togü ü yema nūna na daugü. ³⁷Rü naēru tape'ewā naya ükutichigü ga wüi i dea i ñāü. DAA NĪ Ya NGETCHUTCHU, Ya Yudiugü arü äëkakü. ³⁸Tarē ga ñita'agüü rü wüigu namaā curütchawā ni potagü, wüi rü norü tügūneküwawā naü ñema tona noü toweküwawā naü. ³⁹Yema ñema chopetügüü ü chieī namaā ni ugü rü na neāēruākü ⁴⁰ü ñanagürügü. kuma nagu i ku pogü ya ngutake'etaü ü tamaēpü i nguneiwā na ngugu ü wenataarü

ikuna chitaũẽẽ, êkü kugütamà na maẽẽ. Ñeguma aiküma Tupana nane ikui ïgu. êgu, êkü irü ï ñema ku ütchawa. ⁴¹Rü ñegumarüüta i paigüarü ãêkakü gü rü nüü na kugüe, namaã i wüigu i mugüpanewà wüetaegü rü ñumatchi toomatchigü i yaeĩ, ü ñanagürügü. ⁴²Nümarü togüü na maẽẽ, notürü tamaärü nügütamà na maẽẽ. Nümarü irægüarü ãêkakü nĩ ü ñeruma ü na nawaẽ na nümatama kurütchawà inarü ï ü ñegumatà nĩ i nüü ya ögü. ⁴³Nümarü Tupanagu naya õ. Ekü Tupanarü ina nguu tchiẽẽ i ñema i ñuma eü nümarü ñanagürü Chomarü Tupana Nanetchiĩ. ⁴⁴Yema tarè ga ñitaagü i namaã wüi gu kurütchawa i potagü, ü ta namaã nagutchigagü. ⁴⁵Rü wüi mepü aü wüi arü ngo rawà nangugu ü guü i naã newà na ãêne ü ñumata tamaëpü arü ngorawà na ngu i yauanekü. ⁴⁶Rü yema tamaëpü aü ngoragu nĩga Ngetchutchu ga taga'äkü aita na üü ü ñaü. Eri, Eri, damà chabatani ñaã dea rü ñaütchiga nĩ. Pa Choü Tupana, Pa Choü Tupana, Tüküü nuã choã iku tamare. ⁴⁷Yeguma yema nūmaũgü ga ñema ñemagü i ñema chigü ü ñanagürügü. Nümarü Eriaka na kaniĩ. ⁴⁸Rü ñegumatama wüi i natanüü i ñema yema ü na ñaätchi ü wüi ya tüämü, na yau ü wiü ya ütchi ïküwa nana kue ü ñumatchi wüi ya naimenaãwa naya naikutchi, ü ñemaäkü nana aëëgü. ⁴⁹Yema ñema ya ügüü i duüügü nü ñanagürügü. Yirü ü nüe nüikatama na ñema ü ñiã itarü daunü ngoita ñuguekü Eria na maẽẽ. ⁵⁰Rü wenaärü Ngetchutchu taga äkü aita naü ü ñemawena ü Tupana noü maü tà yau. ⁵¹Rü yeguma ga guma ngutake'epataü arü tüyematchiü ü tarègu narü gaute daüwa ü ñatüwata. Rü na ñaätchiane ü nutagürü narü ngütegü. ⁵²Yuetamaũgü ü ni wa'nagü rü muëma ya yueë ga nuküma yema tagüe ü itarü dagü. ⁵³Yiema yuee ü ita choü i tümamaüwa ga nawema na Ngetchutchu yawà inarüda ü ñānegu na choku u muëma ya duüüeka tà ngogü. ⁵⁴Rü ñuma ga guma cheĩ naguü i churaragüna naukü ü ñumatchi ga yema Ngetchutchu na idaugü ü nüü na daugü ga ñaätchia neĩ ü ñumatchi ñema ñemaũgü i ngupetügü, nūmagürü poraäkü ütchi na muë ü ñanagürügü. Rü aikümaü chi ü daa rü Tupana Nane nĩ. ⁵⁵Müküma i ñekügü ya Ngetchutchuwe ü ïkü ga Garireaañewà na nüna na daugüüka ü yematà i Ñemagü notürü yaüwamà irü dau nü. ⁵⁶Rü yema i ñema i maria i madarena ü maria ga Yakuu ü yutche naãë ü ñumatchi Yebedeugü nane aü mama. ⁵⁷Yeguma marü na chutatchaũgü, rü nu manaü gu wüi i yatü i diëruaütchi i Arimateëkaã, üna ga ü Yutcha nĩ ü nümarüta Ngetchutchuarü ngueë. ⁵⁸Nümarü u piratuütawa naü ü Ngetchutchu üneka nüna naka. Rü piratu ü orè naã na ñemaäkü Ngetchutgchu üne ya ngeĩka. ⁵⁹Yutche ü naya nge i Ngetchutchu'üne ü wüi i natchirümü i ñemataümaã naya naĩpüü. ⁶⁰ü ñumatchi noü namaũgutamà naya üku tchigü i ñewakaü ü tauemà teë nagu taü. Rü yema wena ü wüi ya takü ga nutamaã nana kuta ga yema namaü ü yemawena ü iniü. ⁶¹maria ga Madarena ü yema naĩga maria ü Ngetchutchuü ina tagüüarü tomatawà irü togü. ⁶²Rü yeguma moüakü ga ngütchigaarü nguneĩgu ü paigüarü ãêkakügü rü Paritcheugü ü yema Piratuütawà naĩ. ⁶³Nūmagürü ñanagürü nüü Pa kori tomagürü nüna ita kuätchi yeguma na maũgu i ñema derataa Nümarü ñanagürü Tama'epü arü ngu neĩwà na ngugu ü tà wena arü cha maü. ⁶⁴Rü pemaã nüütchiü na meã nüna ipe daugüü i ñema namaü ñumatata tama'epü arü nguneĩwa na ngu na tamà chütakü ñema na ñiko i noü ngueĩgü nana yaugüäüka i naüne ü ñumatchi duüügümaã nüüya ugüüka na marü wena na maü Erü ñegumatchi ñema'akü na üpetügu, rü nori arü ye'erataniü na duüügüü na womüëë. ⁶⁵Piratu ü ñanagürü nüü. Rü churara taipe gagü ü ñema ipeĩ na meã ipena ipena potaüüka. ⁶⁶Rü yemaäkü yema naĩ ü meãmà nana wetagü namaã ya nuta ü ñumatchi churara yema na mugü na nüna ñema na daüka.

Chapter 28

¹Ga yeguma marü na yaunegu yeguma nawa na ngu gu i ñema nguneĩ i ngüitchigaarü yeguma na ügügu naya ngo'oneĩ na nawá tana ngu i ñema noü wüi i nguneĩ ya yima yüü Maria i madarena ü ñumatchi nai ga Maria ü Ngetchutchuü ina tagüüwa inaya daugü. ²Yema i ngoragu, ü poraäku na iäätchiäne, eü wüi i Orè arü uruü i daükaä inarü i ü Ngetchutchu ina ta güüwa naü ü guma nuta ga namaü namaä na potaäku ü inana ügatchi ü ñumatchi naëtüwà narü tò. ³Nümarü ñoma wüi i baibeane rüü ni yauraküü, ü natchiru rü ñoma buaneküema aü ye'era rüü na komü. ⁴Yema churaragü ga yema daütaegü ü muümaä ni duru'egü ü ni yueätchitanü. ⁵Yima orè arü uruü ya daüwà neü kü ü yema ñekü güna na ngaikama ü ñanagürü Taü ipe muüë, eü chomarü nüü itcha kua na Ngetchutchuka ipe daugü, ya yima kurütcawà ya potagü äkü. ⁶Nümarü na tauma i nuä ü nümarü marü inarü daarü, ñema nüma nüü ya uürüü nua ipe i ü ipeya daugü ñema natchika i naguna ükutchiäüwà. ⁷Paa ñema ipeĩ ü noü ngueëëgümaä nüü iperü ü. Nümarü marü na maü arü natamüwa i ñema yui Rü pepe'egu ini ü na Garieanewà naü. Rü ñemarüta nüü ipe daugü. chomarü marü pemaä nüüitchiü. ⁸Ñema ngekügü ü ñirü muümaä ü ñirü taeëmaä yema paama nüma iya bamü i ñema Ngetchutchuü ina tagüüwà ü ñumatchi na üätchiäkü ngueëëruü maä nüü ni ugü na Ngetchutchurü marü na tauüma i namaüwà. ⁹Rü ngürüätchi ü Ngetchutchu yema ñekügüü yema na ngau ü ñanagürü. Rü ñi i narü moe, ñema ñekügü ü Ngetchutchuna i ngaikamagü, ü nakutüwa ina paä tchigu ü ñumatchi nüü ni kuaügü. ¹⁰Rü Ngetchutchu rü ñanagürü nüü. Taü ipe muüë. Rü ñema ipeĩ üna maä nüü ipeu i ñema chaune'ëgü na ina choüka i Garireawà. Rü ñematà choü ipe daugü. ¹¹Yoni na ñema nai ga ñema ñekügü, ü nümaü ga yema churaragü ga yema daü taegü ü iänewà nai ü paigüarü äëkakümaä nüü ni ugü i guüma yema ngupetüü. ¹²Yeguma paigüarü äëkakügü ü namaä na ngutake'egü iyaeĩ i orëwa ngue ü nügü maä narü utagagü naka i yema ngupetü, nümagürü muküma i diëru churarana ñiĩ na ägü. ¹³ü ñumatchi ñanagürü. Rü togümaä nüü ipe ugü, yema Ngetchutchu arü ngueigü ü chütakü numa nai ü naka na ñigü i Ngetchutchu üne yoni ina peeyani. ¹⁴Ñeguma ñaä dea ta iänearü äëkaku üta wa nangugu ü tomagürü tà peetüwà ita chogügü na tauüma peĩ ngupetüüka. ¹⁵Rü yema churaragü ngü na yaugü ga yema diëru ü nana ügü ñema namaä nüü na ngueëäkä ñaä de'agü ü nüü ni utchigagü natanüwa i ñema Yudiugü ü ñemarü ñumaüta na ñema. ¹⁶Rü yema wüime'pu aü wüi i ngueëruugü ü Garireañewà nai nawa ga guma mapüne ga Ngetchutchu namaä nüü unetane. ¹⁷Yeguma nüüna daugügu i nümagü, ü nüü ni kuaügü notürü togürü tama aiküma naya ögü. ¹⁸Ngetchutchu ü naütawà naü ü ñanagürü Guüma i porä ü chona yau i daüguü i naänewà ü ñoma i naänewata. ¹⁹Rü ipe iätchi ü guü i naänewa ipeĩ ü guü i duüügütanüwa nüü iperü u i choü orè Rü ñumatchi tatüü ipe baieëë naëgagu ya Tupana, ü naëgagu Ya Ngetchutchu, ü naëgagu ya naäë ya üü nekü. ²⁰Rü tüü ipe ngueëëgü na naga ta ñnüëika i guüma i ñema tüütcha muü Rü nüü ipe daugütà na chomarü guü i nguneigü ü ta pemaätcha ñema ñumatata naänearü guwà nangu.

Mark

Chapter 11

¹Yeguma ga nümagü Yerusalen wa na ñgu nüna na ngaikamagü Betfagé rü Betania nawá i ngema monte de los olivos ngegumarü Ngechuchu tare i norü mguetanü ü ngema na mu. ²Ngegumarü ñanarugü nüüügü Ñema aldeawa pe i. Ngeguma tama pema na pe choku nüü pe dau wui i pollino rü toguma naguna ina gü gü ü. Pea weü üchi nua choütawa pena nge. ³Rü ngeguma tee ñagugu takü rüü pena ü i ñäã?", pemagü nawae na iku ya uëé nua"⁴Ñuma gü ngema nai ngegumarü namaä na rü i wui i pollino i nai i awà calle wa ngeguma ü ina wëgü. ⁵Ngeri ga duuüügü ga yema ngema güü ñanarugü nüüügü: "¿Takü ipe igü namaä ñema pollino na pea weü?" ⁶Nümagü ngechuchumaä ni deagü rü ñanarugü pema ü gu tama pe i. ⁷Yema tare Ngechuchu arü nguetanü ü pollino naüta wà na nge ngegumarü nachiru nüü na ña ñeguma Ngechuchu naetüna inagü. ⁸Muüma ga gau ügü nurü nachiru namá gu na tuüchigü, rü toguama gü nai chi kü ü namagu na nú. ⁹Yema napeë iü rü nawe rü iü rü aita na üe: "¡Hosana! MEKÜ NI YA NGECHUCHU KORI EGAGÜ NGEMA NE ÜKÜ; v 10 Mekü norü reino torü papà David wà ne ükü; ¡Hosana en las alturas!" ¹¹Ñeguma rü Ngechuchu Ngeru charen gu na üku rü yumüe pata ü wa na ü rü gu. üüma na dau. Ngeguma marü chire na ya uane Ngechuchu rü Betanea newà na ü guumá ga norü nguetanü ü ma. ¹²moüakü gana woegu gü ga Betanea newà, Ngechuchu rü na taiya. ¹³Nüma ga Ngechuchu nüü na dau ga wii ga nai ga higuera naega ngewaka rü üguatü. Rü yemaakü ina ya dau na nüü na kuà ükä rü na na òà. Yeguma naiwà na ngugu, Ngechuchu tauma ga ori maä norü ochiga ni. ¹⁴Ngechuchu rü nai maä ni dea:<< taue tama tagutama

kurü ori ta ta ngoò.>> Ngechuchu arü ngetanü ü nüü na inüe ga yema nüü a u.¹⁵ Nümagürü yerucharen a ne wà naí ngeguna ya ngechuchu yumüe pata ü gu na üku rü taetanü üü ina woü.Ngechuchu rü norü mecha ina waëë ga yema diëru tü cambia gü öchi norü torü gü yema mutukü maã taegü. ¹⁶Ngechuchu rü taue aüma na nawae ga na takü ti nge woo ngemaügü ga taewà me ga yumüepa taü wà ngema.¹⁷Ngechuchu rü na na nguëë rü ñanagürü nüü : <<¿Tama na ümatü:? Notürü pemagü ngitaã chiü pea iëë.<< ¹⁸Yema paigü eru rü öchi escriba gü erü nüü na inüega yema nüü a uü, rü naka na daugü naã ñuakü naã a magüa ga Ngechuchu. Notürü na muëë erü ga duugü na taãegü ga norü ngëë maã. ¹⁹Wuichigü ga chitaü Ngechuchu rü öchi norü ngetanü ü iäne na ina na choü.

²⁰Yeguma ëüwà nana iü nüü na daugü ga na ã a paa nguma iguera ngumata na chumaa gu. ²¹/ Pedro nuna na kua ächi rü ñanagürü:<>²²Ngechuchu nüü na ngaü:<²³/Aiküma üchi pema ã nüü chi ú,tee ñagüe ñaa montaña ü.²⁴Rü ñemaakü pemaã nüü chi ú;guüma i naka pe yumüe rü naka i pe ka,kü pea ö naã pena na yaú,rü ngema perü ta ni i. ²⁵Ngeguma perü pewà pena yuegu rü pe yumüegu,nawae naã perdón tai pe ka i ngeürüü i gucha tee maã peü ñema.Na nguemaakü penatü ya Tupana daüanewa ngemakü ngegumarü ü peü nüü na ngechaü nörü chie ü.

²⁶Notürü ngeguma pemagü tama pegü pe ngechaügü rü taütataã penatü ya Tupana ya daü gukü peü nüü na ngechaü perü chieü. ²⁷Nümagü wena arü Yerucharen wa na i. Yooküne ga Ngechuchu yumüe pa taügu i a üächi ügu, naütawà na i ga sacerdote maã i kuä güü ngegumarüü. Tupana arü ore maã i kuagu. ²⁸Nüguma ñanarügü nüü: "¿Takü rü pora maã ni kuna üü iña purakü? ¿Rü tee kuna tana na ã i pora na kuna üükä?"²⁹Ngechuchu ñanarügü nüü: "Choma tawui dea kã pene na ka. Choma pe kã rü pemaã nüü chi ú Taku rüu pora maã ñaa meügü vha ú. ³⁰Yema baeru ga kuä arü, ¿rü daüanewa ne üü rü öëna yatü güa rü yi i? Chaü pe ngaü.³¹Yeguma rü ñünagü nugü tani wà nügumaã nì utaga gü na na argumentagü rü ñana gü rü gü: ³²¿Rü yiema ñagugü yatü gü arü ni >...? "Ñumagü duuü na muë, erü guüma ga nümagü rü na ögü na kuä rü wui ga profeta ya iü. ³³Rü yeguma Ngechuchu ñanarügü rü ñanarügü: "Tomagü rü tama nüü ta kuägü." Ngechuchu ñanarügü : "woo choma ta pemaã nüü chi ü takü arü pora maã na chana ü ü ñaa Tupana arü meügü.

Chapter 12

¹Ngeguma Ngechuchu nana ügü naã bola maã na nguëtae. Rü ñanarügü nüüğü: "WUI GA YATÜ NA TOE VIÑA, RÜ INA NA POEGÜ ÖCHI WUI I PUCHU NA AI WUI I LAGAR. Numa wui ga torre na ü gauruü notürü na na arrienda nūma ga maã toegü ü. Ngegumarü na viaja. ²Yeguma ngune ü wà na ngugu, yema na na mú ga wui ga purakü ta nüü naütawà ga ñicaegü ü ña ñemaa kü na yagü ükä nūna wi i öre viñedo arü. ³Notü rü numagü rü na yaugü, na na kuagü, rü tau üma nana muegü gü. ⁴Wena arü nūma toü i purakü tanü ü ñema na mú rü ngeguma rü na na piëë gü naerü wà rü na na ãneëëgü. ⁵Ngegumarü toü wena ngema na mú notürü ñaa ü na magü. Nūmagü muüma ga togüü ñemaakü na na trata nūna na na poka rü öchi tüüni magüga to guatagü. Numa nüü na ngema ga too ga duuü yema na muü ka, nane ga nüü na ngechaü kü. ⁶Yima niga nawà a kuaki ga yema na nuakü. Rü ñanagurü>> ⁷Notürü yema ukapü ütanü güü ñana gürü gü nügü ü: "Naã ni i heredero. Nua pei niã taa magü, ñeguma norü ñemaü qü rü ta torü ni." ⁸Numagü rü na yaugü, rü na ya magü, rü viñedo kúwa nana ñagü. ⁹Rü ngeguma, ¿takü na üü i norü yora i veñedo? Nūma i na ngutá rü nana dai ta i tueta nüü i chiã arü rü toguena nana á ñema viña. ¹⁰¿Tama nawa pe ugütae ñema ümatüü: "NAÄ RÜ TUPANA WA NENA Ü, RÜ NA METAETÜKA." ? ¹²Nūmagü rü nüü na nguchaü ga na Ngechuchu ü ya yaugü, notürü namu ga duu ü rü na muuë, erü nüü na kuagü na ngechuchu ga na nachiga gü na a dea ñaa parabola maã. Rü yemaakü nūna ni ügachita nü rü ni bumü. ¹³Yeguma rü naütawà na na mugü ga ñure ga faricheu rü öchi Herodianos, na ñemaa kü na trampaa güa ükä deagü maã. ¹⁴Yeguma naütawa na ngugü gu, rü ñanagurü gá: "Pa maestro, nüü ta kuagü ni na tama nüü ku taa ãë taue arü inügü, rü tama kuna wé i parcialidad natanü wa i duuügü. Kuma rü ai kuma üchi namaã ku ngëëtae i Tupana arü meü. ¿Na mé naã tana ütanü i Checharu a ü oena tama?" ¹⁵Notürü Ngechuchu nüü na kua norü hipocrecia rü ñana gürü nüü: "¿Takü ruü choü pe ü? Nua pena nge i wai i denario ngeguma choma nüü cha dau üka." ¹⁶Nūmagü wui i denario Ngechuchu ütanawà na ngegü. Ngechuchu nüü ñanagürü: "¿Na teeraü i ñaa inscripcion?". Numagü ñanagürü :<> ¹⁷Ngechuchu ñanagürü na pena ã ñema Checharu arü, kü Tupana na pena ã ñemaü erü Tupanaarü ni.>> Numagü rü na taãëgü ngechuchu maã. ¹⁸Yema Chaducheo gü, tama ya ögü ü naa na ñema i tana ina dagüü i marü yue ü i duuügü, nüü na daügü ga Ngechuchu na marü ina dau. Numagü rü nūna na kagü rü ñanagürü ¹⁹"Maestro, ya Moiche toká nana ümatü: ngeguma wui ya naene yumagu rü namaü ñema na taq ngeakü ema, yima naene tūma maã na ãma ya naeneë mā öchi ta ãäkü nae nee chi küü. ²⁰Na ngemagü ga naine wa rü taré ga nügü enee gü; rü napee wà ükü rü na ãma notürü yimaka rü i yuü ngeakü kuma. ²¹Yeguma tare wà ükü ngü na áchí notürü ngegumarüü i yuü ngea kuma ta. Ngeguma rü ü ga tome pu wà ükü yema taã nüü na ngupetü. ²²Rü ñemaakü ga naime wa rü tare tauü ma nane yema na taq. Rü ga ngekü rü ta nawana ngu ga na yuü, ²³Ngeguma ina dagü gu tá, o wena ina dagugütá i yue, ¿Tee arü ta yí i nāma? Rü guuma ga nügüene arü namati i. ²⁴Ngechuchu rü ñanagürü nüü: ¿Tama ni naã i ore yi i rü ñeakü ina tüe, erü tama Tupana arü ore ü na kúae rü öchi norü porá? ²⁵Ngeguma ta i tarü dagugü yuegüta nü wà, tau taã ti ngigü öe na ngigü chiga a ñemata; erü angel gürü ü ta ti igü i dau gu ü i naanewà. ²⁶Notürü ñema yue ü chiga; ina rü dagüta, ¿Tama nawa pe ugütae ñema popera i Moiché arü, nachiga i u i ñema naichiga, na ñuakü Tupana namaai dea ü rü ñanagürü nüü. ²⁷Nūma tama ni yueta arü Tupanana yí, rü yiema mae arü ni. Pema rü porakü ma i pe tüe. ²⁸Wui ga escriba nua a ü rü nüü na ñnū ga na nügümaã i ya purae; Ngechuchu ü na inü na meama nüü na ngaü. Rü nūna na ka: ¿Ngechuchu rüü i mugü ni rü memae ü guü üma? ²⁹Ngechuchu nüü na ngaü:>> Ñema porakü rü me mae rü ñaã ni: Nūna inü pa irae; Torü kori torü Tupana, Torü Kori rü wui ni. ³⁰Pemagü nawae na nüü pe ngechaü ya kori ya torü Tupana, guüne torü maüne ma, guü kurü naaë maã, guü kurü inü maã y öchí guü kurü pora maã. ³¹Ñema tare i mugü rü naã ni: PEMAGÜRÜ NAWAENA PERÜ PROJIMO PE NGECHA Ü NGUMA PEGÜÜTAMA PE NGECHAÜ RÜÜ. Na tauma toi mugü i taü ñaa rüü. ³²Ñema escriba ñanagürü: "¡Na me pa ngueëëta rü ü! Aikümaüchi ñakurügü ru Tupana rü wuitaã ni, RÜ NA TAUMA I TO NARÜÜ. ³³NÜÜ PE NGECHAÜ GUÜNE PERÜ MAÜNE MAÄ RÜ KÜRÜ GÜÜ I PORA MAÄ RÜ ÖCHI NAWEA KÜRÜ PROGIMO Ü KU NGECHAÜ NGUMA YIGÜ Ü TAÄ I NGECHAÜ Ü RÜÜ, pora ãku narü memae i guüma i holocaustü ü rü öchi sacrificio ü." ³⁴Yeguma Ngechuchu nü daugü rü ñanagürü: "Kuma rü tama nu ku ya üü i Tupana arü naanena." Yikama ga nawena ga yema dea, taue ma nugu tarü inü na nūna ta kaq. ³⁵Ñegumarü Ngechuchu nana ngaü yeguma ina nguëtagü yumüe pata üwà, ñanaguürü nüü: "¿Na ñuña üni i ka ñema escriba gü Ngechuchu ü na David nane ni? ³⁶Ñumataã ya Davi, naãë ya üünekü ñanagürü: Kori ya Tupana ñanagürü choru koriya Ngechuchuü chorü tugüne ya nāme küwawà rü tó, ngumatata kurü enemigu kukuütüü wa na ngema. ³⁷David taã Cristu ü pa kori ñanagürü, rü ngegumarü, ¿na ñuaku nūma ya Ngechuchu David nane ni?" ³⁸Norü ngue ëë wà ga ngechuchu rü ñanagürü: "Pa uãë gü i escribamaã erü nagü narü inü nachiru i maü maã na na üane, rü moetae i maü yau i tae pata üwagu, ³⁹Rü meü i namā weë i sinaguga wà rü nachika i meü namaa gü i naeru gü i chibüe ügü. ⁴⁰Numagu rü ta nana chieëëga yima ñpata ya yute gü arü, rü na maarü yumüe gü ngeguma duuü nü dau güükä. Naã duuügü rü nana yaugü i taü tama noru pokü, ⁴¹Ngeguma rü

Ngechuchu ofrenda arü wé wana rü tó yumüe pa taũ i ñema ü wà; Ngechuchu rü duu ũũ ina dau wenü ga na norü diëru caja gu tûna nukú: Muũma ga dierua ũchi ga ga duuũgü diëru tũũ na nuku. ⁴²Ñegumarü yema i ngu ga wui ga nekü ga yutè kü ngirü diëru yema i ü. ⁴³Ngechuchu norü ngueta nüũka na ka rü ñanagürü nüũ "Aiküma ùchi pemaã nüũ chi ú, ñaa yutekü rü tauãkü poraakü rü guẽũmá i ngupetü. ⁴⁴Erü guũma i ñema diëru taũ ma i ãgü norü miewà nena ü. Notürü ñaa ngee i yutekü, ngina ã ngirü pobreza wà, ngema ina ü i guküma ga diëru ga nama ã na maũkü."

Chapter 13

¹Yegumá a ũgu ga Ngechuchu nūna ni ũgachi ga yumüe pata ũ, rü wui ga norü ngueta nüũ ñanagürü nüũ, "¡Nguetae ruũ düka nüũ na dau daa meëchi gükü ya nuta gui rü öchi meechi gükü ya ipata!" ²Ngechuchu ñanagürü nüũ, "¿Nüũ ku dauũ ya yima tauchine ya i? Bai ya wui ta ya nuta ya ükü tana ngiächiü"³Yeguma ina togu mapüne ga olivo arü, Pedru, Chantiagu, kuä rü öchi Andere nūna na kagü kuaku, ⁴Toma ä ni ú, ¿Ñugu taní na ngupetüũ i ñaa gü ñema ũ gü?,⁵Ngechuchu nana ügü naa na maa nūa ugü, " Peguima pe dau na ñema kü na tauüma pe womaeë ũkä. ⁶Muũ tama i na ngugü chauegagü rü ñana gü rü ta 'Choma ni ya Ngechuchu', rü mue tama tüũ ni iğa chi tanü ëë nawa i Tupana arü ore.⁷Ngeguma nüũ pe inüe gü nachiga i daigü öchi uüäne nachiga i daigü taü pena i ä chitanü;ñema guchagü rü nawae tana na ngupetü,notürü tau ta ta ni norü gu. ⁸Notürü nügüma ta ngearü na üe ga iänegü rü öchi reinadu gu.Na ñematai iäa chiane i muüma i nachika wä rü ngeguma rüũ ta i taüma i taiya.Ñaa tani norü ügü i nguũ. ⁹Ipe uäë gu. Nümagü rü tá concilio pena ná na ngemaükü pena kua gü ũ ka sina go ga wä.Aekagü gümaä tani utaga gü chauega gu ñemaakü na wüi i testimonio a iũka. ¹⁰Notürü nawae na nüira a maä a deagüũ i Tupana arü oré i guüma i naane wä.¹¹Ngegumata peũ ya ngügü gu öchi pena agügu,taü pe uegagü na takü tani i namaä pe ú.Erü ñema horagü ñema namaä pe deagü chaü marü pena na na ä ya Naäë ya Mequi. ¹²Pa chaueneë na na mugü ta ya chaueneë na ya magüä ũka ,ki ya papá nane ũ tana ä.Ñema nanegü rü norü papá chi tana aũ rü ñeguma naka na daugü na ya magüä ũka. ¹³Pemagü rü pechi na i eta chauegagü.Notürü ngee rüe nama porae nguma ta norü gugu yiema ta ti ya Tupana tüũ i poüe. ¹⁴Ngeguma ta nūna dau güguta na nachi na ai na tau ütama marü ñemagü.Tee mawä ugü tae ki nüũ ta kua,tüũ pena taucha ya yiema tee yudeane wä ñema ë ki mapüne gu tarü ku. ¹⁵Tee yiema ikawena ñemae taü i tarü i ai pema chiü wä ta ũ,o ereena tauü ma ta yau i ñemaũ iũwä ñemá, ¹⁶Rü tee yiema tümaane wä ñemae taü ta taegu tüma arü capaka taa dau.¹⁸¹⁷ Notürü wui i ngechaü tani ya yiema tee buegü äë öëna yiema i maiee ñema ngune ügügu! v 18 Pe yumüe gü ngema tama na ngupetü i mukügu. ¹⁹Erü na ngema i taü taä i guchagü taguma ngupetüũ noriküwama Tupana na ügü ña naäne,ngemarüta tama,rü tama tana ngupetü wena arü. ²⁰Oenà Tupana na nuëë i nguneüğü,taue tamá nawä ti ña ñema pokü,notürü ñema norü meruũ yiema i deechie,yiema Tupana ti deechie,Tupana nana nü ëë i norü mu i ngune ügü. ²¹Rü ngeguma rüũ ns ñemagu i wui ñagu pe ũ; "¡Dükaa, daa ni nua na ñema ya Cristu!" ¡Dükaa gua niũ! taü nüũ pea ö. ²²Erü na ngoeta i doramare güũ i Cristu öchi doramare ũ i profeta rü señale ũ rü öchi megü ũ ü ñemaakü tüũ na womaeë ũkä, rü nūna taucha gu woo tama yiema dee chigüerü tüũ na womaeë. ²³¡I pe uäë gü! Pema nüũ chí ú i ñaa guüma i ñemagu.²⁴Notürü yimaka nawena ñema nguüğü ñema nguneü güarü, yimá uakü rü ni oematá, ya worama küri tau taä na baí. ²⁵Ya woramakiri daü anewä na rü yii, rü ñemapora ügü i daüë neka rü na iä ächigü. ²⁶Ngeguma rütä Tupana nane ũ na daugu na üane wa nena ũ tü i pora maë öchi meüma. ²⁷Rü Ngechuchu ñema na na mugü norü angeles gü ngeguma tüna nutakëe yiema i deechi tanüe norü guwä i naane ñemae öchi norü guwä i dauäne.²⁸Nawä pe ngue i ñema leccion de la higuera. Na ngewäka na goü i nachaküü rü na ü i naatü, pema marü nüũ pe daugü naa ngaika ũ ya taunekü. ²⁹Ngeguma ruũ taäega nüũ pe daugü ñaa ñema güingupetüğü, pemaũ nüũ pe kuä na marü a ngaiká ya Ngechuchu, üchimani, pena wäta gü i portone gü. ³⁰Aiküma üchimani, pemaá nüũ chí ú, na ngupetü ngema aükümagü. ³¹Ngechuchu rü ñanagürü ñaa dauäne öchi ñaa maira ũ na ngupetü tá notürü chorü oré tautama na ngupetü. ³²Notürü nachiga ñema ngune ũ o ñema hora, tauemá nüũ ta kuä, woo angelegü i dauë kuä, woo ya Tupana nané, norü papà rikata ya Tupana. ³³¡I pe uäëgü! pena na dauküka, erü pema tama nüũ pe kuä ngema hora nai na ngü. ³⁴Ñaa rü wui ya yatü ngetä na ügu rüũ ni: ñüma rü norü ina ñema na taa rü norü puraküta nü ũũ nūna na daëë, wuichigü norü puratüma ä. Rü ngeguma nūma rü iä rü dauruũ na äga na ina uäë ũkä. ³⁵¡Neguma rü ñanagürü nawae naä nūna pe daü! Erü tama nüũ na kuä na ñugwakü i ipatá arü yorà, enà marü na chita chaü gü, ñena ngaüküü, ñena otà i kaa gu, orü enà eüwä. ³⁶Ngeguma nguraächi ina na ngugu, tama na nawäe naa pee äkü pea ngueü. ³⁷Ñema pemaä nüũ chí uü guämaä nüũ chí ú. ¡I pe uäëgu!

Chapter 14

¹Yeguma marü tare ga nguneü taugü ga Pascua ká òchi ga peta ga paü arü ngearü levadura ä. Yema meüügü ga Paigü òchi eacribas gü marü nagü ina rü inei gü kuakü na magüa. ²Notürü ñanagürü gü g ñumagü, "TautaÄni i petagu yïi, ngeguma tama na nguuchi ükâ wui i chie äë natani wâ i duugüü"³Yeguma Ngechuchu Betaniane wâ na ñemagu chimâü rü chaüne ü chiü wâ, mechagu ia ñuyani, yema nei ü ga wui ga ngekü pumaraweü ma abalastro arü wui i ächiü pura ä kü tatanü, ga wuiganardo puru ü. Ngima i ya wana ga yema pumara wëi rü Ngechuchu erü gu ina baa. ⁴Notürü na yemagü ga ñure i nue. Nümagü rü nügü tanü wâ ni deagü rü ñanagürü gü. "¿Takü ni ñema inü rekâ na guma reü ñema pumara i tatanü üchi?"⁵Ñaa pumara narü memae chini na namai tae ü mas de trecientos denario na ngeguma tau üma tü ngemaüchie nana aü" Rû nümagü tuna ngagü. ⁶Notürü Ngechuchu ñanagürü, "Taü ipe chiaëë. ¿Taku ruü ipe chiewe? Ngima rü meü i ñema ü chaukâ i ü. ⁷Pemagü rü guü gu tama peü tama ta ñema ya ngearü taküäë. rü ngeguma pema pe naweegu rü meü ta tüma maâ pe ü, Notürü choü tautaa peütawâ cha ngemá. ⁸Ngima ina ü ngema ngüü taucha: Ngima choü i chaune na ñema ükü cha taükâ ⁹aiküma üchima ñachararügü pei nawae namai pe nguëetae i Tupana, arü ore, ngegumarüü nachiga ta ti deagü yema na ü ngina nawa i kuâ chi ükâ. ¹⁰Ngeguma Juda Iscariote wui i nguëtanü ü, pai eru ütawâ na ü ngeguma nüü na kuâ kâ ña ñuakü Ngechuchu na aguüka ¹¹Yeguma pai güeru Judachiga na inüegu nataäë gü òchi diëru nüna na uaüügü. Yeguma nüma ga yuda nakâ na dau ñuakü na ñema ü i nachika na na muö üka nüna gü ga Ngechuchu. ¹²Yema nüi ra ü ga ngune ügü ga peta i paü i ngearü levadura, yeguma na sacrificia gu yima corderu arü pascua, norü ngueta nüü ñanagürü rü nüü, "¿Ngetâ ni ku nâwëe na ñema na ngema iü naa ta meë ükâ ya pascua na ñema akü kuna ngo ükâ. ¹³Nüma ga Ngechuchu ñema tare ga norü ngue tanü üü ngema na mu rü ñanagürü nüü, "Ñema pe i ñane wâ ngema ta pena a ngau i yatü dea i ngeü tüü gu rü kü nawe perü i. ¹⁴Ñemata wui ya ipata gu ia üku watâ nawë perü i are pe wâ rü ñaperügü norü yorâ ya ipata, "Ñanagürü ya ngueëta erü ü, "¿Ngetâ ni na ñema i chorü pechika ñema tá i cha chibuüwâ ñema Pascua chorü ngueta nüü maâ?"¹⁵Nüma tana na na wë wui itaü tama i yumüechika marü i menareü. Pena ü i ñema ñemaügü toü i ñema. ¹⁶Rü ngueta nüü ina chaü rü ngema iñane wa na i; rü nümagü nüü na ngaügü i guüma yema namaâ nüa uürü ü, rü nümagü na na ügü ga cena i Pascua arü. ¹⁸¹⁷Marü na yaune kü, Ngechuchu ina ngü ga namaâ ga dace.

¹⁹Guüma ga yema yema güü rü na maë rü ñanagürü i wuichigü "¿aikümata meë na choma meë?"²⁰Ngechuchu nüü na ngü rü ñanagürü, " na wui i ñema doce tanüü wâ, ñema chomaâ mecha wâ paü i wai putatü wâ. ²¹Erü yatü nane rü meü i nama gu tani ü ngegumarüü norü orë nachiga ni dea. Notürü, jtaü tama i ngechaü tanü ya yiema teetachieü namaâ üe! Narü memae chini na tauchima ñaa naâne gu ta irâ. ²²Marü ina chibüegu, Ngechuchu paü na ngo. rü namaâ na yumüe ngeguma rü naa büye. Yegumâ rü norü ngueta nüü na nana ä, rü ñanagürü: "Pema ngo i ñaa paü. Ñaa rü chauüne ni." ²³Yeguma rü wui ga copa na yau, ngeguma arü Tupana na moë na ä, ngeguma rü norü ngueta nüü nana na ä, rü guüma na aigü. ²⁴Nümarü ñanagürü nüi: "Daa ni a chaugü chorü uneta arü ya nagü ga muüma kâ i baakü." ²⁵Aiküma pemaâ nüü chi ú, tautaâ wena cha aü i ñaa nachiu i vid arü ngeguma ka tà ñema nguneügu wena taaru cha aü Tupana arü naane wâ. ²⁶Yimaka ga nümagü a kagüügü, nümagü rü mapüne i monte de los olivos wâ naü. ²⁷Ngechuchu rü ñanagürü nüügü, "Guema pemagü chona ta pe igachita nü, erü na ümatü, "Chaa dawë ëëya ore arü uruü, i òtanüü ru nugüna ni igachitanü!"²⁸Notürü yimaka icha rü dagu, pepeegüta chi ü Garirea wâ. ²⁹Pedru rü ñanagürü nüü, "woö guama i igüchitanü gü ,cho,a tautamaâ chi üguchi"³⁰Ngechuchu Pedru ü ñanagürü, "Aiküma kumaâ nüü chi ú rü ñaa chitaügu, tauta a kagü ga otâ tarepu küna i kagu, kuma ta choü i kuna ngumaâ chi tome pu küna." ³¹Notürü Pedru ru ñanagürü, "Ngemakü ngegumâ kuüta cha yugü, tataâ kuü icha ngumaâchi." Guüma ga yemagü yema uneta na ügü. ³²Getsenani wa na ngugü ga wui ga nachika, rü ngeguma Ngechuchu ñanagürü norü ngueta nü üü, "Nua perü togü erü choma ta chaa yumüe." ³³Ngechuchu Pedru, Chatiagu òchi kuâ wui wâ na ñemagü ngegumarü Ngechuchu rü na iächiaë rü na ngechaü pora ä kü má. ³⁴Ngechuchu ñanagürü nüügü; "Chorü maü rü poraäkuma iächiaë wâ na ñema, woe marü nawâ na ngu chorü yuchiga. Nua perü chó rü òchi i pe uaëgü." ³⁵Ngechuchu rü paama na na kaäpuü maira ügu na kaäpuü rü na yumüe, ñanagürü chierü na tauchagu choü na ngupetü mare ñaa hora . ³⁶Ngechuchun ñanagürü, "Abba, Chaunatü, guüma rü na taucha kumaâ. Chowâ ya ngegachi ya daa copa. Notürü taü chorü nguchaü cha ü; rü kurüwai." ³⁷Ngechuchu rü na taegü ngeuguma rü ina a nguëü na na pee, ru ñanagürü Pedru ü, "Chimâü, " ¿Nai kü pee? ¿tama ni iku uaëü woo wui i hora? ³⁸Ipe uaë rü òchi pe yumüe ngeguma tautaâ chieü pena na ngü. "Ngema naäë i meü rü ina uâne, notürü namachi rü na tura." ³⁹Ngechuchu wëna arü ngema na ü rü na yumüe, ñema taâ i dea maâ. ⁴⁰Wenaarü Ngechuchu ñema a ü rü ngeguma peekü ina nguëü, erü poraakü ma na yatae üchi rü nümagü tama nüü na kuagü na takü namaâ a uëga. ⁴¹Tome pu küna ñema na ü, rü ñanagürü nü ügü, "¿Nai pe peetaâ rü iperü nguëetama?;Marü tama! Hora rü marü ina ngü. ¡Dükaa nüü pe dau! Yatü nane rü marü

nana mugü chie ü arü üruüna. ⁴²Pe chigü, ñiámá. Dika nüü pe dau, ñema chaü i ñ marü ni ngaika. ⁴³Yeguma üchi tama ga ia deagü rü yuda rü ina ngu rü muüma ga duügu yuda maá na ñemagü ga i espada ñ rü naiá yegumarüü yema na ñemagü taügu ga paigü erü rü escribagü rü öchi Tupana arü ore wà yae. ⁴⁴Yema na ñü nuna na na ñ ga wui ga unetarüü, rü ñanagürü, "Tee yiema tüü cha waiüë, yiema ti; pea yau öchi méa pea ga dauru ümaá. ⁴⁵Yeguma Yuda ingugu yeguma üchi tama Ngechuchu ká ni ü, rü ñanagürü nüü, "¡Rabí!" ngeguma rü nana waí. ⁴⁶Yeguma rü Ngechuchu ü ni yaugü. ⁴⁷Notürü wui ga yema ñemaü norü espada yau, rü pai arü purakü tanü ü ü na na piëë rü ina na wiechinu. ⁴⁸Ngechuchu ñanagürü nüügu, "Wui i ngítaü ruü choká pe í espada maá rü nai maá choü pe yaugüüka? ⁴⁹Yeguma wiichigü ga ngueügu pemaá cha ñemagu öchi cha nguëëtaegu yumüepataü wà, rü tama choü pe yaugü. Notürü ñaá na ngupetü naa nguüka i Tupana arü oré. ⁵⁰Rü ga guüma ga Ngechuchu chumaá ñemagüü yema nana tagü rü nuna yema ni bumü. ⁵¹Wui ga ngetüü Ngechuchu wè ni ngechigü, tama meá áchiruü; na yaugü. ⁵²Yema na na tága norü nachiru, rü baituku aku ni ñaá. ⁵³Yema duuügu Ngechuchu ü pai üta wà nana gagü. Yema na ngutakee ga guüma ga taügu ga paigü, rü Tupana arü oré wà yae, öchi escribagü. ⁵⁴Yeguma ga Pedru rü nüüni yaüküü, ngumata pai átü wa na ngu. Ngechuchu rü guardia tanü wa narü tó. Ngechuchu rü daurüü ta nü wa narü tó ga üü. ⁵⁵Nguma ga nanaá i kuagüü ga paigüeru i guüma ga concilio naká na daugü ga ore i chiemare ü ga Ngechuchu na yemaákü a magüá üka. Notürü nümagu tama namaá narü í. ⁵⁶Yeguma rü muüma ga duüü chieü ga nachiga ü ni ugü, notürü ga nachiga tama nama na euigü ga yema namaá a deagü. ⁵⁷Nümaügu ga duuügu namai na deaügu ga chieü ga nachiga Nümagü rü ñanagürü: ⁵⁸"Toma nüü ta inue gü rü ñanarügü : "Choma tana choma chieëë ya daa yumüepataü yatü ügüne, ngeguma arü tomaepü i ngune ügu choma chana ü ya nai tama name maá üüne." ⁵⁹Rü yema norü naküma tama namaá na wuigu. ⁶⁰Yema sumo sacerdote natanü wa na chi rü ngemagu Ngechuchu na na kaa, "¿Kuma rü tama toüku ngaü? ¿Taküni i ñaá yatü gü kuchiga namaá i a deagü. ⁶¹Notürü ga Ngechuchu rü na chiane rü taumaá nüü na ngaü. Rü wena arü nuna na kaa ga. sumo sacerdote rü ñanagürü: "¿Na kuma ni ya Cristu kií, yima nane ya bendecido?" ⁶²Ngechuchu rü na ngaü: " Choma chií. Rü pemagü ta nüü pe daugü ya yatü nané ngeguma tá tügüma arü nachaküü norü poraarü na togu rü öchi nube maá ñema nena ügu i dauneane wà." ⁶³Yema sumo sacerdote rü nachiru ni na kawé, rü ñanagürü, "Woo ngumarüta nawae naá na ñema ü i norü üruü. ⁶⁴Pema nüü pe inue na chieü maá na dea. ¿Ñeü yí ü perü uneta?" Rü guüma nana condena gü, ngegumarüü ga wui ga yu nüü ñema. ⁶⁵Nümaü ga duuügu nawana kuagü na naichiwe rü kuakü ñanagürü, "¡Na profetiza!" Ofialeü naa a gagü rü nuna nana pokagü. ⁶⁶Íatüwa ina ngamaü ga Pedru, naütawá tá ü wui ya purakütanü ü ya sumo sacerdote arü. ⁶⁷Yema rü pedru ü i dauga ina chiüwa ga üü arü ngaikamána rü nuna i ngaikama naá nüü da dau üka. Ngecguma ru ñigurügü "¿Kumarü ta Ngechuchu maá ku ngema?" ⁶⁸Notürü nüma ñaá á doräü, rü ñanagürü: "Ñgeguma Pedru rü íatü wà na ü. ⁶⁹Notürü yeguma nguëëtaerüü nüü na daugü namaá nií i ú ga yema ñema chigüü, "¡Ñaá yatü rü wüi i Ngechuchu arü nguetanü ü ni!" ⁷⁰Notürü nüma wena arü naá á. Yimaka marü wüi ga nuü ga tiempu ngupetü gu yema ñema chigüü Pedru ü ñanagürü, "Aiküma küni kuma rü ñema ükií, erü kuna nüta Garirea küata kií. ⁷¹Natürü ngeguma rü chieü maá ni dea öchi Tupana egagu ma ni dea "Choma tama nüü cha kuá ñema ñaá yatü ñema nachiga i pe deagü!" ⁷²Rü ngegumá tare pü küna ni kaa ya otá. Ngeguma ya Pedru rü, nüma na kuáächí ga oré ga Ngechuchu namaá nüü i ú." Taütataá tare pü küna ya kagu ya otá kuma ta chaü ki á tome pü küna." Ñeguma ga pedru rü nügu na ñagü rü öchi na aú.

Chapter 15

¹Ēñá na ngutakee namaã i paì güeru gu nama ã i Tupana ga wá yae òchì namaã i escribagürü òchì guñma i concilio judio . Rü ngegumá rü nūmagü Ngechuchu ũ i naigü rü ngeguma rü naã gagü. Ngeguma nūmagü Pilatu na na mugü. ²Pilatu Ngechuchu na na kagü, " ¿ kuma nì Rey i Yudioarügü?" Ngeguma rü nana ngaũ, "¿Kuma nūũ ki u." ³Paigü eru muñma i chieũkã nūna na kagü tama Ngechuchua ũ me. ⁴Pilatu Ngecguchu wena maarü nūna na kagü "¿kuma tama choũ ku ngaũ?¿Dũka nūũ na kuã ñaa guñma i nguchaũ gü i nachiga ya deagü i kuchiga tama me. ⁵Notürü Ngechuchu tama pilatu ũ na ngaũ, rü ñema nana baiãchiẽ. ⁶Nguma nana chibue ũgu guñmagü Pilatu rü wuiga pokü ina muũchi, yema nūmagü nūna uneta. ⁷Yema ga natanü wã ga tama inue na yemaga wui ga yatü ga Barraba gu aëga. ⁸Muñmã ga duuũgü Pilatu ütawã na i ngegumarü nakã ina kagü na ñemaakü takü namaã na ũgüũ kã ũpaakü ruũ. ⁹Pilatu rü nūũ na ngaügü rü ñanagürü. "¿Pema pe nawẽggũç na rey i yudiu gü arü na chi ngeũ?" ¹⁰Notürü marü nūũ na kuãchire na envidia kã ni ya i ga pairü erü wa ne ũũ ni ga yema na ñeakü Pilatu ütawã Ngechuchu ũ ga gagü. ¹¹Notürü yema paigü erü poraãkü ma duuũgü ũ na mu na ya kagüũkã na ñemaakü Barrabã ũ ya ngegüũkã. ¹²Pilatu wena arü nūna na kagü rü ñanagürü, "¿Takü ta cha ũũ namaã ya Rey i yudiogüarü? ¹³Nūmagürü wena aiü aita na ue rü ñanagürü gü " Kurucha w pea poku chigü!" ¹⁴Pilatu rü ñanagürü nūũgü, "¿Takü rü chieũ nūma naü? Notürü nūmagü aita na ue wena arü rü weaarü rü ñanagürü "kuruchu wã pea poku chi." ¹⁵Ngeguma rü Pilatu duuũũ na taẽ rü Barrabã ũ ni wẽũ. Ngeguma rü Barrabã Ngechuchu ũ na kuã i rü ngeguma rü naa naigü naa kurucha wã a pokuchi güũkã. ¹⁶Ngeguma rü churara gü ñatü i aie pẽwã ñemaũ wa nana gagü, ngegumarü guñma churara kã nakagü. ¹⁷Ngeguma rü nūguma Ngechuchu ũ nachiru i choũgu ni kuẽgü, rü ngegumarü wui ya korona tuũ wã mukü naeru gu nana ügü. ¹⁸Nūmagü rü ngeguma nūũ narü moegü rü ñanagürü gü, "kugü ina poũ pa rey i yudiogüarü!" ¹⁹Nūmagü rü wui i nai mã nana poeru gü rü òchi nawã na kuagü. Nūmagü rüna kaã pyũ güũ. ²⁰Yeguma nūmagü nugu a daukuraũbgügu, nūmagü nūna nana pugü ga notü tunika ngegumarü nachiru gu naa kugüẽ ngegumarü kurucha wai ya potaũ wãna na gagü, nai ya potagu ũkã. ²¹Nūmagü wui ya duuũ ga transeunte poraãkü ma na mugü naã na sirve ũkã wui ga campuwã ne i naega ga chimaũ i chirene (Alejo rü òchi Rufu arü papã; yemagü rü poraã kũmã nana mugü na Ngechuchu kurucha tũa nge. ²²Churara gü Ngechuchu ũ wui ga nachika wã Galgota gu aëga ũ wã nana gagü toga wã nūũ a ogurü yuechika) ²³Nūmagü vinu ga aẽũkü mirra, mã nūna nūna na agü notürü Ngechuchu tama na ya aũ. ²⁴Nūmagü kurucha wã na ya pokuchi rü nachirü na divide gü na ñeakü wui chigü i churara nūũ ñemaũkã. ²⁵rü yeguma kurucha wã ya pokuchiãgu rü tomẽ pũ ga orani. ²⁶Wui ga deagüwa nūmagü rü nana ematügü ga norü purakũchiga naũ " YUDIÜ GÜARÜ REY." ²⁷Namaã rü taré ga ngitaã ni ga u a pokuchigüũ, wui ga tũgüne wã rü tó ga norü tũ wewa. ²⁸Rü yeguma ni ngu ga naga wã nūũ ya ú, nūmarü nūũ na uneta ganaã chieũ tanü wã na ñemaũ. ²⁹Guñmã ga yemã ü pe tũũ rü takü mmaã ni ugü, rü ñanagürü; "¡Aja! kuma ga ñakurügü chana na chieẽ ya yumue pataũ rü tomeẽpu i ngueũgu arü chana ú, ³⁰Kugütaã ina poũ rü òchi iri i kuruchawã!" ³¹Rü yegumarüũ ga paigüeru rü nuũ na kugü nügütaniwã, rü ñanagürü gü , "Nūma togüũ una poũ, notürü tama nügütama ina poũ. ³²nūũ na taucha ya Cristu, Israel arü rey, ina i kuruchawã ngeguma nūũta òchinũũ ta ògüũkã,"Ngegumarüũ ga namaã kurucha wa ñegagüũ nūũ na kugü. ³³Yeguma sexta hora gu rü naãne rü na waane guñanewã ngumata novena hora wã na ngu. ³⁴Novena hora gu rü Ngechuchu poraãküma aita na ü, "Ñanagürü" Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?" lo cuale interpretado, "Pa chorü Tupana pa chorü Tupana, ¿Takürüũ choũ i ku tã? ³⁵Ñurega ga duuũ gü ga nūna ngaikama nūũ na inue rü ñanagürü gü, "Dukaa Ngechuchu rü Erias kã nakã". ³⁶Na yemã ga paa i ñaãchiũ, vinu ga üchiũ esponja gu ü; rü wui ga nai gu nana ü ngegumarü nūũ na aaẽ. ³⁷Ngegumarü Ngechuchu poraã kũma aita naü rü na yú. ³⁸Yema cortina ga yumue pataũ wã yemaũ rü tare gu narü gaute. ³⁹Rü ga yema Ngechuchu arü toma tagu chiũ nū daugu na yemaakü na yuü rü ñanagürü aiküma üchi ga daa yatü rü Tupana nane ni i." ⁴⁰Yemã na yemagü ga ñure ga ngeũgü. Yematanü wã i ñemagü ga Maria Magdalena, Maria Chantiagu arü mamã ga rü bumoe rü yuche arü), rü òchi Chalumé. ⁴¹Yeguma Ngechuchu Garirea wã na ñemagu nawè narü i òchi nūna rü ngüẽgü. Muñma ga togü ga ngeũgü nawè narü i Yeruchalen wã. ⁴²Yeguma yauanei ngugu yema nguneũ rü wui ga meẽ ruũ ni yema nguneũ rü yawürü ũ pa ni, ⁴³Yuche ga Arimatea rü ina ngü, nūma rü wui ga natanüũ nūũ na ngechaũgü i concilio arü, rü wui ga Tupana arü üüne ina nguẽũ ũchí. Nūma ga Yuche nügü ina na poraãchi rü Piratu ütawã na ũ rü Ngechuchu ũne kã ina ka. ⁴⁴Piratu rü na baiãchi ngana marü na yú; ngeguma rü Chenturion kana ka ngeguma rü nūna naka rü marü na yu ya Ngechuchu. ⁴⁵Yeguma marü nūũ na kuã gü ga na marü yuũ, Yuche na naũne na ã. ⁴⁶Yuche rü marü wui ga tera ga Linu ga aëga ũkã na tae. Yuche rü Ngechuchu ũne kurucha wã ina na ngee, ngeguma rü meama naã bupü ũ ngema tera mã i naega i Lino, rü ngema naũne wui ga tumba ga nuta wã ũũgu na ukuchi. Yeguma rü nūta ga taũ rü yaũ mã nana ngutã. ⁴⁷Maria Magdalena rü òchi Maria ga Yuchue arü mamã nūũ na daugü ga nachiga na ngeta ni ga Ngechuchu ũne na ügü.

Chapter 16

¹Yeguma marü Yawurü ngepetügu, Maria Magdalena Maris Chantiagu a mamà, rü öchi Charume arü yema nana ngegü ga pumara ga yi güü, rü ngemaakü Ngechuchu üne namaa na chagü na ñemaakü na tagüa ükä. ²Yüü ëüwaüchi norü ñema ne ügü ñemagü Ngechuchu i üüwà i arü daugü. ³Ñemagü rü ñaakü i deatanü, "¿Tee ta ti nutá tüü una ügachie ñema Ngechuchu arü tumba wà. ⁴Yeguma ngimagü naa gu na daunügu, wui ga duuü marü ina na ügachi ga nuta ga naawà. ⁵Rü nagu i choku ga tumba ru ngeguma rü wui duuü ga ngetü ni daugu öchi mapaü ga komü, rü tügüne küwa wà narü tó, rü ngeguma baiächigü. ⁶Ngeguma ga yema yatü ga anyu ñanagürü ngiügü: "Taü pe muue. pemagü ru ngechuchu ka ni pe daugü, ga gumá kurucha wà i ya potakü. ¡Ñüma rü marü ina rü da! Ngechuchu rü marü na tauma i nua. Dukaa nüüpe dau i nachika ngema ina ügüa üwà. ⁷Notürü ñema pe i norü nguetanü ümaã rü öchi Pedru maã nüü pe ü erü ya Ngechuchu wipeegu ni ü i Garirea wà. Ñema ta `pe dau ñema pamaã nüa uü rüü, ⁸"Nginagü rü i choü rü i üächi ga tumba wà; yeguma rü ngimagü rü i durüe rü ngegumataa i taãëgü. Ngimagü rü tau ne mama tauma i ugü erü poraaküma i muue. ⁹Ëüwà arü ngune ügu na chiguwena ga Ngechuchu, rü nüira Maria Magdalena kana na ngo, yema siete ga ngoo äë ngiwa na yaukü. ¹⁰Yema i ü namaagü ngiru ü ga Ngechuchu maã ñemagü, nümagürü yooküne i na ngechaüe rü in aué. ¹¹Nümagü ga norü, nguetanü gü nüna inüe ga na an maüü rü öchi ga na ngima gü naã nüü daugüü, notürü mümagü ga norünguetanü ü tama naã ögü. ¹²Nawena ga naã ngupetüü Ngechuchu ru wena na ngo notürü toäkü ga taré ga duu ükä ga dauchita wa a ma daü ga namá gu iü. ¹³Nümagü rü yemà na i rü ga togüama ga nguetanü ü maã nüü ni ugü, notürü nümagü tama nuü na ögü. ¹⁴Ngechuchu rü yikamaakü once ga norü ngueta nüü ka na ngo ga yeguma mecha gu ina ngükuchita nü gü, ngegumari nana reprende norü tüü na ögü ya yiema marü nü daugüe na marü yuetanü wà na i daü. ¹⁵Ngechuchu rü ñanagürü nüügü: "Guü i naane wà pe i namaa pe nguëëtae i kori arü oré i guüma i duuügüü. ¹⁶Tee yiema ya oë öchi i baie rüta salvo rü tee ya yiema tama ya oë rüta poku." ¹⁷Naã meügü tüna naã ya ngau ya yiema ya ögüe. Chauegagutá ngoo i ti woügü. Rü tümagü rü ngewà kaü i naga wà ti deagü. ¹⁸Nümagü rü nãme maã ätape ni yaugü, rü woo takü mawà yuü i äügü tauü tama chieü nawa tüna ngupetü. Rü nümagü dawee etü na wemegü rü ta rü mee." ¹⁹Nümarü daüanë wà na ü nanatü arü tügüne wà narü tó. ²⁰Rü yemá norü nguetanü ü yema na i rü nagama ä ni deagü ngeü rüü i nachika wà , yemagu Ngechuchu namaa na purakügu rü nana confirma ga oré nawà ga yema meü gü ga milagru ga na ügüü.

Luke

Chapter 1

¹Muuma i mea wégünananu i ñema déa marü ügüü yígütanüwà, ²Nüma tüna na ägüürüü, i ñemagü i norigu tupanaü pógüü rü orearü uchigawa. ³Rü, chaukata name na meama nakà i dauü i ñema guuma airüügü rü norigü marü meama ematüü kuka, pa meechikü teu. ⁴Naarü aikuma mea nüka kuaükani i ñema meüore nawakuna ngüëgüü. ⁵Ñeguma Erode arü nguneigu, Judea arü ágëgakü, rü ñema na ñeme wii pai i naega sakaria abiatanüü. Namarü Aaron naakütii i tümaega rü Erichabé. ⁶Nümagürü meäna maé Tupanapéewo, rü aikuma naga nainüë ga norünmugü yima kori. ⁷Notürü nañeakügü, erü Erichabé ta ñeakü rü nümagürü marü na yaeüchi nükümaküra. ⁸Na ngupetü ñeguma Sakaria oreaugu Tupanapeena, rü nawatama na ñema i natanüüarü ⁹nakümanii tüna unetagüü a yiema paü arü mee, rü nüü na unetagü tupanapatagu na ukuüka ñema pumara ina guuka ¹⁰guuma i duuügü düetüwà na yumüegü ñeguma a gugügü ñema pumara. ¹¹Ñuma wii naünë koriarü nakà na ngó, rü ñema pumara i norü meügu ütaüküwagu na chi. ¹²Ñeguma Zakaria nü daugu na baiaichi rü na múü rü náëtü na ngü. ¹³Notürü ñema naünë üünë ñaü nüü: "pa Zakaria, tãü i kumuüü, erü kurü yamüë rü marü nüü nañnü. Rü kuma Erichabé rü kuü tá iãäkü. Rü juantani naega. ¹⁴Kumarü ta ku taãëüchi rü ku meeüchita rü ñeguma na bugu rü mauüma i togü rü tà ta na taãëgüüchi ñeguma nabugu. ¹⁵Nümarü wii duuüarü taütani korietü peëna. Taugutama bino ni äü rü tauma toi takü i nguchiüü, rü nãë üünë nãwà na ñemà i nãenekawa. ¹⁶Rü muumo i ñema Iraenanegü rü yima kori norü tupanaka ta arü na wóëgu. ¹⁷Nümarü koripeegü tani u narü nãë rü pora i Eliãárü. ñaa na üürü ñeguma nanatagü arü maüne nanegüka na wóëguüka, ñeguma i ñema tama mea i maëü, ñema meü nãmagu na iüka i faakü ñeguma yima ianegü ínì mégu naka a kori. ¹⁸Zakaria ñaü ñema üüneü: "¿ñauküta nücha kuaü i ña? eru charü marü wii yatü yaüchiüni rü chararü marü ta yaüchi." ¹⁹Ñema nãüne üünë nüna ngaüü. "chama niü i gabichu, yima tupana peegü chikü. chararü nua chona mu kuma chi deaüka, meü orë nua cha ñe. ²⁰Rü ñuaani, ku ñegata rü ku chianeta, tautama kí deä, ñümärüta norü nguneiwa na ngü i na

ngupetüü. Erü kumarü tama choü cúa ò i ngëma chaugagü, rü ai kumatá ni ngu nago i ñema nguneü.²¹Rü yoni ga duüügü rü Zakaria ina nguegüyani. Nümagürü na baiachie rü taküka na ta paa yí ma yamüepatawa ina üüü.²²Notürü ñeguma numa ina üügu, taükürüwa ni dea. Nümagürü nüü nikuæächitanü ga taküü na dauü yima yumüepatawana ñemaguyani. Nümarü ni unetameechigü erü na ñega.²³Na ngupetüürü ñeguma i no purukügu, nümarü napatawa naü.²⁴Rü nawena i ñema nguneügü, nama Erichabé ta iruákü. Tümarü ta áüre wiimëepü ga tauemakü rü ñigürügü:²⁵"ñaani ñema yima kori chauka üü rü nawà chorü ngüëü ñeguma choü na daugu rü ñemaaküchorü gnè icha taüchi napeewa i ñema duüügü."²⁶Narü naimewa arü wiigü a tauemakü, tupana tanamu iñema nãüne üünë gabichu a yima iãne gariréanewa a naega nacharé,²⁷tümaütawa a wie pãe tauguma yatü tümama maükü rü ñimarü i átechaü namaã wii yatü yüchegu äegakü. nümarü dobichiü kaachireni, rü tümaega a yiema pãe tauguma yatü tümama maükü rü Mariachireni.²⁸Nümarü tümaütawa nay rü ñáü: "numæ, ikumarü tee kiü, rü meügu kungü! rü yima ya kori rü kuütawa na ñema."²⁹Notürü tümarü popraküma tama tümae ta kua ñema óreka rü tügünotama ta kaü rü taakuarü moechigani i ñema ñáa.³⁰Ñema nãüne üünë ñäü ñüü."Pa María, tau ku müüü, erü nãmà kurü u i mòe tupanapeena.³¹Rü duwenü, kumarütá ku ääkü rü tá na yatü. Rü "ngechuchugu" tá kunaüéga.³²Rü nümarü wii ya äëgakü taüchikü nane tá nii i naega. Rü kori ya tupana rü tá nukümaükü ga äëgakü dabirüü nachika nüno na a.³³Nümarü guügutáma jakopata arü aegakütani rü narü pora taugutama ni gu."³⁴María ña taü nü í ñema naüne üünë: "¿Ñuakü tá ní ngupetüü, erü chama rü wii yatüma ya pe?"³⁵rü ñema naünë üünë ñaü tüü: "ñema nãë üünë kuetüwa ta na u, rü tupana ya taüarü pora ta kugu na ngaiema. Rü ñemaakü i ñema tauguma chieü üü i buu rü naegarü tupana nane tanií.³⁶Rü na dawanü, rü kutanüü pa Erichabe, rü marü ta ääkü woo na marü yaguächirë na yiiü. Daarü naimewa arü wii tauemakünii tümaka, yiema ñëaküma tüna kágüéë.³⁷Erü tupanaü rü tauma nagucha."³⁸María ñigürügü: "chorü kori ya tupanaärü duuüchii i chama. Rü marü na me ichamaã kunaãü i ñema meü ore." Rü ñema naüne üünë ñema tüna tà.³⁹Ñeguma María ñema ngüneügü i tarü dà rü páàmã nawà ta uü a yima iãne mápüäüchinewa, rü Judéaánèwà.⁴⁰Zakariápatagu i üku rü Erichabeü tarü móë.⁴¹Rü ñeguma Erichabé nüü inügu ñema Mariaarü móë, rü tümaarü òchana tümaanüwa ñemae ta yunagü rü Erichabëna nangu i nãë üünë.⁴²Tümarü tagaäkü ñatarügü: "Guü i ñeügüarü yeera tupana kuü narü ngüëë.⁴³Rü tükürüü chona ngupetü i ñaa rü yima kori naë chautawa ta uü?⁴⁴Rü na dawanü, ñeguma nüü chañügu: kuna rüna kurü moetaëü rü chaumachiewa na ngü rü chaüakü i chauanüwa ñëmaü rü norü taäëma ni yuneküü.⁴⁵Kümarü kutaãë, erü nüü kua ò i norü ore i ñëmà kúma nüü a uü yima kóri."⁴⁶Mária ñigürügü: "chorü maü koriü ni kúäüü⁴⁷rü chorü chauae rü na taäë tupanamá choü i poükü.⁴⁸Erü numa tüü na dawanüni ta ñearü airüüaü a norü purakütanüa. Rü na dawanü, ñumaüküma guuma i duuügü taäëma ta choü na kágüë.⁴⁹Erü nümanii poraakü rü taü i meü chauka naü rü naüünë i naega.⁵⁰Guügutáma nüü ta ñechaü ya yiemagü nüü múüëë.⁵¹Nümarü tüüni dëechitanü mañewà ñemagurü inüëë.⁵²Nümarü inanawoü ñema äëgakügü náchikagüwa rü tüü i narü dagüëë a yiema tama tügü ikuaügüë.⁵³Nümarü tüü ni üwemügü meü ónamá a yiema taiyaeüchie, notürü ñëmà muärü diëruaüchiü tauma nüna na a.⁵⁴Nümarü nüünarüngüëë ñema norü purakütanüü Israekaaü, ñeguma tüü nüü na kuaachieü ñuakü tüna weaü na tüüna ñechaüü.⁵⁵(Ñemaakü nanatügüma nüü ni u) a Abrahan rü natanüagü guugumarüü."⁵⁶María rü tamepü tau emakü Erichabéütagu tarü äü rü ñüachi tümapataka itaegu.⁵⁷Nümarü nawà na ngu ñema nguneü tümaka a Erichabe ná ta iraküü, rü na yatü yima бүкү.⁵⁸Ñema tümaarü ngaikamagu pegüü rü tümatanüügü nüüna ínue ná yima kori tüüna weaü norü poraü ñechaü rü tümamá na táëgü.⁵⁹Rü a nguneüguwema nümagurü inangugü rü inanawiechamüpëechiraügü yima tümane. Nümagurü nanatü ga "Zkariagu," nanaüegagüchaü."⁶⁰Natürü naë naüma nüüta ngáü: "tama. Nümarü Juantani naega."⁶¹Nümagü ñagüü tüü: "ta tauma i kutanüütanüwa i ñemagu äëgáë."⁶²Nümagurü wii señalnatanüka na ügü, nüna na kagüëüka ñuakü nanaweeü na taküma na üegaaü.⁶³Nanatü wii mürepewatachinü táina kaü ñëmà na ümatüaüka rü ñëmà nana ümatü: "Juan ni naëga". Rü guuma nümagü rü námà na baiächiegü.⁶⁴Ñegumatama náã ni chö rü norü konü na liberado. Nümarü ni dëà rü tupanaü nni kuäüü.⁶⁵Ñemaka i guuma i duuügü norü ngaikamagu äpatagüü wii muu natanügu na ngü. Rü guüwama ñema naane Judeanewá rü nüü nüchigagü ñema ngupetüü.⁶⁶Rü guüma i ñema nüü ineüü rü norü mañnegu nama na nguügü, rü ñanaragüü "¿taüü narü kaichita i ñema buü? erü korimee naütawachire na ñema."⁶⁷Rü nanatü ya Zakariananangu nãë üüne rü nüü ni u ñema ore, nüa uü: "⁶⁸Na me nĩ i kuagüü tórü kori, iraëarü tupana, erü nümarü númà na ü ngüéwá rü norü ianeka na yumüë.⁶⁹Nümarü inana dáë wii duuü tüü i pöüüü norü purakütanüü Dabipatawá,⁷⁰rü ñemaakü numa tama nünu ñema nukümaügüü norü orearü uruügü i üünegü.⁷¹Nümarü wii pöü tákà nua na ñeta tümaka a yiema torü uwanügü rü guüma ñema düügü i tachi aieü.⁷²Nüma rü ñaa nanaüta taüna weaüka rü na nanatügüü na nañechaüü rü nüna kügáchieüká ñema üüne pacto,⁷³ñema juramento nümanauü tanatü Abama.⁷⁴Nüma na jura tüna na gáü, erü marü tama ta póküë namegüwa i ñema tórü úwãñüg, tama nüü i mueueü rü nüü rü ngüëgüü,⁷⁵rü aikuma méü i ügüü napëewa i guü i torü maüwa i guu i nguneügu.⁷⁶Ngü, rü kuma, бүкү, rü taüchiküarü orearü uruümaã tá kuü naugü erü koripeegu qui uta námà ku meeüká.⁷⁷Ianekaagümatá nüükiu na tüü i na poüü i norü pekadugü ñemaakü na ügüaüka.⁷⁸Ñaa rü na

ngupetütá rü nüü i nechaüğüüka i waimü norü tórü tupana, ñemaka daüguü i nañnewa táka ninanamu i ñama i nañneärü ngoonëëruü,⁷⁹ ñema tarü naichitanüüka a yiemagü waaneüwa ñémàgüé rü yuchipetawa ñemagüe. Nümarütananaü i ñaa neguma takutü tama i upeeüka i na ñema meü namawa ñemagüüka.⁸⁰ Ñumá yima bukü rü ni yachigü rü yeeraákü nãema na pórà rü naane i taúema ñ apataüwa na ñema ñumata ñema i nguneüwa na ngu na na ngoüguü i duuügütanüwa a yima Israel.

Chapter 2

¹Rü ñema i nguneũgũgũ, na ngupetũũ rü chechara agu ñema ñema nanamũ i wii ore ematũ i norũ muiũ na ùgũaũka a tũmaugagũ a duatagũ a yiema i guuinaanetũwewa máẽẽ. ²Ñaani i ñema nũira i ematũũ duũũgũarũ ugũchĩga rü nanaũ ñeguma Sirino ãẽgakũ ighu Siriawá. ³Rü ñemaka guũma i duũũgũ norũ ñane nagu nabuenewa nĩichigũ ñemà naugũãũkã. ⁴Rü ñemaka yuchetá Garíreáanewa ñemane ya ñane Nasarewá ñaũũ, rü Judéaarũ nãñewà, Dabinachiũanewa a ñane Bereguaeganewá naũ, erũ nũmarũ Dabitanũũniĩ. ⁵Nũmarũ ñema naũ na ugũũka wiigu Mariama, rü ñamà tá átechaũkũ rü ta amapũtũwe. ⁶Ñegũma ñema ta ñemaguyani, tũna nangu tũmaarũ nguneũ na taĩraakũũ. ⁷Tumarũ ta iraakũ, nũĩraũkũ tũmane, rü nachápenũũ í mánũũchiũmaã tanúke rü wii wokaarũ chibũchikagu tana káẽgũ, erũ ñema mecha taũwa marũ na tauma í tũmachikagũ. ⁸Ñema naanewa na ñemagũ karnerugũarũ dauruũgũ chũtakũ nachitaũwa norũ kamerugũna ídaugũũ. ⁹Wii naũnẽ ùnẽ koriarũ naka na ngo rü korí arũ mēemá ni ngooneachitanũ rü ñemaka poraãkũmà ni muũẽachitanũ. ¹⁰Noturũ ñema naũnẽ ùnẽ rü ñanarugũ nũũ: "tãũ i pemuũẽũ erũ pekã nuã chanañe i wii ore i duũũgũarũ taãẽerũ taiĩũ. ¹¹I ñuma! nabu wii perũ maẽẽerũ Dabiarũ ianegũ! ñnũma rü kori a kristu niĩ! ¹²Rü ñaã tánĩ i perũ kuarũũ pena, na aũ, rü nuũ peangauũka yima õchana rü nãchápenũũmaã nukeũ rü wokaarũ chibũchikagu tá na kaũ." ¹³Ngũraachimare, ñema naũnẽ ùnẽma, muuma i natacumũ i churaragũ i nguraachimore ngòẽũ Tupanaũ i kuaũẽũ rü ñagũũ: ¹⁴"Tupanaũ ti kuãũũgũ i daũguũ i naãnewa rü na name niĩ i pegũmaã perũngũmũẽũ guuma i yatũũgũ ñama i waimuanewa a yiemagũ tũmamã na taãẽgũe." ¹⁵Rü na ngupetũũ ñeguma i naũnẽ ùnẽgũ daunaanewá na ighu, ñema karnero arũ daũgũrũũ wiichigũ rü togũma ñagũũ ñũgũ: "Ñumatanaũkũ beréwá i irũ itayadau i ñema ngupetũũ, ñema kori tũũ weũ." ¹⁶Nũmagũ rü paama ñema naĩ rü ñema tũmamã narũ a Maria rü ñuachi yuche rü nũũ na daugu yima ochana wokaarũ chibũchikagu kakũ. ¹⁷Rü ñeguma marũ nũũ na daugũguwena, nũmagũ rü nũũna kuaachiega ñema marũ chire nũa ugũũ nachiga daa bukũ. ¹⁸Guuma nũũ ínũeũ ñema ñaa na baiãchiãẽgũ nama i ñema ore marũchire karnerogũarũ daũruũgũ nũũ i gũũ. ¹⁹Notũrũ María nagu tarũ ínũecha ñema guuma i nũũta ínũũ, rü tumaarũ maũnegunamatanguũ. ²⁰Na woegugũgu ñema karnerugũarũ daurũgũũ, taeakũ Tupanaũ nikuãũũgũ naka ñema guuma nũũ naĩnũeũ rü nũũ nadaugũũ, erũ aikumanii ñema náma nũũa ugũũ. ²¹Ñeguma 8 nguneũgu, nũmarũ ñanawiechãmũpẽechiraũgu, rü ngechuchugu nanaũẽagũ, ñematama niĩ i naega i ñema naũnẽ ùnẽ nũũ i uũ tautáma ta ããkũgu. ²²Ñeguma marũ na ngũpetugu i ñema nguneũ noeũ chieũ i na taũchigũũ naũnegũwa, erũ ñemani naĩcheareũ mũgũ nũũ iuũ, yuche rü Maria templo a Jerusalengunewa nanagagũ ñeguma koriũnawegũaũka. ²³Ñemaakũ koriarũ mugũwa náematũ: "Wiichigũ yatũ nánèkawa i wanaũ rü koriaũ itanaũũchita." ²⁴Ñemaka nũmagũ rü wii amare nũna na agũ erũ ñemaakũnũũniu koriarũ magũwa: "tare mutukugũ urũna tare ñemakã yaẽũ." ²⁵Ñaaniĩ, na ñema wii yatũ Jerusalenwa Smeongu ãẽgakũ rü wii yatũ mekũmakũ rü aikuma tuparaũ nechaũkũniĩ. Nũmarũ ñananguẽẽ Israearũ meẽerũ ñema nãẽ ùũne nãẽtũwá na ñema. ²⁶Nũmarũ marũchire nũgũ nũũnawe, i norũ nãẽ ùũñewa, rü nũmana tama nũna dauchaũũ i ñema yu, rü na naweeira ta nũũna dau a kori ya Cristu. ²⁷Ñema nãẽ ùũnẽ rü Simeon ù ni upee, rü ipata taũnegu ni uku. Ñeguma yima bukũ echuchunanatũgũ ñema na gagũaũ, rü namao na ùgũaũka i ñema nakũma rü mugũwañemaũ, ²⁸Nũmarũ yima bukũũ na ganagũ rü tupanaũ ni kuaũũ rü ñanarũgũ: ²⁹"Nũmarũ marũ na meniĩ rü kurũ purakũtanũũ meũwa nau, erũ ñematamaniĩ i kuga. ³⁰Erũ chaueũgũ nũũ na daũ kũrũ poũruũ, ³¹Rü kumatama kunamee nepeewa a guunema a yima ianegũ. ³²Wii amũ duatagũũnawé, rü nũũ nikuãũũgũ rü kurũ duũũgũ Israe. ³³Nanatũ ru norũ nãẽ yima bukũ rü na baiãchiãẽgũ rü ñuakũ nachigamaã a deaũ. ³⁴Simeón meũpeũngupetũ rü ñaũ nae Mariaũ: "Dũka, daa bukũrũ nanayaugũ tũmaka a yiema rü yerũ irũ dagũe Israewa rü wii kuarũũ tama nanawaegũ, ³⁵rü wii kũchi kurũmaũwa ti topetũtá ñeguma i norũ maũnearũ naãẽwa nagũna i nũeũ na ngougugũ." ³⁶Ñema ta ñema a wii Tupanaãrũ oreũũe rü Ana nii tumaega, tũmarũ fanuenaakũtiĩ rü iane a Aserkaatiĩ. Tũmarũ marũ yaguãũchitiĩ. 7 taunekũ ikatama tũmateũtawata ta ñema ñeguma marũtũmama na pégũwẽnã ³⁷rü wii yuteeyiĩ 84 taunekũ. Tũmarũ tauguma itanañe a taũnetupanapata, rü guũguma ta aureecha rü ta yumũẽẽcha, chũtakũ rü ngunekũ. ³⁸Ñema oratama, tũma naũtawatau rü tupananã moẽ táã tumarũ yima bukũchigagu ti deaũ namãã i ñema guuma nũũ irũ nguẽẽgũũ jerusalen ña poũũka. ³⁹Ñeguma marũ guuma a ngueagũguwena ñema koriarũ mugũwa nũũ iũũakũ, nũmagũrũ Galileaka na woegu, norũ ianeũchi Nasarewa naĩ. ⁴⁰Yima bukũ rü marũ naya, rü na poraũchi, rü yeeraakũ nũũ nikuachigũ rü Tupanaarũ porã nawá na ñemã. ⁴¹Namatũgũ rü gukũ a taunekũgu rü Jerusalenwa táĩũũũ náka ñema ùpetũchigaarũ peta. ⁴²Ñeguma 12 taunekũ nũũ ñemagũ, wenaãrũ naka ina choachi i ñema guuma na ùgũũũ i petachiga. ⁴³Ñeguma agũchigagu ñema petachiga, rü tũmachiũka tawoegu. Noturũ yima bukũ ngechuchu rü nanatũgũechita tũna Jesrusalengu narũãũ. ⁴⁴Nũmagũ naegũwa nagu narũ ínũegũgurũ ñema natanũũgũtukumũgu nãã, rü wii nguneũ nii ñegũ nána iũ. Negumatama naka na daugũũ natanũaguũtagu rü narũ namũkũgũũtagutã. ⁴⁵Ñeguma tama nama narũ ighu, na woegu rü Jerusalenwanai, rü na ùgũeũ na ñemã náka

na dáugüẽ. ⁴⁶Na ngupetũũ rü tomeepü nguneüguwena, nūmagü nama norüi taüne Tupanapatawa, rü nguetaeëgü arü ngaũtanüwa narü toũ, nüũ ina inüü rü nūna na ka. ⁴⁷Guuma i ñema nüũ inüẽẽũ nama na baiachíe i norü kua rü ñumachi ñuakü takü na ngaũũ, í ñema nūna náka na kagũũ. ⁴⁸Ñeguma nūmagü nüü na daugügu, na baiachiaegü. Ñataguũ nüũ yíema ngê: "Chaune, ¿tüküũ ñema toma ku wagü? na inü, kunatü rü chama kuka ta daugüecha oegãẽãkumaakü". ⁴⁹Nūma ñaũ nüũ: <<¿Tüküũ chauka pedaü? ¿Tama ëna nüũ pekuã na woetama chaunatüchiũwa ta changẽmaũ? ⁵⁰Noturü tūmagü rü tama nüü tá kuagüéga ñema tūmamaã nüũ auũ. ⁵¹Ñeguma nūma napataka na taegu tūmagüma ru nazarewanaĩ rü nēa tüũ na inüechaũ. Rü naē tūmaãrū maũnegu nama tá ngũũ i guuma ñema ngupetũũ. ⁵²Notürü ngechuchu niyachigü, rü yeeraakü nüũ nikuachigü rü narü wechigü rü yeerawa ni uchigü naka yíma Tupana rü guũma i yatüũgüta.

Chapter 3

¹Ñeguma Tibériu chechara 15 taunekü äëgakü ïgu, ñeguma Poncio Pilato rü Judéaarü äëgakü yïgu, Erode rü Garireaärü äëgakü yïü, rü naëne Piripi rü Itúreaane rü traconítideärü äëgakü yïü, rü Lisania naükü Abilene arü äëgakü yïü, ²ñeguma Aná rü kalifa paigüeru niïgu-tupanaarü déa Juan Zakaria naneütawa na ngu,naänë ñeaküüwa. ³Nüma nawa náü guunema yima ianegü Jordanküwawáñemagüne, nüü ni uchigü na nüü narü oeüka nankümagü chieü rü inabaiüüka ñemaakü Tupana nüü rüngümaüka norü pekadugü. ⁴Ñemaakü na ematüaruü norü orepnëgu yima Tupanaarü orema i deakü Ichaia: "WII NAGA WIIARÜ NÁKAGÜ ÑËMÀ NAÄNË ÑEAKÜÜWA: pena mëëë náma yima kori, náma mea i wegüü pe ügü. ⁵Guuma i ngateü ruta narü güta rü guuma ya mapüne rü colina rüta nana doachianëë rü guuma i náma wügüü rüta narü wéachigü rü ñema nachigagü tamawiüguü rü namagütá na ügü. ⁶Rü guuma namachi nüüna dauta i ñema Tupana arü pöúchiga. ⁷Ñeguma Juan ñaü ñema muuma duuügu i chouü inabaiüëëüka: "¡Pemagü, átapetanüügu!, ¿pee pena nüütá kuaachie na nachawa pibumüü ñema nü inguütá? ⁸Ñumanaükü, meü ori pe yae rü na aikuma marü nüü perüoeü i peküma i chieü rü tama name i ñaperügüü pegüütama: "Tamagü rü tonatünii ya Habrahan, erü pemaä nüüchiu rü ñeguma Tupana nawägu rü tama nüü na gucha na daa nutawa Abrahantanüü nanguüëëü. ⁹Numa yiema yuema marü naichumaagu ta ü. Ñemaka guuma i nanetügu i chiearü ödü rü támnaaü, rü ñumachi üüetüwa tá ni wóku. ¹⁰Ñeguma i guuma i duuügu nüna na kagüü. "¿Ñgumai takü tani tá aü üü?" ¹¹Numa ñau nüü: "teé a yiema tarearü gauchiruäë, rü name niü wíí tuna tá aü a yiema ñeaaüae, rü tee ya önaäë rü na metani ñema ta üü. ¹²Rü ñema díeru tüü ideetanüü rüta ñema naü ina baiüëëüka rü ñagüü nüü: "Pa ngúeëëruü, ¿taku tani tá üü? ¹³Numa ñaü nüü: "Tama name ipemaä nüü iuüarü yeera penayaugü i dieru. ¹⁴Rü nüre churaragürü tá nüna na kagü: "¿Rü tomagüi? ¿takü tani taüü?" nüma ñaü: "tama name i tüü peäuneäkü tümaärü dierü tüü pe yauü, rü tama name i takü doraü tamachigaü piu, ñemaakü tümaärü dieru tüna pepuuüka. Rü petaäëgü tümama a yiema perü purakütanü. ¹⁵Numa ñema duuügu narü iachietananü rü inenaguegü rü Cristu numa na uüka, guuma nügüna nakagüe norümanäünegüma rü Juantani Crituyü. ¹⁶Juan guumaü na ngaüü rü ñaü nüü: "Aikuma chamarü, deáwamare peü ichabaiüëë, notürü tá ínangu i to i chou rü pooraküma choü narüyeera rü chamarü tauwama nüü chame rü bai i norü chapatukunagüarü wegüma chame. Nümarü peü ina baieta näë üünëma rü üüemamata. ¹⁷Norü bunürüü namewa na ñema norü naane meama na ñianeürüü rü norü trigu na buuüka norü naanewa. Notürü nümarü tá ínanagu i naatü nawa ya yima üü taugutama ioüne. ¹⁸Rü ñema oremaä rü muuma to ukyëgümaä, rü ñumachi Juan duuügümaä nüü niu ñema ore meü. ¹⁹Ñeguma Herode aegaküyüü nama ngagü erü naene namama tama na ama, Herodía, rü naka nana nga i toamachigü chieü Herode marü na üü, ²⁰nümarü toama chieü naü: erü pakupataüwa Juaüü namu. ²¹Nümarü numa náü, ñeguma guuma duuügu inabaiüëëgügü, ngechuchurüta ina baie. Ñeguma inayumëüguyani, rü niwanagü i daüguü i naäne. ²²Rü näen üüne rü wii mutukurüü naetüwa inarü nga rü daüwa ninaü wii naga: "kumarü chaunekii, rü kuü chañechaü. Chamarü kumaä chataäëüchi. ²³Ñeguma ngechuchu na ügügu norü oreauü, rü nii norü taunekü. Nümarü nanenii, duuügu (nagu narüüñë) rü yüche nane niü, yüche Eli nane niü, ²⁴Eli rü matat nane niü, Lebi rü Melki nane niü, Melki rü Jana nane niü, Jana yüche niü. ²⁵Yüche rü Matatia nane chiie niü, matatia rü amo nane niü, Amo rü Ahum nane niü, Nahum rü Esli nane niü, Esli rü nagai nane niü, ²⁶Nagai rü maat nane niü, maat rü matatia nane niü, matatia rü Semei nane niü, Semei rü yüche niü, yüche rü Juda nane niü. ²⁷Juda rü Joana nane chire niü, Joana rü resa nane niü, resa rü Zorobabel nane niü, zorobabel rü salatrel nane niü, Salatiel rü nari nane, ²⁸neri rü Melki nane niü, Melki rü Adi nane niü, Adi rü Cosam nane niü, Cosam rü Elmodam nane niü, Elmodam rü Er nane niü, ²⁹Er rü Josue nane niü, Josue rü Elieser nane niü, Elieser rü Jorim nane niü, Jarim rü matat nane niü, matat rü Lebi nane niü. ³⁰Lebi rü Simeon nane chire niü, Simeon rü Judá nane niü, Judá rü yüche nane niü, yuche rü Jonan nane niü, Jonan rü Eleakin nane niü, ³¹Eleakin rü Melea nane niü, Melea rü Nainan nane niü, Minan rü Matata rü Natan nane niü, Nataqn rü Dabi nane niü, ³²Dabi rü Isai nane niü, Isai rü Obed rü Booz nane niü, Booz rü Salmon rü Naason nane niü. ³³Naason rü Aminadab nane chire niü, Aminadab rü Admín nane niü, Adnín rü Aram nane niü, Aram rü Esrom nane niü, Esrom rü Fare nane niü, Fare rü Júda nane niü, ³⁴Juda rü Jaco rü Isaak nani iü, Isaak rü Abraham nane niü, Abraham rü Taré nane niü, Tare rü Nacor nane niü, ³⁵Nacor rü Serug nane niü, Serug rü Ragav nane niü, Ragav rü Peleg nane niü, Peleg rü Eber nane niü, Eber rü Sala nane niü. ³⁶Sala rü Cíanan nane chire niü, Cainan rü Arfaxad nane niü, Arfaxad rü Sem nane niü, Sem rü Noè nane niü, Noè rü Lamek nane niü, ³⁷Lamek rü Matusalen nane niü, Matusalen rü Enok nane niü, Enok rü Jared nane niü, Janed rü Mahalaleel nane niü, Mahalaloel rü Cainan nane niü, Cainan rü Enos nane niü, Enos rü Set nane niü, ³⁸Set rü Adan nane niü, Adan rü Tupana nane niü.

Chapter 4

¹Nemagu ngechuchu, nãë üüne naütawa na ñema, rü jordaüchiüwa inaüächigu rü ñema nãë naänë ñeaküüwa nanaga ²ñema na ñema 40 nguneü rü yureü nüü na gúgü ñema nguneü ñegumaama na taiyaü. ³Ñema yureü ñaü nüü: "Ñeguma kuma Tupana nane kiigu, daa nutaputagüü namu na pouü nanguuchigüüka." ⁴Ngechuchu ñaü nüü "tupanaärü ore ümatüüwa ñanarügü: "Tautama ñamoäika namaë i duüügü." ⁵Ñeguma ñema yureü wii náchika mapüneaneüwa ngechuchuü naga, rü paaächü nüü nanawë iguüma nachiüanegü i guü i naanetüwewa yimane. ⁶Ñema yureü ñaü nüü: "kuna ta chana à y guuma i naa chorü porà rü guuma norü meügü, erü nümagürü chona nana agü rü chamanaüka tünachanaaü ya teë chama cha tümawéëë. 'Rü ñegumachi chaupëëgu kukaäpüügu rü choü kikuüügu, rü kürü chi nñi." ⁸Noturü ngechuchu ñaü nüü: "Tupana ore rü i ümatüüwa na ñpema: "Nüü KI KUAÜÜTA YA KORI KURÜ TUPANA RÜ NAKARIKA TÁ KU PURAKÜ." ⁹Yikama, ñema yureü ngechuchuü Jerusalema nanaga rü Tupanapata taünetapëëgu nanamunagü rü ñaü nüü: "Aikuma Tupana nane kiigu, rü nuã kugü rütae. ¹⁰Erü, Tupanaärü ore i ümatüüwa nanarügü: "NÜMARÜ TA NANAMU I NORÜ NAÜNË ÜÜNEGÜ KUNA NADAUGÜÜKA, RÜ KUÜINA POÜÜKA," ¹¹RÜ NÜMAGÜ TA KÜÜ NA NENAGÜTAÜGÜ, NEGUMA TAMA NUTAGU KU KUGÜÜKA." ¹²RÜ NÜNA NGAÜÜAKU, ngechuchu ñaü nüü: "marü nüüniu." ¹³TAMA NA ME NÜÜ NA KUÜÜ YA KORI KURÜ TUPANA." ¹⁴Ñeguma ñema yureü nüü a guegu na ngechuchuü naüü, nüna ni ña y lo dejó por un tiempo. ¹⁵Yikama ngechuchu Galileaka natáegu rü nãë üüne naütawa neñema rü poraäkü nana poraëë rü ñema nachiga rü guunema a ianegüwa na ngu. ¹⁶Nümarü tüna ngueë ngutakëepataügüwa rü guuma duüügü nüü nikuüügü ¹⁷Nümarü Nasarewa naü, rü yimanii a ñane nawa nayaëëgüne, rü nakümanii ngutakëepataügu nauku rü nguchigaarü nguneüñi, erü ñema niñ naküma, rü na chiü rü tagaakü nawa na ugütee. ¹⁸Rü nüna nanaägü i popera i buü yíma Tupana arü orema i deakü Isaia ümatüü. A wanaaü i popera i buü rü namanairü uü i nachika inaümatüüwa ñema ore: ¹⁹"KORI ARÜ NAÄë CHAUTAMA NANËMA, ERÜ NUMA RÜ CHOÜ NAUNETA NUÜ CHUÜKA I ORE I MEÜ NAMAÄ I ÑEMA DUÜÜGÜ I ÑEARÜ ÑEMAAÜAGÜÜ. NÜMARÜ CHOÜ NAMU RÜ NA ITA CHOUÜKA A YIEMA POKUEë RÜ CHAADAUCHIETÜëëGÜÜKA I ÑEMA IÑEETÜGÜÜ, RÜ NA ÍCHANANGUÜëëGÜÜKA I ÑEMA TOGÜMëëWA ÑËMAGÜÜ, ²⁰CHOÜ NA MU NÜÜ CHIUÜKA NA MU NÜÜ CHIUÜKA NA YIMA TAUEKÜ NA KORI TÜÜ NARÜ NGÜEGÜÜTA." ²¹Ñeguma, nana buchiku i popera ematüü, rü norü ngüerüüna nanaa rü ínarüto. Rü guuma i ñema ngutakëepataüwa ñemagüü nüü narüdaunüëcha. ²²Nüma naügü nama adeaü: "Nüma ñaa ore ümatüü rüpepëewa marü naaguëë." ²³Guüma nüüna inüe i ñema nüauü rü guüma nabaiächiaëgü namaa ñema ore meü nüü auü naawà ichouü. Ñanarügügü: "Tamaëna daa yiuü yima yúche nane." ²⁴Ñuma ñaü nüügü: "chama nüü chakuü rü penauuchiü i ñaa orer: "Durutu, kugütama rümeëë. Nema takü ta inüemareü kuüü kapernáüwa, rü ñemarüü naüta kurü íañewa." ²⁵Noturü nüma ñaü: "Aikuma pemaä nüü chiu rü, tauma: Tupanaaru orema í deaü rü norü íañewatama rü tama meä nanayaügü. ²⁶Noturü chama aikuma pemaä nüü chiu, rü Israéanewa tayiema muüchiema a ñeatagü iyutegüë ñeguma Elia maügu, ñeguma narü wataanegu i daunaane tamëepü tauneküarü ngäü, rü ñeguma ína ngugu i paraüma i taiyachiga i ngügu i güma i naaneetüwa. ²⁷Notürü Eliarü tama tümatanüma tákü námü, notürü Serepta Sidonkaaürika yiema wie yuteë ñema peëütawa takünamu. ²⁸Rü na muuchi i depreaägüü Israewa, ñeguma yima Tupanaarü orema i deakü Elia ñamaanewa na ñemagu, noturü tauema tarümë, noturü naamanrika narümë Siriakaä. ²⁹Guema ya dautagü iane, erü ngutakeepatawa ñemagüë poraäküma tánue neguma nüüna inüegu. ³⁰Rü nachigü rü a la fuerza inanataüchigü yima íañewa, rü yima mapünetapeewa nanagaü norü iane iüüwa, ñeguma ñema takü narü taegüäüka. ³¹Notürü nümarü norü mgëütanüwa naüpetü rü toma nachikawa náü. ³²Ñeguma nüma kapernáüwa naü, wii íane Gariréawa ñemane, rü náügü nátákü nangüaëëü ngüchigaarü nguneügu. ³³Nümarü nabaiächiaëgü namaa norü nguëëtae, erü aegaküakü nidea. ³⁴Ñuma, yíma ngutakëepataüwa, na ñemaü wii yetükü rü chieü ngoo arü maü nawa ñemakü rü yagaäkümà aita naü: ³⁵"¡A! ¿Taküchi tádaü tomagü kumaä pa ngechuchu Nasarekaa? Nuã kuü na toü ku dajüka? ¡chama nüü chakuü teekiü kuma, kumarü Tupana arü üüne kiü!" ³⁶Ngechuchu nananga ñema ngoo, ñaü: "¡Tauki dégü rü inaüü nawa!" Rü ñeguma ñema ngoo yima yatüküü iatügü na ñagü norü ngaütanügü, nawa í naüü, rü taumawa nana chieëë. ³⁷Guüma i duüügü rü nabaiächiaëgü rü na ügüe na wie rü toguëgümaä nugu a deagüü i ñema ngupetüü. nümagü nanarügügü: "¿Táku arü ore niñ i ñema? Erü aegaküarü poramaä inanamuü ñema nãë chieëügü rü ínachouü" ³⁸Rü ñeguma ñema nachiga rü guunema o ianegüma nangu. ³⁹Ñeguma ngechuchu ngutakëepataüwa inaüü rü chimaüpatagu naükà. Nümarü, yiema chimoü ngë rü poraäküüchima ti aüne rü nümagü nüna nakagüë tümagëgagu ⁴⁰Neguma rü nüma tümapeegü narünaachi rü nananga ñema aüne rü ñema aüne tüna ni ña ñegutama, ítaruda rü náka itafichiwemü. ⁴¹Rü ñeguma marü a ükuchaügu yima üakü, ngechuchuütawa nanagagü guüma i duüügü i güüraüü daweanemaä i daweeü. Numaru náetügügu. ⁴²Muuma i taomagüwa rü ta ina chuü íñema ngoogü, rü aita naüe rü ñanarügü: "¡kuma niñ i tupana nane kiüü!" ngachuchu rü nayangagü ñema ngoogü rü tama na a deagüëë erü nümagü rü nüü nakuagü na nüma niñ Cristo yiiü. ⁴³Ñeguma

nori yangóonegu, nūmarū wii nachika nūika ñemaũwa naũ,. Muuchiũma i duũũgu nakā nadaugū rū ñema nachika nūma ina ñemaũma naĩ. Nūmagūrū nūū na ūnetagū na tama nūna a yaguũ. ⁴³Notūrū nūma ñanarūgū nūũ: "chamaruta chanawæ na náigū ya ñānegūma rū ta nūũ chiuũ rū ñema ñewakaaũ í meũ ore na ñuakū aegakū iĩũ ya tupana, erū woetama ñēmaka choũ nua namu." ⁴⁴Ñeguma nūũ niuchigū ñema ore ngutakēepataũgūwachigū Judeawa.

Chapter 5

¹Núma na ngupetüü, rü ñeguma ñema duuüügü ngechuchuküwawa na autanüügüguyani tupanaärü ore ina ñnää,
²Númarü yíma nátaã Genesaretküwagü na chiü. Ñema puchaetanüü nuna ñema ínachaü rü norü pücha niyaugü.
³Ngechuchu rü wii yima wapurugu niü, rü yima wapururü chimöüärü niü rü nuna naka rü ngäüüwüärü nañeaüka. Ñeguma númarü inarüto rü duüüügüü nagúeëë wapuru arü düétüwá⁴Rü ñeguma a gúegagu na adeaü, rü chimöüü ñanarügü: "ngúeëëruü, ínamátamaüwa náñe a yima wapuru rü ñema natáe íkurü pücha ku poweëüka." ⁵Chimöü ñanarügü nüü: "ngúeëëruü, tomagürü guü i chütaü ta puraküe rü tauma i choni tayau, notürü kuru oreégágu, muüma choni na nutakeegü rü norü püchagü. ⁶Ñeguma na ügüégu, muüma choni na natakeegü rü norü püchagü narü gáugü. ⁷Ñeguma namëmaá náí a wapuruma nemagüü natanüüügüka nakagünüü nangüëëgüüka. Rü nümagü ñéma náí, rü nanaüákügü a yima tare wapuru, rü naügü nangutaügu. ⁸Noturu chimöüga Pedru, ñeguma nüü na daugu, ngechuchupeegu nakaäpüü, rü ñanarügü: "Chona íügachi, erü chamarü wii i yatüü i pekaduüü chiü, pa kori." ⁹Rü núma, rü guüma i naütawa ñemagüü, rü na baiächiaëgü námáa iñema powee i nümagü naügüü. ¹⁰Ñegumarüüta a Jacobo (chaütiágu) rü Juan, Zebedeu nánëgu, nümagurü chimöümükügüniü. Rü ngechuchu ñanarügü chimöüü: "täü i kumuüü, erü ñumakürüwa rütá chautawa kunagagüüka i duüüügü." ¹¹Ñeguma waimüanewa na ñegüagu ya norü wapurugü, rü ñéma nanawogü norü guüma rü náwe narüü. ¹²Rü nangupetüü, rü ñeguma núma wii a íañewá nañemaguyani, wii yatükü depráákü ñema na ñémá. Rü ñeguma ngechuchuü nadaugu, rü napëegu narükaäpüü rü nüü nakaüü, rü ñanarügü: "Kori, ñëguma ku nawäegu, kuma choü rü meëë." ¹³Ñeguma ngechuchu náeta na wene rü nüü níngögü, rü ñanarügü: "Chama chanáwae. Na me." Rü ñegumatama núma nina i norü deprá. ¹⁴Núma nanauküë rü táuema nüü auüka, notürü námaá nüüniu: "Kumaüügu íü rü paüü kugü nadaueë rü wii amare nuna náá náka na kurü meü, erüñëmaniü Moiché numa müü, ñeguma nümagü nüüna kuaeüka." ¹⁵Notürü ñema nachiga yawama nangüchigü rümuüma i duüüügü naká naítakëegü nüüna í nüeüka rü na ngueüka rü narü meeüka norü dawegüma. ¹⁶Notürü núma ñuguakü ñeta nañë neakunema naüüü rü nayumüëü. ¹⁷Rü nangupetüü rü wii ñema nguneü núma ínanguëëtaeyani, rü ñema na ñemagü fariseugü rü mugü arü ngúeëëruüügü ñema narü togü rü tomaonewaniüü a yima Garireanewa rü Judéaanewa ni íü ñegumarüüta íañe a yerucharéüwa ni íü. Yima kori arü pora naütawa na ñema na tünarü meëëü. ¹⁸Núma, ñema náí ñure yatügü, rü ñema nana ñetaügü wii yatükü na wäíächikü rü ípatagu nañekuchitaüügüka rü ngechuchupëegu nakáëgüaüka. ¹⁹Nümagü tauaküma ñema nanañekuchitaüügü, erü namuüchi i duüüügü, rü ñemaka íákawëgu naígü rü ínanapogüaüügü yima ípata rü ñema duüüügütanüma, meama ngechuchupëewa ínanachüüetaüügü yima yatükü nawäíächikü. ²⁰Nüü na dagü na a öaü ngechuchu ñanarügü nüü: "YatÜkü, marü kuü nüü chañechaü i kurü pekadugü." ²¹Ñema ngúeëëruüügü rü ñema Parichéugü rü naügüë nanügüñanakagüë i ñema, ñanarügü: "¿Takü niü i ñaa chieüma i deaü? ¿Teeti a yema pekaduü ñechaü, rü tupanaíkatama niü?" ²²Notürü ngechuchu, nüü nakua ga takügu nüü nakua ga takügu na inüëü rüñüü na ngaü rü ñaü: "tüküü ñemagu perü íñüë perü maünegüwa?" ²³¿takü niü i tama iguchaü nüü iuü: "Kurü pekadugü rü marü kuü nüü chanechaü," urü éna," urü éna: "Inachi rü iuneküü?" ²⁴Notürü pémägü nüü pefaeüka rü yima Tupana nane rü na poráá ñema waimuanewa rü na nüü chañechaüüka i pekadugü, chama kumaá nüü chiü: "Nachí, nayau kurü karüü, rü kupatawa naü." ²⁵Ñegumatama inarü da i guü duüüügüpëewa, nanayau norü karüü nagu nakaü; Tupanaü a kuüüchigüákuma napatawa naü. ²⁶Guüma na baiächiaëgü rü Tupanaü nikuüüügü. Rü poraáküma na muüë, ñanarügü: "Tomagu rü núma nüü tádaugü i porakü aikuma meëchigüü." ²⁷Ñeguma ñaa marü na ngupetügügu, Ngechuchu rü ñema ina uü rü nüü nadau wii diëru tüü ínadeüpataüwa narüto.Núma ñaü: "Chauwe rüü." ²⁸Rü inachi i lebi rü nawe narüü, rü ñema nanatá norü guüma. ²⁹Ñeguma Lebi rü Ngechuchuká wii taü öna naü. Rü müüma i diëru arü dugüruü ñema nañëmagü rü muüma i togü duüüügü mechagurü makuchitanügüü rü natanüwa chibüëü. ³⁰Notürü ñema Parichéugü rüngúeëëruüügü rü norü ógütanüüma chiri ni deagü, ñanarügügü: "¿tüküü i pemagü nama pechibüëü rü namaá peagüü i ñema diëru arü degüüü rüñema togü duüüügü pecaduüügüü? ³¹Ngechuchu ñanarügü nüü: "Yiema duatagü i tama i dawëëgüë tíí wii duturuweëgüë. ³²Chama rü tama meü duüüügüka niü núma chaüü, rü peka duagüüka níicha káü rü ñémaákü nüü narüoeüka i naküma chieügü." ³³Nümagü ñagüü nüü: "Juanarü ógütanüü rü nayumüëgüëcho, rü muëpüküna na auree rü tama na chibüë rü Paricheu arü ógütanüü rü negumarü ü nachibüë rü Paricheu arü ógütanüü nachibüë rüna aegümare." ³⁴Ngechuchu ñanarügü: "Rüëna wii ñíguarü petawa péká nameü na pena aureeëëü ñema nuna peugüü, rü yonina i nikü na natüwa na nemaü,?" ³⁵Notürü na ñema inguneügü ingugüüta ñeguma ñema nguneügügu tá níí nááureëgüü.?" ³⁶Ñeguma Ngechuchu rüta nüü ni u wii ore i duüüügüküma i nukümaüüchiga: "Tauma i yatüü rü wii i ñemakaüü i nachirü tátiyo rü námaá tanapaitaüka wii nachiru marü ngauü. Erü ñeguma tana ügu, rü tanachieëë i nachirü marü ngauü erü ñema náchipee i nachiru inarü ñaachimü. ³⁷Ñegumarüüta, tauma wii yatüü ñemakaükü wii binu rü nagu taya bakuchi i wii nachüü i marü ngáuü i

nachamünaka. Erü ñeguma nüma naügu, rü yima binu ñewakaũkü rü ñema nachiũ na ngãuẽẽ nachamünaka rüyima binu rü nabaaku rü ñema nachiũ nachamünaka rü narütau. ³⁸Notürü yima binu ñemakaũkü rü ñewakaũũ i nachiũgu na bakuchiũ. ³⁹Tauma i yatüü, nawena a aügü yima binu ũpaũmaũkü, tánqwaẽ yima binu ñewakaũkü, erü ñanarügü: "Yima ũpaũmaũku nimekü."

Chapter 6

¹Ñuma,wüi i ügüchigaara ngegu ngech nguetanuchu rü norü ngutanümaa naanewa nã nã ngaÜgu õchi na ya ngõetanüü. ²Rü ñure ga parichëugü i na cagüe ru ñnarugü:"¿tükü ngüchigaaru nguneügu pe buetagü?" Era nguchigaara nguneügu ra na chüü na i buetaü. ³,ngechuchu, nuü na n gaü ra ñanaragu:"¿Na pemagü ru tauguma ë na nawa pe ugütaegu ga yeguma dawi ra namakügü na taiyaëgu? ⁴Rü tupanachiin gu na üku ra nuü na daa i pãü i uuneü yema nuü ta na yau ru ta na ngõ ra namakügümaa na ngaü , yema pãü ra na chuü ra paigukaricamata nii. ⁵Ru ngechuchu ru ñanaragü:tupana nena ra nguchigaarü nguneü maa na kua eru norü nii. ⁶Ru wui g to i nguneügu aru ngüchigagu ngechuchu ra ngatakeepatgu na ukü ra na ngüetaë. Ru na ñema ga wuiga yatu norü tügünechaküüwa i dawekü ni pã nachaküüwa. ⁷Ru yema escriba gü rü paricheugü ru gaikamana i narü daunü rü woita ga ngechuchu ru nguchiga aru nguneügu i daweeü narü meeü, na ñemaakü inauaüguüka ⁸Notürü ngechuchu ru nana küa ga yema naewa nagu i narü inueü ga yema yatügü ra vyemaka ñanarugu nünü ga yima i pachaküük: Irü dara na chi nguüma i ñaa düügütana wa.Rü yima yata i dawekii ru na yunagü rü nachi. ⁹Ngechuchu ra ñanarügü nüü i ñema düügü: Numa ra pena cha kã, ¿Nameü i ngüchigaarü nguneügu na uü i meü ru ë na chieü na narü meikã rüe na na yuükai wui in düü? ¹⁰Ru, yeguma düügütana gu na dawenü ru yima i dawekü ü ñanaeagü: "i na wenagü ya yima kuchaküü," Rü na wenaguchaküü ra narü me. ¹¹Yema düügü rü poraakü na nüe, rü nügü maa ni deagü na ñuakü ngechuchu ü ya magüüka. ¹²Rü yeguma ga Ngechuchu rü daachitawa na ü wuii mapune wa na ya yümaë. Rü ngüü i chutakü rü na yümaë. ¹³Rü yeguma ya goónegü, norü ngüegüka na ka ru natana wa na ya deechi ga wuimepu arü tare, ru ngueü äkü na na ka. ¹⁴Nörü ngüegüüega rü Chimon chelute gü na kagüákü ¹⁵Mateu, tuma, jacobü chantiagü afeü nane, chimon chelute gü na kagüäkü, ¹⁶Yudas, jacobu nane chontiagü ra yudas ikariote, ngechuchu maa taekü. ¹⁷Rü ñeguma ngechuchu wuigü norü ngueümaa nainekü wa i narü i ru yema na chi, muüma norü ngueümaa ru muüma i düügü yudea, kã yerucharen kã ru tatü pechinucã rü tirü ru chidon kã. ¹⁸Rü yema düügü ru inü wanai ru norü dawë wa narü meeüka.Düügü chieü naaë rü narü mee. ¹⁹Rü nguümai düügü rü ngechuchu ü ngögüchaü erü norü pora mã narü mee. ²⁰Rü ngechuchu ru norü ngueüü ü na dawenü, rü ñanarugü: Pe taaëgü i pemagü na pe ngearü ñemaüägüü, eru perü nii i daüguü i nãchika. ²¹Rü ta taäegü ya yiema ñuma taiyaaë, erü poraaküma tata ngaputuwegü.Rü pe taaëgü pemagü na ñuma pe auëü, poraakü ta pe kügüë. ²²Rü pe taäëgü i pemagü ngëguma düügü pechi na aiegü ru peü i na woügu rü peü na ngaëgü, Ngechuchu arü orë ka ²³Rü pë taaëgü i ñema nguneügu rü perü taaë maa pë yunagüü,erü daüguü i naanewa ta pena yaugü i perü amaregü ,nukümaüguü i düügu ru ta tupana ka maëü chi na aië. ²⁴Notürü i pemagü na ñuma ñaa naanewa na pe muarü ñemaüaü!rü marü pe taëtäegü. ²⁵¡Rü düka pemgü na ñuma pe ngacharaügüü!, ru ta pe taiyaë. ¡Rü düka pemagü na ñuma pe kügüëü rü pe na iächiaëgüta ru pe auëgüta. ²⁶¡Rü düka pemagü, ñeguma güüma i düügü mea pechigagü ya deagü, ru yemaakütama namaa i na kuagü ñema chimäre tupana arü ore ü i ugünetaü. ²⁷Notürü pemaa nüü chi i ñuma na choü pe inüëü, rü nüü pe ngechaügü i perü uanügü rü meü namaa pe ügü ñema pëchi aiëü. ²⁸Rü nüü pe ngechaügü chiri peü i ugüëü ru nakã pe yumaëgü ñema peü üaëü. ²⁹Ñeguma peü na pechãmetügügü taü ku nüü,ru nai ya kuchametü i na uäü. Rü ñeguma kunapuarügaüchirü gügü,ru kürü daü rü ta i na ã. ³⁰Rü namaa i pe ngäugü i nguüma , ñema pena kagüëü. Rü ngëgüma teë curü ñemaü kuna na pugü, ru taü naka i ku kaü. ³¹Rü ñema meü i pema naweeü na togü pemaä üü ,rü name nii i pemagü ru ta ñema meü namaa pë üë ³²Rü ngëgüma ñema düügü peü ngechaüü rika tama pe ngñema echaügü;Rü takuwa peü na meü inëmae? erü ñemagü tama ya ögüü rü ñema nüü ngechaüü rica tama na ngechaugü. ³³Rü ñeguma ñema düügü meü pemaä ügüü ü rica perü ngueëgü, ¿Taküwa peü na meü i ñema? woo tama ñema tama ya ögüü ru ñemaakü na maë. ³⁴Rü ñegüma ñema pemaä mekuma güü na rika pena ägügü i perü ñemagü, ¿Takü wa peü na meü i ñema? woo tama ñema chiegü arü urüü rü ñemaakü na maë. ³⁵Notürü perü uanü ü pe ngechaügü meü namaa i pe ügü. Rü ñeguma takükã pena na kagügü, nüü perü ngueëgü rü peü ta pora aküma na metanü, ru daukã ya tupana nanegü peigü, eru tupana ya daü wa waukü ru ñema chieü arü ürüü gü üna na ngechaü. ³⁶Pegü pe ngechaügü, eru Tupana rü peü na ngechaü ³⁷Täü togüü pe unetagüü ,ru ñegumarüü ta tautama peü na unetä, Rü täü togüü pe pokü ëügü rügü ngegumarüüta taütama peü na poküë.Rü togüaü nünü pe ngechaügü i norü chieügü rü numgü ta tä peü nuü na ngechaügü i perü chieü, ³⁸Togüü perü ngüëgü, rü Tupana ta peü ngüëë. Rü taakü rü meakü, ñoma wui i chakü meama aäkuüüü, i pena ta na ã. Togü mã pe chiekümagügü rü togu ta tà pemaä na chiekumagü. ³⁹Rü wui kuarüü wa duü gü mã ni dëa,"¿Nüü na ngüü i ngeetüü i to i ngeetüü? Ñeguma tarë i ngeetüü nügü i ngagügü ra wüigü ta awaü gu na yikü, ¿E na tama ñema ñaü? ⁴⁰Rü wüi ngeueü tama norü ngueëüü ü narü tãmaë, notürü mea, nügü na nguëëgü rü ta norü ngueëüü maa ta nã wüigü ⁴¹¿Rü tüküü nüü kü dawenü i ñema iraü i nguchire i küeneë etü wa ñemaü, ru tama nüü kü dawenüü i ñema naipüta i taüchiü i kuetawa ñemaü? ⁴²¿Rü ñuakü ta küeneë mã nüü ki üü: Pa chauneë, ra cha na yauchäü i ñema aüächüü i kuetüwa wa ñemaü, ñeguma kumatama tama nüü kü dauhü i ñema naipüta i

tsuchiũ i kuetawa ñemaũ? Rũ pemagũ pa hipucritagũ pa mea maenetaũ kũ pereira pegüetawa pena yaugũ i ñema naipũta arũ taũchiũ i peeta wa ñemaũ, rũ ñeguma ta pemagũira mea pe daũchiũ na ñemaaku peũ na tauchũka na pee nee etũ wa i pena yagũũ ka i ñema iraũ i guchire nüũ ñemaũ.⁴³ Na tauma i nanetũ i meũ arũ oãũ, ra na taũma i nanetũ i chieũ i mearũ oãũ. ⁴⁴Rũ, wuichigũ i nanetũ rũ norũ o wa nüũ ta kũa. Rũ duũgũ rũ taũtama õri i meũ wui toraũe wa na kaũ, vai ta taũnekũ chiã na kaũũ. ⁴⁵Rũ wui ya yatũ ya mekũ, norũ maũne wa ta ina üũ nakuma i megũũ, rũ yima yatu ya chiekũ, norũ maũne ya chienewa i na üũ i na ngũũraũ i chieũ, Rũ ñema norũ maũnewa ñemaũ nii nüũ ya üũ. ⁴⁶¿Tũkũũ pemagũ?, <> ñaperugũgũ, ¿Notarũ tama chorũ orẽ pe inũẽ? ⁴⁷Ngũũma i duũgũ chaũka daagũũ rũ chorũ orega inũeũ ru ñoma wui. ⁴⁸Nũma rũ wũi ya yatũ ya üpatakũrũũ nii, na ña mamaũẽẽ ya napa arũ katagũ rũ nũtatãnawa i nanã ngũeẽ. Rũ ñeguma rũ narũ baianẽ, rũ deã rũ poraakũ ni yakuchi ya yima ipatagũ, notũrũ tama ni waũchi, erũ meama na ü. ⁴⁹Notũrũ ñema dũũũ nüũ inũũ i chorũ orẽ rũ toma inũũ, ñoma wũi yatũ chiri üpataũ rũũ nii, mairũ i dõaneũ gũ na puparachiũ. Ñeguma rũ deã na bainagũ, ra yima ipata ru ni wataũ, ru poraãkũ nagũ na rũ chie ya yima ipata.

Chapter 7

¹Rü yeguma ngechuchu nüü chaugü na ya deäü düüğümaaä, rü capenaü gu na ükü.²Rü ñema na yema ga wui ga churagüeru morü purakütanüümaa, poraäküma nüü na ngechaükü, poraäküma i dawekü rü yuchaükü. ³Rü ñeguma ngechuchu chiga ü na inügu ya yima churagüeru, rü judio güaru äegakügu na muachi, rü ñariatugü cha nawee na nua na üü ya ngechuchu na chorü purakütanüü ü marü meeüka. ⁴Ñeguma ngechuchu ütawa na gügügu, tü poraäküma, ngechuchu ü ñanarügügu: "Na me nii na daä äegakügueru ü na kurü ngüëü. ⁵Erü numa rütorü iane ü na ngechaü rü numa na nã ü ya torü ngütaqueé pataü. ⁶Rü ñeguma ngechuchu rü ñema düügu we narü ü. Notürü ñeguma marü yima äegakü pata na nã ngäkamagü, Ngechuchu kã na ya mu i ñiguré i namükügu rü ñanarügügu: "Pa kori, taü kü chieäeü, tama cha nawee na chaupata gü kü üküü tauwama cha me erü chieü arü ürüü chii. ⁷Rü ñemakã nii i tama choma küka chi üü, notürü wüi i déa i nü, rü chorü bukü ta narü më. ⁸Erü choma rü ta chorü äegükü tüü wa cha ñema, ru ñurë i churara gü ru chaüme wana ñemagü. Ñeguma wüi cha muachigü: Na, uachirüñema na ü kü to ü, "kü nua na ü ñachagü ru nua na ü, kü mchorü "purakutanüü" na purakü ñachagu ru chauga na inü rü na purakü. ⁹Rü ñeguma Ngechuchu nüü na inügu, ru na bàiächi ru na daüegü rü ñanarügü nüü i ñema düügüchapaa nawe i ñiü: "Rü ñacharügü, rü tauüma yudegütanü nüü cha daü i wui i taänrü oäü. ¹⁰Rü ñeguma marü ipata ka na woegugügu i ñema düügu ga aegakü müü, rü yima i dawekü ru marü naru më. ¹¹Rü nguneüguü wena rü ngechuchu wuine ya ñane ya naügu aegane wa na ü, rü norü ngüëügu rü muümai togü i düügu ruü nawe narü i. ¹²Rü yima ñane arü ngaikamana na ngügu, wui i düü i yuü, ñema ni ngetaügu, rü yiema yue arü mama rü ta yute rü yimã yukü rü yimarika tama ga nii ya tümene, rü müüma i düügu yima ñane ka ru yiema yue we narü i. ¹³Rü ngegüma kori ya ngechuchu ñema yütekü ü na daügu, ru nüü tä ngechaütumüü rü ñanarügü: "Taü kü aüü. ¹⁴Duüügu ru nachiügu na ya ngëgu ya yima yukü ru ñegüma Ngechuchu ru yima yukü ka ni ü, yema düü ya ngewetaüguü rü i na ya chaächigü. Rü Ngechuchu rü ñanarrügü: "Pa ngëtüükü, rü kumaä chi deä, irüdä" ¹⁵Rü yimã yuchirekü ñanarüda rü i narü tó ru ni deä rü Ngechuchu norü mamã na nünã mü. ¹⁶Ñeguma nguüma rü na muüë, rü ye eraäkü tupanaü ni küaüügu, rü ñanarügügu: "Rü wüi ya takü ya oreäaru urüü i narü da i tatanü wa," Rü "tupana nurü düügu na na daü. ¹⁷Rü ñema ore ñachiga ya Ngechuchu rü udeaäne wa na gü ru ngüü i nachikagü Udea na ngäikamagüne. ¹⁸Rü küä arü nguëtanüügu rü ñema ore chiga ni ugü. ¹⁹Rü küä norü tare i nguëtanüü ka na kã ru Ngechuchu ü ta wa na nã mügu namaa i ñaä ore: ¿"Küma ta ni i i nua ta kü üü, ruëna na nemaü i to i ta ya ngüëegüü?" ²⁰Ngechuchu ka na i rü ñanarügügu: "Küä nua küütawa töü na mügu na küna ta kagüëü kã: ¿Rüena küma ta nii nua kü üü ruena na ñemaü i to ta i ta ya ngüëëguü?" ²¹Rü ñema i ngüëügu rü müüma i düüguü narü méë i norü dawegü wa rü iächiaëgüwa ru nãäé i chieügu wa, rü müü ma i düügu i ngeetüguü rü narü méë. ²²Ngechuchu nüü na ngaü rü ñanarügü: Marü i pe iächiga wena rü küä maa nüü pe ugü ñema nüü pe daagüü rü nüü pe inüë ü. Düügu i ngeetüguü rü ni daachietügu, düügu i ngaineparagüü ru narü méë, chaüneagüü ru narü méë, düügu ngaü machiëguü rü narü méë, düügu yueü ru i narü dagüë, rü ñema düügu i ngeärü ñemaüguü maä rü marü ti ügu i tupana arü oré. ²³Rü ñema düü tama nüü rü öü na chaügu yã öaü i ñema chorü megüü kã rü na ngüü i megüü nüü na ñema. ²⁴Rü yegüma marü na woëgüguü ga yema düüügu ga küä yema mugüü, rü Ngechuchu na nã ugü i düüü gü tukümü maä na ya deäü küächiga: ¿"takü nii ipeyadauguü i ñema nachika tüaüma i rü üüwa?" E na wüin denechakü i buanekü i kueetaü rüü. ²⁵Rüena ¿Takü nii i pe ya rü daagüü? ¿E na wui i yatü meawa nugü üchirü? Dukã, ñema meü i nachirü gü i kugüü rü meü nachikã wa maeü, rü äegakü pata ya meüme wa na maë. ²⁶Enã ¿takü nii i pemagü i pe ya daagüü? ¿Enã wui ya tupana arü ore arü urüü? Ngü, rü pema nüü chi nü, aiküma wui ore arü urüü nii i pe ya daagüü. ²⁷Daa chiga nii wüü: RÜ DÜCÄ, KUPEEGÜ CHA YA MÜ I CHORÜ PURAKÜTANÜÜ, NA YONI KUMÜ NA MEÉÜ KÄ." ²⁸Rü kümaä nüü chiü, petanü wã ngeü wa bueü, na taüma küä ü rü tamäëü. Notürü ñema düüü nugü i rü ñraü tüpana ané wã rü nüü narü tomäë. ²⁹Rü yeguma güüma i düüü gü nüü na inuegu, woo ñema yatügu äegakü kã puraküëü, ni deagürü tupana na me ñanarügügu, eru küä ñna na baí éégü. ³⁰Notürü parí cheugü öchí yema yudí o gü arü mugü wã ngeüëü rüTupana arü meü ü na öé, erü toma küä ñna na baí éé. ³¹¿Takugü ta e na, cha na ngugüü i ñema düüü gü i ñaangüneü gü maeü? ¿Rü na na Takuraü gü ë na? ³²Ñemagü rü buügurüü ni igü íátü wa í nukaweegüü, i narü togüü ru nügu na na kagüëü rü ñanarügügu: Tomagü rü wowerü maá peká ta paetagü, ru pemagü rü tama i pé yüë. "Tomagü ru marü wui i wiyae i ngechaüü gu ta wi yaegü, rü pemagü ru toma pë áué." ³³Küa ya baí e érüü i na gugü rü tama paü ngö ru vai ta ga vinü wã ná aeü, "Rü pemagü rü na ngöóã ñaperügügu." ³⁴Rü yatü nane nua naü na aé rü na chibü rü pemagü rü ña perügügu: "iRü dükaä, yea düüü ru na taänüüchí rü na ngäwaë, rü díërü deü maä na amükü rü chieü arü ugüruü maä ta na amükü! ³⁵Notürü küä rü ngüüma i tupana gu nane gü wa tanüü ta daü. ³⁶Rü wüí, ga paricheü ru Ngechuchu na na ü na nawe cha chibüükã. Rü paricheu pata gü na ukügu ru norü mecha wa narütó ru na chibü. ³⁷Rü nua, i ñema wüi i ngekü daa íanëkä i chieü arü urüü i íkü. Ngechuchu ü na daägu na paricheü arü mechá wa i na chibüü, wü i garapa pümara

í yí emaüchíũ maa aaküũ ñema í ngě. ³⁸Ñema ngekü, rü Ngechucha cawe güíchí, nakütüküwa gü, auaküma, i na ugü na ñigüũ chíietü maã, Ngechuchu kutü na yaüũ ru ñi ya é maã Ngechuchu kutü pí rü ñumachi Ngechuchu kutü y chüũ, rü pumara í yiemaüchíũ maã Ngechuchu kutü í wã. ³⁹Rü ñeguma yema ü na daugü ñe, ma paricheü Ngechuchu na üũ, rü naã ewa nagü narü ínü, rü ñanarugü: Rü ñaa düũbñegüma chí aiküma tupana arü orë arü urüũ yí ígü, nuũ chí na kúa í taküũ rü ngeü nuũ i ngögüũ nuũ chí na kua na wui chieü arü urüũ yíü." ⁴⁰Ngechuchu nüũ na ngaũ rü ñanarugü: "Pa chimon kuma nüũ chí ü." NgÜ: "¡ í dea pa nguëërüü!" chimon rü nuũ na ngaũ: "¡ Nuũ, í ü pa nguëërüü!" ⁴¹Rü Ngechuchu ñanarugü: "Tare e i düũgü rü wui koríã nanaguetánügü. Rü wui rü quíníentü tachínü ga diëru naguetánü ru ñema to chinkuenta tachí nü naguetanü. ⁴²Ñema taregü na guetanüguũ rü tauküruwa nanautanugü. Ñema kori rü nüũ na ngechaũ. Rü ngeü i ñema taré, é rü norü kori ü nagechaũ?" ⁴³Chimon ru nüũ na nagaũ ru ñanarugü: "chauka ga yema poraákü nüũ na ngetanüũ mí i noru kori ü ngechaũ." Ru Ngechuchu ru ñanarugü: "Aikuma nii rü meama nüũ ki u rü nüma ni í." ⁴⁴Rü yeguma ga Ñgechuchu yema ngekü ü dawanü rü chimon ü ñanarugü: "Ngí ü kun daũ i ñaa ngekü? Ru kupatagu chaükü. Rü kuma rü tama deã chona ta kü ã na chaukütü cha yauũkã, noturü naã ngekü rü ngí güetuchí ümaa choü í na yaukütü, rü ngí yaemaã choü í pikütü, ⁴⁵Kuma ru tama choü kü chuchiwe, notutü ñaa ngekü noritama chí ükugü rü choü í waikütuecha" ⁴⁶Rü kuma ru tama pümaramaã chaũ kü chaërü, noturü, noturu ñaa ngekü rü pümaramaã choü í wökütü. ⁴⁷Rü ñemakã kümaa nüũ chí u, rü woo na na taũ í ngírü chíëügü, ru ñoiü na ngechaũ eru ñi ma rü poraakuma choü í ngechaũ. Ñotürü yíema tama aikuma ngechaũ ka i kãé, ru tama poraakü Tupana ü tagechaũ." ⁴⁸Rü ñeguma Ñgechuchu ru ñema ngekü ü ñanarugü: "kurü chíëügü rü marü küü küü cha ngechaũ." ⁴⁹Yema togü, rü norü máächí tsngü rü ñanarugü gü: "¿Takü nii í Ñaa duügü chí eü ngechuüü?" ⁵⁰Notürü Ngechuchu rü ñanarugü ñema ngekü ü : Ñuma rü marü küü na ñema í maũ i taugumai ngüü. Na táãé ru na taegü kuchiü kã.

Chapter 8

¹Rü yemawena ru Ngechuchu rü na uàchi ru ianègü ya taüne ru iragune gü ni ùguchigü, ni deà rü nüü ni uchiga i orè i ùüneü ru meü daü aru naànekā tupana eēgakü ĩ ya ĩiwa. Norü tare mepü arü tarè i norü ngetanüügü rü nawe narü ĩ, ²Rü ñüre ga ngèkügü ga chieü i naaegü wa ru meë ru airüü i daweanegü wa rü tarè ga ngaitegü ñima ĩ nwoüü, ³kuana, chucha arü arü chĩura, aegakü ya erudea aü purakukü, chuchana rü muküma ga naigü ya ngekügü, ga ngirü dierügümaa Ngechuchu rü ngüegueegukü. ⁴Rü yegumà rü muüchiü i duüguchapaà na ngutaqueë gü, rü duügü ru ina ngügü, ñanegüküà rü nakà na ĩ, rü na ngüëe tae wüi i ore kuàrü ü gu ni deà: ⁵"wüi ya toèrüü i ĩkü nachire gü nama gü maà na toè. Rü ĩna toegü, rü nūmaüne ya nachire gü na yi rü düügü naya purakuchigagü rüwerigü na na ngögü. ⁶Rü naigü ya nachire ru nutatanügü na yi ra ñeguma narü ügügü rü ni pagü rü na yuè, eru ta taüma i deà. ⁷Rü nai ya nachiregü ru tuünekü gü na yi, rü yima tüügü rü yima nachiregü rü maà wuigü narü ugü rü nana pokü. ⁸Noturü naigü ya nachiregü rü na yaegü ru naeta wa müuchiüma y norü òri chien arü yeera na bugü. "Ngechuchu ni deà rü ñanarügü, "teë ya àchieë rü tarü inü. ⁹Rü norü ngüëügu rü ina kagü na taküchiga yi i ñema nachire maà toëü. ¹⁰Rü Ngechuchu rü ñanarügü: Rü ñema küagü èü wa ñemaü rü tupana rü peü nüü na kuàè, noturü ñema togü maà rü kuaruügu i ĩü i ore wa nama chideà, na ñemaakü>WOO NA NA AèTÜGÜÜ RÜ TAMA NÜÜ NA DAÜGÜÜ Kā, WOO NUÜ NA INUEGÜ RÜ TAMA NUÜ NA DAÜGÜÜ RÜ TAMA NÜÜ NA KUĀ GUÜ KĀ,>¹¹Rü ñanarugu i ñema ore i kuàruü nüü wa pemaa nüü chi üü: yima nachirè rü tupana arü ore niü. ¹²yima nachire ya namagü yĩñe rüü, i ñema duügü ñeguma tupanarü arü ore ü inuegü, ñeguma ngoö i na gü rü norü maünegu wa na ya pü ĩ Tupana aru orè, na tama ya òguaüka i maü i tauguma i guü. ¹³Yima nachiregü ya nutatanü gu yĩñe, ñeguma Tupana arü òréü ü na inuegü taäéäkü na na yaugü, ní ngechumaä gü; páächí tama na ya ògü nutatanü gu yĩñe, ñeguma wui i ü i ngügü rü tupana nani ĩgachitanü. ¹⁴Yima nachiregü ya taüneküü gu yĩñe, ñema duügü tupana arü ore ü ianeü ni ĩgü, tupana we narü ĩ, noturü ñomai naane arü megüü kà àma na ya ñachiaetanü, rü tauguma ni daugü ni noru ó. ¹⁵Noturü ya yima nachiregü i meü i waimü gü yĩñe, ñema duügü meüne ya maune maa, tupana arü ore yaugüü niü, maema meü i ore ü ni yauàchitanü gü rü norü ó ru ni megü erü meamà à na ya ógü. ¹⁶Rü ñuma, wui i ómü wa ku na ngiichigü, kuya düü rüena kurü pechikà tüügü kuya üküchi. Notürü wai, nachikagü tana ünagü, na ñemaakü güuma i ñema düügü yima ĩpatagu choküü nüü na daugüü kà i ñema omü ñema i yauräü. ¹⁷Rü ñegumarüü tauma èü wa na ñema rü wui i ngüneügü ta ngóamaü, ru vai i takü èü wa ñemaü, ta ni kü, rü wui i ngüneügü ta na ngòama rü ngoonè wa ta na ngèèchi a ma. ¹⁸Mea perü inüe i ñuma, erü yiema tüü ñemaü ta cha na puüchi"¹⁹Rü Ngechuchu arü mamà rü ñaèneegü ru nakà na ĩ, rü düü chapaà na muüchi ñemakà taukuruwa Ngechuchu na nangugüè. ²⁰Rü ñanarügü i düügü: "yea düetüwa ta ñema ya kurü mamà ya kuü na daugüchaü." ²¹Ngechuchu rü nüü na ngaü rü ñanarügü: "Ñema Tupana ga inüèü i düügü, rü òchi ya ngüèègüü ñemagüni í chauenegü rü òchi chorü mamagü." ²²Rü ñeguma, wui i ngüneneügü rü norü ngüèügümaa wuine ya nguegüni choü rü ñanarügü: "Nguiä daà nataà arü tokütü wa ta ĩ." Ngegüma ru ni äü. ²³Rü ñegüma ya aügügü, ngechuchu rü ni peächi. Rü wui ya buanekü ya poeramakü nataagü na ngüema, rü yima ngüe wa rü deà rü ni bakuchichigü, rü aükümaü wa na ñemagü. ²⁴Rü ñeguma Ngechuchu ka na ĩ i norü ngüèügü rü ĩ na na baigügü, rü ñanarügü: "Pa nguëëerüü, Pa nguëëerüü! ;Rü ñematama ta yue!" Rü ñeguma ĩ narü da rü buanekü ü ru yuepaü na ngā ru na ya chaächi rü narü meäneneächi. ²⁵Ñeguma rü Ngechuchu rü ñanarügü: "¿Ngeü nii i perü ó na tama peya ògüü?" Rü numagü rü muüè rüü muüè ru ta òchi na bañachiè, rü nugü na na kagüè rü ñanarügü: "¿Taküenananiü i ñaa, buanekü rü deà maà i deaü, ru nüü na inüèü?" ²⁶Rü gadarenü chi ñanewa na ägü, Garirea arü tokütüwa äma. ²⁷Rü ñeguma Ngechuchu marü ngüè wa ĩ na üegü, rü wui i düüü yima ñanekā muü ma i ngoögü nawa maüü. Rü muküma ya taunekü na baitukü rü na ngechirü, rü tauguma ĩpatawa na maü rü taunekü ni auchigü. ²⁸Rü ñeguma Ngechuchu ü na daugü, aitana rü Ngechuchu peëgu na ya kaàpüü ru ni dea rü ñanarügü: "¿pa Ngechuchu tukuü nua choü cuya chiewe, pa tupana nanè ya daü naanekà? kuna nakà cha kà, rü taü choü ku chieäèü." ²⁹Rü ngechuchu ru ni deà ru inana woü nhuüma i ñema ngoögü yima yatü ü na chieäèègü ru woo ga na naipara rüü ma ya naipara ü rü wèchaküü rüü maà na wechakügüaü rü dauchitaànè wa nammaa narü choku. ³⁰Rü Ngechuchu rü nuna na kà: "¿takü ni i kuega?" ñanarügü rü na ngaü taè: "Muüchiü, "erü muüchima ga ngoögü na wa na ñemagü. ³¹Rü yema ngoögü rü Ngechuchu na na kagüè rü ñanarügü taü i ñema àmaü i waanegü toü kü wokü ü. ³²Rü wuitukümü ga kuchigü i muüchiüma guma mapune wa na ñemagü ru i na chibüè. Rü yema ngoögü rü ñanarügü rü kü ñema kuchigü toü na wokü, ru Ngechuchu rü marü ni ni ñanarügü. ³³Rü ñema ngoögü ru yima yatü wà ĩ na choü rü yema kuchigügu na chioküè ru yema na yue. ³⁴Rü ñema ü na daugügü ga yema kuchiguarü daugüüü, rü ni bumü rü iane arü ngaukamana nuü i narü ugüè i ñema ngupetüü. ³⁵Rü düügü ĩ na ya daugü ga yrjema ghupetüü. Rü Ngechuchu na ngugügü rü ñema nüü na daugü ga yima yatu ga ngoögü nawa ĩ choüü, rü Ngechuchu kuwa wa narü tö, rü marü na mechirü, rü marü naà ü na küä rü marü tama na äüaè, rü yema düügü rü na muüè³⁶Rü yegüma yema düügü nüü, rü ñanarügü

ñanarugugü ñuakü ya yima yatü ya ngoðà chirekü na ñuma rü marü narü meü. ³⁷Rü yeguma nguüma yema duügu Gadarakà rüñanarugugü pa Ngechuchu daa torü ianewa i na uü, eru poraäküma na muüè. Rüna weü güni üè ru na taegü. ³⁸Yima yatü ya ngoð chirekü rü Ngechuchu na na kà ñanaragü ru ñanarugü ru ñanarugü ru ñuma ru kuwe i charü üchaü, Noturu Ngechuchu rü ñanarugü ru ñuma ru kuwe i charü üchaü, Noturü Ngechuchu rü ñanarugü nuü: ³⁹Rü kuchüi ka wai na taegü ru kurü duügu maa nüü i üñema meü tupana kurü maü ka üü. "Rü Yima yatü rü nachüü kà na taegü, rü unü ni uchigü i ñema meü Ngechuchu norü maü ka üü" ⁴⁰Rü ñeguma, wena Ngechuchu yima ñanekà na taegugü, ngüü, ngüüma i duugü ya nguëgü ru meama na na yaugü. ⁴¹Ñeguma ru, wui i yatü jairü gü aëgaü, ru aëgakü nii erü wuine ya ngutakeëpatü ma na küä, rü Ngechuchu peë gü na kaäpüü ru ñanarugu cha nawee pa Ngechuchcu na chauchiü wa kü üü, ⁴²Rü wui ga naäkü ñigümaä i wuikakü ga tare mëpü arü tarë arü taüneküäkü, ñüü i nemäkü rüi dawe rü i türaüne uchi ru i yuüchiegama. Rü yeguma Jairü pata wa na ügü rü muüma ga duügu rü nawe ni iitanü rü i na ya ütügü. ⁴³Rü, ñema y yema i wui i ngekü ga tarë mëpü arü tarë ga nagü maa i dawekü ru duturugugü ñirü öeé i ngüküma i ñirü, noturü ngikà ya taané. ⁴⁴Rü Ngechuchu kawena ama ni ü rü nachirüpechinü gü i ya ngögü, rü ñeguma tama i na ya chaächi na na aguü rü ñikà na ya taané. ⁴⁵Rü Ngechuchu i na kà rü ñanarügü: "¿Teë choü ti ngögü?" duügu rü taüema ñanarugugü, Pedrü rü ñanarügü: "Pa ngueëruü, duügu rü kuküwa wana mü ru kuü ñema ni aütugü." ⁴⁶Notürü ga Ngechuchu rü ñanarügü: "Ngemääkü wuié choü tigogü, erü nüü chikuäächü na chorü poramaa tüü na charümeëüü" ñanarügü. ⁴⁷Rü yemá ngekü marü tauma i wagüega rü duwa ñigui ü, rü durüäküma Ngechuchu ka i ya ü ru napeegu i kaäpuü, Rü nguüma i duügu peëna i deä, rü tükuü Ngechuchu ü ya ngögü rü ñegümaächü tama ñika i ya taane. ⁴⁸Rü Ngechuchu ñanarügü: " Pa chaüakü kükä ni taane poraäküma ku ya ö. Ngüümü äkü na taëgü." ⁴⁹Rü ñeguma Ngechuchu i deägü, wui i duü i ngutakeepataüarü aëgakü ga Jairüpatawa ni üü, rü ñanarugu: " Taü maru Ngechuchu ü chiewe ü. erü kuäkü rü marü i yu." ⁵⁰Notürü yema ü na inügu Ngechuchu, Jairü ü ñanarügü "Taü ku báiaächü; rü ku ya ö rü kuäkü ta ru më." ⁵¹Rü yeguma Jairüpata wana ngügügu; rü Pedrü, rü küä, rü Jakobü (chatiagu), ru ñirü mamä rika nachokü tauma i to. ⁵²Rü ñeguma, nguüma, i duügu rü na ngechoügü ru i na aüë ñema bukükä, noturu Ngechuchu rü ñanarügü: "Taü perü doë ü. Dae päé ru tá pemärë tama ni ta yäüü." ⁵³Notürü ñema düügü rü Ngechuchu ü na kugüë, erü ñema bukü rü aiküma kü i yü rü ñema i ütaü. ⁵⁴Notürü ga Ngechuchu, rü ñema bukü meë gü ni yauächi, rü ni dea rü ñanarügü: "Pa bukü, i rü da." ⁵⁵Rü yeguma tama wena i maü, ru ñeguma tama i ru da. Rü Ngechuchu ñanarügü kü ñüü pe üwemügü. ⁵⁶Rü ñema bukü ñinatugü gü rü na bàiaächüegü, Ngechuchu rü ñanarugü tau é ma ta nüü pe ugü ñema pema ngupetu ü.

Chapter 9

¹Rü norü taré mepu arü taré í nguëüügü ka nakā, rü porā nūna nā rü nūna na nguüüraüü i ngoō í na woüülkā rü na nguüüraüü i dawegüü ü narü meëülkā. ²Rü Ngechuchu norü nguëüügü na muachi na nüü ya ugüëülkā i tupana arü orë rü öchi daweu narü meëülkā. ³Rü nüügü ñanarügü: " Rü taumā í pë nguëüü i perü namawā á ü, rü bai perü nañmenaā perü kaü rüü, rü bai i perü chkü, rü bai i perü paü, rübai i perü diërü, rü wüi tama i perü daü. ⁴Rü ngenerüne rü ipata pe chokü ngügü, rü ñema i perü chó ñümarüta i pe íachi. ⁵Ngetaküna tama peü í na yaugüüüwa, ñeguma yima ñane wa í pe choüügü, rü í pe paüküüügü i perü üaükutü na ñemawa nüü na chiieü pemaā na ügüü i ñema düügü. " ⁶Rü ñeguma ru ñna choü rü nguüne ma ya ñane wanaí nüü ni ugütanüi ñema meü i orë rü tüü i narü meëtanü ya yiema i dawëë. ⁷Rü Erüde , àëgakü, rü nüü na inüchiga nguüma ñema í ngupetü rü na baiächi, rü düügü ñanarügügü küā ya baiee ërüü yueütanü wa í ñarü da. ⁸Rü ñanarügü Eria nüü ya yima ngökü, togü i düügu rü ñanarügügü wüi i nukümaüü i orë arü urüü yueü tanü wa í narü da. ⁹Notürü Eruda rü ñanarügü: "choma ni í küā ü i cha daénāäëü, rü takü enaā ni i ñema poraāküma nua tachiga? Rü erude rü Ngechuchu ü na dachaü üchi. ¹⁰Rü marü na woëgügüügü ga Ngechuchu arü nguetanüü, rü ngechuchu maā nüü ni ugüüma ñema na ügüü. Rü wui ga nachiga Bechaida gü aegāü wa norü ngüetanüügü maa na ü ¹¹Notürü ñeguma düügütükümü nüü na yaü, rü namaägü nüü ni üna ñüakü àëgakü ya íü ya tüpana, rü naka na ya taaneé i ñema düügü í dawee. ¹²Rü ñeguma, marü ngüeneü arü yaäneü wa nangügü, rü ngüü i norü ngüetanüü rü nakā naí rü ñanarügügü: " Í ya mugüñāa düügü na ñanegü rü ípatagü ya ngaikamagünë wa na ílkā ñemaākü na pechikagüülkā rü na āwemügüülkā, erü ñaanachikā wa rü na taumā i takü. " ¹³Notürü Ngechuchu rü ñanarügü: "Rü pemagü tama pe na üwemügü. " Notürü rü ñanarügügü: " Toü rü wuimepu i paü ru tarë i choní rika toü na ñema, rü ë na kü nawaegü ru öñā ta taya taegü nüü i nguüma i ñāa düügü. " ¹⁴Rü na muüchi ga düügü rü 5.000 ga yatugu ñema na ñemagü. Rü ñanarügü nüü i norü nguëüügü: " Rü í pena togü eë rü wuitüküma wa 50 chigü. " ¹⁵Rü ñemaākü na na ugü, rü í na na togüëë ga nguü wa í düügü. ¹⁶Rü nüü na ya yauächiga yema wuimepü i paü rü öchi ñema tare i chonigü; rü daü gu na nawenü, rü öchi ya yumāe rü öchi na na Bükü yema paü rü yema chonigü, rü norü nguëüügüna na na ā na düügü ü ya nüaülkā. ¹⁷Rü nguüüma i ñema düügü rü meāma na chibue ru na taāégü, rü marü chibüegu wena rü tare mepü arü tarë ga prchi na üäkügü ñamaā i paü ru choni chipeë ga í yā üü. ¹⁸Rü wui ga ngüneü, ga Ngechuchu rü norü nguëüügümaā norü waāma na yumaegü. Rü norü nguëägü na ná kā, rü ñanarügü: "¿Ñuñā güü i düügü chāukā na teëchiüü?" ¹⁹Rü norü nguëüügü rü ñanarügügü: " Na ñema i düü kuā ya baieëë ruü kuiü, kü togü na ería kuiü, togü na wüi i nukümaü i Tupana arü orë arü üruü i yu wa írü daü kiüü. " ²⁰Rü Ngechuchu norü nguëüügü na nā kā: "kü ¿peamagü i ñuapegüü na teëchiüü i choma? Rü pedrü rü na ngaü tae rü ñanarügü: Kuma nüü cristüya Tupanā nanë. " ²¹Rü Ngechuchu rü norü nguëüügümaā poraākü ma ni deā, na tauëmaa nüü ya ugüëüka na cristü na ya tupana nane ya íü, ²²Rü ñanarügü: "Tupana ñane ya cristü ru poraākütā nguü ni ngë rü yudiogü i yaguü i yaguü arü aëgakügü rü paigü arü paigüa arü aëgaākügü rü ñema nguëüü Müiche arü muguwa ugutaegüü, rü ta na ya magü notürü tompü i nguneü wena ta í narü da. " ²³Rü norü nguëüügü maa ni dëā: "Rü ñeguma teë chauwe rü üchaügü, rü nüü tarü ö i tümaarü ngüchaü, rü namaa ta porā i ñema ngüchaügü i tümakā i íü i ñoma kuruchawa ti potaüüü tuü i íeü rü ñema ngüchaü eta wa ta porā rü chauwe i tarü ü. ²⁴Erü yihema tügü machaü ë rü ta ta yü, notürü yiema chaukà yüë rü aikuma ta tüü na ñema i maü i taguma nguü. ²⁵¿Rü takü wa nüü ñemagü, notürü ñegüma maü ru narü tàügü? ²⁶Rü ñeguma taë chàukā anegü rü öchi náká ta anegü i chorü orë, rü choma i Tupana Nane i düü na chiüü rü tá ta tümaka chaäne i ñeguma àëgakü chiü gu núma chaügu, rü Tupana meü arü daülkā i orearü ngëruüügü i uünegüü. ²⁷Rü aikumaā pemaā nüü chi ü, ñure i nua nuügüü, tauüma na yüë na nüü na kuäë ü ka na ñuakü ägakü yüüü ya Tupana. " ²⁸Rü, Öchü ga nguneügu wena, Ngechuchu rü ñanarügü, rü wui imapüne wa na ya yumāe rü pedrü, rü küā ru chatiagü ü í na ngaā chi. ²⁹Rü í na yumaëgü ya Ngechuchu, ru ngüruächi ni yaurakuü ga nachametü, ru nachirü rü na komü rü öchi nin nañaküü. ³⁰Rü ñegüma, rü tarei yatuüügü namaā í ni deagü, Muiche ru Ería, ³¹Ñemagü ñema ngöëü ni naitanuküü rü ni yaúratanüküüügü. Rü Ngechuchu arü üchigagü í ni deagü, rü yerucharen wa ta ya nguü. ³²Rü pedrü rü öchi ga namükügü, rü poraākuüchima na yátaí, rü ñeguma marü méāma ya yüegü, rü nüü na daügü na poraāküma na ngoñeü natanu wa í ñema tarë yatuügu ru öchi Ngechuchu ütawa. ³³Rü ñegüma ñema tarë yatuüügü Ngechuchu na ya ígachitanügügü, pedrü rü ñanarügü: " Pa Nguëërüü, na meechi nüü na numa i ñemagüü. Rü ngā támëpü ya düëñü ta ügü, rü wuinë ta küü, rü naita muichearü, rü yima nai tá Éria aü " Rü pedrü rü tama nüü na kuaāküma ni deā. ³⁴Rü ñegüma pedrü í ya deägü, rü wui ga kaianeü natanügü na üküëma, rü ñegüëügü rü na baiächie namaā i ñema kaianeü natanügü na üküémāgu. ³⁵Rü yema kaianeü wa nüü na ñnue i wui í dea, ñaü: "daā ru chaune nüü, ya cha yaükü; kü naga pe ñnüë. " ³⁶Rü yegüma ñema naga í deägü, Ngechuchu ikatama ñema nāchika wa na ñema, Rü nümagü rü na chianetanü, rü yema i nguneüügü rü taüë maa nüü ni ugü ñema nüü na dāguüü. ³⁷Rü yegüma moüākü arü ngüneüügü, yima māpünë wa í narü choüügü, rü

mũũma í düũ chapaã rü Naũtagũ na ngũtakeẽgũ. ³⁸Rü yema, duũgũtanũwa rü wũi ga yatũ taga äkũma ni deã rü ñanarũgũ: " Pa ngũẽẽrũũ, rü choũ rü ngũẽẽ rü nüũ na daũ, ya chaũne ya nũgũ maã chõũ wuikakũ, erũ yima rikã tama nĩi ya chaũne. ³⁹Rü dükaã, wui ĩ ngoõ norũ maũ maa na kũã rü ngũrũächĩ marẽ aitã na ũ; rü äũãẽ rü narũ chíã. Rü tama ĩ na na ngechaũ rü poraãkuma chieũ namaa na ũ. ⁴⁰Rü marũ kürũ ngũẽũgũmaa nüũ chí u na ĩna taũchĩguãũkã, rü tama ĩ na ĩnu rü tama ĩna ũũchaũ." ⁴¹Rü Ngechuchu rü ñanarũgũ: "Pemagũ pa düũgũ tama ya õgũũ tama ya õgũũ rü chiẽkumagũũ, ¿ Na ñũgũtatã nii ĩ petanũwa cha ñemaũ ru pemaã yanã chã ĩnũũ ? Rü nüã na gã ya kũnẽ." ⁴²Rü ñegũma Ngechuchu kã ya ũgũ ya yima bũkũ, rü yema ngoõ rü ñatũgũ na na ña rü nagũ na äũgũ. Notũrũ Ngechuchu rü ĩ na na taũchi ga yema ngoõ rü õchi nakã ni taãné, rü nanatũ ũtawã na na mu. ⁴³Rü gũũma ga yemã duũgũ rü na bãĩächie na ñũãkũ na poraũ ya tupana, Rü ñeguma ñema meũ na wegũ rü guũma ĩ ñema duũgũ rü na baiãchie, rü norũ ngũegũũ rü ñanarũgũ: ⁴⁴"Rü cha naweẽ na ñaa chorũ orẽ na pemãchĩẽgũ na ũkũũ rü tagũ tama ĩ nüũ ĩ perũ ngũmaẽũ : rü yima tupana nane rü yatugũ meẽ gũ ta na na mugũ." ⁴⁵Noturũ norũ ngũẽũgũ ru tama nüũ na kũãegagũ ñema namaa nüũ ya uũ. Rü nakagu rü na eũgũ, na ñemaãkũ tama müũ na kuagũũkã ñema norũ aikũma. Rü na muũẽ na nakã ĩ na kagũũ na takuũ ya uchauũ. ⁴⁶Rü ñegũma norũ gueũgũ rü nugũ maa ní purãẽ nachiga na nugũtanũ wa ngẽũrũũ norũ ngũ wa rü tamaeũ. ⁴⁷Notũrũ ga Ngechuchu, ru nüũ na kũamã ga norũ ĩnugũ ga norũ maũnegũwa, rü wui ĩ buũ kã rü nugukuwa gu na na chieẽ ⁴⁸Rü ñanarũgũ nüũ ga norũ ngũẽũgũ: " Woo chingeerũe mare ñaa buũ chauégagũ ũ ta yãugũ, rü choũ nii ĩ ta yauũ woo chi ngẽerũe mare choũ yaũgũ; ru chanatũ ya choũ nua mukũ ũ nii ta yauũ. Rü teẽrũe mare petanuwa ya irãẽ, rü yiema tiĩ ya taẽ." ⁴⁹Kũã rü ñanarũgũ: Pa Ngũẽẽrũũ, rü nüũ ta daugũ ĩ wui ĩ yatũ kũegagũ ngoõgũ ĩ wõũũ ru tomagũ ru nüna ta na chuũ, eru tama tatãnũũ nii." ⁵⁰"Taũ ĩ nüna pe na chũũũ" ñanarũgũ Ngechuchu : " erũ teẽ ya tama tachi aiẽ rü torũ poraẽẽ rũũ tiĩ." ⁵¹Rü ñeguma narũ ya ngaikamagũ ĩ nguneũ ha Ngechuchu na daũgũũ ĩ naane wa na ũũ, rü meama kũakũma Jerũcharem wa na ũ. ⁵²Rü nügũpeegũ na ya mugũ ĩ ñure õrearũ ngerũũ, ru na ĩ ru chamarĩa gu na chokũ ru Ngechucha kã ngũũma mea na meẽgũ. ⁵³Ñema duũgũ ñemakã, rü tama na ná yaugũ erũ Ngechuchu rü yerucharen wa na ũ. ⁵⁴Rü norũ ngũẽũgũ chatiagũ ru õchĩ kũã ñema ũ na daugũgũ, rü ñanarũgũgũ: "Pa kori, ¿kũ naweegũ rü nakã ĩ ta kagũ na daũarũ naanewa uũẽma ãrũ ĩĩ na ya aeũka ngũũma ĩ ñaa duũgũ?" ⁵⁵Rü yegũma Ngechuchu rü na dauẽgũ rü na dauẽgũ nü ĩ na ná ngãũchi, ⁵⁶Rü nümagũ rü naĩ ya ĩane wa na ĩ. ⁵⁷Rü yegũma namã gũ na ĩgũ, wui ĩ yatũ ñanarũgũ: "Rü kũwe ta ĩ charũ ũ pa kori" ⁵⁸Rü Ngechuchu rü ñanarũgũ: NGÕWAGÜ RÜ NI AMAÜGÜ, RÜ DÄÜKÄ I WERIGÜ RÜ NI ÄCHIÄGÜ, NOTÜRÜ CHOMA I TÜPANA NANE NA TAUMA I NACHIKA I NAGÜ CHA RÜ NGÜËRÜ." ⁵⁹Rü Ngechuchu ñanarũgũ nüũ ga to ĩ yatu : "kü chauwẽ rü ũ." Notũrũ yema yatũ rü ñanarũgũ: "Pa kori chaũnatũ ya tã ira." ⁶⁰Rü Ngechuchu na na ngaũ rü ñanarũgũ: "kü nüe ĩ ñema kutanũũgũ ĩ tama ya õgũũ ĩ ya tãgũ ĩ ñema narũũ yũeũ. Notũrũ kũma, rü kürũ purakũ nĩi na duũgũmaã ĩ nüũ ĩ kurũ uũ ĩ tupana arũ ore na gũãma arũ äegaku yi ĩũ Tũpana." ⁶¹Rü ñeguma to ĩ yatũ rü ñanarũgũ: "Rü kuwe ta ĩ charũ ũ, pa kori, notũrũ ñema chaũpata wa ñemagũũ ũ charũ ũ charũ moẽ irã." ⁶²Ngechuchu rü nüũ na ngaũ: " vai ya tee ya tupana ka purakũẽ rü õchi tuguweama ĩ daue naka ĩ ñaa arũ ñemaũgu ka ira, rü tama na me na tupana ka tav purakũũ.

Chapter 10

¹Rü, yemawena Ngechuchu na ya deechi ga totukümu gae chetenta ga norü ngeüügü, rü nugü na ya tarechigü na ya müguaü, Nügupeëgü, wuichigü ya ñanegü rü nachikagügü Ngechuchu i üchigüüwa. ²Ngechuchu rü ñanarügü. "Na müüchi i düügü i tama ya öguü, noturü na tauma purakunuügü i orearü urüü i igüü. Rü tupana ya purakütanüü arü yoraiikü na pe kagü na purakütanüügü ñema na müükä. ³Rü pe ñachie. Rü dukä, ñoma aitanüwa carnerü i müürüü peüügü, peü cha mü. ⁴Rü tama chä nawee na diërüpuü i pe ngëgüü, rü bai ta i pepüügü, rü baita i perü chancletagü, rü, namawà perü moëtaëgüü tama cha nawee pe nuküë ü. ⁵Rü ñeguma ipatagüwa pe ngugügü, rü ñaakü ta i perü moëtaëgüü: i Tupana peü ru ngüëë ya daa ipatawaä! ⁶Rü ñeguma ñema na ñemagü i wüi i düü i meü, rü ñema kürü meü ta ni nagüäch, kü na taugü, na ya pegüäch i ta ñema meü. ⁷Rü wüine ya ipatawa pe ñemagügü, rü ñema pepeëgü i nã kuiichigügü pengögü rü ta pe ya agü, erü wüi ya yatü ya purakukü nawee na mea nüü na utanü. Rü wüine ya ñane pe ñemagügü rü tama cha nawae na nuikà rü e na ya itata gü pe ya pegü. ⁸Rü ngënerüne rü ñane wa pe ngügügü, rü öchi meäma peü na yaugügü, rü na me ni i ñema pepeëgü i na küiichigü. Rü ñapereëgü i na küiichigü pe ngögü, ⁹Rü na ñemgü i dawëü ru pe na meeëgü. Rü ñaperugügü nüü: "Rü Tupana arü meü pena na ngü." ¹⁰Rü ñeguma wüine ya ñanë wà pe ngügügü, rü tama meä peü na yaugügü, rü nuna i pe choü rü norü namagüwa ñapegügü: ¹¹Rü woo ñaa perü ñane arü üaü, i tokutügü wa ya üü, rü pepeëna i ta na paü na nüü pe kuäükä na tupana ru tama pema na taëë! Noturü kü nüü pe küae: Na tupana rü pena na ngäikama ü na perü aëgaküyüü kà ¹²Rü pemaà nüü chiu i ñema ngüneü i nagu na ngüü i ñaa naane rü chodoma kà i düügü arü yeerä ta ta na pokue i naä düügü i ñuma tama mea peü yaugü. ¹³Rü dukä, pa korachin! i Rü öchiBchaida kà i düügü! rü ñema meü pewa üü ñegüma chi tiru chidon, wa chi ya igü rü nüü chi narü öe na chiri maëü. ¹⁴Pemaà nüü chi ü rü ñema i nguneügü rü tirikà rü chidokà arü yeera ta peüü na pokue i pemagü. ¹⁵Rü küma, pa kapenaü, i kugü ku kuagü taëna daü arü naane wa ta kü üü? Tama ,rü ñatüanegü pokuchigagü ta küü narü ñaegü. ¹⁶Rü ñema düügü pega ñnueü rü chautanü ga ta inüë, notürü ñema düügü tama pega ñnue, rü tama chaunatüga ñnue ya ñaa naane wa choü mukü. ¹⁷Rü ñema chetenta i norü Nguetanuügü rü taaëäkü na woëgügü, rü ñanarügü: "Pa kori ,rü ngoögü rü togä na ñnue ñeguma küegagü ti deägügü." ¹⁸Ngechuchu rü ñanarügü: "Ngü aiküma nini erü nüü cha daü i chatana na daü arü ñaane wà narü ngüü ñoma wüi äemakü rüü. ¹⁹Rü dukä, ñanarügu ya Ngechuchu choma rü penä na ä i porä na nawa pe ngägüüka iätapegü rü öchi tuchinawegü, rü nüü perü yeeraükä i ngöo arü pora, rütauma i chieü pemaà na uükä. ²⁰Rü dukaä taü i ñema kã pe taäguü, na ngöögü rü pega na inuü, rü kü yeeraäkü nakä pe taägü ,na peegagü rü daü arü naänewa marü na imatünja umatüü i peegagü. ²¹Rü ñegüma tama tupanaäë i uüneü rü poraäküma Ngechuchu ü na taäë, rü ñanarügü: "Rü küü chi kuäü, pa chaunatü, pa daüguü rü ñatü nguü i naä erü yora, arü ñema nugü ñrü kuäüguü chawa cuya kü i ñema megüü, rü yïëmatagü ya taüma kuagüë ü ya buügü rüü i igüë ü küna wë. Ngü, pa chaunatü, erü ñema nï küü meü. ²²"Rü bguüma i megüü rü chaunatü ya tupana rü chona na na ä, rü tauëma nüü ta küä teë yïü ya Ngechuchu ru tupana rikä tama nï nüü küakü, rü ñeguma rüü ta tauema nüü ta küä na tee yïü ya chaunatu, ru Ngechuchu rika nüü na küä, rü yiema Ngechuchu tüü unetaë ü rikä tata ma nüü ta küä na teë yïü ya chaunatu. ²³Rü norü nguëtanuügü ka na dauegü, Rü bemaäkü ni deä: Ta taëgü ya yiema nüü daugüë ñema pema nüü pe daugü. ²⁴Rü pema nüü chi ü, rü müüma i orearü uruügu rü öchi oëgakugü rü nüü na daugüchaü i ñema meguü i permagü nüü pe daugü, notürütama nüü na daugü, rü ochi ta ñema pemagü nüü pe inueü, rü numagü rü tama nüü na ñnue. ²⁵Rü ñegüma, rüna chi wui ga mugutaerüü wa nguü, rü ñanarügü: "Pa ngüëerüü, i Takü ta cha ü na choü na ñemaükä i maü i taugüma i nguü?" ²⁶Rü Ngechuchu na na ngaü rü ñanarügu: "i Nüakü na wüü i ñema ore i muichearü mugüwa ümatüü? i kü ñuakü nawa ku ugütaë ü?" ²⁷Ngechuchu nüü na ngaü rü ñanarügü: " Rü nüü na ngechaü ya kori ya kurü tupana nguünema ya kurü naünemaä, rü nguuma i kuäëmaä rü nguüma i kurü poramaä, rü nguüma i kurü inümaä, rü kumükü ü ta na ngechaü ñoma kugü tama kü ngechaüüruü. ²⁸Rü Ngechuchu nüü na ngaü rü ñanarügü: "Rü küma rü meama choü kü ngaü. kü ñaa meü na ü, rü ta küü na ñema i maü i taguma i ngü. ²⁹NotÜrü yema yatü muichearü mugümaa ngüëetaëü rü ngü nüü na kuaëëichitaä, rü Ngechuchu ü ñanarügü: "i na teë tiüü ya chaumukü?" ³⁰Ngechuchu rüü nüü na ngaü rü ñanarügü: " Rü wui ga yatü rü yerucharen wa na üachi rü yeriko wa na ü. Rü ngitaguü meë gü na ngü, rü norü airüügüka na ngigü, rü öchi na na kuäigü, rü yéma na na tagü. ³¹Rü yematama i namawa na upetü ga wiga yudío gü arü pai, rü ngüma yatü ü na daügu, rü nüü na ngopetu maré. ³²Rü yema ga namawa tama na üpetü ga wuiga Revita, rü yima yatü ü na daugü rü ñegumarüü ta nüü na ngöpetü maré. ³³Rü ngürüäch, ni üüchi gä wui ya yatüga chamariakä, rü yema tama i namä wä na üpetü ru yima yatü ü na daügün, rü poraäküma nüü na ngechaütümaü. ³⁴Rü yima yatü ka ni ü rü norü öchi vinü maä na na yaü. Rü öchi norü cowarü gü na na managü, rü wuine ya ipatawa na na gä rü yema nüna na daü. ³⁵Rü möüakü yema chamariakä i yatü rü taretachinü gs norü diërü ñi na yaü, rü yema pegüchika arü yorä aü na na ütanü, rü ñanarügü: Daä yatüü na na daü rü ñeguma yeeraäkü na

ātanugū, na nua na ñemaũ rū ta kūũ cha na ūtanū ñeguma cha taegūgū.³⁶ ¿Ngeũrūũ i ñaā tameepū i duũgūtanūwa, nagū kurū inūũ, na afkūma naukū ũ ngechaũũ ga yima yatū ngitagūũ i magūũ?"³⁷ Rū yema yatu muichearū mugūmaā ngueẽẽtaeũ rū ñanarūgfū: " Ñema aikūma ngẽchaũ nuũ." Ngechuchu rū ñararugū: " Rū ñuma ñema chamariākā i yatū ũũ rū kuma na ũ."³⁸ Rū ñegūma namagū, Rū Ngechuchu rū wuine ya iāne gū na ũkū, rū wui ya ngekū i marūta gū āegakū ñipatawa Ngechuchu ũ ngūẽẽ.³⁹ Rū marūta rū i āéya rū mari gūiāega, Rū mari rū Ngechuchukūtū kuwa wa ĩrūto rū meāma NgechuÈchu arū ōré ĩrū ĩnū.⁴⁰ Rū marūta rū ñirū pūrakūgūāma ĩrū ĩnū rū ĩ ũnekūũ rū ĩ kuiichiwiemū, Rū Ngechuchu kā ĩ ya ũ rū ñirūgū: Pa kori, ¿tama ē na nagū kuri ĩnūũ na ñema chauēya na chaũ rika ngūũkama na cuatūũ ?⁴¹ Rū Marūta rū ñirūgū Ngechuchuũ, kū Mari maā nūũ i u na choũ narū ngūẽẽũkā." Notūrū Ngechuchu Marūta ũ na ngaũ rū ñararugū: Pa Marūta, rū kūrū ñemaũgū ka ama kū oēgaāe.⁴² Notūrū wuirikatama nĩ i ngūũarū yeera i nagū rū ĩnūũ. Rū mari rū ñema rū memaē ũ i ũ rū bai ta ta teē ñina ĩ na yaũũ."

Chapter 11

¹Na ngupetü ngeguma Ngechuchu ñeürüũmare nachikawa na yumuegü, i ñemagu marü nü narü chaugu na na yumueü, wii norü nguëtanüũ ñanarügü. "Pa kori yumae tona nguëë, ñeguma kuan norü ogütanüũ na ngue erüü. ²Ngechuchu ñanarügü nüüügü: "Ngeguma pema pe yumaegügü ñaperügü. Pa tonatü aiküma ma ni kuega na üüneü. Numa naü kurü ngemaüma. ³Wiichigü nguneügü tona na ã ngema torü pon. ⁴Toü nü ngechaü ngema torü guchäu, ngegumarüü tömagü tüü nüta ngechaügüü yiemagü toma guchaagüé. Tama ta nawaegüna chieügu toü ku nguëü. ⁵Ngechuchu nüüügü ñanarügü. "¿Tee pemagurüü tüna ngema wii tümamükü ngema ngaüküü ñema üe uchi ñatarügü nüü: Pa amigu, tomeepü paü chona na aächiiramaré, ⁶ngerü wii amigu ngewaka namawa nei ükü ina ngu, tauma nüna cha aega ngeru tauma chona ngema? ⁷Naturü yima aïépewa ngemakü ñanarügü: Taü chaugu ki dauküraü. Ngerü iä marü narü wátà, rü chaunegü rü marü chaütawa na ngemagü, yea nachitaukurüwa ichorü wä uchi paun nüna na na ã paun kuna cha aü ngerü na tauma chorü tempo kuna cha aü. ⁸Choma pema ni chi ú noturü nüma na ägu, ngerü narü namuku ní inarü da chí nuna na na ã guüma ngema na nãwaeü. ⁹Choma ta pema nüchi ú, ipe kagü, ngeguma ta pema na ngaü, nakä tana wana. ¹⁰Ngerü guama yima duegü ikaë tana yaü, negumarüü olvãtagü nakä daue nama tarü ü: üchi yima duegü kagüë tümakä ta wana. ¹¹¿Ngeere papä petanüwa, ñeguma tümane wii chonikä nüna ta kagu, wií atapemare nüna ta ã chonichikawa? ¹²¿Ngegumarüü wií nacharaü kã nüna ta kagü, wii tuchinawe na amare? ¹³Ngegumarüü pemagü, wowa na pe chiekümamagüü, meü ngemaügü peakuna na pe ã, ¿ñegumarüüütaniü tanatü ï daunagükü tüna nana ã naeë üünekü ngeguma naka i kagu?" ¹⁴Yimaka yaaneku, Ngechuchu wií naeë chieü ngeaü na yaü. Ngeguma ngema ñema chatana chieü a gogü, yima yatü ngeakü ní deä, í ngeguma gema natukumü rü poraüküma na baïächieü! ¹⁵ngeguma nümaüchigü i duügü ñanarügü: Numa rü chatana arü poramä ní naeë chieü ina wouü, ñema naeë yieügü arü aëkaküerügü. ¹⁶Nümaüchigü rü nüna ügüë rü nakä na daugüü wii ngemaü ï daunawane uü. ¹⁷Natürü ngechuchu norü ñnügüü na kuä rü nanarügü: Guüma naene ï tiyetukumü nügümätama rü na ngeukuane, ngegumarüüta wií ïpata nüguma ya toyetukumügu rü narü ngü. ¹⁸Ngeguma chatana nügümá a tuyetukumügu. ¿Ñuaküchí ñema norü naene na ngemaechaü? ngemaükü pemagü choü ñaperügü na choma nakäküraüniü ñema chatana na ngema naeügü chieügüüicha woüü. ¹⁹Ngeguma chi choma ngoü chatanaegagü chieügü icha woügü ¿teeguchí norü ögütanüügü ta woüü? ngemakä nümagü chi norü aëkaküguchitiü. ²⁰Naturü ngeguma choma Tupana meëma ngoögü icha woügu, ngegumarü Tupana arü meü pana na ngugü. ²¹Ngeguma wii yatü parakü, üchi guüwama na anegu napatana na daü, ñema norü ärrü rü na më, ²²naturü ina ngugu i wii yatü i norü parama eü rü nane i nawa na kuächirene na puügu, ngeguma rü guüma norü ngemaü ni na. ²³Yiema tama chomaë, rü chauchi ta aï, yiema tama choma na deë, rü tarü taü. ²⁴Ngeguma wii naeë chieü wii yatüwai uügü, nachíka i peügü ina uüü, ngegumarüü nachika tana daü nagu narü ngüüruü. Taumamä chorü ü ñemakä nacharügü: ²⁵Wena ta nakä cha taegü yima ïpata nawa necha uüne: I ngeguma nawa na ngugü, nüü na daü rü na meëchima rü üchí na ngaeë. ²⁶Ngegumarü nüma wiime pü arü tare naeë yieügüüchii nori aru yeerachigüü narü gagü, ñemagu guüma rüta ngema na chokü rü ñema na maé. Neguma yima yatü arü maü rüta na yeeraüchí narí arü ugüruü. ²⁷Ngeguma nüma ore ya uyaní, wií ya ngeë ñema muütukumüwa tá poraga rü ñatarügü: "Ta meëchima ñema namatüwe ñama arü naewa kü gaü, rü ngegumarüüta yima nanií nawa ku yaüne." ²⁸Notürü nüma ñanarügü: "Ta megü waí, yiemagü Tupanaga i ünügüë üchi nama nguüé. ²⁹Natürü ñema duügü yeeraüka a mutukumügu, nüma ñanarügü: Ñaa duütukumü rüna chiekümagü, wií eunükana daugü, tautaa uenü nuna ngaugü, Jonas arü uenüikä ni ngemaü. ³⁰Ñegumarüü na Jonas erü uenü na ninivitas kã na ngoü, ngegumarüütata yima yatü nané wii uenü tanií ñaa duügüka. ³¹Yiema tamai kué natüí yaüwa itarü wata nama tüma arü pakü nãka i yatügü ñama arü naene waí maeü uchi tana pokuëgü, ngerü tümärü yeamaüchima waimpechi nüwa neta ü nakä ta ñnüüka ï charamón arü kuä, rü nüpe daugü, Salomón arü yeërá na nüma. ³²nema yatügü Ninivekagü ina rü dagü nama ngema ponatürü nakä ñaagü duütukumügü, rü tana na pokuë, naturü nümagü rü nügü ñnügü ñehuma Jonas ore a ugü, rüka nüpe daugü, wií Jonas arü yamaeü numa na ngemä. ³³Tawema ömü naí ta ngeta tí kümare, wowa mechatüügü, na mení waí na üükutügu na üü, ñeguma guama yiemä í chokúguë nü ta daü. ³⁴Kuetüüü küüne aiü ömüniü. Neguma kuetü na megü, guüma küüne rü ömüma na aäkü, tauwama tana waäné, ngegumarü tana ngoöne. Naturü ngeguma kuëtü na chiegü, guüma küüne rüta na waaë. ³⁵Nemakëg, nama meaë i ñema ömü kuwa ngemü, tama nakä waanemareükü. ³⁶Ngeguma guüma küüne ömüma na aäkugü, tauma ngeta iraü wanegu, ñegumaiüta ni baïpetüane ngeguma ngeta wii daparina kugu na baïgurü. ³⁷Ngeguma ya gua aru deagu, wií faricheo napatawa chibükä nüna na ú, ngëguna Ngechuchu na üku rü narü ngü. ³⁸Ngema Faricheo rü nama na baïachi na tama na nügü na yaumë a chibüüka. ³⁹Naturü numarü ñanarügrü: "Marü na me, pemagü pa Fariseogü, dietüwewa ipema pülgü perü kopügü üchí perü poratugü, naturü perü aïépewa poraüküma na aüchíchíma. ⁴⁰¿Pemagü pa yatügü chiri maegügü! ¿Ngerü yima düetüwa üü na ükü yima tanií na ükü ngema aïépewa üü? ⁴¹Yiema ngearüë na pena

ã ngema aiepewa üü, ngeguma guüma ngemaügü rü ta na me pekã gü.⁴² Natürü ;way pa Fariseogü! pena a ngema perü menta rü perü chementerawa ngemaü, notürü rü perü ngema ñema poku rü ñema ngechaü Tupanaarü. Na me waíní na mea í uü uchi Tupana í ngechaü, notürü tama ñemakã tana nge ngema tagü ngemaügü.⁴³ ;Pe uaegü pa Fariseogü! ngerü pemagü poraaküüchima nüpe ngechaü ñema wipewa ngemaü tochika ngutakee pa taüwa üchí ngema moegü taepataüwa.⁴⁴ ;Pe meagü! ngerü perüta pe yuetagüraü na tagü pe daü, ngema duügü tumaetügü ñarü iiü dama nüna kuaküma.⁴⁵ Na ñema wí meürüümare nguetanüü Tupana arü orema nügü irü taaüü nüna ngaü rü ñanagürü. "Pa nguetaerüü, ñemani ki uü, wí guchiganií" ⁴⁶Ngechuchu ñanagürü " ;Ngegumarüü pe uaegü pa kuägurüügü ngerü yatügü arü guchaügü pe ngegü natürü tama pena ngenagüü, ngerü pemagü wawa wí pëmãe mã tama nü pe yaüachigü.⁴⁷ ;Pe uaegü! gnerü! ngerü pena meëchina meama pena ngaegüü ngema torü ore arü yuepataüchiü, natürü pemagüchiré tama ní toü tüpe daigü yiema torü papagü.⁴⁸ Ngegumarüü rü pema nüpe kuägü rü üchi perü mã wa naga perü ñnüè ngema torü toenemaã pe wagüëü, ngerü nümagü toru ore arü ugürürüü na daigüü, ngemakã tünachiü mea pena ugüü.⁴⁹ Ngegumarüüta taní ngema tupana arü kuã ñanarügü: Pekã ta ñema chana mugü profetagü rü apóstolegü, natanüwa ngurüachi wí tape ã magü üchí naíwe tape ngegü; ⁵⁰Ngemakã ñama natukumü, nüna na kuägü nagagügüní yima nagügü í ore arü ugürüü í bagükü ñeguma narí naane arü ügü gü. ⁵¹Norí Abekugü arü ügüwa ñumata Zacarías gügu na ñemaakü na altar gu naa magüü üchí na yuü, ñemakã pemagü tamanií namaa pe kuägü. ⁵²Ngegumarüta pemagü pa orepanü arü aëkaküerugü ngerü pemagü kuägüpataü arü chawí perü pugü, pemagütama tama pe chokugü, üchí tüpe nügüegü yiema chokuegü. ⁵³Ngegumà yikama Ngechuchu marü na taegugü ngema nachikawa, ñema escribagü rü üchí fariheogü rü poraüküüchima nachiga ni deagü, ⁵⁴Nore ore matataã nügü na kuägugü ngema ñna na nüegü.

Chapter 12

¹Yoni ngegumaükü, muüchiü duüğü itakegü üchí nügü na kunetagügü, ngeguma yoni norü buüğüü ñanagurü "Pe uagü fariseogü arü chiíchamarà ngerü taweama tü ni ugüweé.²Notürü na tauma ñema éíwa í kuü, taguma tuna weü, wowa taumà ngeta ñema mareü, tama nüü kuaü. ³Ngegumarü eaneüwa chiegü mã ki deagü, nûta ñnügüamata yiema ngoönewangemagü, wowa kuchiéwa ki deagü i kuchiã aru aípewa, nûta kuagüamata azoteawa.⁴Chama pema nü chi pa ú chaumukügü, taü pe muüegü ngema naüne magüü, ngerü chikama nûmagü marü tautama na ügü. ⁵Naturü pema chana uegü na teüü tani pe muüé, Nupe muüé yimà marü kunü magüwena, üüekutügü ku ñakü. Aíkumamà choma pema nü chi ù kü nü pe muüé.⁶¿Taemaená wüime pu gorrienes mã pe taegü tare íramareé monedatachinüka? Ngegumarü tauma nûmagü nûnarü ngûmagü Tupana pu etüwa. ⁷Naturü ngegumarü guüma nayae kueruwama ñemaü na ugü. Taü pe muüé. Pemagü perü memaegüüchígü ñema muüchígüü í meragüü.⁸Choma pema ni chí ù, tee chatüpeüwa tügü i ué, yima chatü nane Tupana arü üünegüü peüwata ta nü ni ú. ⁹Naturü yiema tama yatügüpeüwa tügü i ué. ngegumarüü tata tama Tupana arü anyugü tama ta ngoega. ¹⁰Ngerüemare wíí deã í chiemareü i ué yatügünane peüwa, tüü nûna ngechaü, naturü yiema naééi meü mã chieü ugüé, ñema tama tüü nûna ngechaü. ¹¹Taü pe oegaegüü ngeguma aëka kü üchí iãnemã kuagüü ngutakaechikawa pena gagügu, taü pe oegaegü na ñuakü pe deagüü ña pegü ipe poügüü o ñuapegügüü. ¹²Ngorü naéé i üünekü peí tana ngüéé ngema horagu na takü tape ügüü. ¹³Ngegumarüü wíí natukumü wa ñemaü ñanarügü: "Pa nguetaeruü, chauweneé mã ni ù kü ngoü kü ngaü chona na ã ñema norü aürü. " ¹⁴Ngechuchu nüü ñanarügü. "Pa yatü, ¿Téé choü pokuerüü üchí naakuta choü tarü nguuchiéé. Kuwa? ¹⁵Ngeguma núma nüügü ñanarügü. " Pe yumaegü na ngemaükü pegüma pe nguügüüka ñema guüma chieügüchawa, ngerü ngema mã wiéé duearü tama níí na tûna ñemaüka tûna arü ngemaügü. ¹⁶Ngeguma Ngechuchu wíí uneta tûmama ní ú ru ñanarügü. "Ñema walmü wíí yatü i mepüüchi rü poraäkiüüchima ningüüchí ¹⁷Numa norü maüwa ñanarügü ¿Nuachata, ngerü chona taü i nachika chorü aürü arü nuruü? ¹⁸Nûma ñanarügü: Ñaa taní cha üü. Nagu ta cha pogügü í guüma chorü taepataü uchi wíí tamaene ta cha ü, uchi ñema ta nama cha nguü chorü ngemaü gü uchi togüamã. ¹⁹Choma chorü maüü ñacharügü. "Pa chorü mã na muüchí ñema torü aürügü mukü tauneküaü, kü mea rü agü, na chíbü, na áé, uchi na taéé. ²⁰Naturü Tupana ñatarügü: Yatü tau kuakü, yíkü chütakü kurü maüka taí na kagü, ngeka ñema ngemaügü ikü méeügüü ¿Tee arü gü tani? ²¹Ngeka ñegumarüü téé tûma arü ngemaügüma nguüé tügüütama tama ta apü Tupanagütawa. ²²Ngechuchu norü buüğüü ñanarügü " Ñemaka peügü ñacharügü, taü perü maüka pe ñuegü, takü tape ngögü o takügü tape kügü. ²³Ngerü ñaa torü mã rü ona arü yeera níí, rü ñegumarüü ñaa naüne rü nachirü arü yeerama manií. ²⁴Dûka nüpe daugü ngema nguru kügü, nûmagü tama na toégü üchí taguma na yaubügü. Nûnagü rü na ngepügü, notürü Tupana tana üwemügü. ¿Duka pemagürü poraaküüchima perü memaegü í werigüü. ²⁵¿Rü meerüé pemagü pe ñueégüüüchí wíí hora perü taunekü pe ünagü? ²⁶Rü ngegumarügü yíkama pemagü tama pena ügü ñema purakü í ragüü, ¿Ngeka taü pe ñueégüü togü ekagü? ²⁷Duka liriona pe kuachigü, mea narü ügüé. Numagü tama na puraküé, uchi tama na deetagü. Ngegumarü pema nüchí ù, tama Salomon norü ngemaügüetawa tama na mechirüü wíí nûmagürüü. ²⁸Ngegumarüü Tupana tana üchirü natüane kampukaã, ngeka na ngö i ñuma, üchí moü rü marü yapuna gu na ü, negumarüü yeeraükü peü na üchirügü. ¿Ngemaü pa yatügü irá rü òaü! ²⁹Taü pe ñuaegüü na takü ta pe ngöü, oh takü tape agüü, uchi taü perü íachiaegüü. ³⁰Ngerü guüma gema duügü ñamarü naanewa i ngemaügü ñemagüü narü daunü, ñegumarüü pènatü nü ta kuã nape nawaegügü í ñemagü. ³¹Naturü norü meüka pe daugü, ngegumüã í guüma i ñemagü rü taní muachí. ³²Taü pe muéé, pa iraü natu kümü, ngerü nánátü pema ta taéé rü pena tana ã ñema tûmachíane. ³³Perü ngemaügüma pe taegü, uchi yíema ngearüachíe pea nü. Perü dieruchií tape ügü ngema tagü peü rü ögüü, perü aürügü yeama daüanewa taguma perü oü, ngeta taguma ngítaü nawa nguüwa, uchi taguma nachinawegü na oeüwa. ³⁴Ngerü ngeta ngema perü ngemaügü i ñemagüüwa, rü ngema tata na ñema perü maüné. ³⁵Kü guüma pegü ípe meegü, kü nüetaã perü omügü pe yautanüegü, ³⁶kü yíema duegürügü tûna arü nguetaeruü ngíchiíwane ügü, ngeguma núma ína ngugü üchí na tutuküügü, nûmagü paama íã nakã ti nawa. ³⁷Ta meechígü yiema chaunegü, ngeguma Korí nua na ügu tüü i nguaéé na tama ta peemaruü, ñegumarüü pema nüchí ù rü pechíchiruwa pechi ügüega üchí perü goyëüwa, mechawa pecharü togüéé, nua na üta rü pena kuichiüwemü. ³⁸Ngeguma Korí nua tare arü chitaü arü dautaewa, o ñuguakü tomeepu arü dautaewa, uchi mea tüü ía nguegü, ta meechí yiema yauneg. ³⁹Naturü ñaüü pe kuagü, ngegumachi ípata arü yorà nûna kuaguchi na takü arü hora nua na üü ngema ñítaü, numachi tama nana permite na yima ípata kã na ngigügü. ⁴⁰Ngemaka pegü í pe meégü, ngerü pemagü tama nü pe kuã na takü arü horagu ta nua na nguü yima yatü nané. ⁴¹Pedru ñanagü: Pa Korí ¿Na togürüika ñema ore nükí uü, oh ena togü aüta? ⁴²Yima Korí ñanarügü: Duka ¿Tee tí yiema mea rü máüaé üchí mea puraküé ngimakã tûna arü Korí togüetügü arü gucha na ünagü na ñemaakü iraü onakürü tûna na aüka ngema meü ngüneügü? ⁴³Na meechí yima ore arü uruü, ngeguma norü korí ina nguéégu na ngema meü ina ügü.

⁴⁴Aikümaüchì pema ta nichì ù na núma na peũ tana ueguguũ na pemeęta na nuũ ngema norü ñemaüğü. ⁴⁵Natorü yima ore arü u ruũ norü maũnewa ñagú: Chorü korí tama paà ta numà ta ü, ñeguma oregü arü ugüruũ na pegügu, uchí na chibü rü na àé rü na ngaecha. ⁴⁶Ñema korí ñaa duũ arü na taeguta wií nguneegü núma tama ina rü ngueakü, uchí wií nguneũ tama nuũ na kuakü, ngeguma rü nana pokuta. uchí nuũ ta nana wü wií nachika guũma ngema taguma koriga í kuaechaũ. ⁴⁷Yima ore arü uruũ, meama noru koriga na kuaguchire natürü tama mea nana meẽẽ tama mea nana ü korí nawaekü, nagagüta nugu na pogüé muũma kuagüanema. ⁴⁸Notürü yima tama nü kuakü, ñema amaregü kuichiga, iramareũ kuaíta na ngemagü. Natürü guama teé muũ tüna aè, muũma ta nawaé. ⁴⁹Choma nua cha ü ii ü mà cha gu ñema waimü, ngerü woè marü chona nguchaũ na marü na naí

⁵⁰Notürü choma ngema wií baiechiga, ngemaükü icha cha baieüka. ⁵¹¿Pema nugu perü ñnuegü choma ngechaũ peka ñoma waimüwa cha ngé? Tama, choma tama ñacharügü, notürüwaí toyetü kumü. ⁵²Duka ñamaüchi arü nguneügü wiímetapeigü wií ipatawa, tomeepu duatagü ta ti igü contra tare, ngegumaruũ taregü duata contra tomeepu. ⁵³Nümagü ta ni toyetu kumügü: Papà nanegüma, nanegü nanatügümà, mamà naq ükü mã, naakügü naegümaã, naẽ naneãmà, naneq naemaã. ⁵⁴Ngechucho rü ta nama nü ni ú ñema natukumü: "Ngeguma pemagü nüpe daugügu ñema buenü küema ina rü dugu daukenàama, ngeguma pemagü paama ñaperügü " yima ni pukü rü nua na ù " uchi ngemaakü na ngupetü. ⁵⁵Rü ngeguma yima buenükü daukeama na wegu, pemagü ñaperügü: Poraküüchima tana naianeichí ñuma teè tüna nairüũ. ⁵⁶Dorataqüchigüũ, ngeguma pemagü nüpe kuagugü na ñuakü na ipena ueguachí ñema waimuchi peta rü üchí daanatüwe, ¿Ñuakü tama pemagü nüpe kuagüũ na ñuakü pena upetüũ ñamaüchima í nguneügü? ⁵⁷¿Takü ka tama tana poku ñema takatama meü? ⁵⁸Ngerü pemagü ngeguma perü uanüma aëkaküütawa pe igü, na menií i namawatama tüũ kurü ngümaẽ, na ngemaükü tama tüũ aëkaküütawa tüna gagüũka, rü üchí ngemaü aëtakü tama purichiana tüna aũ, üchí gemaükü purichia tama poku pataũgu tüũ a tákuchiũ. ⁵⁹Choma pema nüchi ù, pemagü ngema nawa epí choũ ñumatata pena ütanü yiema iräüchí dieruãkü.

Chapter 13

¹Ngematama nguneügügu na ngema ñematama wiirüü ĩ Garireagüchiga nama ní i uù na Piratugü nú yima nama peĩ ayagükü. ²Ngechuchu nama ngaũ rü ñanarügü : ¿Pemagü nagü perü ĩnügü ngema Garireagü aükümaũchi chieü na ügü ngemagü ngemagü guũma Garireagü ngeru ngemaükü taüchiĩ ngema na ngenagü? ³Choma pema nüchüü ,tama nĩ, ngeguma pemagü tap'e yuegü naemakütama. ⁴Oh ngemagü 18 yatügü i yuegü ga ngeguma chíruéwa ngemagü ĩ dautapü tümaetü ngugu. ¿Pema nagu perü ĩnügügu rü yiemagü ta taarü guchaüaguüchí ngemagü togü yatügü yerucharenkaã? ⁵Tama notürü ngeguma pemagü tama pegü ĩpe kuagügu, guama pemagü tata pe yuegü. ⁶Ngechuchu nüü nĩ u ngema ugüane , wiaemare tüna ngema wĩ naĩ hìgunakā tūmarü huertanekügü ta toũ ngegumarü ngema tau rü rü norü orĩ kã ngema ta ú, notürü tauma tarü ü. ⁷Yiema yatü rü putürapa taũ ñanarügü. . Duka choma rü tome epü taunekü numa cha ü rü nawa nücha dauchaũ ngema norĩ ò ñema hijo natürü tauma nama charü ú kuma pena tuügü ¿ Ngeguma ngema na ngemaegu rü wai mü rü natükamamachinĩ? Yiema putürapataũma kuakü nana ngaũ rü ñanarü güi " kü nüikã ngema pena tá dama taunekügu ngegu ma choma yonĩ naküwawa chí aimaũta é üchĩ wokaũ ngema chaa ü. ⁹Na ngemakã mea na öũkã naĩ ya taunekügü; notürü tama na ögu ĩpean daüchĩ? ¹⁰ñumatama Ngechuchu wiirüne chinagogawa na ngeëtae chauru arü ngemaneügu. ¹¹Ta ngema, wĩ a ngeé 18 taunekügü tūmawa na ngemae ĩ chiemareü naeé ĩ turaüne, uchi ta pü kawę arü tama puede ña tarü weächĩ ¹²Ngeguma Ngechuchu tüna daugu, tūmakã na ka rü ñanarügü." Pa ngé marü kuna taüma nĩ ku turaüneĩ. ¹³Nüma rü tümaetügu na üme, ñegumatama tarü weächĩ rü Tupanaũ tĩ kuagü. ¹⁴Natürü yima naeru ĩ ngutakeę pa taürü na nūra ngerü Ngechuchu chauru arü nguneügu na meetaé. Ngeguma nüma ĩ mutuku muü ñanarügü." Na ngema 6 nguneü nai purakü. Numa pe ĩ rü ngeguma rüta perü méé, tama chaurugu ¹⁵Ngeguma kori a Ngechuchu rü nangã, rü ñanarügü. ĩ Pa duüüügüchigawaë !! ¿ Tama ëna guai pemagü peã we ügü perü kowarü rü perü woka ñema norü pechikawa rü aewü pena ná y nguneü arü ngüngü? ¹⁶¿ Ngeguma rüü tama daé Abraham,akü, ĩ chatana 18 taunekügü ĩ makü tu nguüë, tauchita chauro arü nguneü tüü aweüguü? ¹⁷Rü yeguma ngemagü a ugü, guü ĩ ngemagü tama naegugüü nĩ aneachigü, natürü ngema guũma ĩ natükümü rü na taéégü, ngema nümu na üükã. ¹⁸Ngechuchcu rü ñanarügü. " ¿Ñuñau ü nĩ ñema Tupanaane, na takuraüü? ¹⁹Rü maneka wĩ motacha chire ĩ wĩ yatü ga yaune rü üchĩ naanegu na tó, rü ngeguma rü narü ü rü na taetaüchĩ, uchi ngemagü ĩ werigü ĩ daunakaa naetagu na üchiaüü" ²⁰Ngeguma rü wenataã ñanarügü. "¿Takuakü chomachi chana weü ñema Tupanaane? ²¹Narü paücha ra arü puëürü ga wĩ ga ngéé Yaué üchĩ tomeępu naeü matana üëë ngema paüchara rü ngemaükü nĩ ngü" ²²Ngechuchu rü ĩane taüne rü ĩranegu nĩ ügüchigü rü duatagüü na nguetchigü ñuma ta yerusalen wana ngü. ²³Meürüümare ñanarügü. Pa kori, ¿ Ta noremare yiema dueegü ĩ poügüé? ". Ngeguma nüma rü ñanarügü; ²⁴Nakã pe daugü na ñuakü pe chokuü ĩ ngema iã, ngerü muama ta nakã ta daugü rü tautama nü taa ngau o tauakü ta üku". ²⁵Wiikana ĩpata arü yora ĩrü dagü rü ngeguma iã narü wata, pemagü rü düetügu pe chigü rü ta iãgu pe tutuegü rü rü ñeperügü: pa kori, pa kori toüpe chokuë. Rü nüma peü na ngaũ rü ñanarügü: Choma rü tama pe cha kuã na teé pe ĩgüü üchĩ ngeta ne pe iü. ²⁶Rü ngeguma pemagü rü ñaperügü. "Tomagü rü kumaã ta chibüegü rü ta àégü rü kuma ku ngueëtae tomaü taüwà". ²⁷Natürü nüma wena pena ngaũ, "Choma pemànü chí ü, tama nücha kuã ngetakã pe ĩgüü. ĩ chona pe ügachitanü pa chieügü arü ürü. ²⁸Na ngemata ĩ aü rü agapüta rü ngeguma Abraham, rü Ichaaü, rü Job pe daugügu üchĩ guũma ñema Tupana narü oremaã ĩ deagüü, notürü pemagü düetügu ta pe wotanü. ²⁹Ngerü guü watáma nena ĩ ngema duüüügü rü Tupana arü mecha watanarü togü rü na chibüeta namaã ĩ nachiüwa. ³⁰Kü ñaü pe kuagü; yiema wiwe üë rü wípeęwa taärü taü, kü yiema wípeęwa üë na wiwe taarü ta üü. ³¹Ngeguma yikamaüra, meürüümare Faricheogü nua naĩ rü ñanagü nüü. "Yeama ü rü Herode rü kunĩ mächau". ³²Ngechuchu rü ñanarügü: Yea pe ĩ rü nüü ñaperügü ngema ngowà: "Nüpe daugü, choma ichana woü ngema ngoogü üchĩ tü charü meeë ñuma rü moü, üchĩ tomeępu arü nguneügü nücharü ngau ngema nakã cha daü. ³³Natürü düka, chaükã narü memae na pena üü ñuma rü moü, üchĩ moüakü, ngerü tama na me nĩ yaguma ĩane ĩ Jerusalen na are arü ngerü pe magü. ³⁴Pa Jerusalen, pa Jerusalen, teé ore arü ugürüü ĩ daië üchĩ nutapütama tüü pokutanüe yiema peitawa tü cha wugüë, Ñuakü ĩrarüwa chana nguchaü na tūmama cha ngutakeë ĩ kuakügü, ngeguma wiĩ a öta tūmaakü tūmapeätügü tūta nutakeęürü, natürü pemagü tama ngemaükü pe nawaegü. ³⁵Düka, pechiü rü ngema na tamarë, choma pema nĩ chí ü, pemagü tama ta cho pe daugü ñuma tata nagü."Na me yima koriegagü yea ne üküë".

Chapter 14

¹Wii chaurugu na ngupetü, ngema Nüma wíí faricheogü ma kuaü patawa na ügu paü arü ngöwa, rü nümagü ngaikamana nüna dawenügü. ²Düka na ngema, napeewa wíí yatü pora küma dawemà í oeüü. ³Ngechuchu nüna na kagü ngema aëkakügü i judiogü rü parichéogü arü orewa tegüüchiü ru ñanarügü: "¿Na me ngüchiga arü nguneügu na meeüü wíí dawewü u tama"? ⁴Natürü nümagü rü nangeagümare. Ngeguma ga Ngechuchu rü namëgu ní Yaüächì rü nana meëë üchì nana taegueë. ⁵Nüma rü parì cheugüü ñanarügü; ¿Tee pemagü pena ngema wìl pené o ñuguakü wìl perü woka rü puchugu na ngu ngüchiga arü nguneügu, tauchimana ngegumatama pena yaugüü? ⁶Rü nümagü rü taumaama nanangäügü. ⁷Ngeguma Ngechuchu üna daü ngema nüna na uü rü toruügü marü yoraagüü i toöchitanüü, ngeguma Nüma wìl oreü nì ú, rü ñanarügü. ⁸Ngeguma pemagü teé pena ta ugu wìl ngiguarü petawa, rü tama na me i petarü yoraütawaüchì üü namawëewa kuyarü to. Erü ta yikura ñna ngu i tò i nüna nauü rü kurü yee raüchì nüna na uü. ⁹Ngeguma ngema pena uü i petarü yora ñna ngugu, nüma rüta peí ñanarügü; kütüna na ñ ñema kumawëe yiema togue dueë, ngeguma kurü anemá ñema wíwe üü namawëewa ta kurü to. ¹⁰Natürü ngeguma pena ta ugügu, na meü ñema wíwe üü namawëewa perü togü, ngeguma yiema pena úe peí ñanarügüta: Pa chaumükü, daunawaama perü togü. Ngeguma pemagü pemagüipe kuäügü ngema guüma natukumü peítawa arü togüü mechawa. ¹¹Nerü guüma ngemagü nügütama i kuäüügüü rü nügü tama ñnarü írá, rü ngegumarüü ngema nügürü íra rüta Tupana tana taeë. ¹²Ngegumarüü Ngechuchu yima tatü nüna uküü ñanarügü Ngeguma kuma wìl ona ku ägu, taü kumükü na ku ü o kueneë, o kurü kutanuyü o ngema kurü nguikamaüchì peí, i apü, ngerü kuna na taegugü ngema kurü ú, rü ngeguma rü ta toi nguneügu rü ta kuna ütanü. ¹³Natürü ngeguma kuma wìl peta ku ügu, rü narü memáë nì nünaku u i duüügü i ngearü dieruägüü rü taükürüwa í uü rü taükürüwa i puraküëü i ngema chieparagüü, rü ngema ngeetügüü. ¹⁴Rü kuma rüta ku tapuüchì, ngerü nümagü taükürüwata kuü nana ütanügü. Natürü kuma ta kuna yau kurü natanü ngeguma marü ñnarü dagügu i Tupanarü duügü. ¹⁵Ngeguma wìl ngema naküwa warü tü ñema mechawa rü ñemaü na ñnü rü ñanarügü. Ta meeçì yiema tee paü i ngoe Tupana patawa". ¹⁶Natürü Ngechuchu ñanarügü. Na ñemaü wìl yatü iwü o na na meeë rü muenama na ú. ¹⁷Ngeguma marü na megu ngema o na. Nüma nana mu wìl norü mugürüü na tümama nüü ya uükä rü ngeguma rü ñanarügü. Paä nua pe í, ngerü guüma ñuma marü na mé. ¹⁸Natürü ngema guüma yema nüna na uü rü nügü ñna uegagü rü ñanarügü, ñema wìl. Rü ngewaka nakä chatae i wüü naäne rü paa ta íchoa dau, na me na choü nüna ku ngechaü. ¹⁹Ngegumarüü ngema rü ñanarügü; Rü ngewakatama gumepu 10 i woka i purakürüükä cha tac rüta ngemaü ta chayaü i namaä nüü i u i kori rü tau kürüwata ñema chaü. ²⁰Rü ngegumarüü toi yatü rü ñanarügü ngewakaüchì chì ngi chorü chiuramaa rü ngemakä taükürüwa ñema cha ü. ²¹Yima norü mugürüü i na ngu rü ñanarügü norü yoaü. Ngeguma yima í pataarü yora rü nì nuachi rü ñanarügü norü mugürüü, kü paama yea namagü i chaumawa na ü rü ñanemaüwa kü nua tüna gagü yiema ngepügüé, rü chieparae, rü ngeetügüéüchì tau akü i üé. ²²Rü yima mugürüü ñanarügü. Pa chorü kori ngema kuma cho ku muü rü machana ü, natürü ngemaakü tama rü na achikaama. ²³Rü yeguma norü kori rü ñanarügü nüü .." i paa ngema nama i taügüwa rü noma i íraügüwa naü, rü nuä na gagü i togüü duüügü na nua chaupatagu na chokuükä, rü ngemaakü na aaäa kuü ká ya daa chaupata. ²⁴Duka kuma nüchüü tauma ngema yatügü nüna cha uü rüta chowemü na ügü. ²⁵Rü ñuma rü muüchüü i duügü nawe narü í, rü Nüma nügü na taegü rü ñanarügü: ²⁶Rü ngeguma teé chowe rü üchaügu, rü ta nawäe i choü ta ngechaü tümanatü arü yeerá, rü tümäë arü yeerá, rü tümamä arü yeera, rü tümäenee rü yeera, rü tümäeya arü yeera, rü tümäakü arü yeera, rü tümä arü maü arü yeera, ngerü taükürüwata korí arü ngueeruüta tí ígü. ²⁷Teé tama tümärü kurucha i ngeë üchì Chowe rü ü, tama chorü nguëtanüü tíí. ²⁸Rü ngegumachí wüie i petanüwa i wíí ya ípata ya tüene ta üchaügu. ¿Tama ena norí íra náka i tarü tòira na nfigemaüküna tana nutakeëkä ñema ta nawewü? ²⁹Rü ngëguma toma nüma mea nana nutakeëgu ngema na nawaeü tama nüü nì ngu ga ípata, ngema duügü nüü i daugügü rü nüü na kugüe. ³⁰Ñanarügü, "Ñaa yatü rü na üpatachire natürü tama naa ngueë." ³¹Rü ngëguma wíí i nachüüänearü äëkakümaä nügü na daíchagu, nawäe ñnarü tòirà na ngemaükü nugu narü ñnüükä woi nana puede na 10 mil yatüma nügü na daí o yima naí aekakü yea ne ükü 20 mil yatügü? ³²Rü ngeguma ñema tò churaratukumü na yaügügutama, nua na mu í wíí nama í kuaü rü üchí náka ñna ka ngema meü ngümachiga. ³³Düka pema nüchí ü meerüegü pemagü tana ngema pena nugu ngema guüma gema peü ngemagüü rü tama chorü ogütanüü peígü. ³⁴Yima yukura rü na mé, natürü ngeguma marü na ngeakamaregü, ¿ñuakü chi wena na yukuraü? ³⁵Tama marü na me i waimüaü woo wakaü arü üeürüü, narü chiemarè. teé yiema amachieë rü tarü ñnü.

Chapter 15

¹Ngeguma guŋma ngema dieru tüü í nutakegüü uchi ñema powaetaüüğü rü Ngechuchuü narü daunü na ngemakā nüü na ñnuekā. ²Guŋma, i parichegü rü nguëë ru ügü rü nügüma nì uchiëgü rü ñanarügü: "Ñaa yatü rü mea ipe ngugü ñanarügü i ñema duüğüü chirí maëgüü, üchí nama na chibü". ³Ngechuchu ñama ore nama nütí ügü uchi ñatarügü: ⁴"¿Teë chí pemagü, ñeguma peta ñemagüga ga 100 karnerugü, ñeguma wií tūmatanü wa tarü taugu, tauëna china meü na yíema 99 karnerugü paachi ñema walmü tauma nawa rü üügu tüpemuguü, uchi tūmawe rü uü yíema rü tauwëë ñumata tūmama rü ü? ⁵Neguma, marü tūmama narü ügu, Nūma nügüatü tūna chomagü üchí na taeüchí. ⁶Ngeguma nachí wa na ügu, norü amigogü rü vecinogüü ñanarügü: "Kü chama pe taeëgü, ngerü tūmamā charü ü i choru karnero rü taueë. ⁷Chama wenama pema nüchí ú, na ngema taüchí taeë yea daunawa ngeguma wií chie arü maüā norü chieü na ñna ügachigu, ngerü 99 duātagü memaregüe tama naweëgü é nata arrepientegüü. ⁸O, ¿Takü ngeü gümepütachinü dieru nūma ngema, ngegumachi wií tachinü tarü taügu, tamachí norü daparina ni naí, ipatachi ni bi, meachí tūmakā na daú ñumachi ta tūmama narü ü? ⁹Rü ngeguma tūmama narü ügü, tūma guama tūma arü ngaikama i peë rü tūma arü amigüü natarügü. Kü pe taeëgü chomaā, ngerü tūmama charü ü yíema dierütachinü chorü taëë. ¹⁰Ngegumarüü, na ngema i taëë Tupana arü duüğü i üünegü peëwa, ngerü wií chieü arü ürüü na arrepiente. ¹¹Ngegumarüü Ngechuchu ñanarügü: "Ngemarüü na ngema wií i yatü tare nekü. ¹²Yima ngetüükü norü papāü ñaragü " Pa chaunatü, chona na ā ñuma ngema guŋma i airügu chona ügü. Ngeguma nūma na toyegu ngema norü ngemagü nügümgü. ¹³Ngeguma yíkamaüra, yimarü ngetü ü maekü nana nutakeë ngema norü díerü tūna aīyaü nakā na tae ngema tauwama nü meü, rü poraüchiüchima norü maü na aīyaümare. ¹⁴Ngeguma marü guama norü díerü tūna gueëgü, ngeguma ína ngu taüma i taiya yima íānewa, ngeguma nūma poraüküna chíma nguŋma na ngema. ¹⁵Rü yegüma nūma rü norü purākü tana dau wií duü í āpüü yima íānewa, yeguma ngema korí naanewa nanamü na kuchíguna kā na daükā. ¹⁶Rü düwa nüü nachíëga ga yema kuchiwemü, ngerü poraāíí nataiyaüchí, natürü tawema ðna nūna taā. ¹⁷Rü yeguma naāëwa nagu narüñü, rü ñanarügü: ¡Ñure purakütanüü papā nakā dau nüecha guŋguma awemügüü, naturü choma nua, marü taiyama nuā yuchaü! ¹⁸Numa tai cha uü rüta papāütawa cha ü, tüüta ñacharügü: "Pa pā, daunaanemā cha guchinü, üchí kumaātá. ¹⁹Rü tama marü cha nawaë na chaune ña kuü choü. ¡Rü wií í kurü purakünüakü choü kí iëë ñacharügü ta tüü. ²⁰Neguma yima ngetüüükü na üachí rü norü papākā na dau, Ngeguma nūma na yaügutama, norü papā rü nūta daú, rü poraüküüchima ta ngechaü, rü ta ñaachí, rü nūna tana paächí rü chuü. ²¹Ngeguma nūma ñanarügü: "pa pā poraüküüchima daunaanemā cha guchinü rü kumaāta. Rü tama marü cha nawae na kuneakü choü ku yaú. ²²Rü ngeguma nanatü norü purakütanüü ñanarügü: "Kü paama nua pena nge ñema nachiru í meü, kü nawa pena ngakúchí, üchí anera nāmeëwa tüü pe ükuchi rüta pena üarü chapatuā. ²³Ngegumarüü nua pena ga ñema woka rü ngumaeüchiü rü üchí pea mā. ¡Nama ta petaegütā! ²⁴Ngerü chaune rü marü na yuchiré, natürü marü arü maü. Nūma rü narü tauchire, natürü marü na ngō. Ngeguma nūmagü nama na petaegü. ²⁵Ngeguma nanè chakü, rü yeama kampuwa na ñema, ngeguma na taegugü rü marü ngaikamawa na ngugu í nachiuwa, rü nūma ñnü peta rü yiü. ²⁶Rü nūma rü wií norü purakütanuü kāna ka rü nūna na kā, rü ñanarügü: rü takü nñ ngema ñaā: ²⁷Neguma ñema purakütanüü rü ñanarügü nüü: Kuenë rüna taegu ípatakā rü kunatü rü taa mā i woka rü ngūmaëü, ngerü kueneë rü mekü ina ngu. ²⁸Rü nanè yakü rü ni nuächí, ngeguma rü tama ni ükü nanatü rü íta uü, rü poraüküüchima nūna ta ú. ²⁹Natürü nane yakü norü papā na ngaü rü ñanarügü norü papāü: "Duká, muüchikü ya taunekügü rü nuā chí oeë kukā, rü taguma kuma cha guchinü, wowa ñemaākü kuma tomagu choma wií wokaakü ka mü na ngemaükü choma na nama cha petaeükā ñema chorü chaumükügü. ³⁰Natürü ngeguma yima kune, noru dieru tuü aīyaükü ngeügümaā, kuma kua mā nüü, ñema wokaaku ngüü. ³¹Nanatü rü ñanarügü naneü: "Pa chaüne, kuma guŋguma chaütawa ku ngema, rü ñemā guŋma choü ñemaü rü kurüñí. ³²Natürü na wai na peta i ügüü üchí taeëgüü, ngerü da kueneë rü marü na yü, rü arü marü inarü dā, üchí narü taú, notürü marü arü na ngō.

Chapter 16

¹²1 Ngetchutchuü ñanagürüta nüü norü nguetanüä. Nayema ga wüi ya kori ga muärü yema üakü üta nüüna yema ga wüi ga norü duuü i norü yemaügarü dauruü notürü togü ga duugü norü korimaa nüü niugü na yema norü duuü rü chiri norü yemaüna nana daü. 2 Rü yeguma ga yema kori rü yema noü duuu ka naka rü ñanagürü nüü. takü nii ñaa no duuugü rü kutchiga choma. ya ugüe chomaä nüü i ü na ñuakü nii i kurü purakü , erü kuma ü marü tauakütama chorü ñemaüaü dauruütà kuii.³ Rü yeguma ga yema kori arü ñemaü arü dauruü ü nagunarü ñnü Takütà i tchaü ñuma eü yima chorü kori ü marü chona nana yau i ñema purakü i nori choü ñema na tauma i chorü parà na purakü i yaü choüüka rücha ãne natogüna dièruka ichakà 4 marü nüütche kua na takutà chaü ñeguma chona nana yaugü gu i ñema purakü na ñemaäkü ya duätägü rü tüma patawà choüta ya ugüüka.⁵ Rü yegümarü wüitchigü i norü purakü tanüüka naka na nüüna kuaüka na ñurè ñigükü i dièru nüü na ñetanü i wüitchigü i norü purakü tanüü ü ñanagürü nüü i ñema nüira ñema nguü i norü purakü tanüü ñurè nüü iku ñetanü ya kori nana ngäü ü ñanagürü nüü chanengetanü i cheei chiü na guü i oriwaarü chiü Rü nümerü ñanagürü nüü. ⁶ñaà kurü ñetanü ü erü to paa ü nawü i chinkuenta. ⁷Rü ñanagürü ya yima purakümaä kuakü nüü ya naü Rü ñurè nîi i kuma iku ñetanü nanangaü ü ñanagürü cheeü naguü i trigu ñanagürü nüü ñaä i kurü ñetanü rü ñumarü na wüi uitenta. ⁸Rü norü kori rü nüü ni kuaüü gaguma chiekü yerü nüü nadau ga ñuakü na aääëüitchi Rü pemaä nüü chiü na ñuäkü i ñoma i naänekaä i duüügü ü ñema Tupanaü yaögüü duüügüarü yeera nii na paä naka na daugü na nuäküta nügümaä paä nana meei i norü gutchaügü ⁹Rü pemaä nüü chiu ü ñoma i naäne i chieiwa peü ñemaü ü name nîi i ñemamaä nüü ngutchaüëë i duüügü na tupanaü tawa nangugüü Rü ñemaka ñeguma nagügu i ñema ñoma i naane pei ñema ü ñeguma ipe yaegu ü ta peü nañema ya penatü ya pei daukü i dauguü inaa newo. ¹⁰Yiema meä namaä ikua i ñema iraü i ñemaü ü ñumatchi yiema meä namaä ikue i ñema muü i ñemaü notürü yiema chiri namaä ikuäe i ñema nore i ñemaä i tümameëguna üe u ñeguma üütata ñeguma muüma ñemaügü tümameewa nañemagu ü taütama meä namaä ita ka. ¹¹Rü ñegumä pemagü tama meä namaä ipe kuagügu i ñema ñemaügu i ñoma i naänewa ipeyatugü Rü teëtä pemegutanaü iñema aiküma i mei i Tupanawa neü. ¹²Ñegumä pemagü tama meä namaä ipe kuagügu i ñema togüarü dièrugü rü ñuäküta pegu ya òga na ñemaakü nai dièru pemeëgu na ügüäüka. ¹³Rü tauküürüwama i wüi i purakütanüü ü tà tarè kori nüü na ñema eü wüitchi üta nai ü toü arü ta nañetchaü ü wüika üta meä na purakü kü ñema to ka ü taütama mea na purakü erü ñeguma ñemaä kü iya igu ü tauakütama Tupanaka ipe puraküe eü peü ñemaüguama ipeü ñnü.¹⁴ ñuma i ñema paritche ugü ü norü dièruguäma ü ñnüe ü nüüna ñnüe i ñaä ukuegü notürü tama noü megü nîi ñaa utue. ¹⁵Ngetchutchu rü ñanagürü nüü, pemagürü yagü peewa pegü ipe wegü na pe megü notürü Tupanarü nüüna kua ya perü maünegü. ñemana yatü gümare na tüü i kuaüügü notürü Tupanaärü dawè nüwa ü tama namè. ¹⁶Ga yema mugü ü name yeguma nüiraägü i ore arü ugürü yemagügu ü ñumachi yeguma marü ina ngugu ga kuaäya baieëëruü ü na meta i ñema mugü yemawena ü nüü niugü i orè i Tupanaärü naänewa neü ü ñumarü guüma i ñema duüügü ü porä naügü naya chokuüka i Tupanaärü naänewa. ¹⁷Rü narü tautchamaë nana üpetüü i daüguü i naäne ü ñumatcha ñoma i naä ne , notürü aiküma narü tautchamaë nîi na iyanaoü ye wüi a letrapüerü nüü i ñema Tupanaärü mugü. ¹⁸Guäma ya yiema marü tümamä maä marü i ñichireë notürü naai ngemaä arü ämaë, ü Tupana peewä chieütaü. ¹⁹Na yemaga wüi ya yatü ya dièruäkü ü ñumachi meëtchii natchirumaä ätchiru kü guma yatürü guü i nguneigügu meäna ü petü namaä i norü ñemaügü. ²⁰Rü na yemagata ga wüi ya duüü ga ñearü dièruäkü ü naëga rü dayarü nîi ü naäpataäü gu na'camare ü ñumatchi narü o one, ²¹nümerü nüüna ngutchaü chi na nana ngoü i ñema onatüchi ga yima yatü arü metchawa ü yii i ü naëtüwa i ñema, ü airugü ü nakà nai ü norü o'ri nadezü. ²²Rü nangupetü nanaya ga guma ñearü dièruäkü ü ore arü ñeruü i daükaä naya gagü na Abraäü küwawa narü to yima duüü ya dièruäüitchikü ü ta nayu ü chi'materagu i taya tagü, guma ya dièruäüchikü ü poraäkü nguü ninge ü ñegumarü na daunagü ü yaüguma Abraäüü na'dau ü nüünà dauta ya dayaru na Abraäü remüwa na yema. ²³Rü ñema natchika i Tupana ngoögüü nagu na pokuüwa naü ya guma yatü ga dièruäü tchikü ü yema `poraäkü nguü ninge, Rü daü na dau nagü. ü yaügu abraäüü nadau na Dayarumaä Wüüwa na yemaü ga daüguü i naänewa. ²⁴Rü yemä äita naü rü ñanagürü pa chaunatü Abraäü chomaä i auätchi ü na muächi ya dayaru na deamaä nügü ya waipeemeëäkümaä choü ya waipee arü conüäüka erü poraäkü ngaüitchinge ya daa üü e tüwa. ²⁵Nutürü Abraäü ñanagürü nüü Pa chaune, nüna na kuäätchi ga yeguma ñoma i naänewa i ku ñemagu na tauüma takü kuü tau notürü dayarü, rü poraaküma taiya nüü nangü. notürü ñumaü tauüma takü nüüna tau i nuä ü meäma na üpetü ü kuma i ñuma ü poraäküma i kui oðë. ²⁶naëtüwa i guüma i ñaä ü na ñema i taü i ngatè, na ñemaäkü i ñema kuko i chopetügütaä na tama kuütawa na ngugüüka ü ñumatchi taueima na tautchaüka na taütawa nata ngugü. ²⁷Yima yatü ga dièruäüitchikü rü ñanagürü kumaä nüütchiu pa chaunatü pa Abraäü ü na muätchitanü i ore arü ugüruü, ²⁸eü choü nañema i wüimepü naguü i chauneëgü ä ñemaäkü namaä nüü ikui uüka na ñemaëikü tama ñaä oëtchikawa na'ïikä . ²⁹Notürü Abraäü rü ñanagürü nüü muitche ü ore aü uruügü ü ñema

nañemagü ü namè nañema orega inarü ñnùè. ³⁰Yima yatü ya dieruãütchikü ü nanangaü Tama pa chaunatü Abraãü ü ñegumatchi wüi ya yatü yuwa irü dakü natanüwa na ü tchi nüü inarü oe i naküma i chie. ³¹Ñanagürü ya Abraãü ñeguma nūmagü tama moiche ü Tupanaärü ore arü uruüga na inüëgu woõtchi wüie ya yuwà itarü dagu na namaã nüüti ü i orè ü taütchima naya ògü.

Chapter 17

¹Ngetchutchu ü ñanagürü nüü i norü nguëëigü Rü guũgu tama na ñema i ñemaũgü i duũũgü chiëëi, notürü wüi ñetchaũta nĩ tũmakà ya yiema to güü chieigu nguëë. ²Rü narü memaètchi nüü na wüi nutapüta ya aũetarüü nanaãwa nangakutchi ü ñumatchi tatü i taugu naña ya yiema togüü chieigü nguëë. ³Rü ñemaka namè na ipe uũëgü. ñeguma kueneë chieigü kumaã üga ü na ukuë, ñeguma nüü inarü ogu i naküma chieigü ü nüü nüüna ñetchaũ i norü gutcha. ⁴Rü ñegumatchi wüimepü arü tarè e püküna kumaã na gutchinügu i wüi i nguneiwa rü ñemaãkü ü wüimepü arü tarè e püküna kukaya ügü ü ñumatchi ñagu Rü nüü itcharü otà i ñema chau kuma i chie i ëkü nüü nüüna ñetchaũ i norü chieigü. ⁵Ñema ore arü uruũgü ü ñanagürü nüü ya kori toü na ünagü i toü ò ⁶Nüma ya kori rü ñanagürü ñegumatchi choü na ñemagu i ñema chorü ò ñoma wüi ya motatchatchirerurü kumarütchi ñakurügu nüü ya daa chicumuru ya naü Rü i ügatchi i nua pa nai ü tatü i taugu iya to ü chi kuga nainü. ⁷Notürü ñegumathi wüi i petanüwa tüü nangemagu i wüi i tũmaaru duũü i purakü ü ena tũmaãrü naü na nadau ü chi ñanagürü tüü ñeguma iku taegu gu i kurü puraküwa Rü paa nuã naü ü irütò ü nochibü. ⁸No ü purakütanüü ñanagürü Rü na me'ëë i ñema choü òna ü kugü ina me'ëë na purakü choü iku üüka. Yikama mari chibüwa itchingu ü kumarüta ku chibü rü ku due. ⁹Yima kori ü moë nüna naà nünaga norü purakütanüü eü meã nanaü i ñema ngëma ügü inoü kori namu. ¹⁰Rü ñegumarüüta ñeguma ikuna ügu i guüma i ñema takü kuü na üëë rü ñakurügüta Rü purakütanüü i tauüma kuaë iti'igü Rü tana ügüta i ñema kuma toü ikumu. ¹¹Na ngupetüga yoni Na yerutchareëwa naü ü ñumatchi chamariawa ü Garireawa. ¹²Yone na ñãne gu ya ükutichigü, ü yemà tarè mepü naguü i duũũgü yema nangau ga airü dawemaã i daweeü Rü ya'ügu Ngetchutchuãü na chigü ¹³ü tagaãkü aita na üe ü ñanagürügü, Ngetchutchu, ya nguëëruü ü kuüta ñetchaütümüügü. ¹⁴Yeguma nüü na daugügu, Nümarü ñanagürü nüü ipe woegu ü paigüü pegü ipewegü. Rü na nupetü na yoni ne woeguü ü ngaümagü naka ini taanegü. ¹⁵Guma wüi na nügü nadaü na marü naka ya taanè ü na taegü ü ñumatchi tagaãküma Tupanaãü ni kuaãüü. ¹⁶Rü Ngetchutchu peekutügu nana ngükutchi moë nüna naãküma nümarü chamarianeka nĩ. ¹⁷Ngetchutchu ü nana ngãü ü ñanagürü tama e'na tarempü naguü nĩ i ñema naka ya taanegü. ¹⁸Ngeigü nĩ i ñema wüimepüarü ägümükü i duũũgü Rü tauüma nuã moë chona naãgü ga guma chamaritanü rüü. rüü. ¹⁹Nümarü ñanagürü irüda ü na taegu. erü ñgemo kurü ò rü kuka naya taa neëë. ²⁰Rü paritcheugü rü ngetutchu nana kagü na ñugutà Tupanaãrü naãne ñoma inaãnewa na ngu. Ngetchutchuü nana ngaü ü ñanagürü noü ngu chiga ya tupana ü tama takü nüü i daürüüta nĩ. ²¹Rü tauakütama ñaperügü daa nĩ ü e'na gua nĩ erü tupanarü marü pewa nangëma. ²²Mü marü ñanagürü nüü i noü nguëëgü. Rüta peka inangu i ngunei nagu poraãkü tà choü ipe daugü notürü taütüta choü ipe daugü. ²³Rü peita ñanagürü i düka daa nĩ ru düka Gua nĩ notürü pemagü ü taütüta nuü ipeya ögü. ²⁴ü wüi ya äëma kü ya guããnewa baiürüü ta nĩ i ñeguma ñoma i naãnewa chaügu. ²⁵Notürü nori rüta nguütinge, ü ñoma i naãnekaã i duũũgü ü taütüta choüna yaugü. ²⁶Rü yeguma noë arü ngunei'ngupetüü rüü tà nĩ ñemotatama nüü nüü na ngupetü ñeguma inangugu ya yatü nane. ²⁷Rü ga duũũgü ü na chibüë ü naaegü ü ni ngigü ü ñumata nawa nangu na noë rü noü wapurugu na üku ü inangu yà mukü ya takü ü guãüma nadai. ²⁸Yegumarüütà i ngëma ngunei i Lo ü ngupetü ü na chibüegüta ü na aegütà ü na taegütà na toegütà ü ñumatchi na üpatagütà. ²⁹Notürü yema ngunei i Lo chodomawà i üügu rü ü üüemamaã na pü ü achutere maã na pu ü daugü i naãnewa ninaü i ñema ``poku ü guãma tüü na dai. ³⁰Rü ñegumaüü tata nĩ ñeguma nüma na ügu ya yatü nane. ³¹Ñema ngunei'gurütà teë tama tũmapataarü cuiepewa ñemagu ü tamà name na tü mapatagu itaya ngai tũmaarü ñemaüka na taya toü kà rü teë tũmaãnewa ñemaë ü tama na mena tũma patakà ita taegu. ³²Nünata kuaãtchi ga Lo namà. ³³Erü yiema tügü maëëtchaüë ü ta itarü tau notürü yiema chauka yue ü ta ta maü. ³⁴Rü pemaã nüüitchi ü rü ñema chitaügu ü wüi ngürükarewa ü tare gü nügü na kagü wüita tüü niga ü togue ü tà itarü aü. ³⁵Tarè i ñeigü ü wüigu tana aüëtagü wüi üta tüü niga ü togue üta itarü aü. ³⁶Taregüü ta naãnewa puraküë wüi üta tüü niga ü togu ü ta itara aü ³⁷Nümagü üina kagü ñei nĩ pa kori nümarü ñanagürü ngeta yueta i ñemaüwa ü ñemata na itaqueegü i ëtchagü.

Chapter 18

¹Ngetchutchu ü kuãruũakü maã namaã nü iniü na ñuakü ta na yumaëgü na ñemaãkü tagumà nüüna rü chawe ika ²Ñanagürü nüü na yema ga wüi ya ñäwe ü wüi ya äëkakü ya tama Tupanaãü muũkü ü ñumatchi tama noü deũgü maã meã kuakü. ³Rü ñuma yima ñänewa i yema ga wüi i ngekü ga ngetekü ü ñima rü guũguma äëkatü ütawà i üëtcha ü ñigürügü choü rü ngüëë na choü uwanüwa choü iku poũuka. ⁴Rü muü i nguneigu ga guma äëkakü ü tama ñiü narü ngüëë notürü düwanagu narü ñnü ga guma äëkakü rü naga narü ñnü woöna tama Tupanaãütcha muüü ü tamana duũgütcha ñetchaãü. ⁵Notürü ñema yutekü rü choü i chieweetcha ü tà ñiücharü ngüëë ü meita ngüütchaü na ñemaã kü tama ñirü gutchaü maã choüna chiewaeika. ⁶Rü kori rü ñanagürü Rü irü ñnü nakà i ñema orè ga äëkakü ya chiekü nüü iu. ⁷Rü Tupanarü e'na yiema tüüya deetchie ü taütama tüna nanaã i ñema megü ya yiema chütakü ü ñumatchi ngunekü naka i kague Rü e'na na nukutà i nüma. ⁸chomarü pemaã nüütchiu na paaüra tà tüü narü ngüëë. ñeguma rüü tata ñiü ñeguma na taegugü ü nüü icharü ngautà i ñema duũgü iya ögü i ñoma i naãnewa. ⁹Rü Ngetchutthurü toga orè i kuaruü äkü maã namaã ni deagü na nümagürü ya megüneta ü yemaka ya yiema i chiegüë ü tamã meã tüüna yaugü. ¹⁰Tarè i yatügürü ü ina choötchi ü naya yamaëgü nguta que è pataüwa wüi rü paritcheu ñiü ü torü dieru arü deruü ñiü. ¹¹Rü yema paritcheu ü yema nachi, rü ñaãkü na yumüë kuna moëtchaã pa Tupana, erü chomarü tama togü i duũgü nüüchiü natcha ngitaa ta matchi dorataa tama noü ñemaatchape ü e'na ñuma daa yatürüü itchiü. ¹²Chomarü wüi ya yiütchateewa tare'epuküna chaure chomarü guũguma ñiücha yaukü. ¹³Notürü ya daa diëru arü yauruü rü natchi ü tamà ya dautchiäküma na yumuë notürü nügürewa taya maãküna ñanagürü pa Tupana chomaã i auätchi eü chieü arü üruü tchiü. ¹⁴Chomarü ñatcharü peü, daa yatü rü taãëäkü maã napataka na taegu nüna ya yima nai ya yatü erü tee tügütama i kuaüëë ü Tupanarüta tüü na äneëë, notürü teëya tügü irü i rae ü tupanarü ta tüü ni kuaüü. ¹⁵Rü Ngetchutchu'üwa tüü nagagu ya buätagü na ñemaãkü tüüya ngogüüka notürü yeguma norü nguüëigü nüü dau gügu i ñaã ü ñaãkü nana ngaügü. ¹⁶Ngetchutchu ü tümakà naka ü ñanagürü tüü nüetama i ñema buügü na chaütawa naü ü taü nüna i pena chuü Erü ñema Tupanaärü naãne ü tümaã ü ñiügü. ¹⁷Rü aiküma 'ütchi ü pemaã nüütchiu teë ya tama wüi i buürüü Tupanaãü yaue ü poraãkü tama tüü nagutcha na Tupanaärü naãneguta üka. ¹⁸Wüi ya yatü ya yudeu i ñkü ü ñaãkü Ngetchutchu nana kagü. pa mekü ya ngueëëruü. taküta itcha üü na choü na ñemaüka i maü i taguma iya gü. ¹⁹Ngetchutchu rü ñanagürü nüü taküka mekü ñakurügü choü tauema tiü ya meë tupanarikatama ñiü ya yima mekü. ²⁰Kumarü nüü iku kuà i ñema mugü kuma na iku äma taü i nai i ñemaã iku maü taü iku maeta taü i kuüi, taü toguetchigagu chiri ikui dea tümaga na ñiü ya kunatü ü kue. ²¹ñaãkü Ngetchutchuü na ngäu ga guma yatü choü ñetüüwa nenaü na nagatcha ñnü i ñema mugü. ²²Ngetchutchu ü nüüna ñnü i ñaã dea ü ñanagürü nüü Rü wüi iñemaü ñiü i kuü tau Rü ñema guüma takü kuü ñema na nawae na namaã iku tae na ñemaakü ya yiema aiüüü tüü tauue na tüna ikunaã ü ñegumarüta kuü na ñema i kutchika idaüguü i naãnewa rü ñemawena ü marü namè na chowè ikurüü. ²³Yeguma yima yatü ya dieëruäutichikü nüü nai na i ügu i ñaã dea ü poraãküma i narü maätchi eüna muarü diëëruäütchi. ²⁴Yeguma Ngetchutchu nüü daugu ü narü maätchita ü ñanagürü Rü poraãküma wüi gutcha nüü ñiü na Tupanaärü neãnegü natchoku iñema diëëruägü ²⁵wüi i camerü ü nüüna tautcha na wüi ya uku maraetü wà na üpetü eü yima yatü ya diëëruäükü ü nüüna gutcha na Tupanaärü naãnegu na üku. ²⁶Yema ñemarü ñnüëgü ü ñanagürügü Rü e'na teë taniü ya yiema maü tüü ñemaë. ²⁷Ngetchutthurü nana ngaü guüma i ñema ñemaügü i yatüka gutcha notürü Tupanakaü guüma na tautcha. ²⁸Ñanagürügü ya pedurü Rü tomagürü i tana ñegü i guüma i torü ñemaügu na ñemaãkü kuwè i tarü iika. ²⁹Ngetchutchu rü nüü ñanagürü Rü aikümaütchi pemaã nüü itchi ü ü teë ya Tupanaka Tümapata ü tümama ü tümaëneëgü ü tümana tügü ü e'na tümaãkügü i tae naka i choü purakü. ³⁰ü ñoma i naãnewa ü daüguü i naãnewa ü tata tüü naãtanü namaã i maü i taguma i yagü. ³¹Ngetchutchu rü wüiwa nana gagü i ñema tarempüarü tarè naguü i norü nguëëëgü ü ñanagürü nüü Rü düka ü Yerutchareeiwa tatai na ñemaãküya nguüka i guüma ga yema orega nüküma ya ore arü uruü i uü natchiga ga guma Yatü nane. ³²Nümarütà duũgü i tama Tupanaãü iya ö güüna ta nana mugü üta chaugu ni dauküraägü rü ta chomaã na gutchigagü ü ñumatchi chowà tana kuaigü ³³nawena na nüüna kügü ü nümagürüta naya magü notürü tamaëpü arü nguneüwa tonangugu ü ta narü maü. ³⁴Nümagürü tama nüüna kuagü na takütchiga ñiü i ñaã ü ñema deagu i Ngetchutchu namaã nüü i uü ü tama nüü na kuagüëga. ³⁵Rü na ngupetü na yoni yeriko ü ya ngaika ya Ngetchutchu ü wüi ya yatü ya ñeëtükü ü namaküwawà narüto ü yema ni aii. ³⁶ü yema muütchii i duũgü ga yema chopetüü ü inaka ü takü e'na na ngupetü. ³⁷Nümagürü guma ñeëtükü maã nüü niu gü na Ngetchutchu ya nat charekaã ñiü ga guma yema üpetükü. ³⁸Yima yatü ya ñeëtükü ü ñaãkü cuta naü pa Ngetchutchu ya davi nane ü kuütcha auätchitü müü ³⁹Yema duũgü ga noü wipeegu i rü ñaã kü nüna natchogü ü chianë pa ñeëtükü notürü nümarü ye'e aãkü aita naüamã pa Davi nane ü kuütcha ñetcha ütümüü. ⁴⁰Rü yema naya chaätchi ya Ngetchutchu ü yema duũgü ga yema muüü namü na guma ñeëtü kü na Ngetchutchuütawa nana gagüüka yeguma marü Ngetchutchuarü ngaikamana na ñemagu ga guma ñeëtükü ü Ngetchutchu rü nüna naka. ⁴¹Takü iku nawee na

kukatchaü nūmarü ñanagürü pa kori ütchi dauütchi chaü.⁴²Ngetchutchu ü ñanagürü nüü Rü i dauütchi ñema kurü ò gagu ü kuka. nitaane.⁴³Rü ñemaärü ngoragutama ü ni ngonaetü ü ñumatchi taëëäkü Tupanawenarü ü yeguma ñemaü na daugügu ga yema duüügü ü poraäküma Tupanaäü ni kuaüügü.

Chapter 19

¹Rü Yericòwa na üpetü ga Ngetchutchu ü yema ini üku. ²Rü yema na yema ga wüiya yatü ya diëruüäkä ü naëgarü Yaqueu nîi nûmarü wüi äë kakü nîi ya diëru arü denuü nîi ü ñumatchi na diëruäütchi. ³Nûmarü nüüna dautchaü na tee nîi ya Ngetchutchu notürü tauaküma Ngetchutchuü nadau eü na muutchi i duüügü ü ñumatchi na nutchane. ⁴nûmarü yema duüügü ga yema muü peewa naña ü ñumatchi wüiya naiiga chikamurugu äëganegu naina gü na ñemaäkü Ngetchutchuü na daüka eü yema ga ngoraguta ñematana üpetü ya Ngetchutchu. ⁵Yeguma Ngetchutchu ñema natchikawa nangugu Rü Ngetchutthurü na daunagü i daunagu ü ñanagürügü nüü ya chakeu paama irüi erü chomarü i ñuma üta ku patagu itcharü aüü. ⁶Nûmarü na ñuëëäkümaä paama inorüi ü taäëäküma Ngetchutchuü nayaü. ⁷Ñeguma guäma nüü daugügu i ñaä ü yema duüügü ü ni deagü ü ñanagürügü ñuäkü i nüma ü wüi i duüüü i chiei arü üruüpatawa nangu. ⁸Yakeu ü natchirü ñanagürü koriï duka pa kori chomarü ñema ngearü diëruägüünata ngaütchaä i choü ñemaügü ü ñeguma ngürüâtchi teëi cha womüëëgu ü ägümükü e pü küna üta tuü itcha taeguëë. ⁹Ngetchutchu ü ñanagürü nüü ñumarü ñema maü ü kupatawà nongu eü nûmarüta Abraäü nane nîi. ¹⁰Erü yima yatü nane ü numa naü na tûmakaya daü ya yiema ü taue na ñemaäkü tana yauüka i maü itaguma iya gü. ¹¹Ñema duüügü ü yone narü ñnûë i ñema orë i Ngetchutchu nüü iü Nûmarü tama i naya chaâtchi naya dea ü wüi kuaruüäkä namaä ini dea erü nûmarü Yerutchare i arü ngaikamana na yema rü nûmagü nugu narü ñnûëgu ü paatatamà numa naü ya Tupana. ¹²nûmarü ñanagürü Rü na yemaga wüi ya ñâne ga yaünewa naü na ñemaäkü ñema äëkakü ya iïka ü yemawena rûna taegu. ¹³Rü tarempü nuguü i noü purakütanüüta naka ü wüitichigu na ngi naä i wüitatchinü i diëru ü ñumatchi ñanagürü nüü Rü ñimaä meäpe purakü e i ñema diëru ñumatata itchangü. ¹⁴Notürü yima iänekaä ü yima koritchi naaie ü yemaka ü nawe nana mugü ga ñerëga äëkakügü ü ñanagürügü Tama ta nawae ya daa yatü na tomaä inakua. ¹⁵Rü ngupetü yeguma ina ngugu. ga nawena na äëkakü yiï ü naka nañemü ga yema tare mepü nuguü i noü purakütanüü ga yema wüitatchinü nuguü i diëru nüna naä nañemaäökü nüüna kuaüka ngoi marü ñnure tûmague ya diëru tuüna yaugü nawa i ñema purakü narakü naügu. ¹⁶Pa kori ü ñema kurü diëru ru gumepüküna ngiitchi muëë. ¹⁷Rü ñema diëru arü yora ü ñanagürü meïma ikuü ü mekü ya purakütanüü ikui i erü ñema iraü i kunatcha äüwa ü meä kuna ü i ñema purakü ü ñuma i kuma üta gumepü nagune arü äëkakü tà ikui. ¹⁸Guma noü tarë ga noü purakütanüü ü ñanagürü wüimepü nuguü i diëru chona kuä ñuma nà toi wüimepü nuguü i diëruta kuütcha taeguëë. ¹⁹Guma yatü ya diëru arü yora rü ñanagürü kumaü i ñuma ü ta wüi mepü ya ñänë arü äëkakuta. ²⁰Rü ina nguta ya nai ga purakütanüükü rü ñanagürü pa kori dae ya kurü diëru ü tama tûma maätcha purakü ü woimügü tüütchata. ²¹Erü kuutcha muüü eü nüütcha kua na kumarü wüi ya kori ya chieküma ikui Rü kumarü ikuna yau i nanetüarüö ñeta tama kuma iku toeiwa. ²²Yima diëruarü yora ü ñanagürü Rü ñema kurü orë tatamà nîi i kuü poku pa choü purakütanüü erü kumarü nüü iku kua na chomarü wüi ya kori ya chieküma natchiï ü chana de i nanetüarüö ñeta tama itcha toeiwa ü chona yaü i nanetüarü ö i ñeta i tcha toeiwa. ²³Rü taküka tama diërumaä i na nguügu ügu tüü ikuü ya yiema tchoü diëru na ñema i tu muüka na ñegumatcha taegugu na mukü ya diëru ñiitcha deika. ²⁴Guma meikü ga yatü ü ñanagürügü nüü i ñema nou ngaikamana ñemagü nüna ipe you i ñema diëru ü guma yatü ga tare merü ñigukü i diërutatchinü ü yima ñiï peä i ñema diëru. ²⁵Nûmagürü ñanagürü pa kori nûmarü nüüna ñema tarë mepükü i diëru. ²⁶Rü pemaä nüütchiü ü teë tüü na ñemaë ü ta yeeraäkü tüna chanaä notürü ya yiema ya tauüma tuü ñemaë ü ñema ira ü tüü ñematchire üta nana yau. ²⁷Rü ñema choü uwanügüü ñatcharügü ü ñema tama na waegü na pemaä nanakua ëkü nua i pena gagü ü chaupeegu i pena dai. ²⁸Yeguma ñaä oremaä a deaätchigu ü wüipeewa naü na yerutchareëwa naüüka. ²⁹Rü na ngupetü ga yeguma nüma nüna nangakamagu gagu mu ñâne ya betchaguenü Betània ga oribunekü arü ma'pünewa yemane nûmarü tarega noü ngueëgü ü na muätchi. ³⁰Ñaäkünamaä ya uäkü Rü peïâtchi ü nawa ipeï ya ñänegü ñeguma nugu ipechokugü ü ñemata nîi ipeü ngau ya wüi kowaru ya i i akü ya taüetama teë tûmagü i toeë Rü ñiï ipe wei ü nuä ñiipega. ³¹Ñeguma teë pena kagü Rü taküka ngü ipe wei Rü ñaperügüta Rü kori ya Ngetchutchuna tûmawaë. ³²Ga yema Ngetchutchu muätchi taüü ü ñema nai ü yema ñiï narü ngau i ñema kowaru i irakü ü rü ni ngu i ñema Ngetchutchu namaä nüü iü. ³³Na yoni tüüna ya weigü ya yiema kowaru ya irae ü ñema tûmaärü yoragü ü ñanagürügü Rü taküka tüü ipe wei ya yiema kowaru ya irae. ³⁴Nûmagü ü nana ngaü ü ñanagürügü rü kori na tûmawaë. ³⁵Rü Ngetchutchu ütawa ñiï na gagü ü nûmagü rü noü gaütchimaä tüüna tüetügü ya yiema kowaru arü i rae ü ñemawena ü Ngetchutchuü tûmatägu naya toeüëëgü. ³⁶yoni na Ngetchutchu i uüü, ü yema duüügü ü noü gaütchiru namagu ni chagüetanü. ³⁷Na yoni nüna na ngaikamagü i yema natchika ga ñeta oriweranekü ga mapünewa ü dae guüma i noü müga nguëtanüü ü nana ügüë nana taäëgü ü na taga äküma Tupanaü ni kuaüügü naka i yema guüma i megü i nüü na daugü. ³⁸Ñanagürü i Rü na meëtchi ya äëkakü ya kori egagu numa üku i Rüna ñema i ngümü i daugüü i naänewa ü ñumatchi megüü ñema i daüänewa. ³⁹Nûmaügü ga paritcheu ga yema duüütanüwa yemagü ü ñanagürü pa ngueëruü ya ugükuëë i ñema kurü ngueëëruügü. ⁴⁰Ngetchutchu ü nanangaü ü ñanagürü chomarü ñatcharügü pei

ü ñegumatchi narü ñeagugu i ñaã duũügü ü yima nutagürütchi aita naügü.⁴¹Yeguma Ngetchutchu guma ñänena
 ngai kamagu ü guma ñäneka naaü. ⁴²ñaäkü Rü ñegumatchi pema nüü ipe kuagü na teè pena taãe aü i ñema
 nguneigu notürü ñuma i nüma ü peetütchawa nügü iniku.⁴³Erüta ina ngugü i ngunei i kuka yeguma ñema peü
 uwanügü ü peküwawa ti'yurumü ina daëëgu ü nümagü ü peküwagu ini choegutanü. ⁴⁴Rü nagu na pogüe ya perü
 ñäne ü ñema penegürü peitawa na ñemagü nümagürü tauküma ya nutà ya mekü ini ügüëë yema pei na ngupetü
 yerü yeguma Ngetchutchu peitawa ügu ü tama meã i pena yaugü.⁴⁵Ngetchutchu ü guma ukapügu na üku ü tüü
 ina woü ga guema yema taegüe. ⁴⁶ü ñanagürü tüü rü na wüma tü nüü rü yima chopata ü wüi ya i pata ya
 yumaëpata ü nüü notürü ipemagü ü ñitaagüüpata ipeya iëë.⁴⁷Yemaäkü nüü Ngetchutchu guüma nanguetae nawa ya
 yima ukapü yema paigü ü wüetaewà purakü e ü ñumatchi yema duũügü maã kuagü ü Ngetchutchuü na
 mugütaã. ⁴⁸Notürü nümagürü tauüma gutchaü nawa na daugü na ñemaäkütchi ina uaüügüüka nümagürü
 tauaküma Ngetchutchuü ni yaugü eü yema duũügü ga yema muü ü meama narü ñnüëgü.

Chapter 20

¹Wüiga nguneigu na ngupetu na yoni Ngetchutchu ukapüwa duaügüü na nguëëi namaä i Tupanaärü ore ü naka naï ga paigüarü äëkaküü ü nguëëruüü wüetaewa puraküë ü ñumatchi yaguägu. ²Rü ñaäkü ni deagu tamaä niü teë kuütama na ikuna üüka i ñema ñaägu rü teë tiï ya yiema kuü mue nakuna üüka i ñema. ³Nümarü na nangaü rü ñanagürü Rü chomatata pena naka choka i wüi ikä tchomaä nüü iü i ñema ⁴kuäaürü baitchiga i Rü e'na daüäne kaä niü rü e'na ñoma inaä nekaä yïi. ⁵Nümagürü nügümaä ini utagagü ñaäkü Ñegumatchi ñagügügu daüwa ninaü Rü nümarü tchi ñanagürü Rü taküka tama nüü ipeya ö gü. ⁶Notürütchi ñagügu ü yatüwa runaü ñema duüügü ütchi nutamaä tüü ina muütchigü eü nümagürü naya ögü na kuaäü ü wüi ya ore arü ñeruüniï. ⁷Rü nümagürü Ngetchutchu ü na ngaügü ü ñanagürü tamä nüüta kuagü na ñeta ninaü. ⁸Ngetchutchu rü ñanagürü nüügü chomarüta taütäma pemaä nüütchi na teë choü muü na chana üü i ñema ñaägu. ⁹Orë ga kuarüü maä duüügü maä nï dea, wüi ya yatü ü chiä naänegu nato rü ñumatchi ñurega norü purakütanüü nüna na dauëë, ü ñumatchi guma chiänekü arü yora ü to i natchiänewa naü ü yema muü i taunekü na yema. ¹⁰Rü nawä nanguga yema ngunei ü wüi i norü porakütanüü na muätchi na iya daükä ga yema chiäneküwa puraküë, ü noü yorä rü nanawae i ñema norü ö notürü yema chiäneküwa puraküë ü yema tüü na kuagüma ü ñeäkumeäaküma tüü ini mugü. ¹¹Rü yeguma ga guma chiänekü arü yora ü toga noü purakütanüü na muätchi notürü gumarüta ningeëë ü ñumatchi ñeäkumeäkü nana muegu. ¹²Rü nümarü wenaärü to ga noü duüü na muätchi ü gumaürüta ni magü ü inana taütchigü. ¹³Rü yeguma ga guma chiänekü arü kori ü ñanagürü takü tä'chauü i ñuma na chana muätchiüta ya yima chaune ga nüücha ñetchaäükü e'na nüüna ñetchaügüta. ¹⁴Notürü yeguma yema chiäneküna daugü nüü daugügu ü nügüü ñanagürügü Rü norütä niï i ñaä naäne ü ñiätaya magü na ñemaäku torü na yi'ïkà i ñaä naäne. ¹⁵Rü chiäneküwa i nana taütchigü ü ñumatchi naya magü Rü ñatcharügü taküta meë namaä na wagüü ya kori ya chiänekü arü yora i namaä i ñaä duüügü. ¹⁶Nümarüta nuä naü üta tüü na daü ya yiema chiänekü arü dau ruü rü ñema norü chiänekü ü tà toguena nanaä Yeguma nümagü ñaä üna ñnüegu ü ñanagürügü Rü Tupana peï poü. ¹⁷Notürü Ngetchutchu ü nüüna dawenügü rü nanagürü takü nüü ni utchaü i ñaä Tupanaärü orë Ya yima nuta ya ñarü üruü nüü oekü rü yimatamä niï ya Tupana ga nuta ya tamaëpüwa äküwakü. ¹⁸Guäma ya yiema yima nutagu ya kuëë ü tatä poügü Rü yiema tümaëtügu na ngue ya yima nuta rüta ti ñaikutchi. ¹⁹Rü ga paigü arü äëkakü ü nguëëë ruügü ü yegumataä taa Ngetchutchuü ni yaugü tchaü notürü tamä naya yaugü yerü yema duüügu yema muü na muüëgü. ²⁰Rü nana muätchitanü ga ñurë norü duüügü na mei i duüügü rüü yema na ñnüëika, notürü naka na daugütaa na ñüäkü nana chieëëi i yema orë ga nüü yaü na ñemaäküüti äëkakü nana mugüüka. ²¹Rü nüna na kagü rü ñanagürügü pa nguëëëruü rü nüüta kuagü na nguëëëruüküi ü meäma ikui dea ü tauetchigamä ikui dea rü aikümaügü iku nguetae i natchiga i Tupanamaü i aiküma. ²²nana wegu ü e'na tama na chetcharuäü tana ütanü. ²³Notürü Ngetchutchu rü nüüna kuaama i norü dora ü ñanagürü nüü. ²⁴choü na nguëë na teë niï i ñaä diëru Rü teëtchikünaä niï i ñaä diërutatchinüwä ngo Rü ñanagürügü chetchau chikünaä niï. ²⁵Nümarü ñanagürü nüügü Rü ñanagürü guüma i ñemaügü i chetcharuarü i iïë kü chetcharuna i penaä ü ñema Tupanaärü i iï ñemaügü ëkü Tupananana ipenaä. ²⁶Nümagürü na tauüma i noü porä na natchigagu ya deagü ga yema duüügü maä yema nüü yau Rü poraäkümä namaä na taëëgü ga yema Ngetchutchu niu rü tauüüma maä na deaätchitanü. ²⁷Yeguma nümaü ga chadutcheugü ga ñagüü ü tagutama wena na maë i yueï ñanagürügü. ²⁸Nümagürü nüna na kagü rü ñanagürügü Pa ngeëëëruü moitche rü toka nana wümatü i ñaü i orë wüi, WÜI YATÜ RÜ NA YUENE È NA ÀMAÄKÜMA NOTÜRÜ NA TAUMA I NANEGÜ YIMA YATÜ RÜ NAÜMAMAÄ NA ÀMA NA NGEMAÄKÜ NA ÑEMAÄKÜ I NANE. ²⁹Na yemagü ga wüi mepü arü tarë naguü i nügüë neëgü ü na äma ga guma nüi raäükü ya naäeneë notürü taütama na änegu nayu. ³⁰ü yima nai ya naëneë üta naäma notürü taütama na äneguna yutä. ³¹rü yima norü tamaëpü ya naëneë rüta na äma notürü taütamä na änegu üta nayu ü yegurüü ga guma wüi mepü arü tarë i nügüeneëgü ü taguma ni änegü ü düwä na yuemarë. ³²Rü yiküra ürüta i yu i ñema nama'. ³³Ñeguma yueï wena maëgu i ü ñekürüükü namatä niü i ñema nge Yerü yeguma na maëgu rü guküma ga guma wüimepü arü tarë i nügüeneëgü ü ñi maä naäma. ³⁴Ngetchutchu rü ñanagürü nüü ñoma naänekaä i yatü nanegü rü ni ñigü. ³⁵Notürü ñema duüügü i Tupana peewa i meï na wena na maëika na daüguü i naänewa naï ikä ü ñemagürü taütama ni ämagü ü e'na ni ätegü. ³⁶Rü tauakü tama na yue erü nümagürü ore arü ñegüruü i daüwä ñemagüü maä na wüigu rü Tupana nanegü niï eü yuwä ñinarü dagü. ³⁷Ñema yueï ü wena taarü na maë moitche ü natchiga tüüna nguëë orë i ümatüüwa ñeta kori ñaäkü ina kaü, WA YA YIMA ABAAÜ ARÜ TUPANA YA YIMA I TCHAOU I ARÜ TUPANA RÜ ÑUMATCHI YACO ARÜ TUPANA. ³⁸Nümarü tama ñema yueïgü arü Tupana niï ü ñema maëigüarü Tupana niï erü guämarü nakatä maë. ³⁹Nümaügü ga nguetaëgü ü ñaäkü nana ngaü pa nguëë ruü meäma ikuma ngaü i dea. ⁴⁰Yema wena ü tama wena ärü nüna na kagü. ⁴¹Ngetchutchu ü ñanagürü moörü nüüya ugügu ü kristu ü davi nane yïi. ⁴²Rü nümatamä ya davi ü nüü niü i wüyaepanewagü ya yima kori ü ñanagürü nüü ya kori Rü choü tügüne meëwa ütö, ⁴³nuä chorü tügüneküwawä ütö ñumatata kumeewa chana ñemagüëë i kurü uwanigü ü

naētū wa ku nga. ⁴⁴davi rū cristu ũ koriākü naka na ñuraāũ meẽ ya yima davi nane. ⁴⁵Guũma ga duũũ ga yema irũ ñnũẽ ũ peewa ñanagũrũ nũũ i noũ ngueẽẽigũ. ⁴⁶Pe uāẽgũ namaã i ñema parieugũ arũ ngueẽẽruũgũ, erũ nũmagũrũ noũ me ñĩ na namagu matchi ruākũ nai noũ me ñĩ na duũũgũ nũũ rū moẽgũ ũ ngutaquee patawa ũ noũ me ñĩ na ñema namaweei wipeewa ñemaũwa narũ togũ ũ petagũ warũta na na waegũ na wipeewa narũ togũ. ⁴⁷Rũ tũũ na womũẽākũma tũna nana puũ ya tũmapata ya yiema yutegũe ũ ñutchi nana maẽẽ i ñema norũ yumaẽgũ nũmagũta nana yaugũ i taũma i poku."

Chapter 21

¹Ngechuchu na daunagü nüü nadau i ñema yatüüğü i diëruäü rü dieruchiügu tüü nanu i norü ämare. ²Nüma ñiü nadau wie yutee ñearü diëuäe rü diëruchiügu tüü tiükuchi taretachinüiraüchie diëru kobretümaka. ³Ñeguma nüma ñaü: "Aikuma pemaä nüü chiu, rü dae yutee ñearü diëruäe rü guü i togü i diëru tüü agüüarü yeeta tüü taü." ⁴Guuma i ñaägü tüü na agü rü nüü ta yiemaüchi. Notürü dae yutee, tüü tá tauyani tüü a guema tümaärü diero tüü yiemaë tümaearü mårüü. ⁵Ñeguma ñure Tupanapata taünegu ia deägüguyani, ñuaka na ngäeägü yima meküraügükü nutagüma rü ämaregü, nüma ñaü: ⁶"Ñao i pema nüü pedaugü, nawa tá nangu i nguneüğü ñeguma taükütama wii nuta nügüetü naüüta bai a yima tama tü yikü." ⁷Ñeguma nüna na kagüe, ñanarügü: "Ngüeeëruü, ¿ñugu tá nii; nangupetüü iñemagü? ¿Rü tüküwa tá nüü takuä na paq tá na ngupetüü i ñema?" ⁸Ngechuchu nüü na ngüaü: "Peüäegü na tautáma peü wonüeeüka. Érü mucüchiütá chavégagu inagugü, rü ñanarügü tá: "Chama ñiü Nüma, "rü ñema ngneü marü ni ngaika." ⁹Notürü tautama nawe perü iü. ¹⁰Ñeguma nüü peñünegu na nügü nadaiü rüñorü äëgakümaä ügü nadaiü. rü taütáma pebajächie, erü ñëmaäkü tá nangupetü i nüüia, notürü narü gu rü tautama ñegumatama na ngupetü." ¹¹Ñeguma nüma ñaü nüü: "äëgaküarü churaragü rü to i äëgaküarü churaragümaä tá mügü nadai, rü nachiüane rü to i machiüanemä tá nügü nadai. ¹²Rü poraäkü tá naiäächiane, rü müü i naanewa na ñema tá i taiyaane rü dawean. Daunaänewá tá nüü na daugü takü namaä na bajäehieü rü taü i kaurüügü. ¹³Notürü naüpa i ñema ngupetüü, nümagürü tá peme i na taüchigü rü pewe ningëütanü rü ngutakeepataügüwa tá peü na mugü rü peü na pokue, nachiüanegüarü aegakügüütawá peü na gajü, nágagu i chauega. ¹⁴Ñaarüwii ngüeeniü pena chaä nüü piüüka i chauega. ¹⁵Rü ñemaka, perü naünewá pegü pimeegü, rü i pena meegü i perü pougüruü naüpa iñema nguneü, ¹⁶erü chama pena tá chanaä i chauga rü kua, na taküma penangüü i perü vanügü, erü nümagürü tautáma nüü nakuagu natakümaä peü nangaügü. ¹⁷Notürü pemagü rü tá penatügü, peenegü, tü petanüügü tü pemükügü ru tá peü inaügü, rü ñure ipemükügü tüü tá na daí. ¹⁸Rü güükatama pegüchi peaië nagagui chavëga. ¹⁹Notürü bai wii i peyae peeruwa tá narütäu. ²⁰Ñeguma aikuma peaögüegü rü tá penayau i maü tauguma igüü. ²¹Ñeguma nüü pedagü na churagü Yerachuréü i choeguachigü, neguma ñemawa tá üü pekuäe na marü a ngakamaü tá nagu napogüë. ²²Ñeguma rü yíema yuséaanewa ñemagüe rü mapüneanewa tabümü, rü yíema íganewa ñemagüe ipei, rü yíema tümaanewa ñemagüe tautama nagu pechoküü. ²³Erü ñaa nii norü ngumeügü i nügümaä chieüna ügü, ñeguma ñemaäfü tá naangëe i guüma iñe, a norü ote i ümatüüwa ñemaügü. ²⁴Itürüwä a yíema i aäkügüë rü maiakügüë ñema i nguneügü! Érü ñema nguneügü na ñema tá i taüma íachié waimüetüwa rü wii nü i dueeügüetügu. ²⁵Rü ñure tá taramaguma tarüyí rütá inanayau rü guinachiüanewa nagagüaüka, rü ñema vanügü rü tá nagu napügüë a yíma yerachaëü, ñumatáta nawa vanügü. ²⁶Ñeguma rü tá nangüo i kuarüüügü üaküwa, rü tavemaküwa rü étagüwá. Rü ñema waimüwá narü iächiaëtano rü nabajchie i ñeguma poraäkü naäügaächigu ñema dea taü rü yuapegü. ²⁷Na yema tá yatüügü norü müümaätá i yuächitanü ñeguma nüü nadaugügu i ñma tá üpetüü nüü nadaugügu iñema tá üpetüü ñama i naamewa. Erü ñema norü daunaame arü para rü tá naüüäächitanü rü tá nuinanaïmare. ²⁸Ñeguma, nümagürü tá nüü nagaüdü yíma yatü nane wii buabekügü poramaeügüñema niükü rü taü meaema. ²⁹Notürü ñeguma inaügügu naüpetüü i ñema, rü pechigü, rüaunagüerügü, erü marü ni ngaika na meaichangüüchiü. ³⁰Ngechuchu wii ore kvarüüü namaä niu: "Nüü pedaugü igunekü rü guüma i naigü. ³¹Ñeguma nüü pedagü na ñewaka na üatügüü nüü pekua na a ngaikamaü ñema éane. ³²Ñegumarüü ta, ñeguma nüü pedagü na nangupetüü, némaä ta nüü pekuäna a ngaikamaü inanguü Tupana naäëgakü yiiü. ³³Aikumaüchima, chama peaä nüü chiü, ñaa newakaaü nügütanüüügü taumata na ngupetütá, ñumarü tá iñao guumai ngupetüë. ³⁴Daguuü i naane rü ñama i naane rü ta na ngupetüë, notürü chorü ote rü taugutamá na ngupetüë. ³⁵Notürü peüäegü, ñeguma perü maünegü tama taakürü chieüpe ügü, tama pe ngäëü rü ena ñama i naae arü guachaügü perü inüëü. Érü ñema ngumeü nguraachimaré tá peka ina ngü. Ñama wii yitarüü. ³⁶Erü tümaka tá numa nau a guema i ñama i naanewá máëë. ³⁷Notürü pemagürü ipeueëgüta i guugama, pe yumüëgü ñeguma poraäküma pe porae, ñemaakü tama peü nangupetüüka í guuma ñema äükümagüü i ngugüütá, rü ñemaakü napeewa piñemagüüta a yima yatü Name." ³⁸Ñemaka nüma guü i nguneügü Tupanapata a taünewa tüü nangüää, rü chütakü ñema nainekü Oribunekügu aeganera na ñemaüü. ³⁹Guüma i duuügü pamamaüchi tupanapata i taünewa naiüü nañüëüka.

Acts

Chapter 1

¹Pa Teu, ñema popera nüñira chaumatüüwa nüü chiu guüma nachiga ga Ñgechuchu üü rü tüna ngúeëü, ²ñumarüta ñema nguneü jdaüguüwa na yaugu. Ñaarü nawenanüñeguma Núma na agu tafü tá naüeü jÑäë üüñeüwa ni uu rü norü ore arü urüügu na mána aü rü Nümatama adeechiü. ³Rü ñeguma morü yuwa inadaguwena, Nüma maükü nügu nüü na we rü muüma nafüma i meü na wr. Rü 40 ngunrügu nügu naka na ngoëëü, rü namaa nüü niu nachiga ya Tupana äëgakü yüü. ⁴Ñeguma Nüma mamaa na ngutakeegu, Nüma namaa nüü niu rü na tama Yeruchareüwa ina chouüka, rü ipenanguëë ñema Tanatüarü unetachiga, rü ñaäkü, Nüma nüü auü: "Pemagü chauwa nüü pe inüe, ⁵tü aikuma nüü kuáü rü deáwa duüüguü inabaiüëëü, notürü pemagü tü Ñäë üüñeüwa tá pe üegagü ñure: nguneügu." ⁶Ñeguma nümagü rü wii taü ngutakeewá na ñemagügu nüna ná kagüe: "¿Kori, ñaa ena i ñema nguneü: Kuma kuna táegueëü Istae arü aegakü?" ⁷Nüma ñaü nüü: "Tamanii pema nüü pe kuaeüka ñema nguneügu rü táma tá estacionegü erü chaunatuükatama nüü na ñema i pora na nüü naunetaü i ñema nguneü. ⁸Notürü ñeguma pena nangugu i Näë Üñe rü tá peü naporaeëë, tu tá ípechou, na nüü perü uguéüka i chauchigaí Yeruchareüwa, rü guüma : Yudéaanewa, rü chamáriaanewa, rü ñumatáta guü i naanewa nangu." ⁹Ñeguma yima korí Ñgechuchu ñaaü a uguweno, rü nümagü daugu kna daunüyani, Nüma ni enagüü rü wii buanekü naetügu nikugü. ¹⁰Ñeguma nümagü poraaküma inarüdaunüyani na daüwo naüü, rü ngürüachi, natanügu náchigü tare yatugü ikómüchirüü. ¹¹Nümagü ñagüü: "Pemagü, yatugü: Gariréanekáagü, ¿Tüküü nua pechigüü daügu íperüdaunüü? Daatama Ngechuchu yima daunaañnewaukü, rü ñemaäkü tstsms mí wena núma naüü, ñama nüü pedauüriü ñeguma daunaañnewa na ugu." ¹²Ñeguma nümagü Yerucharéüka nawoegu rü yima mapüne Óribunek ügu áeganewa ninaí, rü Yeruchareü arü ngaikamawa na ñema, rü wii nguneü i purakü chawürüarüwa na ñema. ¹³Ñeguma nümagü ina ngugügu, daunba naka na igü i pechika, nagu narü ehoüne. Numagü njj rü ga Pedru, kuaü, Jacobo, André, Felipe, Tomas, Bartolomé, Mateu, Jacobo Alfeo nane, chimoü Zeloteyiükü rü Juda Jacobo nane. ¹⁴Rü guüma nümagü rü guüguma wiiwa na ñemagü, na wiigu na yumüegüüka. Rü ñema ta ñemagütá ya ñeatagü, María Ngechuchu naé, rü tüma enegü. ¹⁵Rü ñema nguneügu Pedru naenegü arü ngautanügu na chi, rü äëö duuügu naguü rü ñaü: ¹⁶"Chauenegü, marü ningu ñema Ñae üüñeü nuküma Dabiü müü na ümatüaüka nachiga Juda norü kuarüü iü naka ñema duuügu Ngechuchuü iyaugüü. ¹⁷Rü nümarü wii tatanüüchire nii, rü nana yau i wii meü erü Tupanaka na purakü norigu" ¹⁸(Rü ñuma daa yatü yiema dieru norü chieüka nüna aümaa naka natae wii naane, rü ñema wena naerumaa inanago rü ni waipütü rü inayiü guuma i naünet. ¹⁹Rü nüü nakuachigagu i guuma i yeruchareükaagü ñem a naane i nagagüwa, rü ñema rü "nagüchitaü", ñaüchiga nii.) ²⁰Erü wiyaegüaru poperawa na ümatü: "RÜ NORÜ NAAANE NÜIKA NA ÑEMA, RÜ TAU TOGUE DUEE ÑEMA PE". "RÜ TOGUE NAYAU I NACHIKA." ²¹Rü ñemaka, ta nawee, na wii yatu yima guu nguneügu tüü ümü kügüü ñeguma yima kori Ñgechuchu o ukugu rü tawa ina uuguta, ²²rü nawa na ügü ñema Juan arü baiechiga ñumarüto Nüma ñema i nguneüga i tatanüwa na daunaañnewa na ñegüaü, rü torü testigunii ñeguma inarü dagu." ²³Nümagürü tare yatügu tapeen na nu, yuche, Barsabágu aegakuy, ruta meu duuüguüikü nii rü ñegumarüüta ya Matia. ²⁴Nümagü na yumuegu ru ñanarügü: "Kuma, pa kori, nuuku fa i guu i duuuguaru maune, ñemaka tou nawe yima daa tarewa nekurukuni ya kuma kuna yauku. ²⁵Na kunamuuka nauauka naa puraku Júda itaü ñeguma noru pokiwa naugu." ²⁶Rü wii dieru tuu nananagügu na ñemawa nüü nakuagüüka na ñeürüü ñema tare tá na ikükuü. Ru matíagu nangu, ru negumatama ñema ää ore aru uruugutanü naa.

Chapter 3

¹Ñumarü Pedru rü Juan tameepũarü oragu yauanekü rü tupanata tañnewa nai, erü ñema nii yumüearü ora.

²Ñema yima tupanapatawa nañema wii yatu norü bükumatamo chieparakü, rü guũ nguneũgo ñema natanüũgü rü yima Tupanapataarü ia a meechiũgü aeganegu naamugũ, na ñema dieruka inaraũka, nũna i duuũgü a yima Tupanapata tañnegu chokuũ. ³Ñeguma nũma Pedro rü JuanÜ nadaugu na Tupanapata a tañnego nachokuũ, rü yima chieparakü nũñ naweme rü dieruka nũna naka. ⁴Pedru rü Juan meama nũñ narü daunü, rü Pedru ñanarũgü nũñ: "Toũ nadawenü". ⁵Yima chieparakü nũñ nadawenü, erü nũma nũñ nakuago rü chi taakü nũna naagü.

⁶Notürü Pedru nũñ ñanarũgü: "choũ natauma dieru rü uiru, notürü ñema choũ ñemaũ ta kuna chaa. Rü naegagu ya Ñgechuchu ya Cristo ya Ñacharétukaa kuũ chamu, rü inachi rü iunekũ." ⁷Pedru rü noprü tügünemeegu niyauachi, rü nanachie; rü ñegumatama naporae yima nakutügü rü nametüũgü. ⁸Nayunagü, rü nachi rü naügü a uneküũ; rü nũma Pedruwe rü Juánwe Tupanapata tañnegu naũku, rü nana yunagüane rü Tupanaũ nikuaũũ. ⁹Guũma i duuũgü nũñ nadaugü na iauũ rü Tupanaũ akuaũũ. ¹⁰Numagürü porakü nabaiachie ñema duuũgü naka ñema nũñ ngupetüũ yimá yitü ga Tupanapata tañnearü ia meechiũgu aeganewa rutoũkü rü yiema dieruka ikakü. ¹¹Rü tama Pedruna rü Juanna niugachichaũ, ñema guuma i duuũgü naũtawana nabumü ñema chopetüchikawa charamóuarü üpetüchikagu aegaũ, guũma i duuũgü poraakü nabaiachie. ¹²Yeguma Pedru ñaaũ na daugu, ñaakü ñema duuũgü na ngaũ: "PemagÜ, Íraétanüũgü, ¿Tüküũ pebaiachie? ¿tüküũ toũ perüdaunü ñama torü porama rü torü meũmaa tanameeeũ rü ü? ¹³Yima Abaarü Tupana rü Ísaakarü rü JacobarÜ, yima tanatügüarü Tupana, rü yimatama i ñuma Ñgechuchuaũ tachigaekü, na guũarü yeera yũka. Yimatama permagü aegakü i piratuũtawana penagakü, rü ñeguma nũñ añechaũgu a Pirátu, rü pema rü tama penaweegü na aneaũ. ¹⁴PemagÜ rü tama penawae na inanguuchiũ yimá Üñekü yima aikuma mekü a ngechuchuaũ, notürü naka ipeka na peka inanguuchieeaũka na wii i maetaũ. ¹⁵Rü pemagütama peamagü yima Ñgechichu tũñ maeekü, notürü yima Tupana rü wena nanamaee, rü tomagü rü nũñ tudaugü na wena namaũ. ¹⁶Ñuma daa yatü chieparachireũ pema nũñ pedauũ rü nũñ pekuaũ rü marü naka nitaane erü Ñgechuchuaũ naao. RÜ ngema Ñgechuchuaũ naoaũka nii i naka ataaneũ i yima yatü chieparachierekü ñema ñuma i guema pemagu nũñ na pedaugü. ¹⁷Ñuma, chaveneegü, chamarü nũñ chakua ñeguma pema rü wiigu perü aegakügümaa peamagü a Ñgechuchu, rü tama nũñ pekuagü na ta akü na peü. ¹⁸Notürü tupana rü ñemaakü naanguee ñema uneta i nukuma numatama nũñ auũ namaa guũma norü orearü urügü. Érü ñema norü ore ümatüũwa ñanarügü, "Cristo rü ta nguũ niñe". ¹⁹Ña menii i nũñ perüoeũ i peküma chieũ, rü Tupanaka pei, rü peagü na nũma peũ inapiaũka perü pekadugü. ²⁰Rü nũmarüta numa nanamu a Cristo, rü peka nũñ naunetakü na perü aegakü Ñgechuchu. ²¹Nũmani a yima nanawee i daugu i naanegu na naaaũ ya Ñgechuchu ñuma táta nũma ya Tupana wena naeeegü u guũma i ñama i naanewa ngemaũ. Érü ñemaakü nii ga nuũ yauũ a Tupana nawa ñema nukümaũgü norü orearü uruũgü i üñeũ. ²²Moiché aikumaũchima ñanarügü: ""YIMA KORI TUPANA RÜ PETANÜWA TA NÜÜ NAUNETA WII NORÜ OREARÜ URUÜ I CHAURÜÜ IÜ. RÜ NAME NII NA NAGA DE IUNÜEÜ I GUÜMA I ÑEMA PEMAA NÜÜ AUÜ. ²³NANGUPETÜTA RÜ TEE TATANÜWA TAMA NAGA INÜE I ÑEMA OREARÜ URUÜ, RÜ MEATAMA TUMAGU NAPÓGÜ I TUMATANÜWA." ²⁴Ngu, rü guũma i Tupana arü o rearü uruü Chamué rü guũma i togü TupaarÜ arearü uruũgü naweama ügü rü ta nũñ ni ugü na taakü ta üpetüũ namaakü. ²⁵Pemagüni i Tupana arü orearü uruũgüakü rü nukümaũchima yima Tupana Ábraaũmaa nũñ niu: "WII KUTAA TÁ NII NÜÜ RÜ NGÜEEÜ I GUÜMA I DUUÜGÜ I ÑAMA I NAANEKA." ²⁶Ñeguma Tupana wena namaeegu yima Ñane Ñgechuchu rü petanüwaira nanami na peũ nangüeeũka, erü nanawee i wiichigü i pema na nũñ perüoeũ i pekümagü i chieũ rü aikuma pedogü."

Chapter 5

¹Numa na ñema wii yatü Ananíagu aáégaü rü chafira nama, rü nümagü rü nammä nataegü wii norü naane, ²notürü üma rü namamaä wiigu narü ññue na nügüü tüna yaugügü ññue a yiema naanetanü, rü ñumachi éma ngüügü i Ngechuchu i mugüüütawa tüü nañegü yiema toguee diëru. ³Notürü Pedro ññanarügü nüü: Pa " Ananía, ¿tüküü ngoo chatanága kuñü rü Tupanaaë; üñekümaä kidora, rü kugüü tüü kuyau i ññue i ñema kurü naanetanü? ⁴¿Ena ñeguma tauta namaä kutaegu, tama éna kurüü yiema diëtu?¿tüküü i kumaüü Tupanamaä niñ i kidoraü. ⁵rü ñeguma ñema oreü naññügu Ananía, rü yuküma inangu, rü poraäküüchima namuüe guuma ñema duuügü ñeguma ñemaü nananukegü. ⁶Ññue ñema ñetüüügü nananukegü naññue, rü naatagü. ⁷Rü tameepügu ita ngu Ananía nama rü ñema taüku notürü tama nüü takuä tñakü ni ngupetüü. ⁸Pedru tümaaä nüüauü: Ñema natarü nugu peunetaügü yüüü na namaä petaegüü ñema perü naame "tüma ññataü: "Ngü, ñegumaepügüni. ⁹Ñeguma Pedru ññanarügü tüü; "¿Tüküü pegümaä ñemaäkü wiigu perüññue na namaä pidoraëüka i tupanaaë ya üñekü?Düka, ñema kiteü itagüü rü marü inangugü, rü ññuma rü küü rü tá tañema nañegü." ¹⁰Rü ñegumatama yuema Pedrupëgu tiingu, rü ñeguma na chokugu ñema netüüügü, rü yuküma tüü inarü ngaugü, rü tüü nayaugü, rü tümateütatutama tüü natagü. ¹¹Ñeguma nüü nakuagügu ñema ngupetüü rü guüma ñema aögüü rü ñema togü duuügü rü ta paraäküüchima namuue. ¹²Rü ñema ngüéügü Negechuchu i mugüü, rü duuügüpeewa nanaügü muuma i kuäruügü rü meügü ga Tupanaarü poramaä naügü, rü guüma ñema aögüü rü guüguma nangutakegüü nawa ñema Tupanapatawa ñemaü i chopetüchika ñema charamóuarü üpetüchikagu áégaü. ¹³Rü ñema togü duuügü tama aögüü rü namuue na ñema aögüütanügu naägü, notürü poraäkü ñema aögüü nangechaügü. ¹⁴Rü nimuetanü ñema aögüü erü muüma duuügü rü koriaü naaögüetanü; ¹⁵Rü nüma duuügü rü ññanarü namagügu naamugü idäweeü norü pechikaügümaä rü norü karuügümaä na ñeguma Pedru ñema üpetügu, rü nāchipetamare nüna nguüka. ¹⁶Rü ñegumarüü ta Yerucharéüna ngaikamagüne a ññanegüwa na iü i duuügü, rü muüma Yerucharéüwa nanagagü ñema idäweeü rü ñema ngooagüü, rü guüma naka nitaanegü. ¹⁷Rü ñeguma yima chacherdótegütegüarü äëgakü rü guü ñema natanüü i chaduchéugü rü poraaäkü niäñähiegü. ¹⁸Rü ñemaka norü purichiaggüü namu na ñema ngüegüü inayauüüka, rüññanarü pokupataügu nanapokue. ¹⁹Notürü korianü orearü ññerüü daükaä naka naawāna ñema pokupataüarü iägu chütakü, rü ññanamaü, rü ññanarügu nügü: ²⁰"Ññema Tupanapata taññewa peñ, rü guü düü piu na ññuäkü." Rü ñeguma ñema ngüéügü Ngechuchu imugüü rü naga naññue ñema ore, rü mouäkü pamamaüchi rü Tupanapata taññewa nañ, rü duuügüü nanguëë. ²¹Rü yoni nüma chacherdótegüarü äëgakü rü natanüü, rü naka na ñegumagü guüma ñema Iraññetanüarü äëgakügü rü äëgakügakügütükümü ügüü namaä nangutakeëüka, rü pokupataüwa nanamugü purichíagü na yaguagüäüka. ²²Notürü ñeguma pokupataüwa na ngugügu ñema purichíagü, rü tauüüma ningaugü, rü nawoegu, rü nüü narüügü, rü ññanarügü: ²³"Yimá pokupataü rü narü wāta, rü meama nataichire, rü purichigü nüna nadaugü naāwa. Notürü ñeguma tayawānagu, rü tauüma ha daugü iaiepewa." ²⁴Rü ñeguma ñema oreü naññuägu ñema chacherdótegüarü äëgakü rü ñema togü chacherdótegü i äëgakügü iigüü rü yima Tupanapata taññearü purichíagüarü äëgakü rü guüma nabaiächie erü tama nüü nakuagü na ññetá ta nanguü guüma ñema rü ññuäkü tá ngoëëgüaü. ²⁵Ñeguma ñema na ngu wii yatü rü namaä nüü niu, rü ññanarügü: "Ñema yatügüpepokuechirññü, rü Tupanapata taññewa naññemagü, rü duügüü ññanqueëë." ²⁶Rü ñema nañ Tupanapataarü purichíagüarü äëgakü wiigu namaä norü purichíagü na agagüäüka. Notürü meamare ñema nana ngüegüünigagü eü namueü na duuügünutamaä inamuuchigüaü. ²⁷Ñeguma namaä inangugügu, rü ñema äëgakügüpeewa nanagagü, rü ñema chacherdótegüarü äëgakü rü ññanarügü nüü: ²⁸"Marü poraäkü pena tanachüu na tama ñema Ngechuchuégamaä pengüëëtaëüka. Notürü pema rü guüne a Yerucharéüküäü namaä pengüëë i Ngechuchuchiga, rü ññuachi tona penauchaü na togagu nayüü yima Nechuchu." ²⁹Rü Pedru rü wiigu namükügümaä nanangäügu, rü ññanarügü: Narümemae niñ na Tupanaga taññueü rü tama i taññueü. ³⁰Yima tanatüarü Tupananiñ Negechuchuü irü daekü, yima pema tama pea magükü, ñeguma kuracha peapotagügu. ³¹Notürü Tupana rü nüü nikuagü, rü nügüarü tügüneküwawa nanatoëë, rü duuügüarü äëgakü rü maëëërrurü nanangukuchiëë na Iraétanüü nangüeeüka na nüü naoëüka i norü pekadugü. ³²Toma rü nüü takuä na aikuma yüü i guüma i ñema pemaä nüü tiüü erü tadaugü ñema Ngechuchu üü, rü Tupanarü tüna nanamu ñema Naäë Üñekü na yíema naga ññuee. Rü Tupanaaë ya Üñekü rü towa inanawë na aikuma yüü i ñema pemaä nüü tiü. ³³Rü ñeguma ñemaü naññuegu ñema aegakugü, rü poraäküma nanue, rü nanadaicha. ³⁴Notürü ñema äëgakügütanüwa naññema wii Paricheu Gamarié naega, rü nüma meama nanagüëë ñema Tupanaarüü, rü guüma duuügü rü nüü nangechaügü, rü nüma Gamarié inachi rü nanamu na paaächie inamuüäüka ñema ngüéügü a Negechuchu imugü. ³⁵Ñeguma nüma nüü ññu: " Yatüügü Irakaägü, peuäëgü na tñakü tá namaä peüëü i ññu duuügü. ³⁶Rü nüma pekuäächie ga üpa ññuäkü äëgaküü nügü ningukuchiëëchaü a Deudad, rü nügütama niu na wii nüü kuäkü nayüü, rü ööo yatügü nawe narü. Notürü naamagü, rü nayu, rü guüma ñema nawe rüü

ngiachi, rü ñema narüo i guũma. ³⁷Yikama daã yatüwena, Yúda Gariéanekaã, inarüdá nagu i ñema nguneũ i duata túa ugüegagügu rü ñure duuũgü nawe naruĩ. Numarütñá nayu rü guũma ñema nawe rüiũ rü nangĩächiane. ³⁸Ñemakã ñuma pemaã nüũ chiu, nuna pechogachitanü y ñaa yatüũgü rü nüika pena ñemagueẽ. Erü ñeguma nagagutama yĩgu i ñema nuna naũgüũ, rü ta na puachiane. ³⁹Notürü ñeguma Tupanaarü yĩgu i ñaa naũgüũ, rü tavaküma penaoẽẽ; peuãẽgü na tama ngüraãchi Tupanamaã iũ penueũ. Rü guũma ñema ãẽgakügü rü naga naĩnue ñema norü ukyẽ. ⁴⁰Ñumachi naka nakagüe ñema ngúeeũgü, rü Ngechuchi imugüũ, rü naakuagü, rü nuna naãga na tama Ngechuchuchiga adeagügũkã ⁴¹Rü ñema ãẽgakügüna iniĩ ñema ngueũgü, rü na taãẽgü erü woetama Tupana nanawãe na ñemaakü Ngechuchukã ngüũ nañegüũ. ⁴²Rü ñema nguneũgu Tupanapata taũnewa rü ñpatagüwa nanagüẽẽãma, rü nüũ niugüetanü ñema ore meũ na Ngechuchu rü Cristo na yĩũ.

Chapter 15

¹Na yemagü i yatügü i yudioamewa maegüñ ñumachí Tupanaga i üüögüñ rü narü choñgü ru ñumata Antiokaanewa na nguagü yiemagü taeneegü Tupanaga i ögüñ na nguetañ rü tuñ ñanarügüñ Rü ngëguma pemahü tama pegü ipe wñiüchamüñpe echirañgu yema Moiché tüñ muñrñ rü tauaküma peñ na ngëma i mañ i taojuma güñ. Rü ngemakä paara ru Bernabe tama nüñ ni meachi. ²Rü ñemakä paara rü Bernabe togü namükügüma rü yeruchareñwa na ngutae kaegü nachigakä ñema ore. ³Rü ngemakä nümagü, ngema Tupanaga i ögüñ ngema nana mügü, iñegü i Fernichiwa rü chamarianewa ni chopetugü, rü yiemagü i ögüechiga ni deagü. Rü taüchima taeñ tümakä nua na negegu. ⁴Rü ngeguma nümagü Yerucharen wa na ngugügu, rü ngema duñgü ore i ngegumarüñ rü nümagü tümama nünügu ngema guñma Tupana meñ nawagü ügüñ. ⁵Natürü ngema nümagü yatügü a ögüñ, ngema. Paricheotetukumügü, nana yepetügü rü ñanarugugu: "Na meniñ na nügü ina wiüchamüñpeechirañgüñ u ngema tama yudiogü na ngemakä Moichñe arü anera na ngegüñ. ⁶Rü negegama ore arü ngegurüñ rü ögü rü na ngutakaegü na ngemañkü nachigaga a deagüñkä ngema nua ngupetüñgu⁷Rü nawena porañkü nügümañ ya poragatanügügu, Pedru rü na chí, rü ñanarügü ya nüñ: Pa echaaeneegü, Pemagü nüñ pe kuagü ü pama Tupana penanüwa chouñ i chaugü, rü na ngemañ kü chañawa nuna inüekä ngema Tupana arü ore yaugüñ, rü ngemañkü na ögüñkä. ⁸Tupana, Torü mañne kuakü, ojestilesgüma nünü ü; na naeñ mekü nuna na añ, ñeguma nüa tuna na agurüñ; ⁹Rü Tupanapëwa rü namañ tawügü i ngema tama yadiugü i iñgüñ. Rü ngemakä torü mañne rü poañkü na me. ¹⁰Rü ñamarütata ¿Takuruñ pemagü Tupanañ peügü, pemagü yiemagü Tupana kä dougüenañwa yañ pe gokügüñ, woo torü papagü woo yiemagü tama tana ngenagügüñ? ¹¹Natürü yiemagü tañ ögü natüna poñgüñ naetuwa ngema kori Ngechuchurü negechañma, ñema tümagürüñ. ¹²Guñma ngema natukumügü rü meama Bernabe rü Pauruga na inüegü nachiga ngemata ngupetügüñ na Tupana nawa na ügüñ natanüwa ngema duñgü maemaregüñ. ¹³Ngeguma marü nunarü chaugügu nañ deugüñ, Jacobo rü (Santiago) nana nañ rü ñanarügü: " Pa chauneegü choñ pe i nüñ. ¹⁴Chimöñta nüñ niu na ñuakü Tupana tüira tuna arü eëgüñ ngema duñgü tama yudiogüñ na ngemañkü tümawa wii iñne na yauñ naegañkü. ¹⁵Ngema oreñ arü ngegürüñ namengema ñaö, na ngemañ na wümatüñ. ¹⁶NAWENAGÜ NGEMA ÑAAGÜ CHOMA RÜTA CHA TAEGÜ. RÜ WENATAARÜ CHANA Ü YIMA DAVID ARÜ TAEPATAÜ, NGERÜ MARÜ NARÜ NGÜ. RÜTA WENA ICHANA DAËË NAETÜWA WENA NGEMA NGEPÜGÜ. ¹⁷NA NGEUMARÜñ YIEMA NORE ÜTUKUMÜGÜñKÄ, RÜ NGEUMARÜñ YIEMAGÜ YUDIÖGÜGÜñ CHAUEGAKÄ TÜNA NA KAGÜE. ¹⁸Negema niñ ngema kori nüñ i uñ, teñ ngema ñaa nacnawa i mugüñ i üñ rü marü nuküma nüti kuaegü. ¹⁹Rü ngemakä, ñaanñ chorü deñ, rü yiemagü tama na meniñ na tümapeñwa chieñgü i wegüñ yiemagü nuküma nama arü naanearü nguchañkä i woegüñkä. ²⁰Natürü tü makä tata wüaegü na ngemañkü nuna ta yagueñ ngema ñaa naanearü ya ianewa rü meama nana yaugü rü ñumachí nawa na ugütaegü ngema yudiogü arü popera pokuchiga yeama chinagogagüwa guüguma ngema nguneñ arü ngüchigagu. ²¹Rü Moiché rü wiichigü ya ianewa rü meama nana yaugü rü ñumachí nawa na ugütaegü ngema yudiogü arü popera pokuchiga yeama chinagogagüwa guñma ngema nguneñ arü ngüchigagu. ²²Rü yema ore rü nuna megüñchi i ngema ore arü ngerürüñ rü yema añgu, rü guñma ngema ogütanüñ, rü Judas naega Barsabas rü Chirañ nideechigü, ngerü woonañane má na kuäñ rü Antiokiawa paura rü Bernabéwa tuna mugü. ²³Nümagü rü ñaa na wügü: Ngemagü Iupananü buñgü rü ögü, rü naeneegü, yima Tupanaga i agüe Antokiawa, chiria rü chilichía: ¡moegüñchi! ²⁴Nüñ ta inüegü na no ngemañ tatanüwa yatügü ina choñ, ngerü woo tomagü tamachirë tana muachitanügü, rü ngemakä ngema duñgü norü mañwa nakä na chiaeñ gü ngema Tupana arü ore. ²⁵Rü ngemakä, guama tomagü nagu tarü inüegü na ñore yatügü ti deechigüñ na ngemakä pekä ta mugüñkä natürü pauro rü Bernabé maa na amükügü, ²⁶Yatügü norü mañgü agüñ aukümañwa naegakä yima torü kori ya Negechuchö.

Romans

Chapter 1

¹Pablo, wui ya Ngechuchu arü purakutanüñ, norü puraku na üñkä, Tüpana arü ore ü ya uñka. ²Rü ñaa niñ i ore i meñ i na uegüñ nawa i norü ngüñgü nawa i ore i umatüñ. ³Rü nane ya Ngechuchu chiga, ga nukümañka ya Dawi taa niñ. ⁴Rü yueñtanü wa ñ narüda, rü Numa rü porakü ya Tupana nane niñ Naäé i üneñ wa Ngechuchu ya kori Nane. ⁵Rü Ngechuchu gäñ ta na yaugü i ngüñma i megüñ ru i inüñ na ya ögüñ ngüñ i nachüñanewa Naégagü ya Ngechuchu ⁶Rü dañ ñanetanü wa, rü Ngechuchu peñ na uneta na norü duñgü peñgüñkä. ⁷Nañ popera rüñgüñma i

ñema düügü i Roma wa ñemagüüka niñ, Tupana pemaa na meküma, peká na kái pemagü na pe üñnegüüka Rü ngüüma i ñema megüü ru pewa na ñema, runorü nggümü ya Tupana ya tanatü rü korí ya Ngechuchu.⁸ Tupana ìra moechaã, Ngechuchu egagü peka ya ngüãma, eru ngüü i naanewa na gü i norü ore i meü. ⁹Rü tupana choü na dau ru nüü na küã, na chauãe maã naka cha puraküü na nane ya Ngechuchu arü ore ü chî uü, na ngüüguma namea peü chî uü. ¹⁰Rü chorüyumaë wa nakã i cha kã na ñemaãkü, rü ngüüwama na mea choü i na nguüchiüka, ñeguma norü nguchaü yaigü rü peü i cha ya daü¹¹Erü choü na nguchaü na peüchadaü, na ñemaakü pemaa nüü chî uüka i Tupanarü orë, na yeeraakü meai peya ögüüka rü öchî pe poraeüka. ¹²Ñema niñ, chanawaeü na wuigü pemaa i cha taãeü, wuigü na meama wuichigü ya ögüü, perü ö rü öchî chorü ö. ¹³Ñuma ru tama i cha nawãe na tama nüü pe kuãguü, pachaueëgü, rü muëpukuna petanü wa cha üchaü noturüchoü na ngucha rü tauküruwa petanü wa chaü, na ñemaãkü rü muüma i düügü ya ögüüka, erü cha nawae i ñema düügüruü meã peya ögüü. ¹⁴Rü nguãüma i chana ngetanü, ñema numakãgü i düügü rü öchî ñema nai ya ñanegü kãgü i düügü aü ta i chana ngetanü, rü; ta öchî ñema popera ü kuãguü rü öchî tama popeü kuaguü aü i cha na ngetanü. ¹⁵Rü ñemakã i ñuma, choma marü, i cha memarë na petanü wa cha uü i Roma wa na pemaa ta nüü i chî uü i Tupana arü öre. ¹⁶Rü taukãma nakã cha ãne i ñema ore meü, erü Tupaarü para niñ ru yiema Ngechuchu aü ya ögüe rü tüü na ñemaüka i maü i taguma i ngüü, tudio gûka irã öchî togü i düügü kã. ¹⁷Rü norü orewa niñ i tamaã i nüü ya uü ya Tupana na torü, ögagüikatama napeë wai meü, erü ñaakü i na imatü, "Rü NGÜÜMA I ÑEMA DÜÜGÜ I MEÄ MAEÜ RÜ NÜÜ NA ÑEMA I MAÜ I TAGUMA I NGÜÜ."¹⁸Rü Tupana arü nü rü norü pokü rü dauna guü i naane wa ni ná ü nakã i ngüüma i ñema düügü, chîrî maeü rü tma meã ya ögüü. ¹⁹Ñã nüü i küãü nachiga ya Tupana rü meãma düügü ká na na ngömatü, erü Tupana rü meama düügü meama nügü na küãeë. ²⁰Rü woö tama nüü i daugü i narü megüü, rü norü pora i taugüma i ngüü rü ñema megüü i ñaa naane wa nüü i daü, rü norü naãne ugüü kürüwa nüü ta daü, rü ñemaka tauküruwama takü waá nugü i na poü. ²¹Erü woo, na Tupana ü na kuaguchireü, rü tama na na yaugü na norü Tupana yañkã, ru bai ta nüü narü moeguü. Notürü ñema düügü rü norü ñnuwa rü yeëraakü chieü gü norü ñnüë, rü norü maünegü ya poraaküma tañë rü yeëraakü na wãaneü wa na ñema. ²²Rü nüü ya uguegü rü küa nüü na ñemagü, notürü Tupanapeewa rü tauma küaguü niñ. ²³Nümagü rü Tupana ya maükü rü porãkünanigachitanü, rü yüwaëgüü maã na tüpaägü, weri maã na tupaägü, rü naã na tupanaägü, rü ta öchî atapegumaã na tupanaägü. ²⁴Rü yemakã ya tupana rü düwa ñema chieü wa i na na woöchitanü, na ñemaãkü nügüüne arü nguchaügü nugumaã na maeüka. ²⁵Rü nümagü rü doraweama i narü Tupanaü ya aïkumaiïkü na ñna choü, rü tupana chikünaã ü áma ni kuãüügü rü taugma ya Tupana üchî i ñküü ni kuãüügü. ²⁶Rü yemagagü, duwaga Tupana rü ñema chieüwa na na woöchitanü, rü norü ngeügü rü nugurüü ngeümaã namachiarü nguchaügü nügümaã na maeü rü poraaküma Tupana peëna na ya nguchinügü. ²⁷Rü yegüma rüüta, ga yatuügü rü nugürüü yatuü maã tama namachî arü nguchaügü nugü maa na mãë. Ñaägürü i yatue ü niñ poraaküma ãné i ugüü erü nugürüü tamá yatuü maã na mae rü yemakã poraaküma Tupana na na poküë²⁸Rü yema na tama norü ñnuwa Tupana ü na küãchaügüü, rü düwa ga tumana rü ñnü i aüachiüü wa na na woochitanü, na ñemaãkü nagü na maëü i ñema naküma gü i poraaküma chîü. ²⁹Rü ñema düügü rü na nguüraüü i chiümaã na ya pagü, chieü na üë, togü arü ñemaügü nugü aü na nguchaüëëgü, norü i nugürü chieü rikã tama niñ. Rü poraaküma nugüchî nã aïë, rü na maëtagü, rü na nuëweëgü, ru ni doraëtagü, rü poraaküma na chiekümagü. ³⁰Rü na uweëgü, rü togümaã dora na üë, rü tupana maã na uãnüägü. Rü paãma na nuachiwedgü, rü taumã nugü aü na megüëë, rü nugu i narü tagü. Rü na nguüraüü i chieü na üë, rü tama nanatüga rü naega na ñnüë ³¹Rü tama meügünarü ñnüë, rü taueüma na ngëchaügü, rü ñoma naëügurüü ni ñgü rü poraaküma ni chiekümagü. ³²Rü ñema düügü rü meama Tupana arü öre ü na kuagü chîrë, rü ñema düügü ñemaãkü maeü na wui na wui ngüneügurüta na yüëü. Rü ñeguma togü cheü üegü rü ñema chieümaa na taãëgü.

Chapter 2

¹Rü Düka, tütama kugü i kuüë, kuma pa yatü, toü küunetä weeü, rü kugü tama i küpokü. Rü kuma nakü unetaweeü, rü chieü arü urüü kiü. ²Rü yiemagü rü mema nüü ta küägü na Tupana ru ta na pokuëü i ñema düügü i ñemaäkü maeü. ³Rü dukä nagü ru inü, kumä pa yatü, kuma na nüü ki uë chaü i ñema düügü i chieü arü ürüü i igüü, rü kumä rüta ñema tama i chieügü i ku maü. Ë nã taütamamee i kuü na poküü ya Tupana. ⁴Rü tuküü tama i nagü kurü inü i ñema megüü i Tupana kükä üü, Tupana rü poraäkümä kumaä na mekuma rü tama paä poküchaü, rü yanä na inü rü pemaana meküma rü meü i nama wa peüna gagü na ñemaäkü nüü i perü ðeükä i pekuma gü i chieü. ⁵Rü ñaä kuma i naüpetü erü kurü maüne rü na tai rü öchi tama nüü i kurü öchaü na chiri kü maüü rü kugükä tama i kunä nutakeë i nü i nü arü ngüneü wa tana ngügü, rü ñema, ngüneü wa ta na ngugü Tupana ta nana wena ñuakü ta na pokuëü. ⁶Rü wuichigü i düüguaü tana na ütanü na ñuäkü na maeü i ñaa naanewa. ⁷Rü ngüüma i ñema düügü meä maeü rü Tupana rü taäë äkü, meü rü maü i tagüma i ta wuichigü nanaä. ⁸Rü nguüma i ñema düügü i ngügü rika tamä rü inueü, tama aiküma gä inueü, notürü ñema chieüga inueü, Tupana arü pokü ru öchi chieü ta nakagü i nangü. ⁹Rü poraäküuchima taü rü nguü i chieümaa, ta Tupana na na poküe i ñema düügü i chiri maeü, rü ñema yudio gü ira ta niü poküe ñemawenä ta guümai düügü tatana pokuë. ¹⁰Notürü nã nguüraüü, i meü tä nakä i na ngügü i ngüüma i ñema düügü i mea Tupana kã maeü, yudio gü kã irä ta ina ngügü i ñema megüü rü ngüüma i ñema togü i düügü kã ta ta i na ngügü i ñema megüü. ¹¹erü Tupana wärü ngüüma i düügü rü na wuigügü. ¹²Rü ngüüma i ñema düügü chieü ügüü rü tama nüü kuägüü i mugü ga muiche umätüü, rü ta na pokuë. ¹³Rü Tupanapeëwa rü tauwama na meë i ñema düügü i inuetanüü mare i igüü rü öchi tamä nagü maeü, notürü ngüüma i ñema düügü Tupana arü orë i ngügüeeü rü Tupana peewa ni maeë. ¹⁴Rü dukäa i ñema düügü i tama judeugü i igüü, rü ñema düügü tanü wä rü na tauma i Tupana arü orë, notürü ñegüma nüechama na ügüägu i ñema Tupana nüü müü, rü nüü nünü nã daüee na nüü na kuaguchireü i Tupana aru orë. ¹⁵Erü nakümagüwä tani i i nüü na küägüü na takü ya iü i meü rü takü ya iü chieü, rü ñeguma chieü na ugügü rü naäëwatama nüü ta na küae na chieü na ugüü, rü ñeguma rüü ta meü na ugügü rü naäëwä nüü na kuagü na meü na ugüü. ¹⁶Rü ngegumarüü ta ya Tupana. ñema ta nã ngüpetü i ñema ngüneü i Tupana wuichigü i düügüna na kagü i ñuakü na maeü, namaä i norü öre, ya Ngechuchu. ¹⁷Notürü kugüäkü tama judio äkü ku kagü, rü muiche arü mugügü ki ü rü öchi Tupana ü ki küäüü. ¹⁸Rü nüü kü küä i norü nguchaü, rü Tupana arü muguwa nakä pe ngüe na nakä pe daugüü i ñema meü iüü. ¹⁹Rü nüü ta kuägü na ñuakü i tana ukueü i ñemagü tama Tupana ü kuägüü rü ömü tiügü i nakä i ñema ëaneüwa maeü i düügü. ²⁰Rü nüü ku küä na ñuakü i küna uküee i wui tama naaeü küäü, rü nüü kü küä na ñuakü i küna ngüeeü i ñemagü tama mea maeü, rü muiche arü mugüwa nüü ku küä i ñema aikuma, rü ñuäkü i kuna weü na ku maüü. ²¹kuma na togü ü kü ngueëü, e na tama kugü ü ira kü ngüeeü kuma na kü nguëetaeü tama na i ngiika, rü kuma ruüku guü. ²²kuma nataü i wui i ngekü i ngikü maku maüü ñakü ü, rü kumä ru wui i ngekü i ngikü maa i kü maüü kuma na norü tupana chikünaä chi kü aü, rü norü ngütaqueepataü gugü naka i kuya daü i norü tupana chikünaagü. ²³Küma na namaa i kugu i kurü taü i Tupana arü öre, rü öchi tama norü öre ki ngüee rü norü ore maa kü inücawee. ²⁴Rü küka gü rü pora ä küma düügü peëna rü nã chie i Tupana egä egü chiri kü maü rü marü ñemaakü na wü. ²⁵Rü negüma Tupana arü örega pe inuegü rü na me pegü i pe wie chamupeeçhira ügü, notüra tama Tupanagä pe inuegü ru tauwawa peü na me i ñema. ²⁶Rü dukä ngëma togü i düügü i tama nügü iwiechamüpeeçhiraügüü rü woo tama ngëma naügügu notürü Tupanaärü düügü ta ni igü ega naga nañnüëgu i norü mugü. ²⁷Rü dukä pa chaeëgü i judeugü rü ñema düügü i tama iwiechamüpeeçhiraügüü notürü Tupana ga na inüe, rü ñema düügü ru ta Tupana peewa peü ni ugüe na chiri pe maeü. ²⁸Rü dukä rü tama ñema na judeua kügü peiüguü ni na aiküma Tupanaäkügü peiüguü, rü tama na ipewiechamüpeeçhiraüguü kã ni na Tupanärü düügü peiüguü. ²⁹Erü yiema aikuma tumaärü maünewa Tupanaga inüe tiü ya aikuma Tupanaäkü iie rü ñeguma aikuma taäëwa yaögü ni i aikuma Tupanaärü iüü, rü Tupanaaë i üüneü nii tuü rüngüeeü i na ya ögüükä rü tama ñema ga müichë ümatuügagu niü, rü yiema aiküma Tupana aküiie rü Tupana rü tümamaä na taäë woo düügü tama

2 Corinthians

Chapter 1

¹²¹ Tupanaärü meüma nüü i tcharü moë i ñema corintowä ñemagü iya ögü ü ñumatchi guüma ore arü ugüruügü i aka yawä ñemagü choma i paura i Tupanatama choü na yau noü ngutchaümaä na ñemaäkü Ngetchutchu arü

ngueētānūū itchi i i ka ü timuteu ya yima taeneē. 2 Yima tanatü ya Tupana ü ñumatchi kori ya Ngetchutchu aü ngümü ü ñumatchi noü meigü ü pemaā na ñema.³⁴ 3 Moē ya tanatü ya Tupana ü kori ya Ngetchutchu tanatü ya ñetchaütü waekü ü ñumatchi ya yima Tupana ya nüemaü tūna naākü na tüü na taāēēēī. 4 Tupana ü guūma i torü öēēgüwa tüü na taāēēēē, na ñema ka i yiemagüta tüü irü ngüēēikā ya yiema nguü i ñegüe ñematamā i taāē i nawa iyaugü ü ta tūna tanaā.⁵⁶⁷ 5 Ñuma na nüü utchiga i ñema taütchiī cristuarü öēētchiga rü ñegumaniütata toguatagümaā nüü itiü i ñema ngüēē i tūna naā. 6 Na i öēēgü ñemarü toü ngüēēruü nīi na ñemaākü guāma na yaugüūka i ñema maü ñegumarüüta nīi ñeguma tüü na ñemagu i ñema ngüēē ü ñemamaā tüü itarü ngüēē ü poratü nataā na ñemaākü yana namaā ta i nüüka i ñema ööēēgü i yiemagüta tüü ñema. 7 Kugu aiküma taya ögüerü nüüta kuagü ñuma na kuma tomaā nüü ikui ü i ñema öāē, ü tomaā iku ngeuta i ñema taāē.⁸⁹¹⁰ 8 Pa chauneēgü ta nawaegüta nā nüü ipe kuae i ñema ööē i nawa ta ñemagü i atchima ya, Rü yana namaā ta inüe i wüü i naweta `poraāküma ya i tokā ü ñemaka poraāküma tana iätchiägü ü ñemaka düwataā marü tama toü na ñema i nguēē na nakata daugü i ñema maü. 9 Torü maüne arü aipena rü towa nugu nā marü tayue notürü ñāā toü na ngupetü na nüü itarü oeika na togü'gügutama taya ögü ü Tupanarü na nawae na nugu taya ögü eü nüma nīi i nüüna tautcha na tüü inarü da'güē ya yiema yuee. 10 Ñumarü taüma i aükümaü i yuwā tüü ina gaü ü naya daēēta na yuwā tüü ina yaü ñema torü nguēē ü Tupanagu tana ügü i torü nguēē ü nümatā wena taarü toü nawa ina yaü.¹¹ 11 Ñeguma pemagüta peü yumaēmaā toü ipeü ngüēēgügu muēma ü toka ta yumaēgü ü ñegumarüütata yiema ya muēmā Tupanana moē āē nakā i ñema megüü i nawa ta yaugü.¹²¹³¹⁴ 12 Rü naka poraāküma togü iti kuüügü i ñāā ü nüü iti ugü i namaā i toü inü i meī na meāma guü i duüügü maā meā ita chopetü ü ñegumarüüta i pemaā namaā i guūma i aiküma i Tupanawā neü tama ya tüarü kuamaā togü maā ita kuagü Rü wai ñema Tupanaärü meī tomaā ina kua. 13 Rü na tauma ga takü ga ikuü ñema pemaā nüü itchi ü Rü ñemaka cha nawae na meā nüü ipeb kaagü. 14 Rü woö i ñuma ü tama aiküma meā toü na ipekua Rü ñeguma meā toü ipe kuagu ü pemarüta tomaā ipe taāēgü ü ñegumarüü tata i toma pemaā tā taēgü ñeguma ina ngugu ya Ngetchutchu ya cristu.¹⁵¹⁶ 15 Nüütcha kua na nugu i peya ögü i ñāā ü ñemaka ñatcharügü ñematā chaü na itchaya daü i ñema meī i chawa ta yaugü yeguma tareepüküna tüü itcha daugü. 16 Rü ñema chorü inü rü ñeguma matchedoniawa chaügu na pei itcha ya dau ü ñeguma chataegugu ü wena taarü pei itcha ya dau nugu charü chaukarü pemagürütchi choü iperü ngüēē na yudeawa chaatü.¹⁷¹⁸ 17 Taüta chomaā nugu i peü i nüēī na ñāā choü ü ü nā ñuēākü chanaü, na ñuguakü chorü me nīi na duüügü i ñoma i naānewā maēikümagu itchiü eü ñema naküma i deüü ü ñāü nīi ñematatchaü ü yikamaānü taüütama ñematchaü ñanagürü 18 Ñuma ya Tupana na aiküma nugu naya ö ü rüü, ü ñeguma rü ü tata i pema ü togu ipeya ögü ñeguma takü pemaā iti ugu.¹⁹²⁰ 19 Ngetchutchu ya kristu ga Tupana nane chira ü timuteu ü choma ü natchigagu pemaā iti deagü ü taguma ñatarü gü nagü peya ögü ü e'na tama ñatarügü notürü guüguma pemaā nüü iti ü na nugu ipeya ögeī. 20 Nüetama' ega nure aü uenü tamaā na ügu ya Tupana cristurü woe guügutama nugu taya ögü, Rü ñemakā nagagu ga Ngetchutchu ya kristu ü ñeguma Tupanaāü i kuaüügu ü ñatarügü ñemana ñāā nīi.²¹²² 21 Tupanarü peī ü ñumatchi toü nana tautchaēē na Ngetchutchu arü i i gü ü ñumatchi nügüü tü ü ni deetchi. 22 Ñumarü noü naāe maā tüü ni kagü i toü mañewa na ñemawa tüüna kuaüka na noü i igü na ñemamaākü tūna nana āüka i ñema tūna na uaü.²³²⁴ 23 Tupana maā chaya utaree i guūma i ñemanütchiu, choü dea maā Nüütchiü na taküka tama tchataegu i korintuwa ñematcha ü na tama peī cha pokuükā ü ñumatchi tama nguü peitchi ñeēēika. 24 ñāā ü tama nüü ni utchaü no penü ö ta ngugü erü nüüta kuagü no poü i ö ü na pora ñema tamata nauwaegü ü na wüigu pemaā ta puraküe na ñemaākü ipe taāēe güükā.

Chapter 2

¹²1 Rü ñemaka tamà wüikana peĩ itcha ya dau eüchi ñetchaũ peitchi ñeẽẽ. 2 Ñegumatchi choma ñetchaũ peitcha ñemaẽẽgu teẽtchi choũ taãẽẽĩ i yikama tanà pena yĩ ñuãkũ taarũ choũ ipe taãẽẽũ eũ ñetchaũ penatchaã. ³⁴3 peka poperamatũ chawũ na ñeguga wena peĩ itcha ya daugu na tama choũ ipe ñetchaũẽẽĩka ü ta woi choũ ipe taãẽẽẽ choma nüũtcha kuagu ü guãma i pema ütchi taãẽ chona ipeã. 4 Yeguma pekacha wüetegu ü chañetchaũ cha oegaãẽ ü tcha aũ pekacha wüeta na tama peĩ naãtcha ñetchaãũẽikà nĩ pekatcha wüetae na ñemawa nüũna ipe kuaũka na ñuãkũ na taũtchi i ñema choũ ñetchaũ ü choũ meküma i pekagũ. ⁵⁶⁷5 Rü ngürüãtchi teẽ choũ ñetchaãũegu ü taũrũ aiküma choũta ñetchaũẽẽ ñuma pemagũ rü ñemaãkũ ñuguakũ ü katama cha ñetchaũ notürũ taũtünũ na ngupetũ. 6 Marũ nãme na ñeika tama yĩ i ñema poku ga nüna na ãgũũ ga duũũgũ. 7 Rü ñumarũ na meniĩ nüna ñetchaũ tape kagũ ü ñumatchi porà nüna peã na tama ñetchaũ maã na i atchiã ãika. ⁸⁹8 Rü ñemaka ü pena nakatcha kana ñetchaũ nüũ ipe weika. 9 peĩ cha üũka nĩ napeka cha wüetae na ñemaãkũ nüũtcha kuaũka ngoirũ aiküma peĩnũe. ¹⁰¹¹10 chomarũ tüũcha ñetchaũ ya yiema penaagürũta tüũ i peñetchaũẽ ü ñema choũ ñetchaũ ni'ina ñeguma na ñemagu na taküka tüũtcha ñetcha ãũ ü pekà nĩ i ñematchaũ ü ñumatchi nape'ena ya Cristu. 11 Guũma ñaãtchaũ na ñemaãkũ chatanà tama taguya dauküraãũka ü ñemaãkũ guãma i yiema gũ ü marũ nüũtã kuagũ i noũ i nĩ. ¹²¹³12 Yeguma troayiwa chaũgu na yema nüũ itchaũ uũka i natchiga i mei ya kristu, ya kori ü chauka naya wana in i ã na ñematcha purakũũka. 13 Rü tamà chataãẽkürũ na ñema cha yema erũ tama ñema nüũ chaya'ngau ya chauneẽ ya titu, rü ñemaka nüũ i tcharũ moẽ ü matchedonia waamà chaũ. ¹⁴¹⁵14 Nüna moẽta ãgũ ya Tupana, erũ nüma ü Ngetchutchukà tüũ ni gagũ na ñemaãkũ i poraeẽĩkà ñema noũ kuagũ rü tagagu nĩ i guũ i natchi kawa nangu ñoma wüi pumaraema i ngümü üürũ. 15 Yiemagũ nĩ i pumaraema i ngümü i Tupanana i ãgũ nawà ya kristu, ñema naema i meẽtchiü ü na puane tũmatanũgu ya yiema maẽẽ ü ñumatchi yiema tama ya ògüetanũgu. ¹⁶¹⁷16 Tũmaka ya yiema chieĩwama lẽ rüta yueẽĩãkaemagũ Rü tũmaka ya yiema marũ maũ yaugũe ü duũũgũ i maẽẽĩ ãkũ maã ta paanegũ Rü teẽ marũ ita memare na namaã iti dea i ñema tupanaãrũ kuagũ. 17 Tomagürũ tama namaã ita taegũ Tupanaãrũ orẽ ñomatchi wüi i ñemaürũ ñuma na ügũũ rü. Rü nagagu ya kristu nĩ aiküma itchi nüũ iti üũ i ñema orẽ ü ñumatchi napeena ya Tupana erũ nüma toũ na muãtchitanũ.

Chapter 3

¹²³1 Wenaärü yigütama iti kuaüügü ena penawae na wüi poperamotü pekà taü na nawa nüü ipe kuakà na aiküma Tupanaärü uruü iti igü ñuma togü ügüürüü. 2 pemagütama nîi i wüi popera i wümatüü rüü ipeî i toü mañewa, erü wüi i popera i wümatü ü guäma ya duüüegü nawà ta ugütae ü nüü ta kua. 3 Pemagürü ü ñoma wüi popera ümatüü rüü toka pegü ipe wegü na kristuarü ipeigü tama wüetaruü maã nîi i ñema meî iperü mañwà ya wükutchi ü Tupanaãëë i maü ümaã nîi ipeü mañwa ya wükutchi Rü tama marü nutapütägu nawü i ñema mugü ü yatügüarü mañgu nîi ina wü.⁴⁵⁶4 Nagagu ya kristo, ü Tupanagu taya ögü. 5 Tamà nüü ti ugutchaü na nüü ita kuagü ütchi natanaü i wüi i ñemaü moe togüna natamà taägü eü Tupana nîi i tona naüü i kuagü na ñemaäkü tana üüka i ñemata ügü. 6 Rü Tupana' i katama tüna nana ã i kuà na norü purakü tanüü i ñika nawa i ñewa ñewakaaü i uenü i namaã na üü ya noü ñäne. ñaã ñewakaaü i ue nü ü tama maitche arü mugüwã ümatüü maã niü ü Tupama eëmaã eü ñema mugü i yatü wümatü rü yuwa tüü nagagü notürü ñema mugü i naããë i üüneimaü i uü ü maü tüna naã.⁷⁸7 ñema nukümaü i uenü i yuwa tüüga i wüi ya nutapütägu ümatü ü poraäküma ni yaura ü yema duüügü i iraekaägü ü tauaküma muitche tchametü na daugü i muü i nguneigu. Rü muitche tchametü ü poraäküma Tupanaärü meî maã ni yaura notürü ñemarü nawà nanguta narü tau 8 Na marü na tàutama i Tupanaärü meî naka i ñema purakü ñewakaaü i uenü Tupanaã eëmaã iü.⁹¹⁰¹¹9 Rü yemaäkü woö na meëtchi ga yema mugü ga yuwà tüügagüü i notürü yeeraäkü na meëtchi i ñema uneta i ñewakaaü i Tupana peewà tüü meëëi. 10 Yema wüi i nguneigu i yauraküü ü ñuma ü marü tama ni yauraküü ü ñema ñewakaaü i Tupanaärü mei i ingu ü nüü narü tamae i ñema nu kümaãü. 11 Rü yema ga wüi i nguneigutà rü tau ü nüü yema ga Tupanaärü meî ü ñema ñuma ñema i Tupanaärü mugü ü poraäkü narü memaaë nüü i ñema nukümaü.¹²¹³12 Rü ñumarü ñema nîi i toü nguëë ü ñemakà tamà nüüta ãne na natchigagu i deagü. 13 Tomagürü tama muitche üüti igü. nûmarü natchi umü maã nügü ni dütchametü na ñemaäkü i ñema iratanüügü tama nüü na kuagüüka na wüi i nguneigu inarü ò.¹⁴¹⁵¹⁶14 Yema ñânekaã i yemà ñemagü rü narü wataëëgü ü woö ñumarüta narü wataëgü ñeguma nawa na ugütaegu i ñema nukümaü ü i mugü ü tamà nüüna kuagüegu eü nawatama na ñema i ngema nu kümauü i mugu. Rü Ngetchutu ya kristu ukatatama nîi i nawà ina nguüëëi i ñema nukümaü i na kümagü. 15 Rü ñoma i nguneî gugüüta ñeguma ñema muitche arü mugüwa na ugütaegügu ü tama nüüna kuagüega na takütchi ga nîi i ñema orë eü noü mañnegüwa rü ñumarüta na ñema i ngema nukü maü i mugü. 16 Rü ñeguma teerüe korikà taegügu ü ñema nu kümaãüü i mugü ü Tupana tüna nana yau.¹⁷¹⁸17 Ñaã ü matüüwa ñema dea i kori ñaügu i u rü naäetchigugu nîi ya dea ü ñetà kori arü üünei i ñemaüwà ü tüü nana tautchaëã na nüna i ngaikamà. 18 Rü ñemakà i guäma i yiema na kristuaü ya ögü ü ñoma wüi woruawa yigü i daürüü nîi i ñuma na nüü i dau i ñema kori arü meî ü ñema noü meü ü wüitchigü i nguneigu ü tüü naya toõtchiëëraãü na ñemaäkü na naraügüüka na ñuma na to i duüügü i igü ñemarü koriwà ninaü ü ñumatchi naãë ya üüneküwa.

Chapter 4

¹²1 Rū Tupana noū ñetchaū maā tamegū nana ū i purakū ū ñemaka tama na nawae na nüū i oe. 2 Rū yemaka nüū i tarū oe ga guūma ga takū i chieū i āne tūna aū i yiikatama nüū i kuā tamā duūūgūū tā womū ē ākūmā nüū ti i Tupanaārū ore ū tama kuākūmā tūūta nguēēgū ū tūmamaā nüū ti ugū i ñema ore i aikūma napeewā ya Tupana, ū guāpewa togūta wegū na teegū iti ĩgū.³⁴3 Rū ñema meīgū i oregū i nüū ti ugū ū tama meā nangogu ū yiema tama ya ògūekarika tama nīi i tama nango. 4 Nūma i ñema tupana i ñomā i naāne kaā ū tūū narū wataāēē ya yiema tama kristugū ya òē, nanewā nīi i nūgū na weī ya Tupana.⁵⁶5 Tama nīi i togūtamā iti utchiga gū rū yima kori ya Ngetchutchuū nīi iti utchiga Tomagūrū pemaā togū ti ugūe na peū purakūtanūū iti ĩgū naēgagu ya Ngetchutchu. 6 Nūmatamā ya Tupana ū nanagūrū ñema òmu rū tā waaneīwa tana bai toū maūnewā tanaya yautchi na ñemaākū nüū i kuaūka i noū meī i ñema ngetchutchutchiwewa i ya ura.⁷⁸⁹¹⁰7 Toū maūwa na ñema i wūi i ñemaū iporaākūmā meetchiī ñowa wūi ii nawetchi i waimūwa ūūrūū nana meetchiāmā rū ñemarū nüū ni utchaū i ñema pora i tawa ñema ū tama tawā ninaūū ū Tupanawa nīi nenaū. 8 Rū ñemakā woō tūū na ñema na guūraāū i gutchagū notūrū tama ñemakā ta turae. woō tūū na ñema i toū oegaēēgū, notūrū tauūkama ta turaegū. 9 woō tawē na āgū ū Tupanarū taūtama tūū inata, woō tūū na yiēē ū ena tūū na turaēē. 10 Ñetāi īīwa ū ñema toū òāēgū rū Ngetchutchu arū yu nüūna bai na ñemaāku noū maūū taūnewā na ngoūka.¹¹¹²11 Rūtā maē nagagu ya Ngetchutchu ū guūguma aūkūmaū ū yuwā tā ñemagū guūma ñema toūna ūpetū na Ngetchutchu na weīka i noū porā nawā i ñaā to'one i yuwaī. 12 Na ñemaākū i tomagū ū tamā nüū ta muūē i ñema yu na ñemaākū i pemagū na pei na ñemaūka i maū i Tupanawā niū.¹³¹⁴¹⁵13 Orē i ūmatū ū ñanagūūgū, choū na ñema i ò ū ñemakatchi dea , erū ñematama i ò arū ĩnū tūū na ñema, tomagūrūta na gutāya ògū ū ñemaka natchiga ti deagū. 14 Nūūtā kuagū na Tupanarū Ngetchutchuū yuwā ina daēēī ū aikūma taya ògūta na nūmarū yuwatā toū ina dagūēē, choū ū pei ūtata nanatū peewatā tūūna gagū. 15 Peū meīgūka nīi i guūma i ñaā ngupetū na ñemaākū ñema Tupanaārū netcha'ūtūmūū ū wūitchigū i nguneīgu ū wūietchigūwā na nguūka ū ñemaākū ū yeeraākūtā moē Tupana tā āgū ū ñemarūtā taū i mei nüū nīi.¹⁶¹⁷¹⁸16 Rū ñemakā taūūkamā taturaaēgū. Rū aikūmā nīi i ñema taūne ū ya yatchigū ū ya turatchigū notūrū torū aipena iñema toū maū ū ni ñewakaūtchigū ū ni poratchigū i wūitchigū i nguneīgu. 17 Ñema toū òēēgū ū tana ūpetūmarē ū ñumatchi na iragūmarē nüū i ñema Tupanaārū meī i taguma yagū ū taūtchi. 18 Yiemagū i ñema nüū idau ū tūū nana tauraāū notūrū ñema tamā nüū i daugū ū guūgutamā i ñema ū ñema taetūmaā nüū i daugū ū wūi i nguneīgu ūta naya gumarē.

Chapter 5

¹²³1 Rü nuütà kuagü na Tupana rü wüiya ukapü ta ko ita meëë i daüguü i naānewā eu wüi i ngune ŋgu i yiemagüruta tà yue. yima ipata ya daüguü i naā newa ñemane ü guügutama na ñemaëtcha ò aiküma wüi ya yatüarü ü nĩ ñemarü orè rü toü maütchigagu niyau. 2 Na ñuma na ñoma i naānewā toonemaā ta mae ü tama aiküma ta taāegü rü Ta nawaegü i ñema toone ü noü meĩ maā nana ütchiruü ya Tupana. 3 Na ñeguma tā yuegu ü Tupana ü noü meĩ maā ya düāüka i toone.⁴⁵ 4 Rü ñaā toone i ñuma toü ñemaü i toü newā, ü ti oðè gü ü ti aigüügü erü tamà ta nawaegü na tona na yauāü, Rü ta nawaegü i ñema toone i yuwaei ü noü meĩ maā naya düu. 5 Rü nümatamà ya Tupana nĩ naca tüüya meëëi i ñaā ü ñumatchi tuna nanaā i noü naāë ü ñemawà nüü i kuaüka naya nguëëita i ñema noü uneta.⁶⁷⁸ 6 Rü ñemaka nĩ i guügumà nugu taya ògü erü nüü ta kuagü i ñuma na ñoma i naānewā ü toonewā mare ita maë rü ñemagagu nüna ta yaü ya kori. 7 Rü ñema toü ògagu tà maë ü tama ñema nüü ita daügu tà maë. 8 Rü toü na ñemà na nugu taya ògü ü ñemaka nüü itarü oetchaü i toküi magü i chie na ñemaātü naütawa ta maëi ka ya kori.⁹¹⁰ 9 Ta nawaegü na guügumà toü koriarü ngutchaü i ü woò toone nawaeiäkü marè ta maëgu o rü e na nünatà yaügu. 10 Erü guātama i yiemagü rü kristu peewà ta ngugü na ñemaäkü wüietchigü na yauüka iñema tünaü naka na meĩ ü e'na chieĩ nakuü yegumà ñoma i naānewa ku yemagu.¹¹¹² 11 Rü nüü ta kuagü na takütchiga nĩü i ñema no kori i muü ü ñemaäkü ta nawaegütchi na guāmà na yau gü i ñema aiküma Tupanarü tüü nakua na ñuäkü i maëi i yima ü ñemaka i pemagü ta nawaegü na peü maünemaā toü ipe kuagü na teëgu na ti ŋgü. 12 Ñaā ü tamà nüü ni utchaü na yigütama i kuaüügu. Rü pena tana āgütchaü i wüi i i nũ na ñemaā kü tomaā ipe taāeika ü ñumatchi peĩ na ñemaü ka i noü ngaü tùmaka ya yima tügü i kuaüügüe i tumaärü maüwa.¹³¹⁴¹⁵ 13 Rü Tupanakà nĩ ita duidugü üguüma i ñema rü peka nĩ ita naü. 14 Ñema Cristu arü ñetchaü ü tamaā i na kua ü taya ògü na wüi ü guakama nayu ü ñemaka guāmà tà yue. 15 Nümarü guakama nayu na ñemaäkü ya yiemà maëë na tamà tügüka i katama ta maüüka ü na nawae na nakàükatama ta maë eü nüma nũ na yu ü wenaärü tùmaka i narü da.¹⁶¹⁷ 16 Rü ñemaka ñema ngoragu, ü tamà tüütà daugü ya toguatagü na ñoma i naā negu naā ta maë. Rü aiküma nĩ i ñema ngunei i ngupetügüügu ñemaäkü nüü i daugü ya kristu notürü i ñuma tama ñei rüü i yatüäkü nüütà daugü. 17 Ñegumà tumaüë ya duüüë kristuwàya aügu ü ñewàkaāü i duüütä tĩ ü ñema nukümaü i maü ü marü na üpetü ü ñuma rü guüma na guümà na ñewakaü.¹⁸¹⁹ 18 Guüma i ñema ñewakaāü rü Tupanawà ninaü, ü kristuwà nĩ i Tupana tamaā narü ngümü ü ñuma ü tuna nanaā i purakü na ñemaäkü guāma ya duatagü maā nüü i u na nümarü marü Ngetchutchuwa tamaā narü ngümü. 19 Ñema pemaā nüü itchi utchaāü ü nawa ya kristu ü Tupanarü naka na daü na ñuäkü na ñuäkütà i ñema duüügu i ñoma i naānewa maëëi na cristu maā narü ngümüe ü tau è arü chieigu na dawenüäkümà . ñema nĩ i orè i natchiga gu i dea na ñuäkü ü Tupana tamaā narü ngümü i tamegü naü.²⁰²¹ 20 Tupanarü tüü na muätchitanü na kristuegagu i deagüüka . Rü ñomatchi Tupanarü duüügüka na kaürüü i tawà. Rü ñemaka kristugagu peita kaaügu na Tupana maā ipeü ngümüeika. 21 Woò nana taüüma i noü chieĩ ya kristu notürü tagagu nĩ ga Tupana kristuü nguüya ñeëëi na ñemaäkü toü chieigüwa tüü ina nguüëëika ya Tupana.

Chapter 6

¹²³1 Tomagürü wüigu Tupanamaã ta puraküe ü ñemakà pena ta ugü na meã namaà ipe kagüüka ñema meĩtchiĩ i ñetchaũ ipe yaugü nawà. 2 Erü Tupana rü ñanagürü . Rü kuũtcha inü i ñema ngora i meetchi'igu ü kuũtcharü ngüẽeta yeguma ina ngugu i maũtchiga. i iperü ñnũẽ ñaã niĩ i ngora i meẽtchi. ñuma niĩ noũ nguneĩ i ñema maũ. 3 Tama tà nawaegü na ñema duũügü ü na chiriãkü nüü na daunüü i torü purakü . Rü ñemakà i toma rü tauũma takü taũ i ñemaũ i tüü chieẽĩ. ⁴⁵⁶⁷4 Rü waigu ũma taküta i ügüüwa ü tüü nüũta kuaẽẽgü na Tupanaãrü purakütanüü i ĩgü. Rü muũtchiĩ i oãẽgü gutcha gü ñeãrü ñemaũãgü ü toomatchigü gutchaũgü ü guũma i ñemagü ü tana ñenagügü. 5 Toũ ni daugügü ü ñamatchi pokupataũgu toũ na pokue. Ñema pokupataũwa ü tüü ñema itarũngaũgü ya duãtagü ya tomaã nueẽ ü ñema tomaã i puraee. poraãküma ta puraküe ü muẽpüküna ü tamà ta peẽ ü tama ta chibüe. 6 Togütà wegü na Tupanaãrü purakütanüü iti ĩgü namaã ito ü maũ ime torü ñnũmaã . torü mekümmamaã ü ñumatchi namaã i ñema na yana ta ñnũe. Tana ügü i guũma i ñema naãẽ i üũneĩmaã ü torü ñetchaũ i cukü mamaã. 7 Ñema aikümo i orẽ nüü ti uũmaã ü namaã i Tupanaã rü porà. Na meã natà maẽĩgagu ü toũ na tautcha na togü ita poũ i ñeĩrũü i daiwa. ⁸⁹¹⁰8 Rü ñnuguakürìkà tama meã tomaã na kuagü notürü toi nguneĩgu ü tamà meã tomaã i nakuagü ñnuguakürüta toũ ni kuaũgü to i nguneĩgu arü takü tomaã ya ugüe nü maũgü ü dorataa toũ na wogüe notürü tomagürü aikümaũ ti ugü. 9 Nümaũgürü tama toũ na kuaeãküma toũ na ugü notürü Tupanarü toũ na kua nümaũgü naya ògü nata yueĩ rü düka, tomagürü ita maẽtama niĩ toũ na pokuegü notürü tama toũ nadaĩ. 10 Towà na ngogüküraũ nata ñetchaũgü notürü nüemaũ guũguma ta taãẽgü ñomatã ñearü ñemaũgü arü ñemaũ rüü ti ĩgü notürü Tupanawà tauũma takü toũ natau ñomatchi tauũma takü toũ natau ñomatchi tauũma takü toũ ñemaũrũü ti ĩgü notürü aikümaãkü guũma toũ nañema. ¹¹¹²¹³11 Guãma ya pemagü i corintuwà maẽẽ ü tamà ta muũẽküma pemaã ti deagü ü pekà taya wana ya torü maũne. 12 Tama tona nigue na pegutarü ñnũẽ ü ñumatchi ñema ngetchaũ toũ ñemaũ ipeka pemagü wai niĩ i tama marü toũ ipe ngetchaũ. 13 Ñoma chaunegürü pema ti deagü ñema tomagü peka ta ueĩ rüü ipe ügü toũ ipenawe na toũ ipe ñetchaũ. ¹⁴¹⁵¹⁶14 Pemagü rü tama tü mamaã ipe wüigugü ya yiema taũta òòẽ i kristuwà. Rü taũ tümatanügu peãgü erü ñema meĩ rü chieĩ rü tama nügümaã na wüigu tauakü tama ñema ngooneĩ ü wüiwa na ñema namaã i ñema waneĩ. 15 Rü e'na na ñemaũta i wüiuenü kristu rü chatanamaã ñnũã kü namaã na wüigu i ñema ya ò ü numatchi ñema tama kristu ãũ yaò. 16 Yima Tupanaãrü ukapü ũtau akütama tupananetatchikü naãmaã uneta naũ rü yiemagü ü Tupana ya maũkü arü ukapü ti ĩgü. ñuma Tupana ñaũ rüü . Nawa tacha maũ ü namaã tatchiũ chomatà niĩ i norü Tupana chiĩ nümagüna chorü ñã neya ĩgü. ¹⁷¹⁸17 Rü ñemaka niĩ ya kori rü ñaũ natanü wà ipetchaũ i ñema duũügü ü nüna ipe igatchitanügu. Rü tauũtama ñema chieĩ ipedau. Rü ñemaãkütà peĩtcha yau. 18 Rü penatütà chiĩ ü pemagürü chunegü ü chawa kügü tà ipeĩgü Ñanagürü ya yima kori ya porakü.

Chapter 7

¹1 Pa chaueneëgü ya peitcha ñetchaũ yiemagürü tüü na ñema i ñema uenügü i Tupanamaã. Rü ñemakà ü yigüna ta daugü ü ñumatchi nuna ta yaügü i ñema taüne ü toü maũ chieëĩ. Rü Tupanana wai tana ägü i toü maũ na ñemawa nüü ina kuaũka nanüü i ñetchaãü.²³⁴2 Pegü ipe ägü na perü mañegu ta chokuũka. Rü taue maã chieĩ ta ügü ü baita teë arü maũ ta chieëĩ ü baita teë ta womaëëgü. 3 Rü taueĩmata'üetü ü. Marü pemaã nüü ti no poraäküma peĩta ñetchaãü ü ñemaäkü tauü tama takü yigüna tüü ni ĩgatchitanü ëë baitata yu ü baitata maũ. 4 Ñaã pemaã nüütchiu ü aiküma ütchi nĩ ü poraäküma chaugütchi kuaüü i peka woö nguütiñegü notürü cha taãëütchi ü poraäküna ngutchaü choü na ñema natcha purakü.⁵⁶⁷5 Yeguma matchedonia wa nata ngugü ü na tauma i toü ngü ü gutcharika na ñemà toü. Rü naka ta o egaëëgü i ñema torü uwanügü ü ñumatchi torü muügü. 6 Notürü ya Tupana ya yima taãë tüna äkü ya yima turaegü ü yeguma Titu i ngugu ü poraäküma ta taã ëgü. 7 Ñematama toãe i Titu na peaü ü ñemamaã tama toü ipe taãëgüeëta i pema numa tomaã nüü niu na pemagürü tuü daugütchaãü ü ñumatchi nügü ini kuagü naka i ñema ipe ügü. Rü chomaãta nüü niü na pemagürü poraäküma toka ipe oegaëëgü ü poraäküma cha taãne naka i ñema perü deagü.⁸⁹¹⁰8 Woö pe ñetchaügü yeguma pena yaugügu i choü popera tama chaugü nakà itchi kua i ñema popera matü i pekà ñema chamu woötchi nagutcharü inü na chaugü itchi kuà ñumarü nüütchi kuaãtchi na ñaã ñetchaü ü na üpetümare. 9 Ñuma ü chaugutcha kua natcha taãë tamanà ñema ñetchaü penatcha ä ükà nĩ ü ñema ñetchaü ü Tupanakà choü na taãëë. Pemagürü pena yaugü i ñema ñetchaü ñema Tupana nawaeĩäkü, tauüma chieĩ togagu peĩ na ngupetü. 10 Tupanarü nakà na duuya maüne ya ñetchaüne eü yima mañeütà nana toötchi raü ü ñumatchi noü maũ. Yima maüne na toötchiraãne ü maüwa tüü noga ü ñemaka tau kama ta o ë gaãëgü, Notürü ñoma naãne i ñetchaüwa ñema ü yuwà tüü nagü.¹¹¹²11 Rü düka nüü ipe daugü na takü nĩ peü maüwa na üü i ñema ñetchaü. Ñuma ü marü nüü i pe daü na takü naü i ñema ñetchaü ñumarü ipe memaregü na pena ü i ñema peütchaãü ü ñemaäkü nüüna kuagü na chomarü taüüma chakua ü ñumatchi nümagürü choüina poü. Rü ni nuatchie güta ü ñumatchi na muüë naka i ñema ngupetüüta. Nawà na ngugü na choü na daugütchaãü, ü tüü na poku ya yima chieüie. naëtüwa i guüma i ñaã ngupetü pamarü pegü pe wegü na tamà nawà ipe ñemagü i ñema ngupetü. 12 Chowarü natauma i taküga yeguma peka poperamatü cha wügu ü ñumatchi yeguma cha wüetagu ü tama tümagu charü ĩnü yiemà chieĩ üe ü bai teë maã chieĩtchaü notürü chomarü chitcha nawae na Tupanarütchi peĩ ya utchiga na ñuäkü ipemagü ü tokà ipeoe gaãëgü.¹³¹⁴13 Ñaã rü toü na taãëë. Titu ü poraäküma na taãë, erü pemagürü nüü iperü ngüëë na wipeewà na ü tchigü. Ñemarü yeeraäkü toü na taãëë. 14 Titu maã marü nüütchiu na chomarü poraäküma peĩtchi kuaüü i Rü tama ta erü äne choü ni ñegüëë Rü wai guüma i ñema Titu maã nüüti ugü ü aikümanĩ ü ñegumarüü i ñema pemaã nüü ti ugü aikü maũ nĩ.¹⁵¹⁶15 Titu rü nuna na kuã ätchi na guãmã i pemagü ü naga peinüë ü ñumatchi meãmà namaã ipe kuagü. Rü ñemaka i numa ü yeeraäkü na pewae. 16 i Rütcha taãäütchi na ñuäkü aikü maäkü pegu chaya ò.

Chapter 8

¹²1 Pa chauneëgü tã nawaegü na pemaã nüü ti ugütschaü na ñuãkü ya Tupana nanawè i norü ñetchaü ü meküma nüü i ñema ya ögüü i matchedonia aü nañewa ñemagü. 2 Ñaã ya ögü ü nawà natchopeetü tanü i muüma i gutchaügü notürü ñemaãkütama nataaëgü. Rü poraãküma ta ñearerü ñemaügüã notürü ñemaãkütama tana ägü i tumaärü ämare ñomatchi ta muarü diëruããã rüü.³⁴⁵ 3 Rü choma nü tcha kua na tautcha'äkü tana ägü i tumaärü diërugü ü ñiëtüwa yeeraãkü ñiita ägü Tauëmà tüü muãkü tana ägü ü tü maärü ngetchaü nîi tanaã. 4 Rü toüta chiewegü chinà ñgüëë ta ügü tûna ya yiema Tupanaãü ya ögüë. 5 Rü ñema nagu tarü ñnüe ñarü yeera tüü ta ägü . noü ügügu ü tûmagütama kori na tûgü ta ägü ü yikamana tona tûgü taägü. Rü ñaã na kü maãkü tana ügü eü yemà nîi i Tupana naka tüü ina nguëë.⁶⁷ 6 Titu nîi ya yimà na ügükü natü ü na deï ipetanüwa ya yiema diëru naka i ñaã meëtchiï i nguëë . Rü ñemaka peito chiewegü na yeeraãkü i pena ü. 7 Guãma nüüta kua gû na pemagürü guüwana ipe meï ñema na Tupanagu ipeya ò ü tauüma i takü i togu peya ò. ü meã ipe deagü ü yeeraãkü nüü ipe kuatchigü tûüna ñemagü i taü i ngutchaü na togüü tarü nguëë ü ñumatchi poraãküma toü ta ñetchaügü. Rü ñumarü na nawae na mei i naküma pei ñemà na ñemaãkü ye eraãkü ipena ägü naka i ñaã nguëë i meï.⁸⁹ 8 Rü tama wüi i mu nîi i ñema pemaã nütchi ü . Yu cha nawae na nüü ipekuagü na ñuãkü ñema togü i taeneëgü ya nai a ngutaque epataüwa Ñemagü ü nana ägü i noü diërugü na ñemaãkü i pemagü ü peï na tautchaüka na ipena wè na ñema perü ñetchaü na aikuma nîi. 9 Pemagü nüü ipekua na torü kori ya Ngetchutchu ü na diëru äütchi ü ñuãkü rü poraãkü pei na ñetchaü ü ñoma nañewa naü ü na tauma i noü diëru notürü woò nana ñeärü diëru ã ü pemagürüta ipe diëruägü.¹⁰¹¹¹² 10 Ñaã ukuë i penatchaaü ü perü meruü nîi taunekü ya üpetükügu ü peira nîi i pena ämaregü i ñema perü ämare rü ñumatchi guüma iperü meïmaã ipena ã. 11 È kü ñema ipe ügüü ü meã ipeya guëë ü ñumatchi ñema purakü ipeügü èkü taaëakü ipena ü yeguma nori ipena üürü i ñema purakü na wüietchigü ü tanaã i ñema taã chaü. 12 Rü ñeguma aikümaãkü pe nguëëtaetcha ügu ü Tupanarü ta taãëakü maã pei tana yau i ñema ipe ägü ü Nümarü tama inaya nguëë i takü nîi i ñemakuã.¹³¹⁴¹⁵ 13 Rü tama ta nawaegü na ñemana ipena ägüügügu, ü taarü airüü peï taü. Rü ñema peita nawaegü na guãma ü wüigu tüü na ñoma tumaärü ñemaü. 14 Ñuma i pemagü ü peï namü ü ñemaka i ñuma i pemagü na nawae na ya yiema norè tüü na ñema è ü tüü iperü nguëë Erü toi nguneigüge marü tüü na ñemagu i tumaärü ñemaügü ü tüü taarü peitarü nguëëgü. Rü ñemaãküta guãmà wüigu tüü na ñema. 15 Orè i ümatüü nüü i uü rüü. Rü yiema nore tama diëru tüü dee ü tama tüü ta tau ü baita yiema muëmà tüüdee ü tüü itaya üütchi.¹⁶¹⁷ 16 Moë ya Tupana naka ya Titu erü nûmarü peka na oegaãë na peï narü nguëë ñuma choma na peka cha oegaãëë rüü. 17 Nûmarü poraãküma pegu narü ñnüe eü pena yaugü i ñema peï na mü rü ñumatchi guünema norü mañnemaã ü chi peï inaya dau.¹⁸¹⁹ 18 Wüigu namaã ya Titu ü tana muätchi ya wüi ya toeneë ya Cristuãü ya ò kü ü poraãküma purakükü na nüü ya u i ñema orè i meï. Guüma i ñema ya ögüü ü meã natchigagu ni deagü. 19 Nûmagürü nana yaugü na nawegü narü wükà i ñeguma tüü iti ñegügu ya yiema ämaregü. Guüma i ñaã ta ü na Tupanaãü ti kuaüüka nîi . Rü ñemaãkü tana wegü i torü ngutchaü nata nguëë taegü.²⁰²¹ 20 Tama ta nawaegü na teë taarü toü i utchi gaü tûmakà ya dae diëru ya tûmamaã ta puraküë. 21 Naka ta daugü na meã tana ü napeena ya Tupana ü ñumatchi duüügü pe'ena .²²²³²⁴ 22 Namaãgü ü ñumatchi to i tarè i Ngetchutchuãü yaò ü tana muã chitanü, erü muëpüküna nawà nüü ita dau ü ñumachi muü i nakü maãkü nana we i noü ngutchaü nana nguëëtae ñuma ü üpaarü yeeraãkü nana ü tchaü ü nûmarü poraãküma pegu naya ò. 23 Nûna ipekuaätchi na Titu ü chamükü nîi rü wüigu namaã ta puraküë na peï tarü nguëëika. nûna pe kuaätchi i ñema to i taregü i Titumakü ü ñema ögü tanüü nîi na muã tchita nüü eü nûmagürü Cristuü na ñetchaügü. 24 Rü ñemaka nüü ipenawe na nüü ipe ñetchaãü na ñeguma ñema ya ögüü ü na nana muätchitanü üka ü nüü pe kuagü na yiemagürü poraãküma nüü i kuaüügü.

Chapter 9

¹²1 Rü aikümaākü rü tama na tautchika na ñuma ü ta nakaku wüetaei natchiga i diëru arü de na ñemaākü tüü rü ngüëëgüüka ya yiema yuda arü naäne wā ya ògüe. 2 Rü ñüütcha kua na pemagürü nüü ipe'ngüëëgütchaāü. Rü ñemaka poraākü chaugütchi kuaüüākü ü namaā nüütchiu i ñema taeneëgü i matche doniarü nañewa ñemagü ñema akaya arü nañewa, yemagü ü taunekü ya üpetükügu ü ina memaregü nana ngüëëtaegü. Yeguma matchedonia kaā nüü inüegü i ñaā ü wigutaā guüma nana ügü na nana ngüëëtae.³⁴⁵ 3 Rü yemakà Titu ü ñumatchi tarè taene ègüü na muâtchitanü na ñemaākü yoni namaā nüü ya ugüüka na ñure diëru tà tüü nana nutaqueegü ü ñema ākü nüü tata daugu i ñema ipe ügü ü ñemaka poraākü peï ti kuaüügü. 4 nagutarü ñnue na ñurè anetchi i ñegü i yiemagü ñeguma nümaugü i taeneëgü i matchedonia kaā tüü iya ümükügu ñegumatchi pema tama i pena meëëgu i ñema āmarè i Ñetatchi meè na ñema na pegutaya ògü. 5 Rü ñemaka na naüpa ñema itcha ya daü ü wipeegu chaya mugü i ñaā taeneëgü. Nümagürü nüü na tautcha na peï narü ngüëëï na tüü ipe nutakeëïka ya yiema diëru ga tüü ipe uegugüe tana tüü ipeā. Rü ñemaākü ipema ipena wegü na meï i ngutchaü maā ipena ü ü nüü ipe ngetcha üākümaā ü ñumatchi tauema peï muāküna ipenaü.⁶⁷ 6 Nüna ipe kuaatchi i ñaā ya yiema nore tama tüü āë ü nore tata tüüta yau yiema mue tüüāë ü muëtata tüüta yau. 7 Wüietchigü ü tà tüü ta ā ya ñurè tüüta ätchaüë. Taütama ñetchaüāküma tüüta ägü ü baitata teè kuü muāküma i Tupanarü tüü na ñetchaü ya yiema taäëkü tümaärü āmare tüüaë.⁸⁹ 8 Tupanarü nüü na tautcha na muüma ñemaügü tüina naā na ñemaākü tüü na ñemaüka i ñema i nawa ëï ü naëtüwa ü tüüina üütchi. Rü ñemaākü na tüü na ñemaüka na toguätagüü irü ngüëëgü. 9 Ñema Tupanaärü orè nüü i uürüü nüna ita kua ätchi ya yima mekümakü. Rü muëpüküna tüü narü ngüëë ya yiema ñearü ñemaüë nama ā i noü mekü ma rü ñemaka guüma takü ina üüwa ü meā nüü ina nguutchi.¹⁰¹¹ 10 Tupanarü tüna nanaā ya yima natchirè nana toüka ü ñumatchi tüna nanaā i ñema ò na itüü maëëï ü ñegumarüü tata tüna nanaā i ñema i nawae ü ta gutama takü tüü na tauëë, na ñemaākü toguā tagü iri ngüëëïka. 11 Rü tüüna muarü ñemaüëë tà na ñemaākü muüma i ā güüka. Rü poraākütama Tupanana moë tà ägü tümaka ya yiema diëru i tüü i tuü i nutakeë rü tomagü ü tüü ta ti ñegü.¹²¹³¹⁴¹⁵ 12 Erü ñema perü ngüëë ü tama nüü ni utchaü na ñema na nüü na tauüka i taenegü ü ñemaka nüna tanaā nüna tanaā i ñemaügü na ñemaākü nümagürüta Tupanana moë na ägüüka 13 Ñema ngüëëwa ü tà nüü itakua na pemagürü nagu ipeya ògü i ñema dea i me ü ñumatchi naga ipe ñnue i noü orè. Rü ñemaka ü ñemaka i nümagü ü Tupanaāü na taèè ü ñumatchi nüü ni kua äügü. 14 Peï na ñetchaüāküma pekà na yumaëgü eü Tupanarü nüü nanawe i norü meküma. 15 i ñema tona na äüka moë nüna tà ägü ya Tupana i Rü tauüma i takümaā ita ngaüega.

Chapter 10

¹²1 Choma i Pauru, ü pena chau na iperü ñnue erü nümatama ya kristu ü yana nañü ü na meküma , nü maü ü nüü ni ugü natcha ñne ñeguma pemaâtcha ñemagu notürü cha poraütchi ñeguma cha yaügu. 2 Ñeguma pei itcha ya daugu taü i choü ipe muü na pemaâtcha poraga ñoma ñema duüügü i ñoma i nañewa maëi naga ü ñüürüu. ³⁴3 Rü aikümaäkü nîi ñoma i nañewà i maë notürü tama ñema duüügü i ñoma i nañewa maëiäkü tà maë. 4 torü dairü tama ñoma i nañewa ñemaü i nenemaã yigü ita dai notürü wai Tupanaärü porà maã nîi na dai i ñema poragü i ñoma i nañewà ñema. ⁵⁶5 ü ñema na yigü irã tã ü muëmà ya duãtagüãü nana gutchaëë na Tupanaãü ta kuaëika. ñema Tupanaärü poramaã tana ügü na yiema tama Tupanaãü ya ögüe nana toõtchi aãüka i tumaärüñü ñnü ü ñumatchi kristuga ta ñnueika. 6 Rü ita megümarè na tüü ta pokue ya guãma ya tama kristuga ñnue ü pewà taniï ina ügü ñumatata nawà nangu i ñema nguneï na ñemaäkü guãmã naga ñnueika. ⁷⁸7 Rü ñema nüüpe daürikatama i nüü ipeya ögü. Yiema tügü i ugüe na kristuarü na itiï ü pemaã nüütchi uta na chomarü kristuarü tatchiï. 8 Tama chaãne na ñema porà choü ñemaümaã penatcha chogü. Rü kori ya Ngetchutchu ya kristu ü chona nanaã i porà na penatcha chogü rü ñemaäkü peitcharü ngüëë na yeeraäkü naga ipeya ögü ü tauü kama ta peitcha chieëë. ⁹¹⁰9 Taütama naga ipe ü ñnue na ñema popera peka ñematchamuü maã pei itcha baigü. 10 Numaügürü ñema popera i ñema chamuü ü na yaütchi ü ñumatchi na poraütchi, notürü ñeguma ngoüwama tümamaã chi deagu ü tamà cha poraã ü ñumatchi tama nüütcha kua'na meätchi dea. ¹¹¹²11 Yiema duãtagü na nawae na nüüta kuae na ñeguma tüüi tcha ya daugu üta cha poraütchi i ñema porera i wümatüü nüü i uürüü. 12 Rü tagutama chaugü tümamaã chaugü cha wüiguëë ya yiema mea tügu gutama i deae. Na yigügugü tama yigü i ngugü tama na mè ü wü ñeëmare nîi. 13 Rü tauakütama chaugü namaã itchi kuaüü i ñema tamatchaü rü ñeguma chana ügurikatama tà nîi i chaugü namaã itchi kaaüü, nü numa nîi ya Tupana chaü nana üëëi i ñema purakü i Rü pemagürüta nawàipe ñema i ñema purakü. 14 Rü tautama yeeraãü purakütchaü choma nîi i chaira Corintuwa changu ü ñuma nüü itchi u i ñema meï ¹⁵¹⁶15 Rü tauakü tata chaugü namaã itchi kuaüü i ñema purakü i togü ügü. Rüta wai, itchana na yeeraäkü petaüwa cha purakü na ñuäkü yoni ya ünagütchigüü na ñema na naga ipeya ögü. Ñema nîi i chorü puraküwa naga itcharü ñnü. 16 Rü choü na ngutchaüta na nüü itchi u i ñema meï i corintiu arü yeamaüra, ñeta üpa akü tauemà i puraküüwa . Rü ñemaäkü tà tauema naka choü iti ü i ñema purakü. ¹⁷¹⁸17 Tupanaärü orè ü ñanagürü. Ñeguma teë tügü i kuaüütchaügu i naka i ñema taü ü wai tügü iti kuaüü na kristu a ü nataya. ò 18 Yiema tüü i pepüneë ya duüüe ü tama yiema meã tü gütchigagu tama i derae rü wai yiema kori meã tümatchiga i deae yiema tà wai nîi i tüü i pepünegüe.

Chapter 11

¹²1 Rü kumaã nüütchi u chomaã yana naĩnũ woò chauka ü cha duidukũraũ. 2 Tupanarũ na nawae na chomarũ pekacha oẽgaãẽ. Ngẽma cha nawae nĩ na pemagũrũ guũguma cristuãũ ipeya ògũ pemagũrũ i ñuma rũ norũikatama ipe ìgũ ü ñemaka cha nawae ñoma wũĩ i pokũ i takuma ya tũũ kuaũ rũũ ipena nguẽẽĩ na ñemaãkũ namaã ipe ñĩgũũka.³⁴3 Rũtcha muũ eũ ngũrũãtchi yema Ewaũ ngupetũ ũrũũ na yema ãtape i naãẽĩ i naãẽĩ kuaũtchi na tũũ womũe Rũ ngũrũãtchi i pamarũta peĩ na womũẽẽ na ñemaãkũ na tama marũ kristugu peĩ na ñnũẽẽ. 4 Rũ ñegumata pena yaugũgu i pemagũ i guũmã ñema nüũ epe ñnũe ü ñugũãkũ ta ñema duũũgũ toò kũmare tà Ngetchutchutcha gũ pemaã nüũ niũ tana ñema toma pemaã nüũ ti ugũũrũũ ñuguakũ pena ipena yaugũtata i naãẽ i tama Tupana naãẽ i ü ũnei ĩ ü ñuguakũ ü tà pena yaugũ i na toõtchiraãũ i orẽ y tama ñema toma pemaã nüũ iti uũmaã wũĩgu.⁵⁶5 Pauru ü tama nũgũ ni kuaũ na ore arũ ñeruũ nĩ notũrũ i ñema orearũ ugũruũneta ü nũgũ ni kuaũũgũ na meã oreya ugũ. 6 Woò tama nũmagũ rũũ mea itchidea notũrũ aikũma meã nüũtcha kua i ñema natchiga chidea ü ñemarũ torũ purakũwa marũ peĩ nüutcha dauẽẽ.⁷⁸⁹7 Ñeũniĩ i ñema cho ü gutchinũ Rũ ñematcha üũ nĩ na nüũ tchiuũ i ñema orẽ i meĩ i Tupanaãrũ ü chomeẽmaãtcha purakũ na ñemaãkũ tauũkama penatcha ã ü ñema purakũ itcha üũwa peĩ nüũtcha dauẽẽ. 8 Na ñemaãkũ peĩ naãtchi nguẽẽ ü naiya ngutakeepa taũwa ñemagũ iya ògũũ arũ nguẽẽ mã nĩ peĩ charũ ngũ nguẽẽĩ. 9 Yeguma peĩtawã cha yemagu i yeguma airũũũ choũ taugu, ü taguma nguẽẽka penatchaka. Yema matchedoniã newa yemagũ iya ògũ ü ñema na ngugũ ü cho na nana ãgũ i ñema cha nawaeĩ na ñemaãkũ i pema tama chauka ĩpe oegaẽĩka ü guũgutama ñemaãkũ chanaũ.¹⁰¹¹10 Ñuma na ñema kristuarũ aikũmaũũ itcha kuaũrũũ ü ñegumarũũta i acaya arũ naãne warũ tauetama chona tana yau i ññaã taãẽ. 11 Rũ takũka yĩĩ i ñemaãkũ chi dea i Tupanarũ nüũnakua na peĩ cha ñetchaãũ.¹²¹³12 Rũ ñemaãkũ ta chona ü etcha na taukũrũwã chiri chautchiga ipe deagũũka i ñema togũ i orearũ uruũgũneta i nũgũ i ugu na torũũ na ügũ ãũ i Tupanaãrũ purakũ. 13 Nũmagũrũ orearũ uruũgũ i dora taagũ i duũũe tũũ i womaẽẽ marẽ ü nũgũ ya ugũgu rũãã kristuaru nguetaũ ũniũgũ.¹⁴¹⁵14 Rũ ñema ü tauũkama namaã ipe baiãtchie i Rũ ñema chatanã ü ta yegumarũũ Tupanaã rũ orearũ ngegũruũ ga daũãne kaãkũ nũgũ nawe. 15 Ü ñema noũ nguẽẽ tanũũgũ ü nũgũna wegũneta na meĩ naũgũ notũrũ naãnearũ gugu ü ta nana yaugũ i noũ pokũ naka i ñemana chieĩ na ügũ.¹⁶¹⁷¹⁸16 Rũ wenaã rũ pemaã nüũtchiũ tamatcha nawae ñoma duũũ i aũẽẽũ rũũ ãkũ chomaã iperũ ĩnũẽ. Rũ ena woò chitcha aũẽẽ ü ñemaãkũma choũ ipe yaugũ na ñemaãkũ tama chaugũtchi kuaũũka. 17 Rũ wũĩ i ñemaũta pemaã tchi ü notũrũ tama ñema Tupanawaneũ. Rũwũĩ i aũẽẽ nĩ na chautchigatama meã itchi dea. 18 Rũ ñuma nana ñemaũ i muũma i duũũgũ i nũgũgutama meã i dea i takũka i choma ü tama ñematama chaũ.¹⁹²⁰²¹19 i Pemagũrũ peãẽ ipe kuagũũtchi rũ ñema perũ ngutchaũmaã ipena ñenagũ i ñema duũũ i aũẽẽ. 20 i Rũ yana namaã ipe ĩnũẽ i ñema duũũ i nũgũũ peĩ purakũẽẽ ü ñemaãkũ i nũmagũ ü meãma pegu ina mãẽ ü nũmagũrũ peĩ na womaẽẽgũ ü chiri pemaã na kuagũ ü ñugua kurũ peĩ na petchametũgũ. 21 Rũ wũĩ ãne nĩ na pemaã nüũ itchiũ notũrũ tomagũ rũ tauakũma ñemaãkũ pemaã ita kuagũ. Rũ ñema togũ rũ ñemaãkũ pemaã na cho petũ ü chomatata ñemaãkũ chana ü, woò tamã na mekũ raãũ.²²²³22 Rũ nũmagũrũ hebreu gũ nĩ, ü chomarũ ta hebreu chiĩ irae arũ duũũgũ nĩ chomarũta irae arũ duũũtchiĩ. Rũ e'na Abraãũ tanũũ nĩgũ chomarũ ta Abraãũ tanũũtchiĩ. 23 Rũ kristua rũ purakũ tanũũ nĩgũ chomarũta norũ purakũtanũũ ũtchi chiĩ woò chorũ aũẽẽ mã ñemaãtchagu. Chomarũ nũmagũarũ ye'eraãkũ cha purakũ ü muẽpũkũna cha poai nũmagũ arũ ye'era choũ na kuaigũ, rũ nüẽpũkũna rũ nũma gũarũ yeera yuwã chi ña.²⁴²⁵²⁶24 Yema yudiu gũarũ ãẽkakũ ü wũimepũ naguũ i trinta arũ wũimepũ ãgũmũkũ naguũ nĩ kuai ruũmaã choũ na kuigũ. 25 Ñema pumakaã arũ ãẽkakũ ü tamaẽ pũkuna naĩme naãmaã choũ na kuaigũ. Wũiepũkũ na ü nutamaã choũ ina muũtchigũ. Rũ tomaẽpũkũ na ya yima wapuru ya nagu itchi uũne ü tomaã na'ngũ. Wũikana ü wũĩ chiitaũ ü wũĩ i ngu neĩ rũ tatũ i taugu ti ngooneĩgũ, ü ñumata choũ ñema ina yautchigũ. 26 Rũ poraãkũ nune tchanaũ ü muẽpũkũna ü aukũ maũwa chiãẽ ü muẽpũkũna ü choũ na ngigũ poraãkũmã aũkũmaãkũ natanũwa cha yema i ñema chorũ ããnekaãgũ ü ñumatchi ñema togũ i duũũgũ i tama yima ĩ ãnekaã i ĩgũ ü ããne ya taũnewa cha yema ü naãnewata cha yema tatũ i taũwa rũta cha yema ü ñumatchi natanũwa ta cha yema i ñema ya ògũ neta.²⁷²⁸²⁹27 Rũ poraãkũma cha purakũ ü gutchagũ choũ na yema. Muũ i chũtaũgu ü tama cha pekũ raãũ. Taiya ü tawã chinge, ü muũ i nguneigũgu choũ nana deyu eũ na taumã i chautchiru. 28 Rũ naẽtũwa i guũma i ñña ü taguma nüũ tcha ü chau na naka ya oegaãẽĩ i ñema ya ògũũ. 29 Rũ ñeguma teẽ ñeta i dawegu chomarũta chi dawẽ, rũ ñeguma teẽ chieĩgu tũũ nguẽẽgu ü choũ rũ ãne nĩ na toguei chieĩgu ta nguẽẽĩ.³⁰³¹30 Rũ ñeguma wũĩ ñemaũka chaugũ chi kuaũũgu ü nüũ ni ũna cha tura. 31 Ya yima Tupana ü ñumatchi yima kori ya Ngetchutchu natũ ya yima guũma nüũkuaũ ũũkũ ü nüũ na kua na tama nüũtcha womũẽẽ.³²³³32 Yeguma damacuwa cha yemagu rũ guma ãẽkakũ ya are taarũ ü noirũ daruũ guma ããnegu na mugũ na ñegumatchi itcha uũgu ü ñema tchi choũ ya yaugũũka. 33 Notũrũ chi ñña i yema eũ ñema cha mũkũgũ ü petchigu choũ narũ muẽtaũ na waga yema ãã ga guma i paarũ.

Chapter 12

¹²1 Tauūma takūta yau ñeguma yigütchigagutama meā i deagū. Rū na nawae naā chana ū. Rū ñuma ū pemaā ta nūūtchi i ñemà nūūtcha dau ū ñumatchi ñema kori ya Ngetchutchu choū nūū kuaēēī. 2 Rū nūūtcha kua ya wūi Cristuarū ògūtanūū ū marū tarē mepū arū āgūmūkū ya taunekū naguū rū ñema norū tamaēpū naguū i daūgu i naānewa Tupana tana ga ga guma duūū, ū tamà nūū tā kuagū ū e'na naūne maā ū e'na noū naāēmaā ga yema nau ū Tupanarikatama nūū na kua.³⁴⁵ 3 Rū nūūtchakua ya yima yatū ū e'na naūnemaōā ū e'na naāēmaā nīī y daūguū i naānewa naū ū Tupanarikatama nūū na kua. 4 ñema nūū itchi kuaū nīī na guma yatū ū daūguū i naānewa naū ū yemà nūū na īnū i ñemaūgū i eiguū ū na chuuna toguātamaā nūū ya ū ū nūmarikatama nūū na kua. 5 Rū chaugūtchi itchi kua ūū tūmaka ya yiema duūē ya ñeguma rūū i iē, notūrū na chaugūta chi kuaūū ū tamà namē ū choma ū tchi ñema chorū tura ikatama chi nīī i natchiga itchi dea.⁶⁷ 6 Rū ñeguma chautchigagurikatama chi de'agu ū taūtchima nūūtchiū i ñema aikūma. Rū taūtama chana ū i ñema eū tamà cha'nawae na teē na chomaā nagu itarū īnu na nūūna cha kuaūtchi. 7 Notūrū toū kori ū tama nana wae na poraākū ūtchima chaugū namaā i tchikuaūū ga yema eīgu i meētchi ga choū nūū na kuaēē. Rū yemaka chau newà nana nguēē ga wūi ga choū nguū ñoma wūi ya tuu chaunewà i ngaiū rūū.⁸⁹¹⁰ 8 Rū tamaē pūkū na Tupanana chaka na chona nana yauūka i ñema oōē. 9 Chorū Tupanarū ñaākū choū na ngaū kuma nūū i ku kua na guūguma kuūtcha ngetchaāū. Ñegumà cha turagu nīī itcha porà. Rū ñeguma cha turagu taniī i chaugū itchi kuaūū na ñemaā kū ñema noū porà ū chowà na weaūka. 10 Ñeguma cha turagu niicha taāē, ū ñeguma takū chomaā iti ugūgu ū cha taāē ū ñeguma chawe na āgūgu ūcha taāē ñeguma airūū takū choū taugu ūcha taāē ū ñeguma gu chawà cha ñemagu ūcha taāē erū guūguma kristuaū chayaō. Rū ñema choū poraēēī ū ñegumà cha turagu nīī.¹¹¹²¹³ 11 Ñomà wūi i aūēē ūrūū mare chi ī na meā chautchiga chi dea notūrū pemagūrū poraākū choū ipe mū natchaū. Yerū pema chi nīī ga choū piutchigaū ū tama i choma. 12 Yeguma peta nūwa cha yema yana pemaā cha īnūākūma pemaā cha purakū Rū peī nūū cha dauēē ga Taū ga megūū i Tupanaārū meī maā chaū ñemamaā chaugū chawe na wūi i aikūmaū i orearū ñeruūtchiī. 13 Ñema wūi i meī rūkatama i tau nana ū yerū ga petanūwa rū tama ngīī chayau ga diēru yema togū ga ya ògū ūtanūwa ngīī cha yauūrūū i Choū ipe ñetchaū ñemaka. Rū choma nīī itcha oreāū na tama ngūēē pena tatchaca.¹⁴¹⁵ 14 Rū marū itcha memarē na norū tamaēpū kūna ta peī itcha ya dau ū ñumarū tata taūtama ngūēē pena tatchaka na ñemaākū diēru chona īpe āūka. ñaā orē ta pemaāchiu tama papà nanegū nīī i diēru tā tūū nutakee nanatūka ū wai papà gūta nīī i diēru nanegūka tūū nutakee. Rū pemagūrū chaune ipeīgū. 15 Chomarū itcha memarē na chaugū ichaā na ñemaākū peītcharū ngūēēīka. Rū choma ū poraākūma peītcha ñetchaū i takūka i pema ūta ma aikūma choū peñetchaū.¹⁶¹⁷¹⁸ 16 Pemagūrū nūūpe kua ū tauūkatama chauka ipe oēgaāēgū na diēru chona ipeā. Notūrū nūmagūrū nūū ni ugūamà na peitcha womūēētchaāū ipeū diēru ka. 17 Rū chomarū tamà peītcha womūēē nawà i ñema duūūgū i yemà cha mugū. 18 Yeguma Titu rū ñumatchi naiya taeneē natcha kagu na pei iya daugūūka nūma gū rū tama yema peī naya womūēē. Tana aikūma nīī na chamarū ñumatchi Titu ū meā pemaā ñematā cho petū yema togūrūū. Tama e'na nagutarū īnūē i nachiga i ñaa ngupetū.¹⁹ 19 Rū e'na pemarū nagu iperū īnūē na ñemaākū ti deagū notūrū tama ñemaākū nīī Tomagūrū kristuarū iti īgū ū Tupanarū nūū na kua i guūma i ñema nūūti ugū. Guūma i ñema taūgū pa chauneēgū ū tana ūgu na ñemaākū i pemagū na ye'eraākū kristugu ipeya ògūūka.²⁰²¹ 20 Rū naka cha muū ñegumata peī itchaya daugu oū ngūrūātchi ñema tama cha nawaeīākūma peī itcha ya ngue'ēīgu ū ñegumarūū i pemagūrūta ū ngūrūā tchi tama choū ipeya nguēē. Wūi chorū muū nīī na pegū ipe daiākūma peī itchaya nguēī ū e'na aūātchiwee ākū peī itcha nguēī na pegū na pegū maā ipe nueyane peī itcha ya nguēē ū e'na pegūrūika tama pena nutake ī iperū ñemaūgū ū e'na pe ore gū taagū ū tama aikūma ipeya ògū ū e'na pegū ipe kuaūūgū ū e'na nuētaee ipe īgū. 21 Chorū muū nīī wena pei itchaya dau ū ngūrūātchi ñetchaū tā chona peā erū muēmà i petanūwà ū marū ñugumà chieīta ūgūetcha rū tama nūūtarū oētchaū na Tupana pe'ewa chieīta ūgū ū nagutama ta maē na naī ī ngēmaā marē ita maē.

Chapter 13

¹²1 Ñaã niĩ i norũ tamaẽpũkũna taãrũ ipeĩ itcha ya daũ nũna ipe kuããtchi egũ ñema Tupanaãrũ orẽ nũũ i ũ. Rũ ñeguma teẽ chieĩ ũgu ũ tarẽ ũ e'na tomaẽpũ i duũũ nũũ dauãkũma ũ nũũ ya ugũgu na aikũma yiiũ nana ũũ i ñema chieĩ ũ ñegumarikã tatama niĩ na pokũ. 2 Noũ tarẽ e pũkuna na peĩ itcha ya dau rũ pemaã nũũtchiu na poraãkũ tama tũmamaã itchi dea ya yiema chieĩ ũgũe i ñuma ũ ñumatchi yiema yikama na ũ e i ñema chieũ.³⁴3 Rũ tà chana ũ eũ pema rũ pe nawãe na nũũ ipe dau na chomarũ aikũma kristu chiga itchi dea, kristu ũ tũũ narũ weãtchiẽegu ũ tũũ narũ weãtchiẽẽ, ũ ñemaãkũ nana we i norũ pora i petanũwa. 4 Yeguma kristu kurũtcha ya potagu ũ ñoma wũĩ i tura ũ rũũ niĩ notũrũ i ñuma Tupanaãrũ pora maã na maũ. Yiemagũrũ namaã nũũ iti ugũe i ñema torũ tura, notũrũ moẽ naka i ñema noũ pora ya Tupana eũ ñema noũ poragagu ta'maẽ ñeguma tũũ na tautchagu ñeguma iya daugũgutã ũ nũũ ita kuagũ i ñema noũ pora.⁵⁶5 Rũ na me niĩ na pegũtama ipe ngugũũ ngoirũ aikũma kristuãũ ipeya õgũ. Na meniĩ na pegũtama ipe ngugũ aũ maũũã ngairũ aikũma ipe mẽ Erũ nũmarũ pewa na maũ. Rũ ñeguma tama aikũma kristugu ipeya õgũgu rũ nũũ ni utchaũ niĩ na tama pewa na ñema eũ tama aikũma naka ipe maẽ. 6 Rũ nũna ipe kuããtchie na to magũrũ nawã ita chopetũũ i ñema ũgũ.⁷⁸7 Toũ nana tauraãũ woò tama mei toũ ũ petũgu. Tupanaka torũ yumaẽwa ita kagũ na taũũma chieĩ pe ũgũũka ũ tama nũũ ni utchaũ na tauuma takũ toũ ngupetũ, ũ ñema ta ũgũ na ñemaãku i pemagũ na meĩ ipe ũgũũka. 8 Tomarũ tana ũgũ i ñema orẽ i aikũmaũ nũũ i uũrikatama ũ tama nũũtiu i ñema orẽ maã ũ uta ga.⁹¹⁰9 Rũ ñemaka ta taãẽgũ egu aikũma peporaegu ipeũ maũwã. Ta yuma ãgũ na ñemaãkũ wũitchi i ngu neigu na meĩ i kristuarũ õgũtanũũ ipe ĩgũũka. 10 Rũ peka cha wũetae naũpa peĩ itchaya dau na ñemaãkũ peĩ na ñemaũka na yoni ipena meẽĩ ipeu maũ na ñemaãkũ ñeguma ñema chaũgu na tama poraãkũ pemaã itchi dea. Ñema porã i Tupana chona ã ũ ñemamaã peĩ charũ ngũẽĩka na ye'eraãkũ kristugu ipeya õgũũka ũ tama peina na tà chieĩka niĩ i ñema.¹¹¹²11 Ñaã niĩ i guũma pa chau neẽgũ, Rũ penataã cha taegu ũ penatchau na petaãẽgũ. Naka ipedaugũ na ya metchigũ i ñema peũ maũ Ngĩa naga ta ĩnũẽ. Rũ wũitama i ĩnũgu yigũmaã itarũ ũ meã yigũmaã ita maẽ. Yayima Tupana ya tũũ ñetchaãkũ ũ tũna daukũ ũ pemaã na ñema. 12 Yigũ itarũ moẽgũ i wũietchigũ i wũĩ i waĩmaã. Guũma i ñema ya õgũ rũ moẽ peka ni mugũ.¹³¹⁴13 i Rũ ya kori ya Ngetchutchu ũ peĩ rũ ngũẽẽ. i Rũ Tupanarũ peĩ na weã i norũ ngetchaũ i Rũ naãẽ ya ũũnekũ peĩ ũmũkũ i guũgumã.

Galatians

Chapter 1

¹Pauru, wiĩ ore arũ urutũma yatũũgũarũ rũ bajitã a yima yatũũgũmekã rũna Ngechuchu ya Cristo rũ Tupana ya Tanatũ, nũmarũ yutanũwã i narũ dẽããkũ, ²rũ guũma i nũgũenegũ chamãã, ñema a yima Galacĩa arũ yumũegũpatawã.³Ñema moẽ pekanii rũ ñema meũ Tupana tanatũarũ rũ torũ kori a Cristu, ⁴Nũgũtama naã torũ pekadukã, tũ ina pouũka i ñema chieũ ñama i nguneũ ñemaũ erũ ñemaniĩ ñema torũ Tupana rũ tanatũ nawẽẽũ, ⁵Nameẽũchĩ guũguma rũ ñema ñaũni. ⁶Cha baichiãẽ erũ pemagũ nũna pe igachitanũ rũ peka naka Cristu arũ moeka. Cha baiachiãẽ erũ pemagũ tomaĩ orewã pe ũgũ. ⁷Naarũ toma i oreyiũ, notũrũ na ñema i ñure yatũũgũ chieũgũ rũ inũẽũ pemaã rũ toma i Cristu arũ orewa naũgũ. ⁸Notũrũ ñeguma yiemagũigu, ũrũena wiĩ Naũne ũũne i daunaanekaigu, rũ toma i orechi pema ni u i ñema yiemagũ tama i ogũũ, ñemani ñema chieũ nũũ wogũũ. ⁹Ñema norigu nũũ ti u ĩrũũ, ñegumarũũta ñuma wena arũ nũũtchiu: "Rũ nawa ngueegu wii i to i nguẽẽtae i tama i nori peya u ĩrũũ ĩũ, ñemarũ na cienii." ¹⁰Rũ, ¿Ñuma naka cha ñema yatũũgũ choũ naweeũ urũ Tupanachou naweeũ? ¿Naka cha dau na yatũũgũ chama ã taãẽgũũ? Erũ ñegumachi yatũũgũũrikatama chataãẽchaũgu, rũ tãũchima Cristuarũ purakũtanũũ chi ĩ. ¹¹Notũrũ chanawãe nũũ pekuãeũ, chaueneẽgũ, na ñaa ore i meũ i nũũ chiuũ, rũ tamanĩ yatũũgũarũ ore yiũ. ¹²Chama tama wii yatũũũtawã chana yau, rũ tauguma choũ nawa na nguegũ. Notũrũ, Ngechuchu ya Cristuma niĩ choũna wekũ. ¹³Pema rũ nũũ peĩnũẽchiga na ñuakũ chamaũũ nũkũma ñeguma yudiugũkũmagu chiũgu, ñuakũni nawe chingẽchigũũ i Tupana arũ duuũgũ tama nũcha faakũ rũ chama tũũ chí gueẽtã ¹⁴Choma yerawa chana ñechigũ i yudiugũkũma, tũũcharũ yeera a yilema chorũ taunekũagũe, rũ yiema chorũ chauchiũanekaaguũchĩgũe. Rũ aichichana u na chaa nuuũ ñema nukũmaũgũũ chauna tũkũmagũ. ¹⁵Notũrũ ñeguma Tupana, nũma choũ a mugachigu ñeguma chorũ mamãnekawã táma cha ñemagu, rũ nũma woetama ngũmawã chauka na ka. ¹⁶Ñeguma choũ nũũ nakuãẽẽ yima nane, ñeguma nũũ chĩ uchigaũka i guuma i duugũtanũwa, choma tama ñegumatama naka icha ka rũ namachima rũ baita nagũmã. ¹⁷Choma tama jerusalenwa chona mugũ i ñema nũĩrachĩ õre uruũwa ngugũũ, rũ Abiawa chau rũ yikamanaũkũ

Damaskuwa arü cha uũ.¹⁸ Rü tamaepü tauneküwena rü düwa yerucharéũwa chaũ cefaũ cha kuuũka, rü 15 nguneũtama naũtawa chañema. ¹⁹Notürü tauũma nüũ cha dau ì togü ì gre arü uruũgü, rü chantiagurika na ñema yima kori naëne. ²⁰Ñema peka cha ematüü, rü poma nüüchiu Tupana peewa rü tamani doraũ. ²¹Ñemawena rü chirianewa rü chirichianewa chaũ. ²²Ñema tuenegü cristuaũ a õgüũ yodeanewa ñemagüũ, rü tauguma choũũchi na fae. ²³Yíemagü rü ñaüürika ta inüe;"yima yatü wì nguneügü tawe ñechigüũ, ñumarü nüũ niu õre ì meü, rü wì nguneügü na oeütaa." ²⁴Rü ñeguma nümagü tupanaũ nikuqũũgü chaugagu.

Chapter 2

¹Ñeguma, 14 tuuneküwena rü wenaärü yerucharéüwa chaü namaä gu bernabé, rü Tito rü ta ichayaga. ²chama ñema cha inagü erü choü nana wé rü nüü chama we ñ ñema meü ore nüü chü üü ñema duuüügütanüwa. Chama bema namaä chü déá ñema duuüügü aegukügünetaigüü, ñeguma nüücha faüka na tama chüñaü, rü tama tá natükuma chü ñamareü. ³Notürü baitata Tltu, chautawa ñemakü rü griegochireikü, tama naa pochügügü na ina wiechamüpëechiraüü. ⁴Ñema taenegüneta rü bema tutanügu nachoku tüü nangugügüüka na ñuakü tüü na ñemaü ñema meü torü cristu ya Ngechuchu. Nümagü na na weegü wenaarü nagu iü ñema guchaü maü, ⁵Notürü tomagü baitata ñ ñugu ta inüeü, ñeguma nema aikumaüü ñ òre meü peütawa na ñemaechaüka. ⁶Notürü ñemagü poruaküma nügü ñ faüegüü, tama nagu charü inü, etü nüü chakuä nu Tupanapeewa rü guëma ta wüigugü, ñemarü, choma nüüchüü, ñema nügü ñ faüegünetaü tauma chouna chauwa na nuku. Ñema nümagü yyaigüü tama chorü meni. Tupanarü tama wüürüka narü ngüë, erü guema ta wüigugü. ⁷Notürü, nümagü nüü na daugü na chona na aäü ñema tupana arü òre tümamaka a yiemagü ñ wüichamüpëechiraüügüë, ñeguma pedru nana aürüü ñ tupana arü òre tümaka u yiema ñ wiechamüpëechiraüügüë. ⁸Gumatama tupana, pedrüü pura kükü nüü a uüka ñ meü ore tumaka a yiema ñ wiechamüpëechiraüügüë, rü chauwatá napurakü tümaka a yiema duatagü. ⁹Ñuguma chantágu, chefa rü kuáü, a ogüagu rü aegakügü nüü nikuäächigü na choü no unetaü na chona üüka ññema purakü. Rü ñemakü ñema äegakügü, rü tomë ñi yauächigü Bernabe rü chama. Nümagü ñaa na ügü ñeguma duatagütanüwa ta iüka, rü nümagünaükü yiema ñ wiechamüpëechiraüügüëütawa na üka ¹⁰Nümagürü tona nakü na kagüëü rü tüü nüü ta faachüü a yiema ñ ñearü dieruagüemaä nüütüüka, ñematama chamachiretama cha nawaeü na chana üchaüüta. ¹¹Notürü ñeguma chefa Antioquiawa na ügu, tama nüü cha nawae napeechametüwa erü tama name ñ ñema nüü. ¹²Naüpa na ñure yatüügü ñema iü chaütiagu rü chefa ñema mugüümaä ñnachibü. Notürü ñeguma ñema yatüügü ñema na igu, numarü ññichaächü rü yawa na ñema nüna ñ ñema duuüügü tama yudiügüü. Numarü nüüna muü ñ ñema tüü ñ poütanüü na ita wiechamüpëechiraüügüü. ¹³Ñegumarüüta ñure ñ yudiügü a ögüü nawa na ügü ñ ñema taweama chüëü tama ñ ugüëü. Düwa Bernabé rü ta natanügu naä ñema chüëü namagu iü ñ ñema tawewaama chüü ñ ugüëü. ¹⁴Notürü ñeguma nüü chadaügu na tama Tupanaärü ore ñ meü tüü nguëëüaküma na namaëü, rü chefaü guüma peena nachaü nüü; "Ñeguma kuma yudiuchiréküü, notürü ñema duuüügü tama ya oguukümaäkü ku maü rü tama aikuma wüi yudiukümaakü ku maü, ¿Ñuäkü ñuma kunamuü na yudiügükümagu naüü ñ ñema duuüügü ñ tama yudiügü iügüü?" ¹⁵Tomarü aikuma torü bukumatama yudiügü tiügü rü ñemaäkü tama duuüügü ñ tama Tupanaü küagüü tiügü; ¹⁶Notürü, nüü takuagü ñema nukümaüügüü ñ mügü ñema Moiche ümatüü rü tama tüü ñimeëë, rüna ñeguma Ngechuchu ya cristu ü ya ögügü. Ñemakü tomarüta Ngechuchu ya cristu ü tayaögü na torü ögagu toü nadaüü na timeü. Erü nüü takuagü rü tama ñema mugügagunü Tupanapëewa tameü. Erü tauaküma aikuma naga tañü ñ ñema mugü na ñemaäkü tameüka. ¹⁷Notürü chü, ñeguma yiemagü náka daugügü na cristuü aägüü, yiemagürüta, tawa nama narü ñna ñ pekaduagüü, ¿Ñegumaena cristu tüü ñ pekaduäëëgü? ;Aikumaküüchüma tamayü? ¹⁸Erü ñegumachü chama wenaärü nakü cha taegugu ñ ñema nukümsügüü ñ mugü rüchü nuücharü ogu na cristu ü chayaöü, rü chü aikuma wüi ñ pekaduäü chü. ¹⁹Erü ñema mugügagü, choma cha yu nágu ñ ñema mugü, ñeguma Tupanakarüka cha maü. ²⁰Chamarü cristuma kuruchawa chüpokuchü. Marü tama chama chüü yiema maüë, erü cristu chauwa na maü, Ñuma nema maü ñ nawa cha ñemaärü Tupanananeücha yaöüküma ññi chamaüü ñ ñama ñ nañewa, rü nümanü ñ choü nañechaüüü, rü nügütama naäü chauka ²¹Chama tamanüü chaóó ñ ñema meü Tupana taka üü. Erü ñegumachü ñema mugügaguü ümegu, rü ; notükamamare chü ññi nayuü ya cristu?

Chapter 3

¹Í Gárutaanekaa pewa rü peñëðëgümare! ¿Tee peetügü tana mu ì wìl yiuukü?Peetü etügu, Ngechuchu ya cristuü na wrü meama na kuruchawa a pokuchiü. ²Naarika tamanü cha nawaeü pewa nüücha fa chaüü.¿ Ñuakü pena yaüü ì Tupanaaë rü ena ñema mugü peüngueügagü pera yauü, rü ëna ñema ore ì meü peñüëü rü piöguügagu yüü? ³¿ Pema rü peñëðëgümare? Marüchire Nãewa peügü, ¿Ñumataarü nagu peyu gueü ì ñema chieü naküma? ⁴¿ Notükamamare ñure ì chieü pena ngupetü, erü tauküüwa notükamamare nî? ⁵Yima pena na akü ñema Nãe rü Tupana arü porán penanüwa ükü, ¿ Nanaü erü mugü arü orewa nüüni u, urüena nüüpe peya ögü norü ore nüü pe ì nüüëü? ⁶Yima Abarüü;" TUPANAÜ NAYAÖ RÜ ÑEMAKA NÜÜNIU NA NAMEÜ," ⁷Ñegumarüüta, nüüpe faeü, ñeguma, rü ñema ya ögüü, rü Abananegü nî. ⁸Ñema Tupana arü ore ì ümatüü, nî u na ñuakü Tupana tüü narü ngüëü yiema a duegü tama ya ögü na ta megüü, rü ñemaakü nüü nü naüpa na nangupetüü, erü nukümatatama Abamaa nüü nî u ñaa ore ì meü rü ñaü"RÜ FUWATA NÜÜ CHARÜNGÜëë YA GUUNEMA YIMA NACHIANEGÜ" ⁹Rü ñemaka, a yiema ya ögü rü tüü narü ngüegüta namaa yima Abá, yima öarü yatükü. ¹⁰Yiema guema ya ögü ì ñema guüma mugüwa ñemaü rü wîl chieüwata ñemagü; rü ñaakü marü na ematü."RÜ GUÜMA I DUÜÜGÜI TAMA AIKUMA YA NGÜËËGÜ." ¹¹Ñuma meäma nango na tama ñema mugü tingüëëkq nî na teé Tupanapëewa meü, erü;" YIEMA TUPANÄRÜ ÖGAGU MEÉ, YIEMA TÁ TÍ AIKUMA TÜÜ NAÑEMAË I MAÜ I TAUGUMA I GUÜ". ¹²Notürü ñema mugü rü tamanü öwa nîna uü, rü ena;" YIEMA DUEÉ MEAMA YANGUEë MEÁMA YANGUEËE I GUUMA I MUGÜ, ÑEMAGAGU TÁ TÜÜ NAÑEMA I TUMAÁRÜ MAÜ." ¹³Cristu rü nawa tüü ñanguüëë ñema mugü chieüwa tüü ñemagüëëü, etü Tupanaärü ore ì ümatüüwa ñanarügü;" RÜ GUËMA YIEMA WII I NAIWA Tüü NATUEËGÜEKÜMA YUE RÜ CHIEÜWA TAÑEMA." ¹⁴Ñeguma Abaärü nagü ñema duuügü tama a ögüüütawa na üüka nagu a yima cristu ya Ngechuchu, ñeguma yimagü nüüta yaugüü ì ñema tamã naunetaü ñema Nãe. ¹⁵Chaueneëgü, duuügüakü ka choüpi deagüë. Wîl punakü yatügü ematüü, tauweematá tana öeë , üëna tóñema ti ükuchi, wikana nana ematüü ì mugügu. ¹⁶Ñuma unetagü rü Abamaa nüü nügü rü ñumachü natanüü. Tama"natanüügü ñanarügü," rü tama muuchüuna uneta, runa wüëütama na uneta," rü kurü kutanüagü," nûmarü crîstunî. ¹⁷Ñuma ñema chama nüüchü uchaüü rü ñaani; Ñema mugü ñnguü 430 taunekü wena, rü tautama wîlküwagu ña taüchü ì ñema wîl tupanaarü uneta meama üü. ¹⁸Ñegumachü ñema mugü ì ematüüwa nüü a ugu, rü marü tama unetawa nînau. Notürü tupana Abana nanaa erü ñemaakü namaa na uneta. ¹⁹¿Taküwa nameü, ñuma, ì ñema mugü? Ñema nî ükuchi tama a ögüügagü, ñumarüta numa na ì ñema Abatanüügü tumaütawa a yiemagü tûmama nüü a ugüë. Ñema mugü ñangugu rü ñema Naüñe üünegü ma ña nüüni u. ²⁰Ñuma, ñguma wüë dueë tûmamaüchü ti deagu, a yiema togue, na tauma tüü ì uetagü. Rü Tupanatáma nanaü norü unetagü namaüchü a yima Aba. ²¹Así es que, ¿Ñema mugü ümatüü ena tama na wîlguü ñema Tupanaärü unetagüma? ; Rü düka, tama ñemaakü nî !. Erü ñegumachü na poragu ñema mugü tûna naaüü ì maü tauguma ì guü, rü chü time ì ñeguma meäma a nguëëgu. ²²Notürü Tupanaärü ore ì ümatüügu ñana poéü guüma pekadutüügu.Tupana nanaü ì ñaa ñeguma na unetaü rü tiema Ngechuchuü aögüerikatama tî tûna aü. ²³Ñuma, tauta ñangugu ñema ö, rü mügügagu ta pokue, y ta pokue ñumarüta na ngo ì ñema ö. ²⁴Rü ñemaakü ñema mugü tamaa nakuq ñumata cristu numa nau, rü ñemaakü nüü a ögüüka ì meüka. ²⁵Notürü ñuma nî marü numa na uü ì ñema ö, marü tama ñema mugütüüwa tañemagü. ²⁶Rü ñumai Ngechuchu ya cristuü peaögüü, rü Tupanananegü piügü guema ì pemagü ²⁷Rü ñuma ì guema ì pemagü na critüëgagu ñpe baiüü, pemagurü pena yay a cristu ²⁸Na tauma yudiugü rü grîegogü, na tauma a puraküechae rûn meüwa ñemagüë, na tauma ì yatüü rü ñeë, erü guema pemagü rü wîltama piügü náwa a cristu ya Ngechuchu. ²⁹Ñeguma pemagü cristuaü piügügü, pemagürü Abanatagüpiügü, rü perütá nî ì guuma nüna na unetaü.

Chapter 4

¹Natürü ñacharügüta: Numarüta nana buñ yima nüiraũkü, tama narü yea pokuraũ, woo na ngemaũgü arü yoraniñ. ²Natürüwai nūme naetüwa na ngemagü ngema nūna daugüñ ñumatata noru nguneẽüwa na ngungema nanatü nugu unetaũ. ³Ngegumariũ taniñ, ngeguma yiema i buegu, nama arü nañe arü pora ta pokue. ⁴Naturü ngeguma nawa na ngugu ngugu ngema nguneü, Tupana nua tana mü tūmane,wii ngee ba buũ,duũgü arü orepane arü mugüwa buũ. ⁵Nūma ñaa na ü na ngemaõkü na nügü inarü ñraü ka naetüwa ngema yatügü arü pora,na ngemaũkü na na yaugüü naakügüaküñ. ⁶Ngerü pemagürü nanegü pe ügü, Rü tupana nane arü üñenuea torü maunewa na muñ,ngemaãkü tãka üna yamae ⁷Ñemaka ñama rü tama wii duñi pokuũkiñ nane kiũ,rü nane kiĩgu,rü nüwa ta tupana arü buũ kiĩ. ⁸Naturü yeagü nguneũgügu ,ngeguma taütama Tupanaũ pe kuagü,pemagü rü pe pokue nugu ichieũgü ngemaguarü, ñemaka nama nañene arü poramaã, tama aikuma tupananiĩgü. ⁹Natürü ñuma pemagü na marü Tupanaũ pe kuaeũ,rü marü wai,na Tupana peũ kuagüñ, ¿Tama na mearü na pegü pe woegüñ naka ngema chieũgü i ngearü kuagüã? ¿wenama pe pokuechaũ? ¹⁰Pemagü pena aure nguneũgü i ngewakaũgü, tawemakü,naãkuanechigagü rü üchi taunekügü. ¹¹¹²Pena cha u, pa chauneẽgü,charüñ pe ñgü,ngiü chomata pamarüñ chaugü chi ñeẽ,pemagü tauma chie ü choma pe ügü. ¹³Natürü pemagü nüpe kuagü na wii tañe arü nguanekã niñ na chama pema nüchi uñ ngma ore nori arü ügügu. ¹⁴Natürü ngema chorü ñnũ peñ na ügü,natarü pemagü kama choñ pe oõgü.Natürüwaitaerü pemagü choñ pe yaugü ñuma choma Tupama arü naeüẽ i üñeñchiigu,ñeguma Ngechuchurüñchichiñgu. ¹⁵¿Ngeta, na ngemagüñ ngema perü ngemaũgü ñuma.? Ngerü choma nüchi u , na mechiwai na pemañ na pegü pe deetügüñ na chona pena agüũkg. ¹⁶Duwai,¿perü uññü charü kãichi ngerü ngema aikūmama pema chi u? ¹⁷Namagürü na yagütaegü na ngemaũkü peñ na ganagüũka, naturü tama meĩka.Nūmagü rü chona peñ ni togachigüchaũ,ngemaũkü na pemagü pe naweẽgüũkã. ¹⁸Aikūmama na me na nakãñ yuchaũ ngema meügü.üchi nggama tama choma peütawa cha ngemagu. ¹⁹Chorü bügü, we nama tūmakã cha ngūneka ñumatata ngechuchu pema narüñchi.. ²⁰Choñ na meñchi ngema peütawa cha ngemañ ñuma rüñchi cha tomaga üñ ngerü yama nücha kuã na takugu pema charü ñnũñ. ²¹Choma nüpe ugü, pemagü pena memare na ñtatü wa pe ügü ngema mugüchiga.¿Tama pe ññõ ngema mugüane?.. ²²Ngerü na wūmatü na Abrañ natareneñ,wii nãabawoiũkü üchi nañ nane na namãwaüchi. ²³Yima nane tama namawaichikü rü namachi gu na bu,natürü yima nañ namawaüchi irakü rüTupana naweëakü na ba.. ²⁴Rü pema nichì u ngema ñao nua ngupetüñ rü wii oreniñ ngerü ñao tare ngeügü rü tare kuagürüügüñiñ,Ngerü ngema wii rü ñapu sinai katiñ rü yiema rü ta aãkügü rü tūmanegü rü esclavogüñiñ.Yimatñ Agawa. ²⁵Ñuma Agawa rü tana representa mapu ne sinai yeama Arabiawa,rü tūma tana represnta yima ñañe Jerusalen,rü yiema rü ta waaneewata ngematama tūmanegüma. ²⁶Natarü Yima Jerusalen i daunagune rü na libre,rü Yima rü torü mamatiñ. ²⁷Ngerü na wūmatü, NA TAEË ,KUMA, PA NGEAKÜNATÜ,TAUGUMA KUÃÃ KÜ,PE YUMAEGÜ ÜCHI PE KAGÜE PERÜ TAËË MA PEMAGÜ TAGUMA NGETA PENA NGUË PEMATÜ WEMAÃ,NGERÜ TŪMANEGÜ YIEMA NGEE NGETA TAMAREE TARÜ MUAKŪMAE YIEMA NGEE ATEENA, ²⁸Natürüpemagü,pa chaunegü,ñuma Ichaa Tu ãana nama unetaürüügü peĩgü. ²⁹Ngeguma ü paamagürüñ ñema namachiwa büñ Tupana rü üñ neükü wa bukü wana na ngè.Ngegumaruñ tani ñuma. ³⁰Naturü ¿Taakü niñ a uú ya ore ?'' TŪPE TAŪ CHIGŪN YIEMA PAE TŪMANEMÀ ERÜ TAMA AŪKŪMA ABAŪ ÑAMA TIË . NGERÜ YIEMA PAE TŪMANE TAU TA NŪGUMA NA NGAUGÜ NGEMA IRAÜGÜ YIEMA ABRAŪ NAMA NANEWAÜCHIE''. ³¹Ngemakã ,pa chaunegü,yiemagü tama yiema ngeè,, esclava tūmanetiñgü,rü yiema ngeè tagü mapoküe tūmaneti ñgü.

Chapter 5

¹Rü nakanĩĩ ngema marü tama i pokuè ngerü cristu marü tüna libreğë. ²Perü daunü, choma,pau ru, pema nichiuğü ngeguma pemagü pegü i perü wi peğchiraũchamũgu, cristu tauküürüwata yechaakü peĩ tana ünagü ñema perü ngemaũgü. ³wena arü, choma nüchi u i guũma ngema yatü gü nügü i wiepeğchiraũchamũgü nuna tokagüarü na ngema yatüğüarü deagü na ügüũ. ⁴Pemagü rü cristu nape igachi pemagü nakä pe daugüũ ngema ngechaũneta, pemagü rü tama ta wema pena yau ñema ngechaũ i tu panaarü. ⁵Naturü Tupanaëë i üüneũ nĩĩ tüũ rü ngüëëũ na ya öğüũkã,na yiemagü naĩ rü nguüëğüũkã guũma torü nguchaũma na wii nguneüğü nürü ngagüũ ngema meũ. ⁶Ngechucho ya cristu wa tauwama na me ngema wiechamüpeğchiraũ rü tama wiechamüpeğchiraũ natürü ngechaũ ⁷. pemagü rü meaũchi chiremã peñ ñaachi. ¿tee peũ nüta oõ na meũ pe uũ? ⁸¿ña meũ tama peka kakü we nena ü? ⁹iraũ paũ chara i chiiema üeëma ngaũ rü paũchara ni ngüëë ¹⁰choma rü koriacha õ ngerü pemagü,tauuakü peetü ma toũ pe dau'yima nagui dauküraũe rüta pok, woo te'e' tii. ¹¹Pa chauneegü ngeguma choma nagu chi deagu ngema wiechamü peğchiraũ ¿takurüũ chiarü cho we na ngeğüütama? Rü ñegamaena, yima natapüta ya kuruchapunewa ñemakü rü ni ügachipüta. ¹²Ngegumarüũ ngemagü ñema pegu i dauküraũgüũ chona nguchaũ nanügütama na wiechane peğ chiraũgüũ. ¹³Ngerü pemagü rü pe libregü.Naturü tama na me nii pena ügüũ ñema chieũgü ñama naane arü nguchaũ kü ,na mewainii yigüngecha ü,ü chi yigümai ngagüũ wiemaã i toguemaã. ¹⁴Ngerü guũma ñama naanewa wümatügüũ rü ni ngu ngema mugüanewa wümatüũ kuma na meniĩ na kamaküũ ku ngechaũ ñuma kugütama ku ngecha üürüũ. ¹⁵notürü pemagü pegü pe ngöküegü wiemaã rü toguemaã. ¹⁶Notürü choma pema nü chiu, naeë i üüneakü mea pe i, ngeojuma tama ñamo naãne arü nguchaũkü peĩ, ¹⁷Ngerü ñama naane arü nguchaũ naee i üü neküma na uanüã ,ngeogumarüũ ta naeë mekü tamata na naeegu ñoma naane arü nguchaũ, nejemakã nüğümaã na uanüagü, ñemakã pemagü tauakü pena ü ngema ñemagü pema pe üchaüğüũ. ¹⁸Naturü ngeguma pemagu naeë üünekü pemakuagü,pemagü tama ñamanaane arü mugü arü ñatüwa pe ügü. ¹⁹Ñuma ñama naane poraöküũchima na chieüchi ñema pekadu tama ngiakü ngeama maügu,rü torü maũ chieũ,rü nama i rü taũ ñema torü ngemaüğü. ²⁰Nggema tupanetachi künaagü i kuaüüğüũ rü ngüöwqe gü,rü aigu naruinüë, rü na choũgawaegü rü nanuwaegüũ üchi a togachi norü ngemaüğü. ²¹Rü aigüweë,rü ngachae.rü togüama ügümüë üchi togüama i ügümü achie,Rü impaakü pema nichu u, tee ngema naagü ügümüë, tagumataã tupanaane wata ngu. ²²Naturü ngma õ naëë meüwane uũ rü ngecha ü nũ ,rü taeë, rü ngüma, rü tama ñueë, rü ngechaũ rü üchi õ. ²³Puweëkü, rü yigümataã kuakü, rü ñaa ngemaüğüna na tauma i muguane. ²⁴Yiemagü chistu ya Ngechucha na ügüe kuruchagu tana pokü ñema ñaa naane arü nguchaũ. ²⁵Ngegama yiemagü mea nae'e' i üünekü i maegu, ngegu marüta mea namaüğüta i. ²⁶Rü tama name i yigü itarüta togümaã tanuãë, rü baĩ natakükã tümachi i aĩ yiema togue'gü

Chapter 6

¹Pa chaunegü ngeguma wii yatü chieüügü na ngugu, pemagü na pewa na ngemaü naeë meü na meniï na nüü perü nggüëë yima naeë meküma. ²kü pëweta gü rü toguewata pe ngenagügü ngeguma ngemaükü pea ngueë chitu arü mugü. ³Ngerü teë ndeguma tügü i rü kuaüë na aïrü tï na tauwachirë ta ngema, yiema rü tügüütama ta woma eë. ⁴Wichigü tüma arü purakü güü meä naga itü kua, ngemaükü na tüma aü ñnü nana tamaguü tama na ngemaükü na tama toguëü ta dawë nüü. ⁵Ngerü wieëchigu tataa tügüweta ta ngenagü ⁶Rü yiema namaa i uë i ngema nguëëtae na me nï nã toguëgüma nï tu uü ngema meügü na ngemaükü na nama ta nguëëtaeü. ⁷Rü peuäëgü na tama i pe tüa egüüka, perü maüwa, ngerü tupana rü tauëë arü ünükawe nï, rü yiema chieü toë rü chieü tataa ta yau rü yiema meë toë rü meü ta yau. ⁸Rü yiema nachire ñama naäne arü nguchaüäkü tòë, rü tana yauuta ngema chieügü, natü yiema tümaeë arü maü i meü ma na tòë, rü meü nanü taguma i guu ta yautä. ⁹Taü i pae i meü i ügüü, ngerü nawata nata ngu i nguneü no torü ò naï degüüü, ngeguma taguma rü chauegu. ¹⁰Rü ngema ka, ngeguma tüna ngemagu wü nguneü tupana tüna aü, na meniï na guema i duatagü meü ügüü rü tümawa tana ügü yiema taeneegü tupanawa i ögüë. Pauro rüna taeëchü tupana arü kuruchama. ¹¹Nüpe duugü yima namatü taüne chomemä pekä cha wümatüne. ¹²Rü ngemagü pe i ngueë na me ü pe wegüüka ñama naanewa üchi na peü nana üëë na pegü ipe wiechamü peëchiraügü. Nümagü ñaa na ügü na ngemaükü tama tupana arü kurucha a ngegüüka. ¹³Ngerü woo nümagü na nügü ña wiechamüpeëchi raügüü tama tupana arü mü ni nguëgü, natürü nümagü na nawaëgü na pemagü pegü ipe wiecha müpeëchiraügü na ngema kù na nümagü pegü a kügüüka. ¹⁴Natürü choma tagutama chaugu i charü ta i pemachima, natutrü guüguta korü i Ngechuchu arü kurucha tachi nge, ngekä ñoma i naane kuruchagu chaukä na poku rü üchi choma ngema naäne ka. ¹⁵Ru ngema wiechamü peëchiraü tauwama na më, woo ñema tama wiechamü peëchiraü, naturü ngema meü i ngema ngewakaü oü. ¹⁶Rü guüma ngemagü ñama naäne arü pöraükü maeëü, ngema ngechaü rü meü naetüwa na ngemagü, rü ngegumarüüta ñane irae Tupana arü. ¹⁷Rü ñu mawena cha nawae na tauëma chagu ti daukü raüü, ngerü choma rü aïkümama torü korü ya Nge. ¹⁸Kü ngema korü ngechuchu aru meü perü maü naeëgüwa na ngemagü, pa chaunegü. Rü ngemaäkü nï.

Ephesians

Chapter 1

Pauro Rü nünarü moë ga yema duügü ya ogüü i epechiowa maegüü. ¹Pa chaueneëgü i Epechiowa ngemagüë choma rü peeneë Pauro chiü rü tümakä chana ümatü ngema popera tee yiema aukümama Ngechuchu peëwa mea maüë. ²Moë rü ngüma pekagü rü Tupana torü papà rü üchi kori Ngechuchu ³Rü yima Tupana rü üchi Toru Kori i Ngechucha arü papà rü aïkümama na tà, yima tanatü arü meüma Tüü taëëkü ngema nachikawa i daunaguü ngema Ngechuchu i maüwä. ⁴Tupana tüna, deechigü noriëchima naane na ügügü, na ngemaükü guama yiemgü nai üünegüüka rü uchi tama tüna nana ugüüka napüëtuwa. ⁵Tupana rü tuni deëchi na ngemaäkü nanegürüü rü Ngechuchuwä, rü ngema norü ngechaüma rü üchi norü meä nguehaüma. ⁶Torü tanatü tü yaeëkü nawaïna nguüchi ngema norü wiyae rü narü taeë ngema nümatama tüna no oü meamare yima nüna ngechaü küwa. ⁷Rü Ngechuchu tüni toëchi rü nagagu yima nagü rü üchi tüü ngegechaü ngema torü chieügü, naetüwa i guüma ngema norü ngemaügü. ⁸Nüma taetügü nana güane ngema narü meü rü norü kuä rü üchi norü ñnü. ⁹¹⁰Tupana tüü nüünikuächieë ngema torü ñnü i yeäma i kuü rü norü ngemaaü warnaüü, norü maüwa naga narü inüü, rü ngemäku rü nüma nana wë i Cristuwa.

Chapter 2

¹Ngeguma pemagü, pe yuechire nagu perü chieüügü rü perü guchaüügü. ²Dükà ñaagü, wiĩ kana pemagü nagu pe i nagagu i nguneü rü ñama arü naañe Pemagü nagu pe i aë gaku arü buanekü a ngu chaüa Rü Ñaa niĩ ñema naeë ngemaarü i puraküü ñema buüügü i tauguma a ögüü. ³Yiemagü i guema ta ngemagü i natanüwa i nge magü i tauma i ögüü yiemagü i tana ügü ngema ñama naane arü chieü ñumachi ñaa tamachi rü torü i nü arü nguchaüakü yiemagü woetama nane gü tiügü ngema nuachiwëe ngema yeamagü togüruü. ⁴Natürü Tupana poraäkü nüü ta ngechaütümüügü rü ngemaka poraäkü tûna ngechaü. ⁵Rü yeguma woo torü guchaügagu yuegu, Nüma rü tûna nana a ngema ngewa kauü maü Kristu wa Ngema norü ngechaüniĩ ñuma i maeü. ⁶Tupana niĩ tüü irü dagüekü ñumachi wiiwa tüü irü togüekü ngema dau na arü naañewà Ngechuchu ya Kristu mã. ⁷Nüma na na ü ngema ñaa ngerü marü ina ngugü ngema ngewaka tama i nguü Nüma ngemaakü tüü na weüka ñema norü taü nã pügü norü meüma Nüma tûna na we ñema Ngechuchu arü meüma. ⁸Ngerü ngema perü ömaã niĩ pemagü nawa ipe choüü ngema chieüügü natürü ñaa tamã pewa nina ü ngemarü Tupana arü amarenü. ⁹Ngema tama ngüraã chi na ngömäre ngemaka tauema tügü nama a ti kuaüü. ¹⁰Ngeiü yiemagü Tupana arü ügü ti iügü Ngechuchuwa tüü na ügü na ngemaakü meü ngema ü güüka ngema Tupana taka guama na taweama ükü taunekügü, na ngemaakü yiemagü nagu meã iüka. ¹¹Düka nagu pegü ipe kuagü wiikana pemagü ñema naane arü nguchaügu pe maë Rü pemagü peka na kagüe tama wiechanepe e chiraü, ngemaka peka na kagüe na duügümeewa i pewiecha ne peechi raügüü. ¹²Ngerü ngema nguneügügu pemagü Kristu na pe yaügügu pemagü rü togü duügü peügü yima iãne iraewa pemagürü tomagürü ü peügü i Tupana arü unetawa pemagürü tagumaüchi nüü perü ngaugü ngema maü pemagü rüpe ngearü Tupanaagü ña mã naañewa. ¹³Notürü ñuma Ngechuchu ya Kristuwa, pemagü wii kana rüpe yägüü Tupanana, ñumarü nga i kamana Tupana ka pe i yima Kristu nàgüagü. ¹⁴Ngerü nü marü torü ngümünü ñumarü tare tûna ü ñumachi wii Ngema namachimaã Nüma nagu na pogü ngema nãtapü tüü i togüchitanüü toguatagümã. ¹⁵Ñema niĩ, Nüma na chiëü ñema yatügü arü mugü pane rü norü ugütachiga ngeguna niima nana üüchi wii yatü ngewakaükü nügüwatama Nüma ngechaü naü. ¹⁶Nüma ngema na ü na ngemaakü wena nügüka na woeguüka yima iãnegü na wiitama naüne yüka Tupanaü tamawã yiema kurucha yiema kuruchawã nüma nana ü yeama ngema yuechiga. ¹⁷Ngechuchu numa na ü nakana naka ngema meü peka ngerü poraaküma pe yaügügu rü meü yiema ngaikamana ¹⁸ñemagüe. Ngechuchugagü, guamã tûna ngema naeë Tana tüwa. ¹⁹Rü ngemaka, ñuma pemagü pa duügü i taguma Tupana i ögü rü tama togü duügü peügü Rü ñuma pemagü rü tomükügü peügü marü Tupanaka i toga chitanü peügü rü ñumachi marü toeneëgü pe iügü Tupanawa. ²⁰Rü pemagü marü nüpe kua chitanü norü ügüwa namagü ngema are arü uruügü ñumachi tupana arü ore ma i deagüü Kristu tama niĩ yima nuta apeekü. ²¹Nawã i ka tama guüma yima i i patagü mea nanu na nguku, rumachi ni tachigü poraaküma wii nguta kee pataü i Koriwa. ²²Nawa niĩ, rü pemagüta pena ügüü wiigutama ñuma wii nachikawa i pegüpataü i Tupana arü naeë üünemã.

Philippians

Chapter 1

¹Paürü rü timateü, Ngechuchu arü purakü tanüügü, ngüüma ñemágü Cristü ya Ngechuchu ka máëü piripi wã ñemagüü, namaã i yagüü rü díacünügü. ²Meü rü petanü wa na ñemã rü Tüpáarü ngümü yaTanatü rü kori ra ngechuchu ya Cristu. ³Rü chórü Tupaná na moë cha á ñeguma pegu i charü ínügü. ⁴Guü guma pekã chá yümae pemagü pa güamá, tàae mã peka chá yümüë. ⁵Rü peü charü móë na chomaã na pe amükügüü ñegumã oré ü chi ugü nori kûruwã woo ñumamatamá. ⁶Rü nagucha ya ö ñema ñaa ñemaü, ñema wüi purakü i meü ukü ñema wüi meü purakü pewaniukü ra mea tana yaü y ñema Cristuarü nguchiga wã na ngu. ⁷Rü wüi í inü chöü na ñema i peka erü chorü maüne wa pë ñema gü. Guãmä pemagü rü chaütanüü gü peügü rü chomaã pe ñemagü cha pókugu rü choü i pe pooügü ñeguma Tupana a rü oré chi ugu. ⁸Rü Tupana nuü na kuã na ñuakü poraaküma cha pewëe ü Nguchuchu arü Ngechaü mã. ⁹Rü ñaakü cha yumüë: yeeraakü pegü pe ngechaügüü kã rü yeeraakü kûa peü ñemaüka öchi perü inü rü na meüka. ¹⁰Rü ñaakü cha yumüë na ñemáakü ñemã meü rika pe ügüüka, perü mã rü na meü Cristü arü ghüneü wã na ngugu. ¹¹Rü chá yümãë na ñemaakü pemagü rütã pe aikümagüüka namaã i aiküma Ngechüchü wã ne üü, penaügüü i meü i ütügü Tupanakã. ¹²Ñumagü rü chá ngwëe nüü mea pekuã ü, pá chaüeneëgü, ñema choü ngupetüü rü wüi i meü niĩ na ñemaakü na tachigáüka i Tupanaaru oré. ¹³Naü i na ya daü, Cristü kã na choü na poküë rü güüma i purichiagü rü to i düügü nüü na kûaë. ¹⁴Wigu taa güüma

i taēneēgū poraākūmá na ya ōgū nagu ya kori yerū poraākūmá cha pokú, rü tama na muŭé na puraākü nüŭ ya ugüŭ i Tupana arü oré.¹⁵ Na ñema i nūmaŭgüŭ i Cristu arü oré gü nügü i kügüŭ rü aúachiákü Cristu arü ore i nguēē ŭ, no türü togü rü Cristu arü nguchaŭ akü na púrāküē. ¹⁶Togü rüngechaŭ ka na na ugü i pürakü, núa chā ñema na icha na poŭŭ ka i oré i meŭ. ¹⁷Ñema nüira oreŭ i ugüē rü norü nguchaŭ ŭé mareŭ níí tama aikümaakü i puraküē ŭ ni. Nūmagü nüŭ na kuagüüchi nachaná íachiáéŭ eru i cha pokü. ¹⁸¿Ñuma i takú? notürü woó, cha nawēe aikimáakü Cristu chiga ni deagüŭ, ñaa pürakü rü poráakü rü poraáa choŭ na taāēē gü poraáküma cha taáé. ¹⁹Rü nuŭ chakuá perü yumaē i chauká pe ugüŭ nawa ya Ngchuchu rü Naāē i meŭ ru ta i cha pōōchi. ²⁰Rü meama nüü cha küā erü poraáküma cha ya ō na taugütama na pora, woo chi cha yu rü enacha maŭ. ²¹Erü Cristü ka na chā daŭ rü chā maŭ, cha yügu na meŭ i nacji ka wa ta cha nguŭ. ²²Notürü namachi arü nguchäügü ta cha maügu, Ñēmā müŭ ni ŭ na wüŭ Ĩ meŭ i purakü ta cha ŭ. Ngugumüā, ngeürŭ ta cha iŭ? ²³tama múú chā kúa. tamā nüü cha kuāna ngeürŭŭ ta cha ŭŭ.chorü inü nŭi cha ŭāchi rü cristü ŭtawā cha ñemaŭ, rü ñema níí rü memae. ²⁴Notürü, Ñaā chaŭŭne wa chā ñemaŭ rü cha maüŭ rü narü memae na ñemaakü peŭ charü nguēē ŭka. ²⁵Rü Ñuma na meā marü nüŭ chāküaŭ, rü petanü wa ta cha ñemaecha rü pemāā ta cha purakü, na ñemaakü mea pe ya ōgüŭkā rü tauma peŭ taüŭka. ²⁶Na ñemaa kü chauwa ngüawa pemagü peüŭ na ñemaŭka wui i taŭ i taāe cristü wa ñgegüma wenā petanü wa cha ngügü. ²⁷rü meā pe maē erü marü cristü arü ore wā pe ya ōgü, na ñegumā peŭ i chaya daugu rüe ña woo tama peŭ tawa cha ügu, rü nüŭ cha inü ŭ i pechiga, na wui wa pe ñemaguŭ, i perü inü wa, rü wüigu pegü pe poraēēgüŭ perü ō wa. ²⁸taŭ i pe bāiāchiēŭ naka i ñema perü uanügü. ñema ta nüü pe kügē tana i cha ña dai, notürü, notürü perü maŭchiga, ñaa rü tupana wa ni nena ŭ. ²⁹ñaa níí i peŭ cha naweeŭ, cristu arü ngechaŭgagü, tama nagü peya ōgüŭ rica, nawēē tana nakā pe oōē gü ŭata. ³⁰ñema tama oōē chaŭwā pe dauŭŭ, ru ñemakā ñuma rü ingumarü chau chiga pe inü.

Chapter 2

¹Ñeguma Cristuwa pora peñ ñemagu, rü ñeguma peñ na ñemagu norü ngechañ, pemañ i na amükü i naañ i üüneñ ñeguma na ñemagü perü ngechañ. ²Rü cha nawee na mea pe ya ngüëgüñ ñema chorü tañ rü wüigü tama perü inüegü, rü wüi i purakügu tama perü inüe. ³Rü tama na me i peika pe ñemañgüwee öchi pegü i perü tagüñ. Notürü woo, pegü perü iraäküma togü pepeewa pe ügüegü. ⁴Rü tama na me na pegügu rika perü inüëñ, rü name niñ pemükügu ta perü inüëñ. ⁵Rü na me niñ na Ngechuchu ya Cristugu na rü inüe erü nawa na ngupetü ta ga yema. ⁶Nüma rü Tupana niñ, notürü tauguma Tuapanaetüwa nügü na üëë na ñemaakü nügü na na üüchiüka i ñemañgü. ⁷Notürü wui i purakütanüñrüñ nügü i narü ira, rü yatü äkü ñaã naãne wa na ü. ⁸Nüma rü nügü i narü ira rü na inüta rü kuruchagu nayu. ⁹Tupanarü norü guwa nana ngueë na nüü ya kuañ. Ñema naega nüna na ãñ rü nguäetüwama na ñema. ¹⁰Rü naã na ü na Ngechuchu egagu guüma na kagüäpüñgüñka, rü dañgüñ i nañnewa ñemagüñ rü mairañ arü naanewa ñemagüñ rü mairañ tüñ wa nemagüñ rü napeegu na kagüäpüñgü. ¹¹Nüma rü ñaã na ü na nuküma ya konü nüñ ya ugüñka na Ngechuchu rü Kori ya iñ, norü merüñ ya Tupana Tanatü. ¹²Rü ñemaka pa chaueneëgü rü guñgürañ na pee inüetanüñgüñ, tama petanüwa cha ñemagü rika, ñuma na tama petanüwacha ñemañ yeeraäkü na me niñ na peñ na inüëñ, pe puraküë naka i perü mañ i taguma ya guñ i muuäkü rü duruäkü. ¹³Erü Tupana niñ pewa puraküñ na ñemaäkü peñ na nguchañka na naka mea pe puraküëñ. ¹⁴Rü ñeguma pe puraküegu tañ pe nueñ rü i pe puraegüñ. ¹⁵Na me niñ na mea pe maeñ na perü mañ rü mea na wegüñka Tupana nanegü ngearü chieñü peügü. Ñaakü pe maë na omürüñ pe nañgüñ ña naanewa, natanüwa i ñaã duñgü i chieñ i nakümagügu maeñ. ¹⁶Rü poraäküñchima nagu pe yauächigü i ñaã ore i mañ i uñ na ñemaakü cha tañëñka Cristu arü nguneñ i ngugu, Rü ta ñemawa nüñ cha kua na tama notükama cha ñaächüñ rü tama notükama cha puraküñ. ¹⁷Rü woochi cha ñoma wui amarerüñ chi ñgu i poraäkü cha tañë naka i ñema perü purakü, perü ömañ pe ügü, rü ñemaka cha tañë. ¹⁸Rü ñegumarüñta i pemagü rü petañëgü, rü chamañ pe tañëgü. ¹⁹Kori ya Ngechuchuwa i cha na ngueë na paaüra petanüwa chana muñ ya Timuteu, na chomarüñta chatañëñka ñeguma penacha kuächigu. ²⁰Na tauma i to inagu charü inüñgutama rü inñ aiküma pegu rü inüe. ²¹Erü Ñema togü rü nügügu rikatama narü inüë, rü tama Ngechuchu arü ñemañgügu na rü inñ. ²²Notürü pamarü nüñ pekuñ na ñuakü mea na i mañ, erü wui i buñ nanatüga inürüñ niñ, ñeguma rüñ i nüma rü wüigu chomañ nawa na purakü i ñema ore. ²³Rü ñemaka, nüñ cha dau na guüma mea choñ i nguuchi rü tá petanüwa chana mu. ²⁴Notürü choma rü Koriañ chayañ na paatama petanüwa cha guñ. ²⁵Rü nagu charü inñ na wena petanüwa chanamu ya Epafruditü. Yima rü chaueneëñ niñ öchi chaumükütani nawa i purakü rü öchi Tupanaärü ore arü uwa, perü purakü taniñ öchi choñ rü ngueëkü. ²⁶Rü poraäküma pegu narü inñ rü petanüwa na ngemachañ, erü nachiga pe inüë naya daweñ. ²⁷Rü aiküma niñ ya daweñ rü wiguñchi tana yu. Notürü Tupana rü nüñ na ngechañ rü tama na yu, rü tama nüñ rika, rü choñ rü ta, na ñemaacü chamá rü chamá. ²⁸Rü düka ñumarü yeeraäkü petanüwa chana mu, na ñemaakü wena nüñpe dañka rü petañëgüñka rü marü tañtama peka cha oegañ. ²⁹Rü guüma perü tañëmañ pena yaugü ya Epafruditü i Koriwa. Nüñ ipe kuauñgü ñuma numarüñ. ³⁰Ngechuchu arü purakügagu niñ ñema yu rü nüna na ngaikama. Nüma poraäkü nana ã inorü mañ na chauka na purakü ñema pema tauäkü peñ i purakü i chauka.

Chapter 3

¹Ngeguma rüü,pa chaueriēē gü kri wápetaá negü.chauka wéna naã cha wüeta ü ñema oregü tama níí chieē ruü ä iü.Ñaa aregü meã ta peñiñēē ²Pe uaēgü naka i duugu chiri mae. Rü naka pe uaegü i purakütanuü i chiegü. Pe uaegü naka iñema duuggü i nagu tama maei iñema wiechamü pee chiraü. ³Erü yiemagünii i Tupanaü ya ögu. Toma gu nii i Tupanaeeü ti kuaügü. Tomagunii itogü itarü tagü nawa ya Ngechuchu a Cristu, rü ñemaka tomagürü marü tama nagutaya ögü i ñoma i naane.⁴Ngemaacü tama i choma rü nagu chaya ö i ñoma i nane. Ega tee nagu rü inügu na namachiwatama cha ya ö, choma rü chi yeeraakü nagu cha ya ö i nguchau. ⁵Choma rü icha wiechamüpeechiraü yeguma agumücüarü tamaepü nguneüwa nangugu, ya iane a Iraechiüwa rü ñumachi Bejamitanüü rü ñumachi Hebreutanuü chii erü ñemaniñ norü mügü ga paricheogü.⁶Ñoma wui ya yatü namaü i nuuurüü nawe cha ä i yema ya öguü tee naga inüē; tee mugügu i ie ⁷Woo chi ñeirüu takü cha yaugu naka i chorü purakü notürü nagagu ya Cristu rü tauama chou na me.⁸Nagagu ya Kori ya Ngechuchu ya Cristu arü cuagü. Choma rü namaa chaya utaree nana tauama chou name. Nagagu nüü cha oo i guuma i ñemaugü. Ñoma guchirerüü choü niñ y ña ñemaügü. ⁹Na ñemaacü nüü charü ngauka. Chou na tauma i chorü tama i mugü. Nachicawa i ñema, chorü ögagu choü na ñema i Cristu arü meñ, nawa ya Tupana. ¹⁰Rü ñumarü chomarü nüücha kuachaü na yuwa ina da rü ñumachi norü oöēwa. Chomarü norü yugagu toi maü chou na ñemachaü, ¹¹Choma rü ta nüemaü nüü cha kuachaü na ñuakü i nadaguü i ñema yueñ.¹²Tama aiküma niñ na chama marü chana yau i ñaaã ñema ügü, rü ena ñuguakü tauüma takü choü tau, notürü ñemaäkütama i choma porà chaü na ñemääkü tüü icharü ngaükà ya yiema marü Njechuchuaü ya ögüe. ¹³Chauneögü, choma tama naguchanü inü na chomatama marü nüücharü ngäu. Notürü nañema i wüi i ñemañ: chomarü nüücharü ngümü i ñema wiweama ñema rü porà nakachäu i ñema wipe ewa ñema. ¹⁴Chomarü nawe ichärüü ñema nagu charü inü na ñemääkü chana yautanüüka i norü ãmare i Tupana ya Ngechuchu a Cristüwa nëñ.¹⁵Guãma ijiemagü ya marü orewa yae, rü ñaüguta tarü í nüē; nēguma pemagü ñuñaaüugumare iperü ínuegu namà ä i ñaägü, rü Tupana rü ta, Tupanarü tata peñ nana we iñemäügü. ¹⁶Ñiã nawati chigü i ñema marü nüü irü ngaugü. ¹⁷Èkü choü ipeya daügu pa chaueneē. Ngeu camata tüü ipe dawenügüya yiema jukümagu íē. ¹⁸Muemà rü naguita í inñema nama i tümamaà nüü chiu, rü nhuma rü ma nama i tümamañ nüü chiu, rü nhuma rü auã kü mã tümamañ nüüchi u ñumarü cristu arü curacha arü uwanütiü. ¹⁹Ñema nawa nauü rü yuniü. erü ñema naneka rü norü Tupananiñ, ñema na nügü inarütà nüta rü äneniñ. Ñumaguru ñema ñoma i naãnewa ñemaguügu narü í nüē.²⁰Notürü ñema taegagü rü daüñewá nañema, rüta itana nguēē ya maēēruü, ya yima kori a Ngechuchu a Cristu. ²¹NÜmarüta ñema taüne i tauwama me rutánana toöchiraüēē, norü poragagu rü guüma i takü i ñema rütá nagu na inüē.

Chapter 4

¹Rü ñuma. pa chaueneëgü peü cha ngechaügüëë chorü taäë rü chörü ngákuerü, rü cha nawaë na corí kã mea pe maeü, pa chaumükügü. ²Rü nüü chã kãaü i Evúdia, ru Chintique ü ta chá kãaü, na corí naweü akü ña maeü. ³Rü ñuma, pa chaúmükü ya mekü rü wuigü TupanaarÜ purakü wa chomaa purakükü; kuna nakã cha kã na nüü kurü ngüëëükã ñaa ngeügü. Eru númagü ru chõmaã na puraküë wuigü Cremete maã nüü ni ugue i õre i üüneü õchi togü i chaumakügü, ru TupaarÜ popera wa marü ngõegagüü. ⁴Rü pe taäegü namaã ya corí. Ru wena aru peü ñacharugu kü pe taäegü. ⁵Rü chanaweë na meãma pegu pe ngéchaügüü na nguüma i duügü rü ñema wa peü na küäe ükã. Corí rü ni ngäikã. Rü taúkama penaïächiaëgü. ⁶Rü ñema peü taüü rü peru yumae wa ru Tupana na nãcã pe cãgü, ⁷rü Tupana arü ngümü, i guüma i Kuaeta wa nemaü perü mãune ru perü ínumaã ta cristu gu na nguü. ⁸Rü pemagü pa chaüneëgü, guü ma i ñemaügü aiküma i iü, ru nguüma i ñema nakuma y meü, ru nguüma i ngemataü, nguuma ngechaü ru nguüma mea maüü, na ñemagü meëchiü, rü na ñemgü wui i meü i naka i utuü, ru ñgemgu perü inüë. ⁹Rü ñema ñemaügü cháuwã nakã pe ngüë ü ru chauwa pe yaugüü rü chauwa nüü peinuë ü ru chauwa nüü pe daugüü, ru ñaa meguü pe uguë, ru ñaa pe üë, ru Tupana ta peüta wa na ñemã. ¹⁰Choma rü poraákuma cha taäë nawa ya Cori eru ñuma wai níí chauã pe õegaãëgüü. Pemagu ru ineacuchigu ru chaúkã pe õegaãëgü, noturü taügüma peü na taucha na chõü perü ngueëgüüicã. ¹¹Tama nüü chí uchãü na airiü chõü taüü. ErÜ maru chõmaã ni ü na ñema choü ñemaü ma cha taäëü. ¹²Rü nüü chãküã ñeguma güüraüü tüü taugü ru ñegumarüü ta nüü cha cuã nã güü arüü choü ñemagü. Rü ñegumarüü tá guürauü i meü chõü ñgemagü ruena chi na guürauü choü taügu. ¹³Rü Cristu níí ya chõü poraëekü rü ñemacã choma na nguü na cha na üü i nguüma. ¹⁴Notúru, pemagü ru wuí i meü pe uë chõmaã yegüma õäë wa cha yemagü. ¹⁵Pemágü, pa piripicãgu, nüü pecüaë norí ma na ügügü i õre i üüneü, yegüma Machedonia na icha úgü, taúnemã ya ngutaguëepataü choü norü ngüëë ru pemaguritama choü perü ngúegü. ¹⁶YegÜma Techaronica wacha yemagü pemagü rü ngerüepüküna choü perü ngüëgü. ¹⁷Rü woo perü amare maa cha taäë, noturü yeeraãcü cha taäë eru ñema na choü perü ngueëgüü ru Tupana ta amare pena nã ã. ¹⁸Ñuma rü morú chana yaü i nguüma, ru choü na ñema i muüma i ñemaügu. PoraákÜ ma chaaákü na nguüraüü maã. Rü poraákü na meechi i perü amarëgü, ru poraáküma taü i õäë wa pema yaugü, ru na meechi Tupanapëëñã. ¹⁹Rü Tupana ta pena na na ã wuichigü i peü taüü nawa ya CristÜ. ²⁰Ñumã rü nawa ya Tupana ru TanatÜ ru nguüma poraákü na me Amen. ²¹Rü pegü perü moegü Ngechuchu egagü. Peeneëgü ru peü narü moegü. ²²NgÜÜma ya õgüü rü peü narü moegü, ñemagiü turü checharü pata wa ñemagüü. ²³Rü cori Ngechuchu arü meü pemaã yí ü.

Colossians

Chapter 1

¹Pablo, wíí cristu a nguchuchu arü õgütanüü y ngëma tanatü werü ümareü üchi Timoteo torü taeneë, ²ngëgumarüü a õgüë üchi mea i maëë yiema chaweneëgü ya cristuwã yiema colosensewa ngemagüë. moeüchi pekagü üchi tanatü i pápã arü ngüma. ³Tomagü rü moë Tupana na ta agü, yima Kori ngëchuchu nanatü i ngëgumarüü pekã ta yumaëgü. ⁴Tomagü nütã Inüë norü õwã a ngechuchu ya cristu üchi norü ngechaü yiemagü i guãmã i dee'chitu kumüë Tanatüaü. ⁵Pemagü pénã ngemagü ngëmã ngëchaü nãchiakü i uneta i üüchiü pekagü i daunaãnewüa, ⁶ngemãkü pekã ni ü. Ñaa oregü norü õri ña woütanüaüaü, üchi guüma nãänéwã narü ü. Ngegumarüü pemagü narüütaã pe igü, ngema i nguneügü pena ñnegü nüü ni kuächie Tanatü arü meü uchi kuã. ⁷Ñaa níí ngema nagã i pemagü marü nüpe kuãëü Epafra wã, torütaeneë tanatü arü oremã i kuãkü, yima meã i wemaükü Cristu arü бүкү tawa üchi torü ngüëéwa. ⁸Epatras tuü nüüni kuãa chiëë ngëmã norü ngechaü naëë. ⁹Nãchiëkü ngema ngechaü, ngemã nguneëgü ñaa ta ñnügü taguma ñema peta wogümare torü yumüewã. Tomagü pekã ita kagü na pemagü na pe aãkugüü ñema ñnümärë rü kuächí naëéarü. ¹⁰Tomagü rü pekã ita yumaëgü na ngemaükü mea pe iükä korikã. Ngemarüüta pekã ita yumaëgü na ngemaükü pe õagüükä guüma meü i ngemaü na ngemaã kü perü ügüükä nawai Tupana arü kuã. ¹¹Tomagü pekã ta yumaëgü na ngemaãkü perü dagüükä wiichigü namã ngema iraü perü kuãgü. ¹²Tomagü pekã ta yumaëgü na ngemadükü taeëakü Tanatü moë peãgü. Yima peü nguüchiëkü na tümamã pe ngaükü ngema uegü yiema taenëgü õmürüü i yagü baigüë. ¹³Nüma waaneü arü porawa tüna yauchigü üchi nane i mekümaküenewa tüna gaü. ¹⁴Nanewã tüna ngema maü, üchi torü chieügü arü pigürüü. ¹⁵Yima naneü náchipeta i tupana taa ní daukü Numa níí nüirã tauta na ngõgü ñama ügü. ¹⁶Nagaguniü na ngoü ñama naane, ngema daunaane rü waimü, ñemagü nüü i daugüü üchi tama nü daugüü.

Ngema nachikaĩ meũ, poragũ, purichiagũ guũma ngemaũgũ numa nana ù nũũ ũchi nũgũaũ. ¹⁷Nũĩraũchima nĩ tauta na ngogũ ĩ ñemaagũ, ũchi nawa nĩ ngemagũ, na wĩĩgũ na ngenagũgũũ wiigũ. ¹⁸Rũ nũma nĩ tauneeru. Nũma ni norũ ũgũ, rũ nũma nĩ nũĩrã na ngoũ yiema yuetanũwa, ngemakã nũĩrã ni na achicaũ ĩ ngemagũna. ¹⁹Ngemakã Tupana na taééũ guũma norũ creaci3n mã na nawa na mãè, ²⁰ũchi wena na woegũũ nanewe ũchi guũma ngemaũgumã. Tupana kuruchawa na na wẽ ĩ nagũ na ngemaũkũ na ngemaũkã ĩ ngũmã. Tupana wena peta woeguèé, Tupana kã rũ togũmare peĩgũ. ²¹ũchi norũ uanũgũ pe ĩgũpèáwã, rũ chieũ ngemaũgũrũ purakũgũ. ²²notũrũ ñuma. Nũma wena arũ pemã na taegũ ngeguma naũne kuruchagũ na ágũ. Nũma ngemã na ũ na ngemaãkũ ũũneakũ pena weũkã, tama pe oreagũ rũ tauwa pe mẽ napeewã. ²³ngeguma pemagũrũ nagũ ta mea pe ígũ ĩ õ, tama nuna pe igachiakũ ngema õ ĩ, meũ nũ pe ĩnũgũũ. Ñaa ni oregũ gũũma duũgũkã ñama aru naawa ĩ muũchiĩ. Ñaa ni orè choma Pablo nakã mugũrũũchiũ. ²⁴Ñuma pekã cha taéè nawa ngema chorũ pokũ ngemakã cha nguèè chaunemã ĩachiaè nakã ya cristu naune arũ meũkã. ²⁵Daarũ igreya arũ mugũ rũũ chĩũ choma, na ngemaukũ na mea nama cha kuaũkã ngema Tupana chona na aũ pekã, na ngemaũkã na Tupana a ngũũkã. ²⁶Ñanĩ ngema meĩ ĩkuũ muũchiĩ taunekũgũ, notũrũ ñuma tũmakã na ngò yiema nũna õgũè. ²⁷Ngemagũnĩ ĩ Tupana tũũ nĩ kuachiẽ ngema dauguũ arũ meũgũ tũmakã yiemagũ tamataã nagũ ĩnuè. Ngerũ Cristu rũ pewa na ngemã, nũta rũ ngaugũ wĩ nguneũgũ ngema meũ tama na uegũ. ²⁸Danĩ yima yiemagũ nakã ĩ kaumegũkũ Tomagũ muẽpũkũma tuma mã nĩtĩ ugũ ngema kuã, ngemaũkũ tomagũ guama duãtagũ mée cristu kã tũ ti gagũ. ²⁹Ngemaũkũ chomã cha purakũ ũchĩ chaugũ ĩ charũ poraachi guũma chorũ poramã ngema chowa ngemaũma ĩ porã.

Chapter 2

¹Rü chuma cha nâwé na nîpe kwaũ poraũkũmà chi ɔeũ rü pékàgũ ũchí ñema Laudicheakagũ i guũmà támá choũ dauũ chaũchámētũ rü chaũchámētũ. ²Chama ichá purakũ ñemakũ perũ maũnegũ na pórà na yaugũũ nuà na ngegũgũ guemá toũ ngechaũmá i ñema nguũma nĩ kũkuáchí, rü ñema narũ kuá ñema meũ arũ Tupana, rü Cristu. ³Rü Nũma guũma ñemaũ meêchí ñema kuá Tupana ārũ ũchí kuá ni kúgũ. ⁴Pemá nichí ù rü táuemátá peĩ na wamũëgũ ñema dea nĩ peya ya ɔgũũ. ⁵Woó tama peĩtawá cha ñémà ña chorũ Naãémá. Choma rü cha taaë nĩ cha dauũ meũ nachiká i narũ porá ñema ɔ ya Cristu. ⁶Newakũ pemagũ Cristu a korí pe yaũgũũ, mawé peri ĩ. ⁷Èka aikũmaakũ nawé peya aũgũũ, na ñemaka nawá pe yaetanũũká, èka aikũmaakũ peya ɔ ñégumàrũ pemagũ nawá pena nguëgũ i ũchí muũchí ñema takũ maë tana ã. ⁸Pe ũégũ rü táuemà peĩ yaũũ ñema inũ i dorà ngeãkuũ ñema takũũgũ arũ naǵné, i támà Cristurũũ. ⁹Erũ nawá na maũ i guũma nari meũ a ya Tupana. ¹⁰Nemakũ pemagũ nawatá ípe wiéhamũpeêchiraũgũ támà duũgũarũnĩ rü ñémà naũnewá ya namachí, ¹¹erũ marũ Cristu itaya ɔgũ. ¹²Pemagũ marũ petagũ nũmamaã ñema baiewá, erũ ñemaká pemagũ iperũ daë ñémà ɔ Tupana arũ poramaã, erũ nũma na yugú ínàrũ daeë. ¹³Ñégumà pemagũ pe yuégũ peru chieũmá i ñema áwachí arũ namachí. Nũma peũ na ù pe maëũká naũtawá i toũ nũna ngechaũ guũma torũ chiëũ. ¹⁴Nũma inánàpí ñema eũ ngetanũũ i ñema tama meũ tókà na taeguũ ¹⁵Nũ guũma nánátáegũ rü kuruchawá naǵ potá. Nũma nanachieë ñema porágũ i aëgakũ, nũma takũ na ù ñema natanũwá, rü ñemakũ nũma naya ngaú wiĩ ñemaũ rü naëtũwá ya kurucha. ¹⁶Ñemãkũ, tamãtãnĩ togũ peĩ ũchigã nakã ñemã pẽ ngogũ rü pe ǵgũ, wiĩ petãchigã rü tawemqkũ ñewaka na gogũ, ñumãchi Sabatchigagu. ¹⁷Ña nĩ ñachipetagũ ñemã ǵĩrũũ ĩ gugũũtã, notürũ ñemã na memãëũ rü Cristunĩ. ¹⁸Taũ ñemã tũũ pe taũ a yigã duë mëǵmãre rü na taë ñemã nãũnë ũũnë meã pemã na kuã duëtũwa ñemã natãnũ. Ñemã duũgũ ǵĩruũgu na choku ñyãchi ĩ nũ pũ ñemã naë namãchi. ¹⁹Nũmã tamã na ĩnũ ya ǵegãkũ. Naëruwa nĩnã dã ru guũmã ĩ naũnë namã ngikuũ ñemãrũ wiĩgu nana norũ ɔnã; Ñãã ĩnarũ ũ rü nũmã narũ ügũmã ya tupana tũnã äũ. ²⁰Rü pemãgũ pe yuëgu ñemã takũ nãënëwa nemãũ, ĩ tũkürũ pemãgũ ĩ pe maëgũ ñaǵ naǵnëwa tamã penã muũ: " ²¹Tautã kũnã yau, taũ nũkũ wenëtã, tamãtã nũkũ yaũwachi"? ²²Guũmã naã ñemãũ rü chieqã tanũ ũ, ñemã takũ ügũ i ñemã guëë yatũgũarũ. ²³Ñaǵ mugũ kuã nũnã ñemã wii religion nũgũkã na ügũ imeã yĩ ñemã naũnë. Notürũ yigãgũ tamã tanã ñenãgũ ñemã namãchiarũ guchaũ.

Chapter 3

¹Rü ñeguma tupana peü irü daeeyü cristu mã,nãkã pe dau i ñema cristu irü toüwã tupana meé arü weünewá
²Nagu perü inüe i ñemaügü dauguü,tama ñema waimüãneügu. ³Erü pema rü pe yue,rü perü inau rü ni kü
cristumarai tupanawá ⁴Ñeguma cristu ngogu,rü perü maü i ikü,ñeguma rüta pemagüta pe ngoegü Namaa i
dauguü i nãñewá⁵pena yueëë i ñema chieü i naanewá ñemagüü,ñema chieü peüü perü kuri rü perü chiurakã
wéna,ñema ,ñema üãügü,rü tüü na nguchaüü i chieü i üü,tamu meü i üchaüü ,rü na nguchaüëë yiëmaaü ñema
tama turü i iü,erü guümã i ngema rü tawaküta tana ⁶Erü guüma ngëma nããkã ⁷Erü ngema nããgutami i pema pe
iü i wüikana,ngëguma pema nagu pe maegu ⁸Natürü ñuma pemagü rü nüwëe nüwëe nüwëe nüna pe igachiü i
gaüma i ngëmã ngëmãügü,nuecha,rü chieáë,chieügü kurü in üü kuãëwá,ku chiegaü,rü ochi chieügü i dea i
küüwágü. ⁹taü pegümã pe doraëü,erü pëma rü marü nüna pe igachi i ngëma yaü i pekümagü i chiemareü i guü
norü ügümaã, ¹⁰Rü pegü pena üü i küawá,rü norü nachikünaã akü a yimã na ükü ¹¹Na rü ina tauüwá i griega
niï,rü woó yudiugü,duüügü i nügü i wiechamüpeAchiraüwá,rü duüü i taãma i duüügü i tama i ñemagümã
niüi,natürüwai cristu rü guümã ni üi,rü ochi guüwama na ñëma. ¹²kü pegü wéna pe üchirügü,erü Tupana peü ni
deëchi,pa üünegüü,rü gaügu ma ngë chaütaegüü,rü mekümagüü,rü tama nügü irü tugüü,rü ngümüëü,rü ochi
tama nuwëegüü ¹³pegü pe ngënãgãgüchigüakü.Rü mea pegümaã peigü Neguma teé toguemaã,tüna ñemagü i
guachaü,kü tüü nüna ngechaü ñÜma kori tuü nuna ngechaüürrüakütã ¹⁴Rü ñumangëmaügüetüwá,pe
ngechaüagu,erü ngëma ni i ngëma meataã,tüü ngëma ngemaëëü. ¹⁵kü nüë ngema Cristu arü ngumü perü
maüñemã kuagü. Erü ñaã ngümügagu ni i, i pema, pekã na kagüü i wüi naünë wa. Rü kü mōë, pe ägü. ¹⁶Kü nüë
pewá na maü i chiãakümã i ngema ore i Cristü arü .Guü i perü küamaã pe nguëëtaegü, rü kauüügü i üüneguümã
pegü pe ukyëgü. Pe wiyaegü mue pe agüãküi perü maünewá nãkã ya Tupana. ¹⁷I ñeürüü i ñemaü i pema pe üeü,
perü orewá qenã kurü üwá, kü kuri ya Ngechuchuégagu pena ü. kü tupana ya Tanatüna moë pe ägü, nawá ya
kori ya Ngechuchu¹⁸Pa chiuragü, perü korígüaü pe inüe, ngëma koripeewá na meüakü. ¹⁹Pa korígü, perü
chiuragüü pe ngechaügü, rü taü tümamãã pe chieaegüü. ²⁰Pa buügü perü papáü pe ñnüë i guü i ngëmaügüwá, erü
ñaã rü koripeewá na më. ²¹Pa papágü taü peakügügu pe daukuraü, na ngemããkü tama narü maeüka. ²²Pema i
togüaü pe puraküëë, kü perü koriga pe ñnüë, guümã i ngëma nüma peü na ügueüwá, ñuma nüma peü na üëë. akü
ToÜ penã üü na peü na dauükamare, rü küwai, kurü maüne i aikümánemaã. koriga na ñnü. ²³Ngeürüü i ñëma pe
ugüü, pena ü yeama perü maüwá ñÜmã koriaürrüü, rü tama a dyatagüaü. ²⁴Pema nüpe kÜa, nã koriwata pena
yauü i ngëmã natanü i daunawá ngëmaü. Erü CristÜ a korikani 'pema pe puraküëü. ²⁵ErÜ teé a yiema tama
wegüü üe, rü tana yauta i poku ngema tama wegüü ta üüka, erü ngëmã rü tama na wüiga.

Chapter 4

¹PachorÜ buüğü tuna pena agü ngema meü uchi ngema weguü, uchi nüpe kuagü na pemagü ta pena ngemaü wíí peerü daunaenewa. ²Mea pe ígü perü yumaewa. ³Wiigu toká pe yumaegü tà, ngemaü kü Tupana wíí iá taká ti wanaü nagaká, ngemaakü Cristu arü orè taweama nüü kuá namà i deaüka. Nachígaká i ngema, choma chí naíchaküü. ⁴Ngemaká chauká pe yumaegü na chomà méa chana üüká. ⁵Kuagü maü gu pe í yiema togüegüna, üchi pena mea pena ügü ngemagü norü nguneügü. ⁶NÜetaa ngema pegàgü na mè, nüetaa yukuramá na üëtanü, ñemakü ñuakü nüü ti kuächí tanüka na pemagü tuma ma nüpe ugüü wíchígü duéëgü. ⁷Ñema ñemaü chogüka nîi, tíquico nîi nûta kuágüë. NÜma rü meü naene, wíí purakütanüü meü nîi, i namükü purakütanüü koriarü. ⁸Choma ñema pechamugü, ñégumà pemagü nîi pe kuá takünií tomagü itá ügü, i ñemakü NÜma porà na ã a yima maünegü. ⁹Choma wíígü Onësimomà peí cha mù, ñema meü chawénè, rü ñema wíí pamarüünií. NÜmagütá pema nini ü guüma takü nuà üpetü. ¹⁰Aristarco, chaumükü choma pókükü, peí narü moë, ñegumà MarkurÜü Bernabé nanepünánè (rü pemagü ñema mugü pe yaugügü; rü peítawá na ngugü, nîipe yaugüütà). ¹¹Ya yima Ngechuchutá ya wéguákü tana kagükü. NÜükatà ñema meá arü maü (Judios) rü chaumükügünií ñema chorü puraküwá náka ñema nachiká Tupanaarü. NÜmagü choü porá na ã. ¹²Epatras penarü moë. NÜma pémàrüü nîi i üchí wíí purakütanüü ya náka ya Ngechuchu ya Cristu. NÜma guügüma pékà inà oaë ñema yumaëwá. ñemaká pemagü i tauemá táuchiká i ya aikümaákü Tupanaká daü. ¹³ErÜ choma rü nücha küä, nã poraakümã peká na puraküü, rü yiema Laodiceakáta rü ochí yiema Hierápoliskáta. ¹⁴Lucas, duturui mekü, rü ochí togüama rü pëü narü moegü. ¹⁵Moë nüna pe ã i ngëmã taëneëgü i Laodiceawá ngëmagüü rü ochi Ninfana, rü ngëgumarüüta a yumüepata i ngëma pepatawá ngëmane. ¹⁶Ñëgumã marü péna gugü nãã nawá pe ugütaeü i naã ematüü peká wüü, rü kü nãwëetanã Laodicea arü yumuepataüwá pena ngegüü. Cha nãwëë nãã nüma nawá na ugütaegüü, rü ochi pema nawa pe ugütaegüü ngëma cha muü. ¹⁷ArquipoÜ ñapegü ñapegü “Nüna daü i ngëma purakü i koriwá kü yauü, na ngëmaákü kua nguëëüká” ¹⁸Ña moë rü chaümeüchimã nîi pa Pablo. NÜna pe kuächí í chorü kuretü. Ñema norü amare rü pemaã na ñema.

1 Thessalonians

Chapter 1

¹Pauru, Chirvano rü öchi Timuteo Tupana ya Tana tü öchi Ngechuchu ëgagü tüna rü moegü ya yiema Tupana aü ya ögüe ya Techaro ni chenche kúa Tupana arü meü rü norü taãë pemaã yi í. ²Tomarü guüguma Tupana na moë ta ägü peka, torü yu müewá rü peü tana na uuchi. ³Tomarü guügumà pena ta kua ächi namaã ya Tupana rü nanatü, norü purakü y oa, rü ngechaüäü öchi yana i inü äü. ⁴Pa chaueneë gü Tupana arü ngechaü maã. ⁵Nüü ta kua na Tupana peka ka erü ñema Tupana arü ore pewa nangü tama i deawariká, egumarüü norü porawá naãë ya meküma rü taü i ömaã Ñaã nakümarüü pema taã nüü pe kua na takü rü duuü nati ígüü ga petanü wà ta ñemagügu Tupana arü ngeü maã peka. ⁶Pemarü toü pea daü öchi Tupana Tupanaü, nawá ga taü i gucha pena yaü i Tupana arü ore notü rü taaë maã ya naãë ya mekü arü maã. ⁷Pemarü meü naküma pewe guäma a ü yiema ya ögüeka machewá rü öchi acaya wà ñemagüeka. ⁸Tupana arü ore rü nüü ta inü na pewa nena üü rü tama Machewa rü acaya wà, rü ngeguma, rüü güü i nachikawá rü ñema ö i Tupana wà ru ni nguuchi Marü nüü ta kua ñema meü pewá nüü ta daü ñemaka toma tama marü ta nawee naã pemaã nüü ti ü. ⁹Erü nümagü tomaã nüü ni ugüe, na ñuakü ñaã kuna yagüü Nümagü nüü ni ugüe na ñuakü i pena ngeü ñema nachikünaã gü Tupana ka na ñemaakü Tupana ka pemaëüka ya maükü rü aikümá kü. ¹⁰Nümagü nüü ni ugüe naã pema Tupana nane ü i pena nguëë na daü ane wà ne na ü na Tupana ya nanatü ina daëë i yuetanü wà Daa rü Ngechuchu ni, yima nawá tüü i poükü ñema taü í nü tai nguchaü.

Chapter 2

¹Pa choueneëgü pema taã nüü pe kua na tama notü kama na peütawa na ta ngugü. ²Pemataã nüü pe kua na tomagürü rü na ira ü i ngü üwa ta ngupe tütanü öchi anetümü akü na toü na yaugü ü i Filipu wà Notürü toü na taucha i Tupana wà naö pemaã nüü ti uüka i Tupana arü ore naetüwà i muüma i chieügü. ³Torü poraü i ukuë tama ni na i ta tüeüka yïi, ni naã torü chieüka yïi, nina ã tora doraka yïi. ⁴Erü ta ngupetü tanü Tupana peewà na ñemaakü na namaã ti deagü ü i norü orë, ñemaka ni ti deagü Ti deagü tama naã yatügü ta taaëüka, naã Tupana ü ta taaë üka Nümarikani naã to rü maüne na meëë. ⁵Rü pemaï nüü pe kua rü taguma pepe ewà peüti kuaüügü na to taga peinëüka, rüta guma peüta woma ëëgü na ñüü ta yaugüka ga perü diërü. ⁶Tama naka ta dau y taãë i yatügüarü i pewa ne üü o togüarü Tomagü chini naka i ta kagüü ñema nguëëgü erü Ngechuchu arü nguetanü ü tiï. ⁷Tomagü rü petanüwà ngemaka to yae wui ya mamà rüü naakü taãëë rüü. ⁸Rü ngemaakü tomagü ngechaü toü na ñemà peka Tomagürü ta taãëgü na pemaã ta ngaugü i meügü rü tama i Tupana arü orë ri kà rü torü maü chiga erü pamarü poraäkü mà ngechaü peü na ñema i towà ne üü. ⁹Pa chaueneë gü pamarü nüna pe kuächi i to rü purakü rü öchi torü poragü Tomagü rü ta puraküë chitakü rü ngunekü eguma toü tama purakü peï ti igü üka na ñemaakü Tupana arü orë pemaã nüü ti uüka. ¹⁰Pamarü testigüü peï ngegumarüü ya Tupana erü üüne ni, meümaã rü tauüma i üetüümà tomarü pemaã mea ti igü na Tupana aü peya ögü. ¹¹Rü ñemaa kütaã pema taã nüü pe kua na toma rü poraäküma peü ti ugü kue öchi peü ta animaü wüee chigüü, ngeguma rüü wui chii papà nane maã na üü rüü. ¹²Ti deagü na pema Tupana naweüakü erü yimani ya peka kakü norü noanewà öchi norü taãëwà. ¹³Erü ñemaka ni i Tupana moë ta ägüü wui chi gü i nguneügu Erü yeguma pema pena na yaugü i Tupana arü orë ga towà nüü pe inüë, pemagü rü pena yau tama i yatü arü deaäkü, pena yaü meama i Tupana arü orë Ñaã ni i ñema dea i pewa purakü pema naã peya ögü. ¹⁴Erü pema pa chaueneë gü erü Tupana nawee pe ügü naraü ñema yudea wà ñemagüü naegagu ya Cristu ya Ngechuchu Pamarüta ngema taã nguü peï ngegüü i petanü üchi i ngegüü nguma yudiu gü i ngegüü rüütaã. ¹⁵Nümagü ga yudiugü niga Ngechuchu ü ya magü ngegumarüü ga Tupana arü orearü ugürüü yema yudiugü ni ga toü i woü nümagü rü Tupana maã na rü uanügü Ngerü duatamaã narü Ngeguma rüü duata nüüta watimüü. ¹⁶Ñema yudiugü rü nüü ta watümüügü naã namaã ti deagü na ñemaa kü nawa i na nguüüka ñema chieü Rü ñema na nawaegü ü i guüguma rüü norü chieügu na maëü Ngegumarü düwa Tupana arü nu nawa na ngugü. ¹⁷Pa chaëneëgü tomagürü ñurë i nguneügu penati igachita nü notürü tama torü maünewà Tomagü naka ta dau i meï guü i torü meümaã naã peü ta daüka. ¹⁸Erü toü na nguchaü na peü tawà ta ngugüü choma pauru wuikana rü wenaarü, notürü chatanà tama toü na nawaë. ¹⁹Ñeï niï torü ö i nagu ya ögüü i yeamaüra torü taãë, rü ena ñema torü tapatee rü tüü ñemaüta i napee na ya kori a Ngechuchu ñeguma numa na ügu Pemagü rü tama ñema togü rüü peïgu ²⁰Erü pemagürü torü meruü rü torü taãë ruü pe igü.

1 Timothy

Chapter 1

¹Pauro cristu i ngechuchu arü ore mai pura kuü ngema ü ñama naanewa ngueë i Tupana torü maü poükü üchi cristu Ngechuchu torü ö. ²Rü timoteu, wüi aikümama wüi buü ngema öaru ngema Tupana aru ngechaü rü üchi meügü torü Tupana arü papà üchi chisto i Ngechuchu torü kori. ³Ñuma ngeguma kuü cha animagurüü naku no üü ngegumachirë na machi wana cha uü, kü Efeso gu rü aü na ngemakü na kuna muachigüüka ngema meirüü duügü na ngemaükü tamare oregü chiema. ⁴Tama na metanü na nü pe inüü ngema deagüne ngemata gümaregüü. Naa ngemagü chieügü nua na ngupe tüeëgü bai wai wüi ngüëë Tupana arü me üka, ngemaaükü a omareüka. ⁵Ngema kã ñuma ñema ñaa napane nua Tupana taka nua taü ñanarügü, na menü na yigü i ai kümamu ngechaüü yuüne torü maünema, üchü torü inü meümaü üchi torü ö meümaã. ⁶Meerüë duatagü tana tueë ngema tümaa, rü üchü nüna ti ügachü ñema ngemaügü chiamareü deaneg. ⁷Nümagürü ñaa naane arü aëkakügü nügü ni eëgüchaü, naturü numagü tama nüma kuã ngema nüü a ugüü. ⁸Notürü tomagü rü nüti kuaëë ngema mugü na na meï ngeguma yiema mea nama i kuagu. ⁹Rü natürü nü ti kuagü ngema mugü na tama na üü ngemagü meü yatügüka, ñaa mugü rü na ügü ngema yatügüka, nügü poraükü chieëë güü, rü yatügü pekaduägüüka taguma Tupanaü i nüëüka. ¹⁰Rü duügü tama ngügüakü ngewegüü, rü nügürüü yatüma pegüü, rü dauatagü i pokue na tümagü na kuagüëüka ngema doratägüüka, rü ngema doraü i ugüü, rüüchi ngema tupanagama chirü uguü. ¹¹Ngema ñaa ukuë rü kori Tupanaga mana wügu ngema kã chomegu nanaü. ¹²Yoma chorü kori ga Ngechuchu ya cristu moë cha ã. Nüma para chona na ã, ngerü Nüma aikumama chona dau nakã cha maüü, üchü norü purakügü

chona mü. ¹³Choma rü wìl uweḡtanüüchii, rü Tupana naarü ögütanüü chiekümaechii. Natürü ngechaü cha yau ngerü chieü chaü tau küäkü. ¹⁴Natürü ñema ngechaü torü kori i Ngechuchu na aaku i ömaä üchi ngechaümaa yima cristu ga Ngechuchu. ¹⁵Ñaa ore rü aikümamà ta ögüüra, na Ngechuchu ya cristu tümakä yiema pekadugu maeë kä ñama arü naanewana üü. Choma rü yimagü arü yeeraüchichii. ¹⁶Rü ngemakä choma chana yuu ngema ngechaü, na ngemakä chowa, nüiraüchi, ga cristu ga ngechuchu na chowa na ngoükä guüma meachigü. Numa nana ü ñema ñuma wìl ueguruü tümakä yimagü nawa ya ögüe ngema daunaane taguma i guüta. ¹⁷Ñuma yima äëkakü taguma rü okü, taguma yukün rü tama nü daukü, rü nüikä Tupana, nakäika norü naane rü norü ta guüguma, rü ngema ña. ¹⁸choma cha ä ñema pura kügü kupewa,pa Timoteu,pa cha unè. Ngema icha ü kuü unetachigakä ngema especialmente kuchigakä na kuma üükä ñema meü daichiga. ¹⁹Na ü ngema na ngamaükü kuna ngemaüka ngema ö rü üchi meü inü,Tümaechigü daätagü rü tama tana yaugü i ñema rü üchi ti ngöochigü ngu ngema ö. ²⁰Yimagütüigü,Himeneo rü Alejandro, yiema choma chatana na tücha mugüe na ngemakä tama nana meü na korigama yieü ti uguü.

Chapter 2

¹Duka ngemakü nuirachigü, choma pema nüchi u na me na takükä ipe ka güü, pe yumaegü, pamama Tupana mapedeagü üchi pena guü ñema moechiga nakä guüma ngema ,uüma duügü. ²Nakä ngema reyes uchi nakä gema guüma aekakügü, na ngemaakü mea i maegüükä üchi mea ru choü kä ³Ñaa rü na me üchi Tupana rü tana yau . ⁴Nüma na mawae na guama duatagüta salvagüü uchi nakä ta üü ngema kuagü i aikumai. ⁵Ngerü wiitama Tupana na ngema, uchi wiitama nama na ngema Tupana uchi yatügüma, yima nì cristu ngechuchu rü ya tü. ⁶Yima nügütama akü na ngemaakü guama ngogüükä ngema rü toü meürüüni naa tauneküü. ⁷Ñema ñaa icharü ngeyeë, choma tama nì yima mekü yatüchii üchi ore arü uruüchii. Choma nì ngema auküma chi uü. Tama chi dora. Choma chi ngema gentiles arü ngueta nüü chi owa rü üchigema aikümawa. ⁸Rü ngemakä, choma cha nawae na guüma yatügü guüma nachikagüwa na yumaegü üchi na wenagümeegüü name üünegüma, tama naakü rü puräkü. ⁹Ngegumarüüta choma cha nawae na guama yiema ngeatagü na meatì achirügüü, tautama ñaraügmare ti kuguü. Yiemagü tams na menì meüma tü marü iarü, o ti yiarügüü oiruma o perla ma, o tatanüüchii nakurugu ti kuguü. ¹⁰Choma cha nawae na meamare tuüna i tauü nachirügu ti kuguü na ngemaükü tüna kuaekä na ngeatagü ore arü ngegürügütiügüü. ¹¹Rü ngeatagü rü ngumawa ta ngegü ngegumarüü nguüwama. ¹²Choma tama tüchanawaegü na tücha nguëë üchi na yatuü tarü yeera, na mewa na meamare tügü ma ta kuä. ¹³Ngerü Adan rü naira narü nguuchi, nawana tarü nguuchiga Eva. ¹⁴Rü taguma Adan ü na womaëëgü, natürü g yiema geë aikümama tüma womaëëgü chigeruü. ¹⁵Rü ngegumarüüta, tumagüta aüökügugüruü ngegumaika ta nì nata salvagüü, ngegumarüüta guüguma ta ögügu, ru mngechaükü rü meü inümaä.

Chapter 3

¹Naa ugümüanegü aukümama nawa ta ogümü ngeguma teè takuma kuachagu, meñ purakü ti yauchañ. ²Rü ngemakä, yima naeruchañ nügü i nguuchië chaükü nawae na na meñ. Nüma nawae naswilita tama ngeeütaniñ. Nüma na meata nñi a uñ, naweenu wìl ga yatü i mekümakü nñi ùchi teè nachì wa ngugu tüñ ngema n a pe eñ. Rü ùchi nakapaz añ na tuna ngueñ. ³Nüma tama nñi ta wìl ngachirüweeni, rü ngegumarüñ tamanñi wìl mac hirüñi, na mewai na meñ duñni. Nüma tama wìl dierünatü weñi. ⁴Nüma na menñ na mea nachilma mea na kuä ùchi nanegü meamare nuna ññeñ. ⁵Rü ngeguma wìl yatü tama meñ nachì ma na kuägu. Ñuaküchi nüma mea nuna na dau yima Tupana chiñ? ⁶Nüma rü tamanñi wìl ngewakä ya òmarenñ, na ngemaükü na tama orgullo nugu na nguñ na ñemaakü na tama nugu na nguñ ngema chiëmaruñ ngema ngoorüñ. ⁷Nüma naweetaniñ na meñ norü mañ na we yimagü dietüwa ngemagüë, na ngemüakü tama nugu na nguñ ngema cieñ rü ùchi uone arü trampa. ⁸Ngegumarüñ ngema diakunügü na wae na wìl meñ duñgüni, tama na menñ na na taregüga. Nümagü tamaiñ na poraüküma vino na agüñ ngegumarüñ tama na menñ na togü e arü ngemaügü nügüñ na nguchaügüë. ⁹Nümagü na menñ na ojuñguma ngema ò aikü mama a ngegüñ norü ññeñ. ¹⁰Ngeguma nümagü na megü nñi na nuñ na ügürañ, ngeguma ùchi ngemaükü na togegüñ na purakü ngerü marü poraakü na megü. ¹¹Ngegumarüñ yima ngeatagü nawaetaniñ ti megümare. Tümagü tamanñi ti oregüweegü, na mewa i nñi tümagü ti megümareñ guüguma ñema ñama naanewa i mugüümañ. ¹²Yima diakunogü nawae na wieëtama tiñ ñamägü, nümagü na menñ na mea naakügumä na kuä ùchi nachiüma. ¹³Ngerü yimagü mea puraküekü nügüñtama meñ na ngemaeñ ùchi tañchima ünü ò cristu Ngechuchuwa. ¹⁴Choma ngemagü kukä cha wü rü ùchi choñ irü ngu eñ ngerü paatama kuütawa cha ngu. ¹⁵Natürü ngeguma tamapañ ñcha ngugu, kukä cha wüeta ngegumo nuka kuäkä na ñuakü Tupana patawa ku mañ, rü yimanñ ya Tupanapata ñ mañe, rü aikümagü norü porae erüñ. ¹⁶Rü tama nama tarü utügagü ñema aiküma ngerü poraüküma na tañchi. numa namachi wa na ngö rü naeñ meüwa na ngupetü, ngegumarüñ üñ negüñ nuna daugü, ñ negü nakä na daugü, muñma duñgü ñama naanewa nüñ ya ögü, rü ùchi daunaanewa na ü.

Chapter 4

¹tupanaãe arü üüneü rü mea nü nì u rü moũũmaũ ra yiema duatagü tana ngegüta ngema tupanaga rü ũchì ngema uane y chatanaũ tana õgü. ²Rü doragü uchi uchiëgü ngema norügütama ìnú gü rü tama rü tana ema tü³Nümagü naa nuügüta ngema ngigüchiga ũchì ngema onagü Tupana ũũ na nuügü na togüegü ma na ngaugüũ yiema Tupanaawa ì õgüe ũchi yiemagü nüũ kuuë ngema aiküma. ⁴Ngerü ngema guũma Tupana ügüũ rü na mẽ . Ngerü ngemaguũma ku yauü kori arü meũmaã rü tautama ku nüna õë. ⁵Ngerü aikümama na aure Tupanagama rü ũchì yumawa. ⁶Ngeguma kuma nama kì ũũgu ñema meũ taeegüpeë wagü, rü meũma buũ jechuche peëwakiũ, ngerü meama nükä kuä Tupanaga ũchì kua õ rü mea ka ngü ngema nawe kurü uũ. ⁷Natäürü taũ ku õũ ngema dea güane chiegümareũ ngema ngeata noëgüwa ne ũũ. Na me waini, nakä ìku nguũ ngema aiküma. ⁸Rü ngema poraüne ñama naanewa ũũ rü tama auküma na me, natürü ngema piedad rü na mẽ chì guũma ngema ñama naenewa mugü. Uchi nüecha na uneëtaä nama maũkä ũchì ngema toi maũ nua uchaũ. ⁹Ñaa unetagü rü nawa ta confia ũchì aikümamo na meni nawa a õũ. ¹⁰Ngerü ngemakanĩ poraäküma ñakä ì puraküei. Ngerü nawa taã õgü yima tupana ì maũkü, ngerü yima nĩ guema duatagü tüũ ì poũkü nawa ngema pekadugü, rü tümakä na ka yiema nawa ya õgü. ¹¹Yea nama na kagümaa rü ñaa meüma. ¹²Tama cha nawae na kurü ngetüũ ku ayaũ ma reũ, na mewai, na tüũ kuna weũ meũ nakümagü yiema teegü ya õgüe, ngema meũ kurü deã, kurü maũirü ngechaũ, rü ũchì kurü õ. ¹³Numatata chama cha taegu, kü nawa na ugütae ngema Tupanaga, rü nama ì deã rü ũchì na ngüëetaë. ¹⁴Rü tama ta nükurü ngümaã ngema kuä kuwa ngemaũ, ngema kuna na agüũ ñema unetagüwa, ngeguma kutügu ta wemëgügu yiema yapegü. ¹⁵Kü mea nama na kuä ñema meũ, kü nawa na ngemacha ñemaakü kurü kuachigü nütu kuagüüka yiema duuätagü. ¹⁶Kü kugüma tama mea na kuä ũchi ngemata nguetaë. Kü yeeraükü nawe rü ũ. Ngerü ñaa ku ügurikata nĩ kugü tatama rì ku salvaũ ũchì teegü ku ìnüëë.

Chapter 5

¹taũ òigũ pe ngagũũ. Na mewainĩ, tũũ pe ukuẽ ñuma tũma papàtuĩrũũ, ngetũũgũ pe u kuegũ ñuma nũma nũgũeneegũrũũ. ²Noegũ pe ukuẽgũ ñuma mamà rũũ, rũ paãtagũ ñuma nũgũe yagũrũũ guũma meũma. ³Kũ tũna ngechaũ yiema ngetegũe, yiema aukũ mama ngetegũe. ⁴Natũrũ ngeguma wĩi yuteeta anegu ru ũchi ta ataãgu, na mewaina nũira na meũ na wẽgũũ na patagũwaira. Na me wai norũ papagũũ na ũchikagũũ, ngerũ ngemanĩ tupana nawaeũ. ⁵Natũrũ wĩi aikũmaũchi yutee rũ tũika ì ũẽ. Tupana wa taa ò, tũma guũguma chitakũ rũ ngunekũ nakã ì ta ka. ⁶Na turũ dũka, ka, ga ngee ñama arũ nguchaũgu ta maũgu yiema rũta yu, wowa maneka ta maũ. ⁷Nũũ ì u ñaa meũ ngemaakũ nũmagũ tama ì na woũ mareĩkã. ⁸Naturũ ngeguma wieẽ kutanũũ tama tauma kuma na ngaugu, especialmente ñema kuchĩ wa ngemae nũma ò nĩ nuũ ũchi ngema taguma tupana kuãũ narũ yeera. ⁹Na me wainĩ na tugũ tĩ wũkuchiũ yiema ngee a viuda notũrũ tama na me nĩ ma sesenta arũ taunekũũ tarũ bumaeũ, wĩitama yatukuma tũ. ¹⁰Tuma rũ nawae na guama tũũ kuaũ na mekũ ngee tĩ iũ, rũta ũchi buã na ta dau, ñaachi duũgũ tama nũta kuaũ tũmachĩgu ta peguẽẽ, o ñuguakũ. Tupanagawa ògũkũta yaukatũgũ, o na ñuguakũ tana taeũ rũ nũgũma rũ chaũkũ, o marũ mea m aukũ guãmama ñama naanewa. ¹¹Naturũ tama ta nawae na tĩ wũkuchiĩn yiema ngee ngewakama yutee. Ngerũ ngeguma tũmawa na ngugu ngema namachi arũ nguchaũ, cristu arũ uanũ tarũ nguuchita, ngeguma tũma tĩ ngichaũ. ¹²Rũ ngemakã ta duũgũ ngichĩgu nĩ deagũ, ngerũ ngema norũ nũira arũ ngichĩgaũ na chĩeeũ. ¹³Ngegumarũũ, ì patagũgu tĩ ũgũchĩgũ rũ dũwa ta oregũtaweẽ, ru yiemagũ rũ dũwa toika chĩgũ tĩ ugũmare. ¹⁴Choma wai cha nawaeĩ na ngema ngeũgũ ì pagũũ na ngĩgũũ, na ngemaakũ na hũũ gũũkã, na mea nachĩĩ mã na kuagũũkã na ngemaũkũ ngema ngoũ ì chatana tama na ũchikaũ na ngemaũkũ tama tũa uũkã na chĩeũgũ arũ ũgũrũũtũgũ. ¹⁵Natũrũ marũ meerũẽ chatana ta taegu. ¹⁶Rũ ngegumachi wĩi ngekũ ya òkũ rũ ngĩũ na ngẽmagu ì ngitanũũ ì yutekũ, na meũ na peũ rũ ngũẽẽ, ngeguma ì torũ ingreya tama na uchĩ ngemaaka poraũ kũngeatagũ ì chueeteegũũ narũ ngũẽẽgũ. ¹⁷Na menĩ yiema òigũ namaã meã kuagũe ñaa Tupanaga ũchĩ namà nguetaeẽ nawae na meũ mãũ ta wegũũ. ¹⁸Ngerũ Tupanaga ñanarũgũ, kuma tautamanĩwoka yatakama tũkũa ũkuchiĩ ngema tũmaarũ ngakuchĩnaguruũ ngerũ ì ta chibũama rũ ngegumarũũ taniĩ yima yatũ purakũ kũ nawae na norũ purakũ nũna ũtanũũ. ¹⁹Tama na menĩ na yauũ ngema oregũane contra meerũe òigũ a menos wĩi tare duẽẽ tũ daũgu. ²⁰Na ukuẽ guepegwa yima chĩri mãũkũ na nge mãũkũ yiema tòguatagũ ta muũekã. ²¹Choma rũ kucha mã Tupana pegwu, rũ Ngechuchu ya cristu pegwa, rũ tupana arũ buũgũ ũũnegũũ, rũ na menĩ na nama ku nguũ ñaa mũgũ numa naa newa ngemã, tautama chĩekũ, ũchi kuma tauta ma kuna ũũ wowa togũegũkã. ²²Tama na menĩ na togũeetũ kũ ũme ñueakũ. Tama na menĩ yiema togue arũ guchaũwa ku ũũ. Na meĩ kuma mea kugũ mã ku nguũũ na ngemakã meũkã. ²³Kuma tautama deã kĩ aũ. Nachĩkũũ nawae na ñrakũ ya vino kĩ aũ kunekawaaũ rũ ũchi kurũ dawẽ gũaũ. ²⁴Yiema togũegũ arũ pekadugũ rũ poraãkũũchima nũ ta kuagũ, ũchu nũmagũ rũ napeegũ pokuwa taĩ. Natũrũ meũrũchĩgũ pekadugũ rũ ìnĩ ũgũ. ²⁵Uchi ngegumarũũta, meũrũũ meũ ngemaũ aikũmama na ngõ ngegumarũũ ta, ngema togũ tama nĩ na eũgũũũ.

Chapter 6

¹Pena ngerügü ngema guü ma ñatüwa ügüü i pokuei na ngema ka nügumatama na aärü yoraügü ngerü ngemaakü nana tachigauka. Numagü na meni na ñaa na ügüü na ngemaakü ngema Tupanaega üchi ngue taechiga tama na chieü namaa ügüeka. ²Ngemagü pbgkuegü i yoraagüü tanatü arü ore i o güü tama na meni na toguechiga rü choü ngerü nümagü rü nügüeneegüni. Ngerü ngema ka, nümagü nawaë na nuna puraküëü poraa küma. Ngerü ngema naerugü rü ngüëëgüü norü puraküwa ngemagürü Tupanaü ogüüniü üchi nuna ngechaügü. Nama pe ngueëtaegü üchi nüpe ugü ngema ñaa meügü. ³Ngegumarüü meürüü mare pei ngueëgu toäkü üchi tama tuna na yaugü ngema meü naga, ngemagüniü korü Ngechuchuga, Ngegumarüütanü nümagü tama nana yaugügu ngema meü. ⁴Yiema duëë rü paraakügü i tarü taneta notü rü tauma ta kuä. Natüwai, numa rü ni dawe chieü inüma üchi deanegüma. Ñaa deaanegü rü poraüküma togüë na tarü daagü, chiegugü, üchi irarüwa kuagüwëë. ⁵Rü guüguma guchuüwa ta ngemaecha yiema duatama tümarü inu chiemareüma. Numagürü auküma nana yaügu, nümagü narü ünügügu rü ngema piedad rü wü nagü ä pügüni. ⁶Natürü ngema piedad taeëakü rü wü amarenü. ⁷Rü Yiemagü rü tauma ñama arü naanewa ta ngegü, rü ngeguma rü rü tauma nawa ta yaugü. ⁸Na mewainü, na paraaküma i taeëgüü nama ngema ñna rü nachiru. ⁹Ñma ngemagü aikümama nügü irü äpügüü rü tentaciongu na yigü i chataa arü trampa. Nümagü rün naga na yigü muüma naane arü nguchü üchi chiegüüchiü, rü aïepewa ügüü ñema ngetüna ngögü. ¹⁰Ngerü dieru arü ngechaü rü chieü arü nachumaänü. Ngeerüë duegü rü dieruka ta yueichi rü ngemaka nguü ni ngegü. ¹¹Natürü kuma, pa Tupana arü yatü nachawai ña ngema cheügü. Nawe na ngë ngema justicia, meü, rü ngechaü, ru porä uchi ngema maikuraü. ¹²Mea pegü pe daü ngema öchigaka. Name pe yaüachigü ngema maü taguma i guü, ngemaka nü kuka ina kagüü, Ngemakanü kuna ä kurü meü muüchiü duügüpeëwa. ngema orei meü. ¹³Choma kucha Tupanapeëwa, ngema ngupetügüü na ngemaakü guüma ngemaü numa ngemagüü na maeika, rü ngegumarüü cristu ya Ngechuchu, nama ni dea ngema aiküma poncio pilatomä. ¹⁴Mea nama na nguü ngema mugüane i meü, tama chieü, ñuma ama ngö torü korü Ngechuchu. ¹⁵Tupana tana ngöëta ngema norü ngochiga i taunekügü meigu; Tupana, yima guürüakü, yima nüikä poraäkü, yima aëkakü, irü tokü rü korü tama kuäkü. ¹⁶Numa ikä taguma na yu uchi wü ömü taguma i oügu na maü. Nüükatama ngema meü uchi ngema porä taguma i guü. Aukümanü. ¹⁷Numa nüügü ngema duügü ñoma arü naanewa apügüü tama nügü inarü tagü, tama inarü ngüëëgü ngema napügü ngerü taguma ina ngugüta. Nachikawa ñema, numagü nawëëwai na Tupanaü inarü ngüëëgü. Numa tuna nana ä guüma ngema aiküma napügü i guüguma taugu tuü i taüü. ¹⁸Nama nüpe gü na meü na ügüü, na apügü natürü meüka, nawëë nana mekümagüü, rü üchi toguatagü maä na nguü. ¹⁹Na ngemaakü, nümagü nügüika ta nana nutakaëgü ngema meü pora ngema marü i ngaikaüka, na ngemaakü nümagü nüü ya yaüachitanü ngema aikümama i maü. ²⁰Duka pa timuteu, nama na nguü ngema kuna na agüü, tama na meni na nama kurü deanemareü ngema chieügü. ²¹Ngeürüü yatügü ñaa deaü ni ugü rü ngema kü nümagü nuna ni ügachitanü ngema ö. Kü tupana arü meü kuwa na ngema.

2 Timothy

Chapter 2

¹Rü ngëmakä pa chaune, na poraachi i ngëma ämarewä ya critu i Ngëchuchuwä i iü. ²Rü ngëma ngemaügü i nü ku inüü i chauchiga i muüma i düügüpeëwa, rü nuna na ä, i duüügü i mea i igüü, i meäta ya toguataü nguëëgüüta. ³Rü chomä i ööë, i wüi i me üi churara rüü i critü i ngechuchu arüi iü. ⁴Tauma i churara rü na më ngeguma ina nugu i ngëma ngëmaügügu i ñää maü arü, naä ngëmaakü nümo norü äëkakü, irü tamaäëü üna taäëüka. ⁵Ngegumarüüta, ngëguma teë ñaachichigawä ngëmachaügu, rü taütama tuna nguü ngëguma tama ta nguëëgu i norü mügü. ⁶Rü na meni ya yiëma näänewä purakue rü nã tana yauü i nuraü orinetü. ⁷Rü naga rü inü ngëmä nachiga i kumä nüchi uü, nã ngemaakü tupana kuä kuna aüka i guüwäma. ⁸Nuna na kuäächü ya critu ya ngechuchu, i dawü arü natanüü ya ikü, rü yuëëtanüwä irü dakü. Nää rü chorü ore arü inüakü ni i. ⁹Ru ngëma nakä chi ööëü, ñoma wüi maetaürüü i pokuüta. Natüru ngëmä tupana arü ore rü tamä na poku. ¹⁰Ru ngëmakä choma rü chona ngënagu, guüma i ngëma ngëmaügü tümachigaka a yiëmä i deëchitaanüë, ña ngëmä aku tana yauguüka i mau i critu i ngechuchuwä ya iü, nama i norü dauka i meü rü taguma i gueü. ¹¹Rü tä ö nü, i ñää umäre." Ru namä y yuegu, rü namö tata ta maë. ¹²Rü yiëmägü yana i inüegu, yiëmägürütata wüigu namäta ta mae. Ngëguma yiemagü tama nüta kuagü, ñagügu, rü nümärüta tautama peü cha kuä ñanärügu. ¹³Ngeguma

yiemägu tautama aikuma ya ogugu, noturü nûma rû guûgutama nangêma, erü nûma rû tawakûtama nûgu ni ü nâ tupana ya ï.¹⁴ Nûna namâ na kuachiêê i ñâ ngêmaûgu. Tupanâpêewâ namâ nûi ü, nâ tama nûgu na daigûûkâ i dea etü chigagu. Erü ngema i ügu, rû tama wüi i meû ni ï. Erü ngêmākani na ngêmâû i dougûchiga a giêmâ nûû ya inûeka.¹⁵ Rû meâ na ü kugûkatamâina kugu ku weiikâ rû tupanapeewâ nâ ku ngupetûûkâ wüi i purakûtanûû i tâma i aneûrûû. Meâma kua ñaeêakü i ngêma dea i aikü ma i ïû.¹⁶ Nurü ô nâ tama meâ ki deâû, erü ngêmarü yeêraâicü tavêewâ tûna ga.¹⁷ Norü deagü rû ñoma wüi i airüü i yiûrûü ni ï Rungêma natanûwâ nu ngêmägu Himeneü ru ochi Firetu.¹⁸ Nââ rû yatügu i aikûmana i chogachiû ni ïgü. Nûma nûa ugûgurü rû ngêma yuwâ ni irü daû rû marü nâ ngupetü. Nûmagü rû toguatagûna nana chüü i tumarü ô.¹⁹ Naturü wai, ngêma tupana arü aikuma i iû rû ngêma na ngêmâêcha. Nuû na ngêma i ñaâ êmatüü: " Kori rû nûna kuâ na teé ti ïguû a yiema norügu," rû "guêmâ a tee koriega i ue, rû nawêê guûma i chieûna ita ügachiû".²⁰ Wüi ïpata a guûânêwâ rû tama na ngêma i napaûgurika i uiru naka rû ochi prata arü. Natürüta na ngêma i napaûgü i nâarü i iû rû ochi waimü arü i iû. Nûmaûgü rû meû arü ürüü rû nûmaûgûta rû tama meû arü ürüü.²¹ Ngêguma tumaûe tûgu ita pigata i ngêma tama meû arü uwâ, rû tumarüta wüi i nâpaû i meechiûta ti ï Rû turügumata ta ü, meû i nguêetaêa ü, rû ochi meetata i guûma i ngêma ngêmaûgü i meûwâ.²² Rû nâchawâ i ña i ngêma nguchaûgü i ngêtüügü arü i ïû. Nakâ na dau i ngêma wegüü, rû ngêma ô, rû ngêma ngêchaû, rû ochi ngêmâ nâ rû meaeû, wüigu a yiemagü ya korikâ ya kagûûêmâ rû meûne a maûneaguemâ.²³ Natürü nûna ôo i ngêma kagü i tauwama meû i ngêarü inûaû. Kuma rû nûku kuâ nâ ñaagü rû daigûwâ tûna²⁴ Rû korî arü purakûtanûû, rû nawêê tama na daiwêê. Notürüta wai, numa rû nâwêê nâ na mekumaû i guûpêewama, rû nâ nûû na kuaütata i na na nguêêtae rû ochi nâ tautama na ïachiâetaewe.²⁵ Numa rû nawêê tûü na nguêêêû i meûaewâ a yiemagü guema i tama na tûmaaeuwâ i nûma. Tupana rû manâ, tûna na ã a yiemagûna, i ngêmâ arrepentimiento nakâ i na, nûû ta kuaeûka i ngêma aikûma i iû.²⁶ Rû tumagü rû wêna ta meagü, itachoûakü i ngêma chatana arü trampawâ, ru ngêma ta ngêmagügu i pokueakü, rû nûmaka, rû ochi norü nguchaûakukâ.

Titus

Chapter 1

¹Pauru, wui i Tupana arü purakûtanûû ôchi Ngechuchu arü nguetanûû, nogagu ina rû ü ya yima iâne Tupana i de echine ñema noru kuâ i aikûmaû ôchi nûû i ngechaû i ñema Tupana arü ore,² nawæ na ya oû i maû, toguma ya guû ya Tupana tûnaâ eru tama ni dura, tuna na na uaû nukûma kurü wa.³ Nawâ na ngû i ñema nguneû i meû na Ngechuchu tuû na na wei i norü ore i meû ga nûna na aaû na ya ngea ûkâ. Choma chichanaû i ñaa Tupana arü mugû ya torü poû ruû ïkü.⁴ Ya Titu i wui, aikûmaâtü tone iikü i ôwa. MoÊ Tupana chàâ ya Ngechuchu a Cristu nanatü yo torûmâêêrû.⁵ Naka ñaa purakü niï i Cretagu KuÛchâma, na ñemaâkû guûma i ñemêugü i taûtama meâ nuû na meaicuna nûücâ rû wüichi ya ïânêwa rû nûûchi ûürüü.⁶ WÜÜ ya Tupanaâû ya ôkü ru nânâwae na mea Tupana kâ na màü, nawâena wuütama yiii i namâ, nonegürü naga nañnue, rû tauetama nachiga chiri i dèa.⁷ Nameniï niï ya yima Tupanaâru oré màâ purakükü nâ meana máû. Tama naküchiû i ngüü i aukü. Tama nuâchiwaekü, baitata dè nûû chikü, rû baitata núcâ dauweekü, rû ñumachi togüerü ñemâûgu nûû nguchâûkü.⁸ Ngetâ ina ñemaûwa na nâwâena tûûna nayauû a duêê, meûmââ amükükü. Nawâe na guâmââ na wiiigu, wègükü, ñechâûweekü rû ñumachi meâ nügûmââ kuakü.⁹ Nawâe na poraâtüma ya ôa i TupanaÔru orê i ñema naca nangu na ñgemaâkû ñema meû ï nguêemaâ tûuna nguêêikâ na ñumachi tûû narü weâchiêêika ya yiema tama ya yawe i Tupanaârü oré.¹⁰ ErÛta yiema a muûchie a duêê ya tama ïnuê, ya yiema nagu ya ôgue i ñema wiechamüpeechirau gu màêê. Noru dèagu uû tama na porââ. Nûmagurü tûûna womaêê rû duâtägûmââ tû i namagu tûmamââ nâi.¹¹ NÀmé naâ nûna nachuû. Nûmagürü nguêêetoe i tama i aikûmaûmââ tûû na nguêêê rû ñumachitügu tuû nitoyegu.¹² WÜ i norü natanûûgü, wü i i norü yotüûgü i kuâ nûû ñema rû ñanagürü: Ñema KretacÂgü i tama i châgü rû i doratâagü, rû nâeï i chiekûma rû aukûmaû, taanügü rû ñumachi oêmare.¹³ Ñaa Kumââ rû aikûmaniû êkü poââkû ipena ukuê nañemaâkû aikûmakü nawa nañemaûka i ñemaô.¹⁴ TaÛ nûûpe KuachaÂû iñema yudiugü nagu ya ôguneta baitata ñema yatügüarû mugügü i ï ïgü erünûmagü rû tama ñema aikûmâûgu naû.¹⁵ Tûmaka ya yiema i megüe rû guûma nàmè. NoturÛ tûmaka ya yiema i amatagüe rû toma ya ôgüe, rû tauûma tûmaka na ûa. ErÛ tûmarü ïnûgü arü ïnû rû na âmatagü.¹⁶ Tûmagûrûchi Tupanaâûchita kuachâûgü, notürü tama naguta ya ôgü, nagugu i ñerma chieï i purakü ta ügü. YagumaregÛ rû tama ïrûtaagü tauakuma puraku meûtaû.

Chapter 2

¹Noturü i kuma nachiga kui dea ñema naka ku nguñáküma. ²Ñemaorewá yaeñ nanawae na kuaruüyañigü, meñ ya daññ ya ñgü, guáma añügü na wüiguëë, aiküma ya óguá, ñechauweegü wi ya ógüama. ³Ñema ñekugü i orewa yaekü na nawaeta na meñ ngigümaá ina kuagü. tama ná oregütäagü. Tama nanawaegüta na ngírü maüwe ñigüñgü na nguchaüëë i nakuchiigü ingü. Ñimagürü na nawae name ñmaá na nguetaegü. ⁴Ñema Tupanaárü orewá marü yaekünanawae na ñema ñekügü i ñemaca i ätegüküñ na uküëgü na ñemaákü ngitegüñ ñechaüñka rü ñuma ñinegüñta. ⁵Na nawaeta na tüüta ngueëñ na ñeñgü gu'amaá tügütawüiëë, tüü ta nguëñ na tama ñoma naañema'a tügüta wüigu'ëë, merä tûmama'ã itaküa ya tûmatanüñgü itûmapatawá, rü ñumachi tûmategüma'ã . Tûmagürü nana'wae na mea tügüma'ã ta ma'ë na ñemaákü ñema tupanaárü ore rü tautama nachiga chúri i de'a . ⁶Ñegumarüñta ñema yatügü i ñetüegü rüya ugüku'ëgü na ñemaákü ñema ñetü'ügü rü na ñnü taaweegü. ⁷Güñma i ñemañwa ëkü kügü na'we 'nawa ñ ñema meüi purakü ku üñ; ñeguma kunguetaegu ëkü meá naü i ñema purakü ñkü üñ. ⁸Nachiga i de'a i TupanaÁrü oré i gu'atama deia'ta gü'ñ me rü tauchigatá i de'a, ñemaákü teer'e tama tûmaárü me'ni'igü rü ti ñneächiika; rü ñemaákü ta taukürüwa chiri tochigagu ti de'agü. ⁹Yiema togü a'ñ paraküe na na'wae na nagata inüé i ñema tûmari kori i gu'üma i ñemata ü'ñwa. No na'wae na tana tañëñ i tama nama'ã itarü utaga. ¹⁰Tûmagürü tama na na'wae na tügüñ ta ñië ¹¹Erü tupanaárü ámare rü guáma ya duátawa na ngo. ¹²Ñema Tupanaárü ámare rü tü'ñ nü'ñ o'o igu'üma i ñema tañnearü ngucha'ñgu. Ñûmarü tü'ñ na ngu'ëë na duñgü i guáma'á ti'ñ na wü'iguëë rü ñumachita tü'ñna ngu'ëë na tama dorá i u rü wai aiküma'ü i ugü na ñumarüta na nua i ma'e. ¹³Ñemaa kü nüñ ina nguëë, i norü nguchiga ya takü ya torü. Tupana ya Ngechuchu. ¹⁴Ngechuchu rü nügü tama na átaño na ñemaákü tüñ i na poññka i guñma i chieñwä öchi tüñ, na piñka, nügü'ñ rü ñumachi duñ tagü nüma tü'ñ ya de'echié ya yiema tüñ na nguchañë name'ñ purakü ta'ügü. ¹⁵Namañ na ukuë tae rü üchi namañ i dea ñañ meügü. Poroa küma namañ na ukuëtaé i ñañ , meü i ore . Tañ ku nawae na tau ü tama i duuñgüna chiri kuchiga i deagü.

Chapter 3

¹Ñuma namaã na ku'ã áchí nana inüeika naga i ñanemaãkuagü ina memare güüka nana ügüaü i purakü i meü.
²Nüna nama ã kuã áchina tama chirí duüémáã chieí ya ugü na ñemaákütama na ñemaüka na nügümáã narü utoga, na ñemaãkü ya yiema duãtagü na méita ügüüká rü ñumaguã ya yiema duãtagümaã tügü ta wüiguëë.
³ErÜga wuiga nguneügu rü yiemagü taã tama ta ñnüë. nüna ita üü i meü rü nawa ta ngema ga guüma i chieü. Nawa ta maë ññema chieü öchí na tugü arü ñemaü tüü na nguchaü rü. Tauwama ti megü rü wüiechigü rü tügüchi ta aie.⁴NotÜrü yeguma na ngógu ga TupanaÄrü ñe cháü tûmaka ya duátá, ⁵tama niga meüga purakü i ügüüka niü i tüna nana aü i maü rü wai norü taü i ñechaümaã niü i tüna nanáãü i máü. TÛnamarü nãã ñema ná rüü ya ögüüka nawa ya NaÄëaüünekü.⁶TupantarÜ taã kûma tagu nana bâëë i norü naãë i üüne nawa ya Ngechuchu ya Cristu a tüü mãëëkü.⁷NÜnarü ñãã taka naü na norü memãã tüü inarü wéachiëë, na ñemaãkü tüüna tauchaüka na maü i taguma ya guü tüü ñema.⁸Ñãã TupantarÜ oré rûna taucha na naguya ö. Cha namwãe na aikûma nagu ikuya öökûma nagu iku döa, na ñemããkü yiema TupanagÜ i nümatama tûnanãã güüka nawa i meí i purakügü i nümatama tûnanãã, RÜ pegüü nüü ipe oó na ñema mugügagü pegü maã i perü utaga. ñemagürü táüüwama name rü tàüütama takü nawa ipe daugu. na ngearü meüa.¹⁰NÜü pe oó i ngeü rü ü mare ipetanüwa tügü tüü i toye. nawena na marüchire wüirü o'na tare'e pükûna tûma'ânüü nüü iu.¹¹MarÜchire' tûmaânüü tiu eü tüü nuütá kuãëë rü ñemaãkutama nüna itá üü inama i meü rü chieígutá maü üi tügütamatá uetüü.¹²Yegumá arutema wã ö e na Tiquico nawae naã paamo ki ü rü nua na ü i Nicupuru wa, ngema mukui cha ngupetüü wá.¹³Na paaëë rü öchi zena ü nuana mú. YatÜ arü mugu meama kuá, naa ñeaka tauma peü tauka.¹⁴To'rÜ du'üü rü na na'wee na nawa na'ñemagü imeü i puracügü na ñema'äcü tüü narü ngüëëica' a yiematüuna taiue na ñemagü ta ööüka.¹⁵Guüma i ñema chaiütawa ñemagü küü narü moëgü. Tüü iperü mo'ëgü ya yiema tûmaärü öwa tüü ñechaüë. Ñema amarerü guãma narü auü.

Philemon

Chapter 1

¹Pauru, rü wüi ya yatü poraãkûma Tupana arü purakügu nügü i äkü nîi rü ñumachi Timuteu ya taeneë, rü tamükü puraküwa ya Firemukã.²Rü Apia i torü taeya, rü Aquipo torü tamükü i puraküwa, i ñumachi ñema taenegü kupatawa gutaqueegü: ³Moema nakã i pemagü yima torü Tupana norü ngümûmaa öchi nanë ya Ngechuchu egagu.⁴Choma rü nüemaü tchorü Tupanana moechaa, ñeguma yumaewagü kuna cha kuaächigu, ⁵Ñeguma nüü cha inügu na kuna ñemaü i ö torü Kori ya Ngechuchuwa rü kurü ngechaü nakã i guuma ñema Tupanaü a ögüü.⁶Choma rü naka cha yumae i kurü ö na ñemaãkü na weguüka, ru numachi na ñemaüka aicümaüchi kuna ñemaü wüi kya nãka i guuma i megüü Ngechuchu ya Cristuwa.⁷Marü choü na ñema i taüchi taãe rü ñumachi kurü ngechaü namaã i kuru ngechaü.⁸woo, choü na ñemagu i guü chorü pora nawa ya Cristu ñemaca kuü cha mu na kuna üüka i guüma i ñema kuü cha muü, ⁹woo nagagu na Cristuü na cha ngechaügagu, naetüwa ru kumaa nüü chi u, i choma ya Pauru woo marü cha yá, rü ñuma ru ta cha poku nagagu ya Ngechuchu ya Cristu.¹⁰Kuna nãka chaka ya yima chaüne ya Onechimo, yeguma poküwa cha yemagu rü chauneacüruü kuü cha yau.¹¹Erü üpa tama wüi ngüeeruü nîi kuka, notürü ñuma rü wüi ngüëë nîi kuka rü chauka.¹²Choma, rü i chana muachi erü, nüma rü chorü mãñeüchinîi na kuka na taegu.¹³Rü choü nguchaüüchi nîi namaa charü gü na choü narü ngüëüka Kuchicawa, ni yoni poku wa cha ñemaü nakã i ñema norü meí i Tupana arü ore.¹⁴Notürü tama chana üchaü wüi ngemaü tama nüü ku kuaãkü. Tama poraãkü kuücha muãkûma kunauü i ñãã purakü erü kumatama iku nawëë nakuna üü.¹⁵Ñema nagagu kuna na yaü tama notükamanîi erü ñuma na guuguma kuütawa nana ñemaüka i ñuma.¹⁶Marü tama wüi pokuãküruü notürü wüi pokutanüü arü yeeraruü, wüi chaweneë nüücha ngechaüüü, choü i choma rü ñumachi kuü rü ta wüigu i taünewa rü Koriwata.¹⁷Ñeguma kumüküãkü choü ki ñeëgu, rü nüü na yaü ñuma choü ku yaüruü.¹⁸Ñeguma nüma chieü cumaã naügu rüena ñeguma tacü arü ñemaü cuü na ngetanüãgu, ëcü chorü ngetanügu na ü.¹⁹Choma, i Pauru, daa chomemaa kuka cha wüeta: choma rü ta chana ütanü, ñomachi tauma choü ku ngetanüüü i kurü maü.²⁰Ngü, pa chaweneë, rü poraãcûma Tupanaü chi kyaüü cuca; chorü mãñe rü Ngechuchuwa na taãë.²¹Nagu cha ya oãkûma ni ku inütaãü, ñuma ni kuka cha wüetaü, nüü cha kua nîi eera kuna üü i ñema kuü cha muü.²²Ñema ngoragutama ina meeë i wüi ukapu chauka, erü choü na ngema i ngüëë nagagu i kurü yumae na ñemaakü paaüra kuü i cha ya daüka.²³Epaфра, ya chaumükü wüigu namaa ta pokuekü kuü narü moe; ²⁴Ñemaakü ta nana ügü Marcu, Aritacu,

Dema, Luka rü ñumachi chamaã wuigu i purakugũ. ²⁵Ñema norü meũmaa ya Kori i Ngechuchu ya Cristu kurü maũ maa narü aũ. ñema ñaũ nji.

1 Peter

Chapter 1

¹Pedrü, wüi güetaũ ngechüchü ya cristü arü, gëma toõ i düũgü i tama tochiane kaq, rü peũ cha uneta, rü güũema Ponto, Galacia, Capadocia, Asia rü Bitania, ²rü gëma faã torü Tüpanaãrünü ya torü papã, rü nagagü naãe rü üũneũ, rü inütã gechüchüũ, rü gima nãgü arü bakükã. Rü chanawae norü meũ pena yaũũ rü peũtawana gëmaũ, rü norü gümũ pena taãgũ. ³Rü torü Tüpana ya torü papã ya gechüchü ya cristüni. Gema Tupanaãrũ gechaũ i tamãagũ, rü cristü tünanaã ya maũ gewakaũ erü poraãkü wüi amare tünanaãmare ya cristü erü na yüũgü rü tomaepü arü güneügü inarü daã yüüwa, ⁴rü gëma amare taügüma i güũ tama chieũmã üẽũ, rü taügüma ina pigü, rü mea naka peũ chagüũ gëma nachika rü yea daũarü naãnewa. ⁵Gema Tupanaãrũ pora meũ penana daũ erü peya ò rü kümaũ erü gegüma na gügü i naãne peũ na weẽ. ⁶Rü gëmaka name i poraãkü petaãgũ, rü nüẽtama niĩ ega muũma güchaũwakü gemagü eru kürü meeürünü. ⁷Erü gemaãkü niĩ ya kürü ò na üũ, gema ò rü uirü arü nameẽmaẽ, gëgümarünta üpëtüta üemawarün ya aĩküma ò tüũ gemaẽ. Ñaãwakü gupetü erü kürü ò na poraũka, norü meũ, rü nüũti faaũkã ya cristü daũnaãnewa niũgü. ⁸Notürü pema tama nüũpedaugũ ya cristü, notürü pema nüũpegechaũgũ. Tama peẽtümã nüũ pedaũ, notürü nüũpeya ò ya cristü rü poraãkuma petaãgu erü gema taãe meũ naãneni. ⁹pemagütama penayaügü ya natanü perü õgü, rü maũ tagüma í güũ. ¹⁰Rü ore arü urün mea naka nadaügü rü nakaĩna kãgü gëma maũ tagüma í güũ, gema norü meũ peũtawana güũ. ¹¹Ore arü ürün mea nakanadaügü takũarü ò tana gügü. Nümagü naka i nadaügü rü mea nüna faãguchan ñügü gëma naãe í meũ cristü arü nawana gëmagüũ rü namaã deagüũ. Naa na güpetü gëgüma ore arü ürün güẽẽtagügü erü nüũpe fagügü ya yema õe ya cristü arü, rü gëma meũ pewa mãũ. ¹²Tupana nüũ nanawẽ deagü i güũtã cristü arü ore profetagüũ, gëma pürakügü i naũgü, tama nügükatama, erü pekaní, rü gëma deãgü Tupanaarü ore nüa gëgüũ peka ya naaẽ i meũ. ¹³Rü yígü ita meëgü taãewa gëma puraküka i yaũ. Mëa kurü ínũ mã na fã, aĩküma nagüchayaõ norü meũ pekagü nuana gëũ rü gegüma Ngechüchü tüũ nanawe. ¹⁴Rü büũ ínũürün, taũ nagü perü iniẽ gema güchaũ chieũ nagüpiũ geguma taütatama Njechüchü arü ore ipeküagürün. ¹⁵Notürü gima peka kaãkü na üũne, pemagü, chanafaẽ, chanafaẽ üünegüũta güũma i torü maũ fa. ¹⁶Rü norü ore na ümatü: "PE ÜÜNEGÜ ERÜ CHOMARÜ RÜCHA ÜÜNE". ¹⁷Rü pema ñaãkü nakapekagü "chorü Tanatü" yima Tupana tani meã acüma i uuãtae ru nüũ i fae torü purakügü, nagu pemaẽe mea Tupnaãrũ ore ñaa i naãnewa. ¹⁸Rü pema nüũ pefa ga tama ni ga ürü, rü dierü mã, gëmaügü í tama taígü, pemagü na pea yauchigü gema naküma chieũ í nakümagü perü papãwa pi güẽũ, ¹⁹Natürü ga yema kori arü nagü meüne, ñoma wüi obeja rü tauwama wuũ rü amataürün. ²⁰Ngechüũ na unetagü noritama naã naãne na ügü, natürü ñoma i güneügugü, Ngechüchü ñügü nawẽ peẽka. ²¹Pemagü Tupanawe peru õgü ga nane Ngechüchü, eru Tupana nana maeü yuũwa rü nüna nana aã í meũ gemaka norü ò taügüma Tupanawa ina ügachiũka. ²²Rü pemagütama gema perü maũgü meũ meẽ erü naga pe ínue Tupanaãrũ gechaũ, gemaka pegü pe gechaũgü güũma perü maũnema ²³Rü pemagü wena perü büẽ, tama i nachire chienewã, erü meũ i nachire wani í perüi, tgema Tüpana arü aré maũ rü taügüma i güũ. ²⁴Rü güũma namachi rü wüi i maẽrün ní, rü güũma í meũ wüi pütürarun ní. Rü ni pã mãe rü pütüra narü gũ, ²⁵"Natürü Tüpana arü ore taügüma naru ò ñoma i naãnewa". Ñaã niĩ ore pemanüchiũ meũ i maũwa tüũ gaũ.

Chapter 2

¹Rü gēmaka name güüma í chieü taü naga inüë, rü dora, rü kugüikurütaä, rü todüüë kurü uchiga. ²Rü büë gewaka iraeürün, kunawae yima lechi meüne rü üüne, gemaka fä fa ti yaetanüü. ³marü ñukü fagü torü Kori arü gechaü. ⁴Ngechuchuka pe ín giema nutarün íë rü düügü poraäküma tüü qoe, natüru torü torü tüü wüi ya inpata mumachine rün nií, natürü maüne, tama i nüta yüünii, naturu giema Tupana tümaka kaë rü tanatüka ta meëchi. ⁵gēmaka pemagüta nutaä i maüne pi igü gemaka ya inpata meüne naäë nawa gēmaüka, rü gegumarünta meä nagüü na maüü Tupanaarü ore rü mea nanaü Tupanapeëwa gema ämare Tupanaka ga Ngechuchu Cistu arü. ⁶Ñanagurü Tapana arü ore, "DÜKA NA DAWENÜ, CHIAÜ WUI YA NÜTA TAMA EPÜWA AKÜWAKÜ, CHOMATA CHA YAÜKÜ, RÜ MËKÜ. TEË NAGÜYA ÖË RÜ TAÜKATAMA TA ANË". ⁷Rü naä amare pekagüni erü peya ö Ngechüchüü. "GEMA PÜRAKÜTANÜ TAMA I NGECHUCHU YA CRISTU I YAÜGUÜ, NOTUÜRÜ TORÜ TUPANA NÜÜTA UNETA YA NÜTA MEÜERÜN MEANA CHIÜKA YA INPATA MÜMACHINERÜN" ⁸MUËTAMA NAGÜTAYA KÜGÜ GÍMA NÜTA RÜ NÜÜCHI NÜTAMÜ". Nagütaya kügü, gegumarunta tama Tupana arü orega na ínüë, Tupana peü na üneta. ⁹pemagüü ní wui düügü ideechí, aukumaächima paí íngü, wüi nachíane ya üünene, numarü Tupana rü pe ingü, nagagü na ipemagü nüüpe uchigaü gema purakü i meëchiü ya gima peka kaäkü ya waänewa peü yaüchikü rü numa rü norü meëchiü omüwa pe gemagü. ¹⁰pemagü tama düügü chire pe igü, notürü ñuma Tupanarü düügü peigü. Pemagü tama Tupanaarü gechaü í tamaä gü, noturu mare pena yaaugü gema Tupanaarü gechaüü í tamaä gü. ¹¹Pa chaueenegü, chomarü düügü i tama nüüchakuäüaküma i chanaka, nümagürü taügüma daiwa namaüä ní gēma rü norü maü. ¹²Cha nawae mea ipe maeü natanü ya gemagü tama Tupanaü ögüü, gēmaka, woo chieakü küü ya ugü notürü mea i kumaügü, nuägü mea pewana na gueë gegüma Tupana ñoma í nanewa naügü npe taeegüüka. ¹³Rü marüname torü äegaküga ta inüë naka ya torü kori Cristü egagü, gegumarünta äegakü daüanewa gemakü. ¹⁴erü naä äegakugü tupana nüü uneta ya güeüka güüma i ore ñoma í naänewa üü taka. ¹⁵Erü Tupana arü güchanüí, gegüma meikü ugü rü chíane na tama chirü timachigagü kidea rü gíëma tauma küae. ¹⁶Rü tama pena ü gema chieu nakuma ñaä düü nuamaeerün, ku meä Tupana nanerün pe ígü. ¹⁷Rü namení mea naga pe inüë. Pegü pi gechaü pamarü Tupanaü kuäë. Mea nama pi kuagü ru nüape kuagü ya gema äegakü. ¹⁸Tupana arü purakütanüü, naga mea pe inüë gemaperü äegaku ñoma aru naanewa gemakü, aegaku mekumae rü tamaya ögüë mekumae rüka, gemagürüta chiekumaë. ¹⁹Teë Tupana pewa meë rü poraäküma guchaüwa gupetüë küta pora Tupana pewa. ²⁰¿na tauma taaku ru memaeü Tupana pewa geguma gema chieigagu í pokuegü? Naturu mea i ku maugü ru yeama guchaü kuka i gugu, rü Tupana na tae tümamaä. ²¹Naakani kuka chakaü, erü Njechüchü kuka kurüchagü na yüü, gemaka peü nanawe nakuma meü ya Ngechüchü gemaäka meä nawe rü íí ka. ²²Rü nüma ga Cristü tauguma pedadu naü; rü taguma teeü ni womüë. ²³Geguma chieü namaä iugüegü, rü nüma tama chieü maä nana gaüga, rü gegüma cristü torü Tupanawa naya ö tama na aneüka. ²⁴Rü numatama ga Cristü nayagë torü pecadü nugüünemä geguma kürücha wana ügü, gemaka tama marü pecadü tawa gemaüka, rü mea maëüka. Ngechüchu ga origagu ní peka ni taäne. ²⁵Rü pema ga üpa rü nama ga carnerügürü perü íanemare, notürü nüma rü marü torü Cristü ka pe woegü, rü chürararü mea torü maü nanadaü.

Chapter 4

¹Rü Cristo rü guũma norü naũnemã táka na yú, rü ngemakã yiemagü rü nawac na ngema meĩ ünũmata taniĩ; yigü i ingechaũgüũ, ngerü yiema yúe rü yu üchí chieũ ta ngenagü. ²Ngeguma tama numata u wena nakã negma namachigü, ngema guũma ngema yatügü, arü nguachaũgü, rü namewaina tupana arü meĩügüũ. ³marü tama na meniĩ ngema nguneũgü ngupetügüũ na nüna wegüũ ngema duũgü tama tupanagaũ ünũe nagu na ñ nggema ngeagü mana na maũ, na ngaechagü rü üchi na aegüechagü rü togü chieũ na ügü, rüüchi toqũma na tupanaagü. ⁴Rü ñaagürü tamana baĩachiché na tama yiemagü naakü i ügüũ, rü üchi tamarü naachieẽqũũ, rü ngemakã tachigago a deagüũ. ⁵Natarü nümaqü rü wii nguneũgügu yima nügü i meẽkũna na tũna pokue yiemag i yueẽ rümaeẽ ⁶Ngerü ngemakateniĩ na ngema meĩmã a deaũ yiemagü yuegüeka, na ngemaakü nata tũna pokueũ, natürü ta maẽ naeẽ i mekü tupanawa. ⁷Nturü ngema guũma ngema naãne arü nguchaũgü rü marü ni ngaika, na meaniĩ nakã iku duũ ngema me, rü guũũguma ku yumaẽ. ⁸Rü ngegumarürüta, tatanũwa na ngemaũ negema aikuma i negechaũgü, ngema ngema ngechaũniĩ muũta natukumü i pekadu i düẽtũũ. ⁹Kü pechiĩgü tupe pegüee wieẽchigü ü toguũtagü tama uchiẽakü. ¹⁰Yiema wieẽchiü ngema meü yavechigüekü, kü yiema taguãtataguma pe ngaugü, ngeguma meẽchigüũ i duũgü tupana arü meĩpeĩpeĩgü. ¹¹Ngeguma wieẽideagu, nkuti deãũma tupanagaruũ ti ü; ngeguma teei yumaegu, ku tupana arü pora mati deã, negeguma guüwa tupana na ta i Ngechuchuma, ngerü norü niĩ guũma i pora ngema ñamagü arü naanegü rü naanegü rü ngemaaküniĩ ¹²Pa chamakügü, taú ta pe baĩchigüũ yima üũ takã i naguüne, ngerü takü takã i nguürüũ taniĩmare. ¹³Küwai itaeẽgüũ ngerü tupanarüũ ta chi oeẽ, ngerü ngeguma tupana takã na kagu ngema ngeta ina maũũwa aikümaüchi itaeẽgüũkã. ¹⁴Negeguma Cristo egagu tachi na aegu, yiemagü rüta megü, ngema yima tupanueẽ mekü tawa na ngemagü, ngerü numagü rü nachi poraũ kũma na aũgü, natürü rü nüũ ti kuãgü. ¹⁵Duka na me, natauetama yiemagü na maetaãkü tunarü daunü, o ngitã tũna wogüũ, o chieũgü arü ügüryü, rü tama na meeĩna togue ary ngemaũgü i daũ. ¹⁶Natar ngeguma wieẽ i ngema meĩ oreka ta yugu, taú tũmachiekü ta ane, na mewai moẽ tupanaka tũmakã ta kaũ. ¹⁷Ngerü na newai niĩ ngema ü tupanachiũ waiea inaũũ, rü ngeguma taũtawaira ñra ena ügu. ¿me i chi ngema norü gay ngemagü tama tupanaga i inügügü? ¹⁸Rü yima mekü guachaãkü na ngupetü, ¿Ngeta chi na ngũnegema taguma tupanagai yaũũ rü üchí ngema chieũ arü üeuũ? ¹⁹Rü ngeküã yiemagü i tu panarü nguchaũakü yuee, küü yima ñamai naane arü ürüũ tuma arü maũ nüna ta agüü, rü üchí meü ta ügü.

Chapter 5

¹Tuna cha ugü yiema yapegü na tatanüwa ta ngemagügü, choma ta õipetaüwa cha ngema, rü üchi nüü davechiü ngema cristo na takä na yuü, rü choma tata ngema naütawacha ngemachiü ngema meü tuna weü. ²Kü nüna pe daugü ngema Tupana arü naane, ngema tatanüwatama ngemagüü, nüna i daugü, tama ngemagü tarü nguchü kuma, rü na me wainiü Tupana arü nguechaüküma. ³Tama yigü mamaü kuagüü ngema taütawa ingemagüü, na newai na meü i wegüü ngema tupana arü meügü. ⁴Rü ngegumata na ngögu yima oveliama kuakü, rü yiemagü ta tana yaü ngema napateë i tamaaüachiü. ⁵Rü naegumarüü pe Rü naegumarüügü, pa ngëtüügükü, kü yapegüaü pe Rü naegumarüünü; rü guamagü mea pe maegü, kü pegü Rü naegumarüüperü Rü naegumarüüragü: Ngerü Tupana tuma arü maü ta ängema chieü arüügürüü, rü ngeguma moe nakä ta agü ngema meRü naegumarüü ügürüü. ⁶Rü pegü i perü iragü, yima tupameë üünenewa, ngema nüma rü poraükü peünataeë ngma ngunaügü. ⁷Na me nü ngema torü pura kügü naetügu ta nugü, ngerü nüma rü aikü mama tuna na daü. ⁸Kü pe meagü, rü pe yumaegü; ngerü ngema torü vane rü ngema ngoõ i chatanä, yima airüü na ngigüpüteëcha, tawamagu ina uüecha wai tee ta tuna ngö. ⁹Na mewai nü na ngenagüü ngema õ, ngerü nüta kuagü ngema nguü taeneegü ta na ngenagügü ngema guüma ñoma naanewa. ¹⁰Natürü yima Tupana i meëchikü nama norü meü, takä na ka Ngechuchu i maüüwä, nari marü ñraüwa ki yuachigu, rü nümatama rü mea tuna weächieë na meaüaü, rü üchi poraächü rü üchi weha i chü. ¹¹Nüü tama ngema meü üchi naema norü naane rü auüguma, rü guüguma. ¹²Teneë i Silvano arü ueguakü, yima choma chaveneakü cha yauükü rü üchi meü iükü, rü irarüwa pekä cha wüeta, rü pema nüchiu, rü üchi pema chana ngöë rü ñaa nü ngema aiküma tupana arü me rü ü üchü norü moe, ngema nawa pe ngemagüü. ¹³Yiemagü taeneegü i Babiloniawa ngemagü, yimatama tama wiigü toochitu kumü, rü üchi chaune marka, rü pe tarü moegü. ¹⁴Wieechigü rü toquegüma pegü perü moegü i nama ngema meü i maü, ta megüyiemagü guama Ngechuchuerü ië. Rü ngegumarüü aü

2 Peter

Chapter 1

¹chimón Pedrù, wui pokutanüü üchü Ngechuchu ya Cristu arü qtanüü, üchü ñemagü ya ögüü gnema meëchiü o ngeguma tomä tana yaugüüü, o wegüü tanatü Tupana üchi chieüwa choüüyauchükü i Ngechuchu ya Cristu. ²Ñema amarë rü meü na muüchi ya irarüwachigü ngema Tupana arü kuamaa üchü Ngechuchu torü korí. ³Guüma ngemagü porä daunaanewa ne iü torü maükä rü nguëë wane uü Tanatü arü kuawa ne uü. yima takä kākü norü meümä üchü norü poramä. ⁴Naagüwa, nüma tuna nana ä meeçigüü rü taüchiü uegü, ngemagüü pemagü ñaakü nawa pe ngemagüü ngema naané meü, ngegumarüü pemagü nawa ipë nguü ngema chieü ñama arü. ⁵Ñemakä, meü na ü na küü ya mutukümüükä i meü kurü öwa, üchi kurü meü kuawa. ⁶Rü kurü kuawäpena üchika perü poragümare, i ngégumärüü pegüna pe daugü, öchi pea ngikü, ngema porä, imngema porawä pea ngikü i meü. ⁷Rü kurü aürewä, pea ükuchü tanatü arü meü, üchü perü ngechaüwä pe ükuchü ngema ngechaü. ⁸Ngerü ngemagü pewa na ngemagügü, üchi pewa na ögügü, tauguma tana ngeakügü üchi na ngearü öriä ngema kuawa i korí Ngechuchu ya Cristu. ⁹Ngeguma meürüümare i tamä kuawa nguë, ni ta daü ngema ngaikamaü; ngerü ta ngeetü. Numa rü nüna narü ngümä öchi tama ina na pü norü nukümaaügü chieü. ¹⁰Ngegumarüü, pachawenegü, meü pe ügü na ngemaükü kukä na kagüükä üchi kuna unetagüükä. Pegükatamo. Ngeuma pema ñema pe ügü, tautama pe woanegü. ¹¹Ngemaakü naga ta pé chokü yima iane taguma i guüne i torü korí poüü i Ngechuchu ya Cristu meakuma ta pena na ä. ¹²Ngegumarüü choma guüguma cha meü na ngemaakü pena nüchü kuächieü i ngemagü, wowä pemagü nü pe kuaë wowa na mea pe maeükä ngema aiküma ñuma. ¹³Choma naga charü inü i ngema wegü ngema kä peücha anima üchi pena nücha kuächieü ngema ngemaügü, ngeguma choma taepataü wata cha ngemagü. ¹⁴Ngerü choma nücha kuä na a ngaikaü na chorü taepataü na uegutani, ngemaükü korí Ngechuchu china na na wë. ¹⁵Choma ta pekä meüchima cha ü, na ngemaükü nawa chona pe kuächikä. ¹⁶Noturü tomagü tama ugümüanë wa tarüü ngeguma tomagü pemä nü ti ugü ngema porä üchi korí Ngechuchu arü ngochiga. Nachikawä peta na wegü ngema norü meüchiga. ¹⁷Ngeguma nüma na na yaü Tupana Nanatüwä ngema meü uchi porä ngeguma wiü uüchiane na inügü nakä yeä daunaenewä ñaü; Darü chaune nüi, yima nücha ngechaükü, ngemakä cha taeëüchü. ¹⁸Tomagü rü nü ta ünü ngema nagä rü daunaenewa ne uü ngeguma paächü naütawa ta ngemagügü yima mapüne a üünenewä. ¹⁹Tüna ngemagü ñaa nagä ta wiü arü nguneügü i ngupetügüüta. Pemagü rü meü pe ü mea perü inügü. Wiü ömü rüü pe igü pe yautanügü wiü nachika waaneüwa numa ta ina ngü ñema

pamamà i ñgegumarüü yíemá worama kurí ëüwaüë perü mañnegu ti ngõoneüğü. ²⁰Ñaa irà pe kuá, rü tauma ngema ueguchiga tama norürüütama nĩ. ²¹NgerÜ tauma uegùchiga tagumà yatü arü porá wa nena ü. Ngema nachíkàwà, yatüğü ï ïatanüküüğüü namá ñãë üüneü ní Tupanagu ï deagüü.

Chapter 2

¹Dorataagüü i ore uruügu, rü nua Íñewá na í, rü i dorataagüü i ngueëtaegurüü tata nua peká na í. Nümagü rü bemaáküta nügüma ñema nana ngegü i oregü i tagu i daü, rü nümagü rüta tama nügu nüna kuäëgü a Nguëëtaerüü naká taekü. Nümagü rü paatama nügükata nã ngëgü i norü daiürüü. ²Muuchiü rü nawé narü í i na chiríi nüguunemaã ya í güü, rü ñemaakü, namaagü, i nama i ai kúma i iü rü ta kugüüü ni ü. ³Rü na pëwëëaküneta rü ñümagü rüta taü natanü pema na ügü, rü ore i doraümaã. ⁴Erü Tupana rü tama nüü na ngechaü i ñema naüne i üünegüü i chieügu yüü. Natürüwai ñatüwá nana mügü i nachika i nawá i ooëüguwá na ñema na ngaüëüka i matamaü i waaneügü ñumata ina ngü i ñema nguneaü i norü pokuchiga. ⁵Ngegumarüüta tama norü guchaü üna ngëchaü i nããne i nukümaü. Nachikagü rü Noé nana dau, wüi ore arü uruü i weü, namaagü i togü i wüimepü arü taregümaã, ñëguma nua na ngegu i wíi i taüma i baiane i ñema naãne i duüügu i tama tupanaü kuaeü. ⁶Tupana rüta tanimakauü nã iëë a iãñë a sodoma rü ochi gomorra rü nana poku i gyeëakü, nawá nüna dauguüka i ñema nüü ngupetüüta i ñema tama Tupanaü kuaeü. ⁷Notürü yima Lot, i wekü i íkü, rü poraüküma na iachiaëkü nachekü i ñema nakümagü i ñema yatügü i ngearü mügüaü rü chieügu maeü, Tupana ina na poü. ⁸Rü ñema yatü i weü ñema natanüwá maükü nguneü chigü, rü norü maü i wegune nana iachiaëë ñema nüma nüna dauká rü ochi ñema nüna inüüka. ⁹Tanatü rü nüna kuä ñuaküta ina pouaü i yatügü i ngechaüwëëgüü i ñema ügüwá, rü ochi ñuaküta ñémata na pokueüka i ñema nguneaü i pokuchigagu. ¹⁰Ña rü aikumama niü yiemagü i tümarü nguchaü machiwa ñemagüchaüëchaë, rü gëkakügüü aee. Nümagü rüna porae, rü tama nüna kuagü. Nümagü rü tama iná müüe, na chieü a ugüëü i üüneügümaã. ¹¹Rü naüne i üünegüü rü nataü i poraägü, natürü nümagü rü tama oregü i chiemarüü nügümã ni ngegü i koriká. ¹²Notürü ñã naëügü, tama naaeü kuaeü, rüna ügü woeta yauruü rü oëëtaerüü. Numagü rü tama nüna kuagü i ñema chieü a ugüëü. Nmagü rü tana oëëgüta. ¹³Numagü rü nana yautanügüta i ñema norü chieü i ügü. Numagü, naga narü inüegü ru ngëma meüma i ngunekügu rü nawá ta taaëüchi. Nümagü rü egüü, rü wüaneü ni Ígüü, ngëguma pema na taäëgügu. ¹⁴Nümagü rü nana paetügü, yiema ngeatagümaã i chiri tümate küwawá i í güe; tauguma nüna rü chaügü i chieü. Numagü rü tüü na tugü a duatagü i tama meã i ígüe na chieü i ngëmaü ta ügüüka, rü norü maünewá na ngëma i ngema nguëë ina na togeaurüwëë. Rü wüi chieü arü nanegü ni í !. ¹⁵Numagü rü nama i weüna ni ígachi. Rü ni ígachi, rü nawá narü í i Balaan maü, Beor nane íkü, yima nü ngechaükü nã na yauaü i natanü i ñema tama wëëguüü. ¹⁶Natürü nüma nana wüi i nguëë naká na tama na inüü. wüi cowaü i íraü i tama i deaü, rü deëëakü gamaã i deãü rü tama nana ngupetüëë i norü áuáë a yima ore arü uruü. ¹⁷Ña yatügü rü wii i natuerü i ngearü deagüüü rüü ni ígü. Rü wüi i kaianeürüü niü, i wüi buanekü i taü i ngeü. Pamüü, i waaneü nakagü ngema na ngëma. ¹⁸Nümagü rü nüakü mare ni deagü, nümagü rü duatagü tüü na tugü, ñëma namachi arü nguchaüma i tama i aikuma i íchireü, Nümagü rü duatagü tüna tugü, rü i üchaüë a yiema chieügü maëëchawá. ¹⁹Tümama nana uegugü na nawá ita nguüü, naturü nümagüta rü tawakü chieüwá ina choü. Erü wüi yatü tawakü wüi naküma ina ngegu, rü tawaküta nawá ina nguuchi. ²⁰Meürüemare yiema ñaa naane aüachií waí nguüchië nawa ngema tanatü üchi poürüü rü Ngechuchu ya Cristu arü kuama, rü wena naká tana woegügü ngema chieügü, nagu wenama na nügügü norü nakümagü ta na yeera nori arü ügüguruü. ²¹Na meüchíwai nümagü támã meü námã weguü na kuagüü iní ügachí narü mú üüneü nünanà agüü üñë. ²²Ña gré aíküma niü náka gü " Guá airü náka na táegü ñema narü qü". Guá kuchí marü meü wena náka na táegü ñema áwachí .

Chapter 3

¹Ñumata, pa chawenegü pekã tacha wüetá ña tare ematü ña nana uegutanüũkã ñema kurú kuagü. ²ÑemakÜ pémagü nagu perü inü ñema ore núkuma Tupana arü duügü üüneü ni uü y ñema kori torü maëruü muü tona ãñ nawagü ñema nguetaeruügü. ³Wiikanã niĩ pekuã, nuá na ngutá ñema kugüwégüü i wíwè arü nguneügu. NÜmagü na kugüwegü na ügütá nīgü arü nguchaüma. ⁴NÜmagü ñanarügü: “¿NgétÁ na ñemá ñemà uegü ègà morü na táegagü?”. Ñégumà torü pápà na peegü, guü ñema takü ñemà na wiigü, ñégumà na igügü ña ñemaü. ⁵Nümagü nüü narü ngümà rü nachika dañanewá i mairäü nuana na maü düetüwá a deã i ñemakü deã, muüchi na ü, Tupana muükà. ⁶rü ñéguma ña ñemaü, rü nañe yégumà nguneügü, nánà chieëgü ñéguma deãmana baichienagü. ⁷Notürü ñuma ñema nachika üüneü i ñema mairäü namaná nguü ñema niĩ narü mú naka ñema üü. Nümagü inrü nguë ñema nguneü arü pókuchiga öchĩ nana öë ñema duügü chiekümagü. ⁸Narü tanmata ipena ngegü, pachawenegü, pa chawenegü, wií nguneüya korika mil tauhekünĩ yü öchĩ mil taunekü rü wií nguneü niĩ. yü öchi mil taunekü rü wií nguneü niĩ ⁹Nüma kori tamoi ni ñaküü írárwá narü uegümà, ñéguma nümagüruü írárwá ni ügu. ñe makü nachiká mea ínana nguë tümagüka. Nüma tama na nawè tawémá ta yuü ,notürü na nawé ña nachika na ãñ yü ñemaka guëema ñema naküma chiëü itana ngegüü. ¹⁰ÑemakÜ, kori arü nguneügu rü nuá tana ü wií ñíwèruü. Ñema daügu nañe tana chopetü wií taüümã aägüane. Ñema ñemaü nana gú üümã, i mairäü rütakü naügü ñema ta na ngoegü. ¹¹guüma ña ñemaü nana chieëgü ñégumatá, ¿TakÜ arüduügü ni pemagü? pemagü meatá pemaëgü wií maü tama chieüwá ñema. ¹²I pe na ngueë i pàamátá ñema nguneü na nuá na üü ya Tupana. Ñema nguneügu, rü daüna arü nañe nana chieëgü ñema üümaà i ñemaügu narü tú ñema naianeüma. ¹³Notürü ñema uegü, tomagü i tana ngueë ñema nachika meü rü mairäü ngewakuü, ngetá ñema weguü maüwá. ¹⁴Ñégumà, chawenegü, i pena nguëguña ñemaü, meana ü rü ñégumà tama pe áwachì nápèwá a Ngechuchu. rü i pe ngumüü. ¹⁵ÑemakÜtá, ñema kori arü ngechaü náka torü poüchigarüü, nümarü ya toëne Pablo péka na wiétagü, ñema narü kuá maã nüna na ägüü. ¹⁶Pablo nini ü náchiga ñégumá na wietagü narü poperawá, na ñemà takü chiga tama mea ni kuaküraü. YatÜgü tauma kuagüü tama wií nachikaguü tama meã na wegü ña ñeemaügü, ñemaka nümagü toama na eëtaegü, norütama chieüka. ¹⁷Ñemakà, chawenegü, marü nipe kuá ña ñemaügü, pegümatá i pè nguüü ñégumá tama ngétaamã pe í ñema duügü pe womoëgüü rü tama nü kuáchaü narü mugü i pemagü marü narü taü ñema na meã pe maëgüü. ¹⁸Notürü námà na yá narü kuá ya torü korü ya maëruü ya Ngechuchu ya Cristu. Ya narü porá nákatá niĩ, ñuma i guüngunrügu. ¡marü na mé!

1 John

Chapter 1

¹Nukuma nori nã ügügu, marü nüta Ìnüëgu, marü nü ta daugü toétügüma, marü nüta dau erü chamëmã nücha daú, marü na ngaĩkamã ñemã tupanärü mãü. ²Marü, kurü maüwá nüñã dau, rü marü nüü ta dau, rü nüü tarü we ñemã tokümã, tomarü pemã nü ti ú ñemã nakümã tagumã i guü, rü ñemã kü ñemã tupanäütawC, rü ñemã narü wé totanügü. ³Pemãgü marü nüü pe daú rü marü nüü pe Ìnüü, nakü peí cha unëtagü, marü düwC pemã marü pe amükügü. Torü tamükügü rü tanätümaní rü nanëta ngechuchu. ⁴Ñaa peka ta e ñegumã guemã ta taëgü. ⁵Ñaa ni í ñemã ore marü nüü Ìnüü rü pemãgü nüü ti y. Tupana rü omüniü rü nawC na taumã ñemã wañe. ⁶kumarü nü kü kuagu kü amükü namãa erü wañeÍgu kü ü, kü dora ñuachi tamã meã kü ü. ⁷Omüarü namãgu ígu , daa ni yimã omü , togeemã ta amükü, rü norü nagü ngechuchu rü nane ina rü pi nagumã ñema torü ore. ⁸Kumã nükü ugü tamã nã chië kurü mãü, kugutã kü womüë aikumãkü tamã tawC ninã ü. ⁹Marü nüü kü ugü kurü chië mãü, tupanã tamã nã chië rü nã meëchi Ìñã taüka torü chië rü Ìñã taüka ñemã torü chië. ¹⁰Nüükü ugu tamã kü chië, erü yiemã tarü üga, rü nagã tamã tawa nã ñemã.

Chapter 2

¹Chaunegü, ñaã peka cha wüü tamã chieĩ pe uũka. NGürüachi chieĩ pe ügu, na ñemã wiĩ tüü ĩ pokü nanatüütawC, ngechuchu ya Cristu - yimã meã maükü. ²CHIMã kori tünã nana ã nagü ĩ tamã chieĩkã,rü tamã torükarikã, erü nguẽkã ñaã nãñetüwewa ñemãgüe. ³Ñemãkã nüü ĩ kuã meã nĩ kuũkã, meã namãã kü nguũ ñemã tupanãarü mü. ⁴Yiema ñagüe. "tupanãũ cha kuã", notürü tamã norü mugũ tã ĩnũ, nã dorataã, tamã nã ñemã norü mẽĩ. ⁵Teẽ norü deã namãã ĩ nguẽ, aikumãkünĩ, yiemãñã nãñã ã norü deã yimã tupanã. ⁶Marü nü ta kuã ñemã naütawa ñemãũ. Yiemã chawã ñemãẽ naweĩnĩ chamã ti ũ ngechuchurũ meã ĩ ukũ. ⁷CHamükügü, tamãnĩ peka charũ ẽ ñemã mãũ ñewakã, erü nükumãütanĩ ñemã mãũ ñemã taãnĩ deã marü nüü pe ĩnũẽ. ⁸Erü marü nĩ, marü pekã charũ ẽ ñemã mãũ ñewakã,marü cristowã pe ñemãgü, nãa nã üpetü ñemã wañẽ,ñemã aikumãũ omü mārũ ĩnã yauchi⁹Yiemã ñaãkü ĩ deã chamãrũ omü chi ĩ rü kuẽñechigachi kü aĩ, wañẽĩwa takũ ñemã. ¹⁰Yiemã nãñẽ ĩ ñechaĩ omüwã ta ñemã tamã chieĩ marü naũ ü. ¹¹Yimã nãñẽ chi kü aĩkü wañẽĩwã ta ñemã rü wañẽgu ti ũ; guã tamã nĩ na kuã ñeta ta y,erü wañẽĩ nanã potaetũ. ¹²Peka chana e, pa chaunegü peĩ cha ñechaũ, marü perü chieĩ ĩnã pigũta naẽgaguta. ¹³Peka charũ egü, chaunãtũ, marü nüü pe kuã yimã kori nori na ügügũ. peka charũ egü, ñetüegü , pemãgü marü iperü poũ ñemã orearũ chieĩ. Pekã marü charũ wũ, buẽgü,erü pemãgü marü nüü pe kuã yimã tanãtũ. ¹⁴Wenã pekã charũ é, chaunãtũ, marü nüü pe kuã yimã noriĩchi nuã ñemãkü. Marü pekã charũ wũgü, ñetüegü, erü pe poreẽchi, tupanarũarũ deã pewatãñã ñemãũ, rü marü iperü tã ñemã chieĩ. ¹⁵Taũ nãñẽ pe yumẽĩ rü tamãtata tomãrẽ nañẽwẽ ñemãũ. Teẽ nãñetüwẽ yumãẽchã, norü mãũ yimã chaunãtũ tamã ñemã na ñemã. ¹⁶Ñemã guũmã nañetüwewã ñemãũ--ta nawã ñemã namãchi-- ta nawã ñemã nãẽtũ-- tamã nã ĩnũchaũ norü mãũkã-- tamã nãñetũarũnĩ, ñaãrũ nãñetüwẽarũ nĩ ĩ. ¹⁷Ñaã nãñetüwẽ rü nã ngupetũchaũ. Teẽ marü tarũ üta ñemã tupanãrũ deã guũgumãtã ñemã ta ñemã. ¹⁸Buegũtã, ñaãrũ marü nã gutãnĩ ñumã. Marü nü pe ĩnũegu ñemã marü nĩna y yimã anticristo, ñumã muĩchi antcristo nuã nã ĩ. Ñũachi marü nü ta kuã erü marü nĩ ngũchãũ. ¹⁹Towãta ĩnã choügü, tamã torü nĩ ĩgü.erü torü chi ĩgü, towã ta nã nemã gũũgumã. Marü ta ĩgu, tũgü ta wegü erü tamã torügü ti ĩgü. ²⁰Marü pemãgü penã tã wemẽ tupanãẽgagu, rü guemã pemãgü marü nüü pe kuã. ²¹Tamã pekã chã eẽtẽ erü tamã nüü pe kuã, aikumãkü pemãgü marü nü pe kuã rü guũmã tamã dorãmarẽ nĩ guũmã mẽĩ deã nĩ ĩ. ²²Teẽ ti i yiemã dorãtã yiemã wenã dorãtã erü ngechuchu ya Cristu? daẽ duẽ rü anticristu nĩ, ñumãnĩ tamã kunãtĩti ĩ rü tamã kunẽta ti ĩ. ²³Tawemã tumãñẽĩ tama yawẽ rü nãñetüütawã ta ñemã. Yiemã aikumã tũmãñẽĩchi i kuẽ erü nanãtũwã tata na ñemãta. ²⁴Ñumã pemãgũtã, marü nüü pe ĩnũ ñũachi guũgutamã chawã pe ñemãgü. Pemã marü nüü pe ĩnũegu norĩ na ügügü ñemã pe mãẽgũũtã, nãñẽĩtawã pe ñemãgũũtã rü ñũachi nãñetũũtawã. ²⁵Rü ñaãnĩ ĩ norü deã tünã na ã guã tupanã: kurũ mãũ tagumã na yu. ²⁶Marü charũ ũ ñaã pekã yiemãgũkã gaikamãñã ñemãẽ ñũachi chiri mãẽgüegü. ²⁷Rü ñũachi pemãgũtã,namã tünã ngogü ñemã norü porã pewã na ñemãũkã,rü tamã na nawẽ tũtã ngueẽ. Aikumã marü namã tuta gogü ñemã norü porã marü guũmã ñemã ñemãũ rü aikumanĩ ñemã tamã doramãrenĩ, rü marü peĩ cha guẽĩ, ñemãtãã pe ñemãgü nawã. ²⁸Rü ñũachi, pa chorũ chauñẽgü, ñemãtãã pe ñemãgü nawa, marü wenã na ngogu, yiemãgü nüü ĩ weĩ ñaã norü deã mẽĩ rü ñũachi tamã ãñẽĩ napeẽñã nuã na ngugu. ²⁹Pemãgü marü nü pe kuã yimã tupana tamã tanã womüẽ, guẽmã nü tã kuã yiemã na üẽ tamã tanã womüẽ nawã ta irã.

Chapter 3

¹Marü nü pe daa ñeĩrũũ taũ ngẽchaũ tũnã na aũ yimã tanãtũ, rü marũtã tupanaŋ naakũgũ pe ãgũtã, rü ñaani rü tomagũ. Erü marü ñaã, rü naanẽtũwe tamã tuna kuagũ, eru pemã tamã tũũ pe kuã yiemã Tupana. ²Peĩ cha ñechaũgũe, ñumã tomãgũ tupanaakũ ti ãgũ, rü ñuachi taũtã tarũ wẽ ñemã torũ maũ ñemãũ. Marü nũta kuatã Cristu na ngõũgugũ, nũmãrũtã tĩ ãgũ yimã Tupana, rü nũtã dũtã yimã Tupana rü nũmãrũũ. ³Guemã tamã na womũe norũ deawã yawã ta ngu nagu tã dawenũ yimã tupana erũ tũgũ tã yautã, nũmãrũtã yimã tupana tawamã tã yie. ⁴Yiemã na uẽchae ñemã chieĩ óre tarũ ü tamã na mẽ, ñemã chieĩ óre tamã tã ñũ nũũ emãtũũ. ⁵Pemã marü nũũ pe kuãe ya Cristu marü nũtĩ ãgũ tũũ ñã taũkã ñemã torũ chieĩ óre. Rü nawã na taumã ñemã chieĩ óre. ⁶Tawemã rü nawa ñemãe yimã tupana tamã mãrũ tã chie. Tawemã chieĩ uẽ tawemã nü tã dau tamã nü tã kuã. ⁷CHorũ chaunẽgũ, taũ ñemã i ukueĩ ñemã chieĩ deã. Yiemã tũũ i uẽĩ tã mẽ, tã mẽ yiemã Cristu nã mẽ. ⁸Yiemã chie uẽ erũ yurẽu aru tĩ i, ñemã yurẽu chieĩ na ü norĩ nãanẽ ugũgũ. Ñemãkanĩ rü Tupana nanẽ marü nĩ ti ugu, nagu tanã ngaugũ ñemã yureuarũ óre. ⁹Yiemã Tupanagu irãe tamã chiaẽitã ü erũ Tupanaarũ nãchirewã tã ñemã. Tupana taũkũrã chieĩ na ü erũ tupanawã na ãrã. ¹⁰Ñumãnakũ daã Tupana nanẽ rü ñuachi yureu nanẽ nũtarũ wẽgũ ñaã. Yiemã tamã mẽe uẽ tamã Tupana arũ tĩ i, tamãtãti i tũmãenẽi i ngechae. ¹¹Rü ñaani ñema meũ dea nũpe inũeũ norigu na ugũgu, rü guema yigũ i ñechaũũ, ¹²tama yima Kairũũ yureu arũ ikũ rü naeneũ i makũ. Rü ħTũkũrũũ takũ a maũ? Erũ chieũ na ü, rü naene nakũ meũ na ü. ¹³Taũ pe baiãchieũ, chawenẽgũ, ñegumã naanẽtũwe pechi na aĩgu. ¹⁴Tomã marü nü ta kuã tã yue erũ wẽnã ta maẽ, erũ toẽnẽi ta ñechaũgũ. Teãmãrẽ tamã tũgũ ñechaũe ta yuechã. ¹⁵Teãmãrẽ a yiemã enẽ chi aĩe rü maẽteĩnĩ. Rü pemã nüũ pe kuãe ñemã maũ tamã nawã na ñemã maẽtã. ¹⁶Marü nũtã kuã tãu ñechaũ, erũ Cristũ torũ maũkã na yũ. Yiemãgũtã ñegumãrũũ tãgnẽgũkã tanã ã torũ maũ. ¹⁷Notũrũ yiemã guũmã tũũ ñemãe aĩrũũ tũũ ñemãe ñaã nanẽtũwewa, tũnã dawenũ yimã naenẽ tã ñearũã aĩrũã rü tũmãmã na awachi norũ mãũnẽ narũ watã, ħñuakũ nawã na ñamãũ i ñemã tupanarũ taũ ñechaũ nawã ñemãũ? ¹⁸CHa pewegũ pa chaunẽgũ, taũtamã nĩkũ umãreĩ kurũ deãmã nuachi kurũ konũmã, dũnã na wẽ i aikumã na ü. ¹⁹Ñemã nü ta kuã yiemãgũ otãũũũgũ rü torũ mãũnẽ wikanẽ naũtãwã na ñemãũkã. ²⁰Erũ nũmãtãmã torũ mãũnẽ tũnã pokuẽ, Tupanarũ torũ mãũnẽ inãrũ tamãe, rü guũmã na kuã. ²¹Ñechaũgũ, rü ñegumã torũ mãũnẽ tamã tũnã pokuẽgũ, erũ tupana tamã na doratãã. ²²Ñemã guũmã nũnã nakã i kã, nawã tanã yaũ, erũ norũ mugũmã tã nguũgũ rü tarũ u ñemã mẽĩ nakũmã nãpeẽnã. ²³Rü ñaani norũ mugũ-- naweĩnĩ a ogũũ nanẽegagu a NGechucho a Cristu rü guemã yigũ ñechaũ-- numã tũnã na aũrũũ i norũ mugũ. ²⁴Yiemã norũ mugũ i oẽ nawã ta ñemãecha. Ñemakã nũtã kuãeĩ tawa na ñemãũ, norũ naẽ nũmã tũnã na aũ.

Chapter 4

¹NGechaügü, tamã guũmã naẽ pe õgü, tamã ă õóchĩĩ na aikumã tupanawa ni na ũ, erü na muũchi naãñetüwewa tupanaärü õremã i dorãũ. ²Ñemawatã nüũ pe kuã na aikumã tupana maũ yi i-- guũmã naẽ nü daugu ngechucho nuã na ũ tupanamachinĩĩ, ³rü ñemã nãẽ tamã ngechuchu i kuũ tamã norü nĩĩ yimã tupana. Ñaã nãẽärü antcristuärü arü ni i, pemagü nüũ pe ñnũẽ ñema nina y, rü marü nuã na ñemã naãñetüwewa. ⁴Pemagü rü Tupanaärü pe ñgü pa chaunegü rü numachi nüũ i perü yeera, erü yima pewa ñemakü ya yima ñoma naãnewa ñemaäkü narüyeera. ⁵Nümagü rü ñaã naãneka ni i, rü ñemaka, ñema nüũ na ugüügü ñoma naãneka nĩĩ rü ñoma naãneka rü naga na inũẽ. ⁶Tee tama Tupana arü i iẽ rü tama tüũ i tarü inũ. Nawa ta nüũ ta kua i naãẽ meũ ya aiküma i iĩ rü ta ta nüũ ta cuãgü i naãẽ dorataã. ⁷Pa chautanüügü, ñia wuüichigü rü yigü ta ngechaũ, erü ñema ngechaũ rü Tupanaärü nĩĩ, guama yima Tupanaũ ngechaũ rü ngewaka ta bu rü ñumachi Tupanaũ ta kua. ⁸Ya yima dueẽ tama Tupanaũ ngechaũ rü tama Tupanaũ ta kua. ⁹Ñemaäkü Tupana arü gnechaũ nügü na we tatanüwa, na ñemaäkü Tupana rü yima naãne nügüma wüikakü ñoma naãne nana mu na ñemaäkü nagagu i maeĩka. ¹⁰Rü ñemaäkü nĩĩ ñaa ngechaũ, tama na uchaũ nĩĩ Tupanaũ ta ngechaũgüũ, notürü ñuma toũ na ngechaũ nua nana mú i Nane rü nügü na ã torü chieũka. ¹¹Pa chaweneegü, na ñuma Tupana poraäkü tüũ ngechaũrüũ ñemaka ta yiemagü naweena wüiechigü yigü i ngechaũgü. ¹²Tauema Tupanaũ ta dau. Ñeguma wüiechigü tügü ta ngechaũgu, Tupana rü tawa na maũ rü gnema norü ngechau rü tawa narü mechigü. ¹³Rü nawa nuũ ta kua ni nawa i ngemagüũ rü ñumachi nüma tawa erü nüma rü norü naãẽ tunanã ã. ¹⁴Rü tomagürüta, nüũ ta daugü rü nüũ tiuchigagü na naneũ nua namuũ na ñemaäkü guũma i duũgü na maeũka. ¹⁵Rü yima yaoẽ rü nüũ i uchigae na Tupananane yijũ ya Ngechuchu rü aiküma Tupana arü duũ tiĩ, rü Tupana tümawa na maũ. ¹⁶Rü ñemaäkü yima rü nüũ ta kuagü i norü ngechaũgü i Tupana tüũ ngemae. Tupana ru ngechaũnĩĩ, rü gueẽma nawa ngemaẽ i ñaã ngechaũ rü Tupanarü tümawa na ngema, rü ñumachi Tupana rü tümawa na maũ. ¹⁷Ru ngemaka, ñaa ngechaũ rü totanüwa inarü weächichigü, na ñeguma nawa na ngugu i ñema nguneũ i guchaügü na kugu taya õgüũka, ñuma nüma ya iĩrüũ ngegumarüũ ta nĩĩ yiemagü i ñoma i naãnewa. ¹⁸Ngechaũ tüũ i ñemagu rü na tauma imuũ. Rü ñema ngechaũ aiküma i iĩ rü inana taũchi iñema muũ, ñeguma nüũ i ngechaũgu taütama ta pokue. Erü yima nüũ muũ rü taütama tarü weächĩ nawa inorü ngechaũ. ¹⁹Tomagü rü togüũ ta ngechaũ, erü nüira Tupana tüũ na ngechaũ. ²⁰Ñeguma wuie ñagügu: `Tuapanaũ cha ngechaũ`, notürü tümãñeechi ta aigu, rüti dorataa. Tee tama tümãñee ngechaũ, nüũta dauäküma, tauakütama Tupanaũ ta ngechaũ, erü taguma nüũ tadau. ²¹Rü ñaa nĩĩ norü mugü rü Nawá tüũ ngema: ya yima Tupanaũ ngechaũ na nawaeta na tümãñee ta ngechaũ.

Chapter 5

¹NgeerÜemare ogügu na Ngechuchu ya Cristu niñ, Tupana wa na ñrà, rü ngeerüemare tüma rü pápà i ngechañé rü tana ngechañ yima nawa irákũ. ²Ngemakã nûta kuaé na nûñ i ngechañgü tupanaäkügü. Ñeguma Tupana ñ ngechañgü ùchi norü ngemañgü nguéégü. ³NgerÜ ñaaniñ Tupana arü ngechañ: nama i nguñgüñka ngema norü mugü. Ngema norü mûgü tama na yagü. ⁴NgerÜ guamá yiemá Tupanawá irà é naaneüta gana. TorÜ òmaã niñ nûñ itarü yeeragü i ñama naâne. ⁵¿TÈÉ tiñ yíema ñaa naanè arü porá wa ngupetüè? Yíema ña oè na Ngechuchu na Tupana nane niñ. ⁶Yima ni nua ùkü deäaku rü naguakü Da niñ Ngechuchu, yima nua ùkü deäakü rü naguakü, tama deaüküñka. NÜma rü nua na ù deaäkü rü naguakü. ⁷RÜ na ñema i tamépü nachiga i deagüñ: ⁸Ñema nãäe, ñema deá, rü ochí ya nagü. Ña tamépü gũ rü nûguma wüigu narü i nûe. ⁹RÜ yatügü arü deagü i yaugügu, rü Tupana arü dea rü narü tamae. ErÜ Tupana arü deachiga rü ñaã ni ñ: RÜ NÜma nachiga ni dea a yima nane. ¹⁰NgeerÜe a Tuapana nãnewá a òè, rü tümawátu, na ngëma i ngëma deachiga. NgeerÜe a tama taã ò i ngëma dea i Tupana nûñ uñ i nanechiga i ññ. ¹¹RÜ ñaani i nachiga: RÜ Tupana tüna nana ñ ñema mañ i taguma gũñ, rü ñema mañ rü nanewá ni na ñemañ. ¹²Yiemã nane tumáwá ñemáe ruta mañã, yíema tama Tupana nane tümawá ñemáè, rü tama tu mañã. ¹³RÜ pekã chana wümatü i ñaã ñemañgü, nüpe kuañka na peñ na ñemañ i mañ i taguma guñ, i pemugü ña Tupana ñaneégawá pea ogüñ. ¹⁴Ñãatani i ò napeewá tü ñemañ, ñeguma ñeürüñ i ngemañ nûna nãka i kagu, rü nãäeaku i iñ, nûmarü tüñ na ññ. ¹⁵RÜ marü, nipe kuá NÜma tüna ññ, ñeürüñemañ náka iku kagü, marüñipekuá na guñma tüñ na ñemá ñema náka ñkukañ. ¹⁶RÜ teè tümäenè daugü ñema chieñ itügü tamatá yuwá tá ññ, na yumaè, i Tupanatá kúnã mañ ta ñ. PékagÜ ñemã chieñgüñ tama yuwá na ñ. Ña ñema wií chieñ yuwá tüñ gañ: tama nichí ù niñ naka kuyumaè. ¹⁷GuÜma tama meñ rü chieññiñ notürü na ñema chieñ tama yuwá tiñ gañ. ¹⁸NÜñ takuá teëmare yíema Tupanawá íraè tama chieñ ta ñ. NotÜrü Tupanawá íraè namatá nguñ, i ñema ngoñ rü tama chieñ tümamã na ñ. MarÜññ ta kuagü na Tupana gûaru ñgüñ i morünütakuágûarü ñgüñ i morünüta kuágü ñema guñma nañè ngoomeg wana ngemã. ²⁰notürü marüñipeká i name tupana nuánã ñ i rü kuá tananañ rü ñemakü nipekuá ya Negechuchu ya aikümayiñ. ñemarü nuatá ñemàgü ya aikümaníñ ya name Ngechuchu ya critu. nûma niñ yuñ. ²¹chaunegü pegüma penguñgü rü taütama peya ogüñ ñema tupana chiküñañeta.

2 John

Chapter 1

¹Pa ngëna yema óí küñ ünetäkü rü küaküñ; rü poraäküma nûñchagechañ, gegümarünta güñema tüpana arü ore i faè. ²/Nagagü gema aícüma toütawa gemañ gechañ, rü taütawa na gëma güñgüma. ³Norü meñ, Tüpanaürü gechañ Í tamäagü, rü gümü toütawa na gëmagü, rü Tüpana arü papà, rü Njechüchü, rü papà, aikuma tüñ na gechañ. ⁴poraacüma cha taäeüchi tümamaacharüñ ya cüneegü mea namaà i aiküma maeè, ñuma toma tanayaügüñrü gëma wééñ i mûgü Tupanaarü íñ. ⁵Rü ñuma küna naka chacaã pa gëe, tama chorü wüeata ní, rü tama müñ gëwakaüñ, woetama norimaã na ügüñ, gñã chigü ta gechañgü. ⁶Rü ñaaní gëchañ, nagürü maeè mûgüñ. Ñaani mûgü, küma nûñ kürü ññ norimã ügüñ, küma nagüññ mea norü maürü ya Njechüchü. ⁷Müñmã doraweégüñ ña choñ ñoma ñ nañnewá, rü ñumagü tama ñññü ya Njechüchü nûmanaññ yatüakü ñomañnañnewa. RÜ ñaaní dorawaè rü anticristüñiñ. ⁸Mea perü daññ, pema tama notücama ta parüakügü rü gëma nakai pürakiügüñ, geëmaäküta taüta aãmare peè yaüñgü. ⁹Rü gñemã tama üaneè rü tama cristü arü oregü maeè, tama tüpana naütawa nagëma. RÜ gñema nawa gëmaè cristü arü ore tümawana gëma i taré, ya papã, rü nané. ¹⁰Rü teè küka i ügü, rü tama kümañ nûñ i ügü gema ore cristü arü, tañ künayaññ küchíñwa, rü tañ ñññkürü moeèñ. ¹¹Rü gegüma ñññkürü moegü namaã kütaã gema chieñ purakugu. ¹²Rü choñ nagëma i müñma i ore, rü natürü tama chanawaè pemañ nûñ chiüñ i poperawa ümatüakü, erü paãta petanüwa i chaãdañ, rü pemañ ñññchiü mea rü gemaka wüigü mea taegüñka. ¹³Rü nanè nügü faeè ññgü narü moeègü cristü aëgagü.

3 John

Chapter 1

¹Ya yima yakü a Gayu ya aikümaäku nüücha ngechaükü. ²Pa chaueneë, chomarü kuka cha yumaë na ñemaäkü guüma takü iku üüwa rü ñumachi kurü maüwa meä ya üchigüüka. ³Rü taäküma cha taäëüchi yeguma ñema ya ögüü chaütawa na ïgu rü ñumachi kuchiga i meï rü i aikümaü chomaä ya ugügu. ⁴Na tauma choü i to taäë ñaärü tamaë yeguma nüücha ñnuchigagu i chorü buügü na aikümaü i namagu na ï. ⁵Pa chaueneë, kumarü nagu iku maü na ikuna üü i purakügü namaä i kueneëgü rü ñumachi togü, i duügü i tama nüü i cuagü, ⁶Ñemagü niï i kurü ngechaüchigagu i deagü napeewa i ñema ya ögüü. Kuma rü meïma iku ü erü Tupana nawaeïäküma i kuna muächitanü. ⁷Naëgagu ina choügü rü ñemaka tauma takü ni ngegü tüü ya yiema tama ya ögue. ⁸Tomagü rü meäma tüüta yaügü erü tümagü rüta tomükügü itiügü nawa ñema purakü i aiküma. ⁹Choma rü tümaka i chana wü i wui ñemaü ya yiema ya ögüë, notürü Diotere, ya nüira a öchirekü, rü tama toü na yaugü. ¹⁰Rü ñemaka, ñegumachi ñema cha ügu rü chi nüna namaä cha kuaächi i ñema norü purakü i na üü, nüma rü poraäküma chieü deamaä tochiga ni dea. Tama namaä i taäë i purakügü, nüma rü tama tüü naya ögü ya yiema ya ögüë i ñema ore. Nüma rü tüna nana chüu. Ya yiema tüü na nguchaüchiree natanaüü rü ñumachi yiema a ögüetanüwa tüü i na nuü. ¹¹Pa chaweneë, taü ñema chieü ikuya dauü ëkü ñema meü naü. Erü Tupanaikatama niï meü ükü. Tee chieü üe rü taguma Tupanaü ta dau. ¹²Rü aikümaüchi meä nachiga ti deagü ya Demé naka ñema naüü. Tomagürüta nachiga i ti ugügü rü pematama nüü ipekuagü ñema tochiga rü aikümaniï. ¹³Choü nañema muüma i ñemaügü i peka cha wüegachire, notürü tama choüna nguchaü na nãämü rüena wüetaruümaä peka chanawü. ¹⁴Choma rü ichana nguëë napaaüra peï icha ya dau rü numachi ngoüwama yigümaä i deagü. ¹⁵Pemaä na ñema i meï. Pemükügürü peï narü moë. Naëgachigümaä nüü iperü moegü i pemükügü

Jude

Chapter 1

¹Jüda, ngechuchu arü purukütanüü, rü nãëñë Jakobo, yiemä gü naka na kagü tupana tanätü tanä na ngechü, rü namäa na nguü ngechuchoküa: ²ñema ñechaü rü norü ngüümü rü ngechaü rü peü na muüka. ³ñemä ñechaü , ñuächü porä cha ügü cha eëteëgü ñemä torü piuchigaka, chama peka chana ematü ipena taüchiüka i ñema chieü maü naka porataü naka i o, rü wikana tünana gü a yiema ötanüagü. ⁴erü ñema yatüügü péechita ñemä na chokü ñaa yatüügürü marü poküpatgá na ñemagüechata. ñemä yatüügü na mëgü, yiemä tomagüküna üë ñemä tupanaagükü deä mamä ta tãwëë, rü ni dorä yima wiitamä ngchaükü rü kori, Ngechuchu ya cristu. ⁵ñumä tá nagü peï charü ñnueï, rü pemägü marü nüü pe kuächire guumä, yima korï tüü i na ngaüchi tüü ñna müü ñemä waimüanewä Egipto, rü pemägu nagu pe ngaügü ñemä tamä meä pe ögüë. ⁶ñegumaiüüta i ñema naüñë üünaë tama norü poraü i nachikama ngüügüu, rü napata ñema wogümaiëü, tupanaiü ñna gotagü kuiéntimä güügumä, ñemä ñnã waenë i chiwä, nürü norü nguñeïwä ma ngü. ⁷rü gumä Sodoma rü Gomora rü na küwawä yimä ñane, rü na wiügu ñema chieü maü ñemweëchiga rü nawa na ñega ñema tagumä ï yueï. tanä na wegü yiemä chieü ügüë yiemä guugumätä ñemä ta ñemägü. ⁸ñegumarütä, a yiema nagu i anegügüë rü na eë i tümäünegü. rü nüüna oóegü norü äëgakü, rü tumaweama tümama ni ugüë a yieme i mëgüë. ⁹notürü ñema nikängel Migüë, ñeguma yureu ma a utagagü rü Moiche naünegü na nguü, tama taika chieü naetu umare. Nachika wena ñau: "ïky yima kori ku ñna tachi i kuri chieü!" ¹⁰ñümärü güü i düügü tákü nãmä nã ügügüü güün i güëüngü güëmä tãmä nüna fäëgüü. notürü ñemä nüü taeü ñema naeugu tama aegüü ni kuaëü nügüewa i ñaa ñemaüni nüü ñiachieü. ¹¹ïtugurika ta faeü! erü nümagürü kain maügu na ï, rü Balam aiü chieügu na yiku rü norüme. nümagürü na yue ñeguma koré tama norü aegakuü na inügu. ¹²ñuagüni i ñemagü i norü chieü i kugüü i norü petagu i tãü ngechaürüni naka. numagürü norü anema na pétaëgüama, nügümanütama na chibüë. nümagürü yima buanekü ñearü deaëgüruüni, buanekü i náü. nümagürü a naietagü i güatügüürüüni, ni ñearü óä, tareepükuma yueü, naigürüü náchumaagü na tuugütä. ¹³nümagürü yüape poruamauchiurügüni ñema tãtü taüwa, namä norü chiä i norü äñë. nümagürü a yima etógü i tüëkügürüüni tümaka a yima chütaaneü rü waaneüwañemagüë kani guügürüü. ¹⁴Enok, naimewa arü tare ikü(7) norigü Adan nüa uchigü nachiga i ñemagü naü; "ï nüpe dägü! yima kori, ñema nina ü rü muümä rü nuümä i duuügü i mëgüüma.. ¹⁵numarü numa na u, rü guema tüña pokueüka. numarü tümaka núma na u, a guema chieüigüë rü tama mea purafüë ügüeta, rü guchigagüë, yiemä guchigagüë, rü ni deagü ñema düügü tama tupana norü ore ï kuä eï naëtawä chirü nagü deägüë." ¹⁶ñaagürü bema i deagüechaguüni, rü tu i uchiegüechaguüni, rü chieügu rü ñnueëchagüüni, ñemagürü i áltanüechagüüni, rü nugü i küaüechauni, rü tuguata arü meüma, nügü i faüëü, rü nemamá togüëgüüma nügü ni faüëgümare. ¹⁷notürü pémagü, rü pegüweëgüë, nãgu perü inüë i ñema naga i yima ore arü ñegürüü a torü kori a Ngchuchu ya cristu i nuküma nagu i deagüü. ¹⁸numagü rü ñanarügü peü: "ñeguma na güchaügu i naäne rü ta na ñema i düügü ita nüü kugüëü, rü norütama guchaü i chieügumare maëü." ¹⁹rü ñema duüügü niï i peu i toyeü; rü ni chieü arü maüagü,

rü na ñearú nãë Üññüà.²⁰ noturü pemagü, pegü gechaügüë, pegü pe nutakee peya õgü i ñema ore, pe yumüegü nãgü i ñema Nãë üññë.²¹ rü wiiwa naka pe ñemagü i ñema tupana arü tãü ngechaü rü i pena nguëé ñema norü ngechaü ya torü kori Ngechuchu a cristu, rü taka númà nãnà ñe i mãü tauguma yuü.²² paààkuüma pegü pe ngchaüë tumagüma a yiema tama ya ógüë.²³ tüü ipe poügü a togüegü rü ñema üññëtüwá tüipe wóü. a yiema togüegü tüüpe ngechaü múüãkü. nãchi pe aie i ñema nachiru i namachiwa i eégüü.²⁴ ñumà a yima nügü fakü ni na púraü rü ñematama na ñema tama wena na ngüüka, rü meá tupanapéègu na chiüka, rü tama eéü rü poraaküma na méãë,²⁵ nüü a wilitama torü tupana tüü i poũkü norü ngagü a yima Ngechuchu tórü kori, porakü pimeáëgü, aegaküni, guuma na kua rü na pórà, guu i nguneügu, ñumà, rü guügutâma ñema ñaüni.